

1036.145

Rase Bg

FIRST BOOK OF SANSKRIT

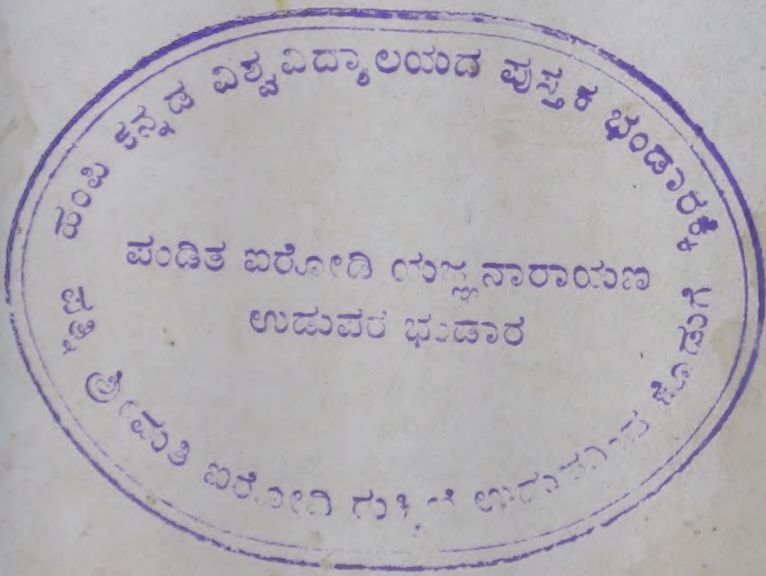

1005

IN KANARESE

ರಂಭಾಲಯ

ಜ್ಞಾನ
ವಿಜ್ಞಾನ
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

The Department of Public Instruction, Bombay.

FIRST BOOK OF SANSKRIT

BY

Dr. RAMAKRISHNA GOPAL BHANDARKAR, M. A.

TRANSLATED INTO KANARESE

BY

THE KANARESE TRANSLATOR, E. D.

AND REVISED ACCORDING TO THE LATEST EDITION OF THE
ORIGINAL BOOK

BY

VINAYAK BABAJI JOSHI, B. A.

Vice-Principal, Training College, Dharwar.

Sixth Edition, 4000 copies.

*Registered for Copy-right under the Government of India's
Act XXV of 1867.*

MANGALORE

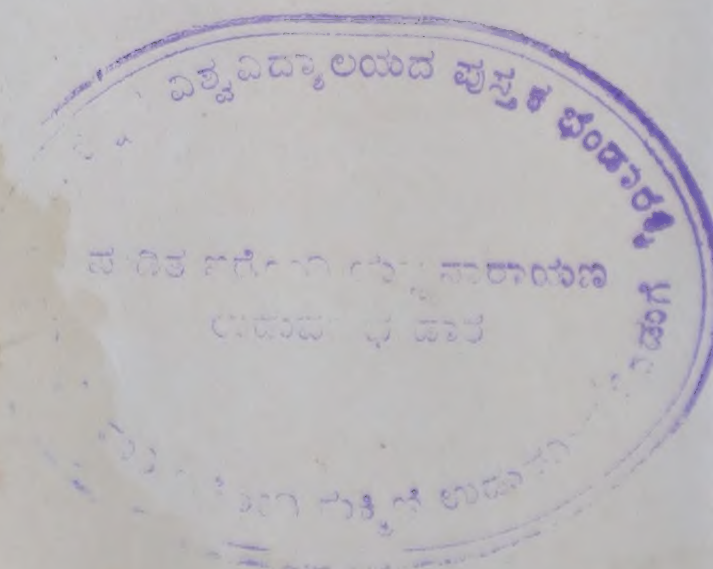
BASEL MISSION BOOK AND TRACT DEPOSITORY

1908

(All Rights reserved.)

Price: 8½ Annas.

PRINTED AT THE BASEL MISSION PRESS,
MANGALORE.

ಮುಂಬಯಿ ಇಲಾಖೆಯೊಳಗಿನ ಸರಕಾರೀ ವಿದ್ಯಾಶಾಲಾಖಾತೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ

ಮೂದಲನೇ ಪುಸ್ತಕ

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಗೋಪಾಳ ಭಾಂಡಾರಕರ, ಎಮ್. ಎ.

ಇವರ ಮೂಲಪುಸ್ತಕದಿಂದ

ವಿದ್ಯಾಖಾತೆಯ ಕನ್ನಡ ತ್ರಾನ್ಸಲೇಟರರು

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದು

ಮೂಲಪುಸ್ತಕದ ಹೊಸ ಆವೃತ್ತಿಯಂತೆ

ವಿನಾಯಕ ಬಾಬಜಿ ಜೋಶಿ, ಬಿ. ಎ.

ವ್ಹಾಯಿಸ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಪ್ರೀನಿಂಗ ಕಾಲೇಜು ಧಾರವಾಡ

ಇವರಿಂದ ಸುಧಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು.

ಆರನೇ ಆವೃತ್ತಿ, ೪೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು.

ಕದ ಬಾಧ್ಯತೆಯು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಸರಕಾರದ ಸನ್ ೧೯೬೭ನೇ ಇಸವಿಯ ೨೫ನೇ
ಆಕ್ಟಿನಂತೆ ರಿಜಿಸ್ಟರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಮಂಗಳೂರು

ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಬುಕ್ ಎಂಡ್ ಟ್ರೈಕ್ಸ್ ಡಿಪೊಜಿಟರಿ.

೧೯೦೮

ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಬಂಧದ ಯಾವತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸರಕಾರದವರು ತಮ್ಮ
ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.)

ಕ್ರಯ: ೮೨ ಅಣೆ.

485

BHA 5

011311

ಮಂಗಳೂರು,

ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್ ಭಾವಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಛಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಈ ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಆರ್ಯ ಜನರದು; ಅಂದರೆ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ವಾಸವಾಗಿರುವ ತಿದ್ದುಪಾಟುಳ್ಳ ಹಿಂದು ಜನರ ಪೂರ್ವಜರದು. ಈ ಭಾಷೆಯು ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂಥ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ತೌರಮನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಗೌರವ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯ, ಮನೋಹರತ್ವ, ಇವುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ತೀರದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಂಪ್ರತ ಕಾಲದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಈ ಭಾಷೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಭಾಷೆಯೇ ಇಲ್ಲೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವದು. ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾ ತರದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳುಂಟು. ಇಂಥಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಭಾಷೆಯು ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬುತ್ತ ಹೋದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಸ್ಥಿತಿರೀತಿಗಳು ತಿಳಿದು, ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗಿ, ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದೆಂಬದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈ ಭಾಷೆಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದು ಕಠಿಣವಾಗಿರುವದು; ಅದರಿಂದ ಇದರ ಅಭಿರುಚಿಯು ಜನರಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕಷ್ಟು ಇರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯು ಜನರೊಳಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂತಲೂ, ಇದನ್ನು ಕಲಿಯಲಾ

ರಂಭಿಸುವವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಬೇಕೆಂತಲೂ, ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದೇ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜುದೊಳಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಡಾಕ್ಟರ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಗೋಪಾಳ ಭಾಂಡಾರಕರ ಎಂ.ಎ. ಎಂಬವರು ಮೊದಲು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದರು. ಅದರ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥರ ಸಲುವಾಗಿ ಒಳಗಡೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಾನ್ಸಲೇಟರರಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಧಾರವಾಡ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜದ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾದ ರಾವಸಾಹೇಬ ವೆಂಕಟರಂಗೊಕಟ್ಟೆ ಎಂಬವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರು.

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಸಣ್ಣದಿದ್ದು ಇದರೊಳಗೆ ಸ್ತವಾಂತ, ತಿತಾಂತ, ಕ್ಷುಧಾಂತ, ಕಾರಕ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸಿವೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ರಚನೆಯ ಕ್ರಮವು ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ: ಮೊದಲು ಒಂದೆರಡು ವ್ಯಾಕರಣದ ನಿಯಮಗಳೂ, ಬಳಿಕ ರೂಢಿಯೊಳಗಿನ ಹಲವು ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೂ, ಆ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ವಿಶೇಷ ನಿಯಮಗಳು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದವೆ; ಇದಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹಾಕಿರುತ್ತವೆ. ಸಾರಾಂಶವೇನಂದರೆ, ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಸುಲಭ ವಿಷಯಗಳೂ ಮುಂದೆ ಬರಬರುತ್ತ ಕಠಿಣ ವಿಷಯಗಳೂ ತರಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಪುಸ್ತಕದೊಳಗಿನ ಬೇಕಾದ ಶಬ್ದವು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿಗಬೇಕೆಂದು ಕಡೆಗೆ ಕೋಶವು ಜೋಡಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ ವಾಕ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಬಾಲಬೋಧವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಲಿಪಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಆ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು

ಬರೆಯುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದಾಗಿಯೂ ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ
ಯೂ ತೋರಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಆ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥ
ಗಳನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಬರಬಾರ
ದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಇತ್ತಲಾಗಿ ನ ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ
ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಬಾಲಬೋಧಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆ
ದವೆ. ನಿಯಮಗಳೂ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೂ ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಲಭ
ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವದರಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ
ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಂಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹ ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ
ಚನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವದೆಂದು ನಂಬಿಕೆಯುಂಟು.

ಈ ಐದನೆಯಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಲಪುಸ್ತಕದ ಹದಿಮೂರ
ನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯಂತೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ವಾ. ಪ್ರಿ.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಪಾಠ.

ಪುಟ

ವರ್ಣಗಳು

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು — ಪರಸ್ಮೈವದ, ವರ್ತಮಾನಕಾಲ.

೧.	ಏಕವಚನಪ್ರತ್ಯಯಗಳು	೧
೨.	ಬಹುವಚನಪ್ರತ್ಯಯಗಳು	೬
೩.	ದ್ವಿವಚನಪ್ರತ್ಯಯಗಳು	೧
೪.	ವರ್ತಮಾನಕಾಲ	೧೧
	ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ	೧೩
	ಉಪಸರ್ಗಗಳು	೧೫

ಆಕಾರಾಂತ ಕಾರಾಂತ ಪುನಃಪುನಃಕನಾಮಗಳು.

೫.	ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ	೧೬
೬.	ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ	೨೦
೭.	ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ	೨೬
೮.	ಚತುರ್ಥಿ-ಪಂಚಮಿ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು	೩೦
೯.	ಷಷ್ಠಿ-ಸಪ್ತಮಿ-ಸಂಭೋಧನ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು	೩೪
	ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ	೩೮
	ಅವ್ಯಯಗಳು	೪೨

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು — ಅತ್ಯನೇವದ, ವರ್ತಮಾನಕಾಲ.

೧೦.	ಏಕವಚನ	೪೬
೧೧.	ದ್ವಿವಚನ, ಬಹುವಚನ	೫೬
೧೨.	ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ ಭಾವಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು	೫೮
	ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ	೬೩

ಪಾಠ.

ಪುಟ.

ಆಕಾರಾಂತ ಕ್ಷೀಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಾಮಗಳು.

೧೩.	ಪ್ರಥಮಾ-ದ್ವಿತೀಯಾ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು	೫೪
೧೪.	ತೃತೀಯಾ-ಚತುರ್ಥೀ-ಪಂಚಮಾ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು	೫೮
೧೫.	ಷಷ್ಠೀ-ಸಪ್ತಮಾ-ಸಂಚೋಧನ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು	೬೨
	ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ	೬೬

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು — ಅನದ್ಯತನಭೂತಕಾಲ.

೧೬.	ಪರಸ್ಮೈಪದ ಏಕವಚನ ದ್ವಿವಚನ	೬೭
೧೭.	ಪರಸ್ಮೈಪದ ಬಹುವಚನ ಆತ್ಮನೇಪದ ಏಕವಚನ	೭೧
೧೮.	ಆತ್ಮನೇಪದ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನ	೭೪
	ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ	೭೭

ಇತರ ಸ್ವರಾಂತನಾಮಗಳು — ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.

೧೯.	ತ, ಕ್ಷ ಕಾರಾಂತ ಪುಂನಪುಂಸಕನಾಮಗಳ ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಕ್ತಿಗಳು	೭೮
೨೦.	ಕಡೆಯ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಕ್ತಿಗಳು	೮೫
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೮೯
೨೧.	ಇ, ಏ, ಊ, ಕ್ಷ ಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಾಮಗಳು	೯೦
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೯೬

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು — ಅಜ್ಞಾರ್ಥ.

೨೨.	ಪರಸ್ಮೈಪದ	೯೭
೨೩.	ಆತ್ಮನೇಪದ	೧೦೦
೨೪.	ಆತ್ಮನಯುಕ್ತವಾದ ಕೆಲವು ಧಾತುಸಾಧಿತಗಳು	೧೦೩
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೧೦೭

ವೈಂಜನಾಂತನಾಮಗಳು.

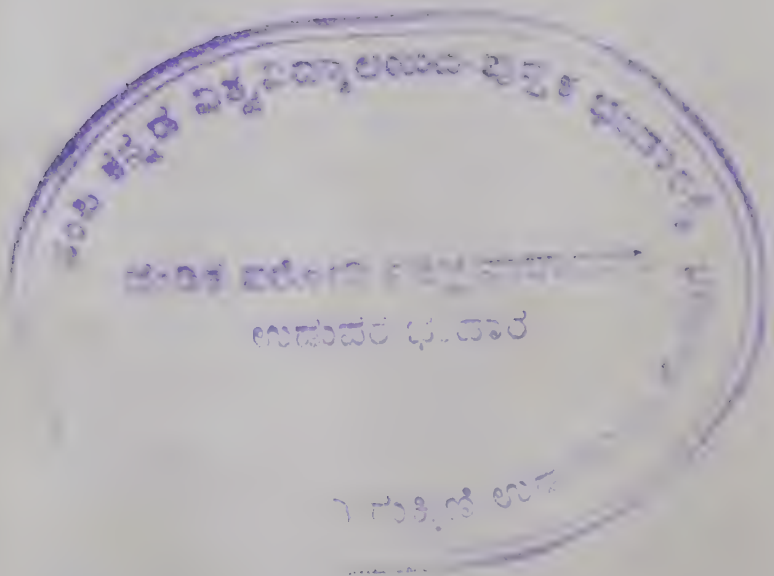
೨೫.	ಇ, ಏ, ಊ, ಇತ್, ಸತ್	೧೦೮
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೧೧೬

ಪಾಠ.

೨೬.	ಅನ್, ಇನ್, ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳು	೧೩೬
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೧೩೭
೨೭.	ಸ್, ವಸ್, ಇತ್ಯಸ್ ಅಥವಾ ಣ್ಯಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳು	೧೩೮
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೧೩೯
೨೮.	ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು — ವಿಧ್ಯರ್ಥ	೧೪೦
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೧೪೧

ಸರ್ವ ನಾಮಗಳು.

೨೯.	ದರ್ಶಕ, ಸಂಬಂಧಿ, ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ	೧೪೨
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೧೪೩
೩೦.	ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಗಳು	೧೪೪
೩೧.	ಅದಸ್, ಇದಸ್	೧೪೫
	ಪರೀಕ್ಷೆ	೧೪೬
೩೨.	ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅರಿಸಿ ತೆಗೆದ ಸುಭಾಷಿತಗಳು	೧೪೭
	ಕೋಶ — ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡ	೧೪೮
	" ಕನ್ನಡದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ	೧೪೯

(ಭೂ. ಕೃ.) ಭೂತ ಕೃದಂತ.

(ಮ. ಪು.) ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ.

(ವ. ಕೃ.) ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತ.

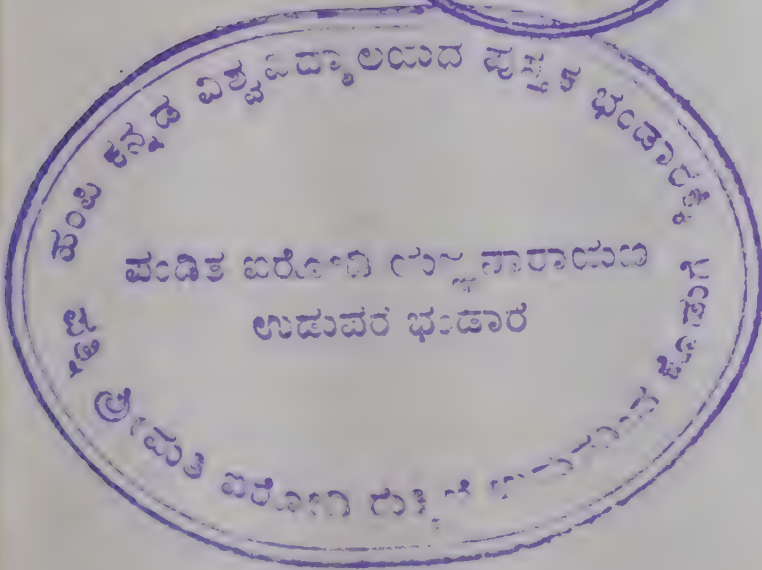
(ವಿ.) ವಿಶೇಷಣ.

(ವಿ. ಪು. ನ.) ವಿಶೇಷಣ, ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.

(ಸ.) ಸರ್ವನಾಮ.

(ಸಾಮಾ. ಕ್ರ. ವಿ.) ಸಾಮಾಸಿಕ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣ.

(ಸ್ತ್ರೀ.) ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ.

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ.

(ಅ.) ಅವ್ಯಯ.

(ಆ.) ಆತ್ಮನೇಪದ.

(ಉ. ಪು.) ಉತ್ತಮಪುರುಷ.

(ಉಭ.) ಉಭಯಪದ (ಪರಸ್ಪೇವದ, ಆತ್ಮನೇವದ).

(ಏ. ವ.) ಏಕವಚನ.

(ಕ.) ಕರ್ಮಣಿ.

(ಕ. ಭೂ. ಕೃ.) ಕರ್ಮಣಿ ಭೂತ ಕೃದಂತ.

(ಕ್ರಿ.) ಕ್ರಿಯಾಪದ.

(ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣ.

(ಗ.) ಗಣ.

(ದ್ವಿ. ವ.) ದ್ವಿವಚನ.

(ನ.) ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.

(ನಾ.) ನಾಮ.

(ಪ.) ಪರಸ್ಪೇಷದ.

(ಪ್ರ. ಪು.) ಪ್ರಥಮಪುರುಷ.

(ಪು.) ಪುಲ್ಲಿಂಗ.

(ಬ. ವ.) ಬಹುವಚನ.

ಸಂಸ್ಕೃತ

ಮೊದಲನೇ ಪುಸ್ತಕವು.

ವರ್ಣಗಳು.

ಸ್ವರಗಳು.

ಅ, ಆ, ಇ, ಈ, ಉ, ಊ, ಋ, ೠ,
ಌ, ಯೆ, ಒ, ಔ,

— (ಅನುಸ್ವಾರ), : (ವಿಸರ್ಗ).

ವ್ಯಂಜನಗಳು.

(ವರ್ಗೀಯ.)

ಕಂಠ್ಯ	ಕ್,	ಖ್,	ಗ್,	ಘ್,	ಙ್,
ತಾಲವ್ಯ	ಚ್,	ಛ್,	ಜ್,	ಝ್,	ಞ್,
ಮೂರ್ಧನ್ಯ	ಠ್,	ಡ್,	ಡ್,	ಢ್,	ಣ್,
ದಂತ್ಯ	ತ್,	ತ್,	ದ್,	ಧ್,	ನ್,
ಓಷ್ಠ್ಯ	ಪ್,	ಫ್,	ಬ್,	ಭ್,	ಮ್.

(ಅವಗೀರ್ಣಯ.)

ಅರ್ಧ ಸ್ವರಗಳು,	ತಾಲವ್ಯ	೪.
ಅಥವಾ ಅಂತಸ್ಥಗಳು	ಮೂರ್ಧನ್ಯ	೫.
	ದಂತ್ಯ	೩.
	ದಂತೋಷ್ಠ್ಯ	೩.

ಉಷ್ಣವರ್ಣಗಳು	{	ತಾಲವ್ಯ	ಶ್.
		ಮೂರ್ಧನ್ಯ	ಷ್.
		ದಂತ್ಯ	ಸ್.
		ಕಂಠ್ಯ	ಹ್.

ಮೊದಲಿನ ಐದು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಒಂದರ ಕಡೆಯ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಅರ್ಧ ಸ್ವರಗಳಿಗೂ ಹ್ ವರ್ಣಕ್ಕೂ ಮೃದುಪರ್ಣಗಳಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಉಳಿದ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕರ್ಕಶ ವರ್ಣಗಳೆನ್ನುವರು.

ಸ್ವರಗಳು ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಅವು ಕೆಳಗೆ
ಬರೆದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ:

ವ್ಯಂಜನದ ಕಾಲು ಮುರಿಯುವ ಚಿಹ್ನವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಕೂಡಿದಂತೆ ಆಯಿತು; ಆ, ಇ, ಛ, ಏ, ಒ, ಋ, ೠ, ಌ, ಎ, ಁ, ಔ, ಉ ಎಂಬ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಾ, ಿ, ಿ, ಂ, ಃ, ಣ, ಴, ಱ, ಲ, ಳ, ಴, ಷ, ಺, ಻, ಼, ಽ, ಚಿಹ್ನಗಳು ಬರುತ್ತವೆಂಬುದು ಕ್ಷ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇಳಿಗೆ ಬರೆದ ಉದಾಹರಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವದು. ಹಾಗಾದರೆ:-

क, का, कि, की, कु, कू, कु, कृ, कृ, के, कै, को, कौ.

೧ನೇ ಪಾಠ.

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು.

ಪರಸ್ಪ್ರವದ¹⁾. — ವರ್ತಮಾನಕಾಲ.

ಏಕವಚನ.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪ್ರಥಮ ಪ. ತಿ, ಮಧ್ಯಮ ಪ. ಸಿ, ಉತ್ತಮ ಪ. ಮಿ

೧ನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳು.

ಗಮ್ [ಗಚ್ಛ²⁾] ಹೋಗು.

ನಿ (ನ್ಯ³⁾) ಬಯ್ಯು. ನಡಿಸು.

ಪನ್ ಬೀಳು.

ಛು (ಖು) ತಿಳಿ.

ಭು (ಭವ್) ಆಗು, ಇರು.

ರಶ್ ಕಾಪಾಡು.

ವಶ್ ಮಾತಾಡು.

ವಸ್ ಇರು, ವಾಸಿಸು.

ಸ (ಸರ್) ಸರಿ.

¹⁾ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪರಸ್ಪ್ರವದ, ಆತ್ಮನೇವದ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವು. ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳು ಪರಸ್ಪ್ರವದಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನೂ, ಕೆಲವು ಆತ್ಮನೇವದಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನೂ, ಕೆಲವು ಎರಡೂ ವಿಧ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

²⁾ ಧಾತುಗಳ ಮುಂದೆ ವಿಕರಣ ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಗುವ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಚೌಕಕಂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಗಣಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಧಾತುಕ (ವರ್ತಮಾನ, ಅನದೃತನಭೂತ, ಅಜ್ಞಾರ್ಥ, ವಿಧ್ಯರ್ಥಗಳ) ಅಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಗಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅವಕ್ಕೆ ವಿಕರಣಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

³⁾ ಮೊದಲನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಅ ವಿಕರಣವು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಕರಣದ ಹಿಂದಿನ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯಸ್ವರಕ್ಕೂ ಉಪಾಂತ್ಯಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಕ್ಕೂ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ: ಇ ಇಕಾರಗಳಿಗೆ ಉ; ತ ತಕಾರಗಳಿಗೆ ಔ; ಕ ಕಕಾರಗಳಿಗೆ ಅಃ; ಲ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಅಃ ಅದೇಶಗಳಾಗುವದುಂಟು.

ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, ನಿ ಧಾತುವಿನ ಮುಂದೆ ಅ ವಿಕರಣ ಬರಲಾಗಿ ಅದರ ಅಂತ್ಯಸ್ವರಕ್ಕೆ ಗುಣವಾಗಿ ನೆ ಆಯಿತು. ಈ ನೆದ ಮುಂದೆ ಅ ವಿಕರಣವನ್ನಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳು ಬಂದರೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬರಲಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾಗದೆ ಇರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉ, ಔ, ಏ, ಐಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದರೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಯ, ಅವ, ಆಯ, ಆವ ಎಂಬ ಅದೇಶಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅದಕಾರಣ ನ + ಅ = ನಯ + ಅ = ನಯ ಮುಂದೆ ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ನಯತಿ ಎಂಬ ರೂಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಭು + ಅ = ಭು + ಅ = ಭವ, ಇದಕ್ಕೆ ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಭವಾನಿ ಎಂಬ ರೂಪವಾಯಿತು. ಈ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಅಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನೆ ಹೊಂದಲಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಧಾತುರೂಪಗಳು ದುಂಡನ್ನ ಕಂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತವೆ.

೨ನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳು¹⁾.

ಅಸ್ ಇರು.

ಅಹ್ ತಿನ್ನು.

ಮೊದಲನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಅ ವಿಕರಣವು ಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ವಿಕರಣವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುತ್ತವೆ.

ಘ ಇಲ್ಲವೆ ವ್ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮಪುರುಷಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

ವದಾಮಿ ।	ಸರಸಿ ।	ಗಚ್ಛತಿ ।	ಭವತಿ ।
ರಕ್ಷಸಿ ।	ನಯಾಮಿ ।	ಅಙ್ಗಿ ।	ಅತ್ತಿ ²⁾ ।
ಪತತಿ ।	ವಸಸಿ ।	ನಯತಿ ।	ಅಸ್ತಿ ।
ಬೋಧಸಿ ।	ಸರಾಮಿ ।	ಬೋಧಾಮಿ ।	

೧ನೇ ಗಣ.

ಚ್ ನಡೆ, ಹೋಗು.

ಜೀವ್ ಬಾಳು, ಬದುಕು.

ತ್ಯಜ್ ಬಿಡು.

ಠಹ್ ನುಡು.

ನಮ್ ವಂದಿಸು, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡ್.

ಪಕ್ ಬೇಯಿಸು, ಅಡು.

(ನೀನು) ಮಾತಾಡುತ್ತೀ.

(ಅವನು) ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ.

(ನೀನು) ಹೋಗುತ್ತೀ.

(ನಾನು) ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

(ಅವನು) ಇರುತ್ತಾನೆ.

(ನಾನು) ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

1) ಎರಡನೇ ಗಣವು ಬಹಳ ಕಠಿಣವಿದ್ದದರಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಎರಡೇ ಧಾತುಗಳು ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಎರಡನೇ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಈ ಗಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

2) ಕರ್ಕಶವರ್ಣದ ಹಿಂದೆ ಅನುನಾಸಿಕದ ಹೊರತು ಯಾವದೊಂದು ವರ್ಣವು ವ್ಯಂಜನ ಬಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಆ ವರ್ಣದ ಮೊದಲನೇ ವರ್ಣ ಅದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಘ್ಯಾಗಂದರೆ, ಕಕ್ರು + ಪ್ರಾನ್ತ = ಕಕ್ರುಪ್ರಾನ್ತ, ಕೃಶಾ + ಪೇತಿ = ಕೃಶಾಪೇತಿ.

(ನೀನು) ಬೀಳುತ್ತೀ.
 (ನೀನು) ನಡಿಯುತ್ತೀ.
 (ಅವನು) ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.
 (ನೀನು) ಒಯ್ಯುತ್ತೀ.
 (ಅವನು) ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) ಆಗುತ್ತೇನೆ.
 (ನೀನು) ತಿನ್ನುತ್ತೀ.
 (ನಾನು) ಇದ್ದೇನೆ.
 (ನೀನು) ಇದ್ದೀ¹⁾.
 (ಅವನು) ಇರುತ್ತಾನೆ.

(ಅವನು) ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.
 (ನೀನು) ವಂದಿಸುತ್ತೀ.
 (ನಾನು) ಬೇಯಿಸುತ್ತೇನೆ.
 (ನೀನು) ಸುಡುತ್ತೀ.
 (ನಾನು) ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆ.
 (ಅವನು) ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) ಬದುಕುತ್ತೇನೆ.
 (ಅವನು) ಅಡೆಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

೨ನೇ ಪಾಠ.

ಬಹುವಚನಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಪ್ರ. ಪು. ಅನ್ತಿ²⁾, ಮ. ಪು. ಬ. ಉತ್ತ. ಪು. ಮಸ.

೪ನೇ ಗಣ.

೬ನೇ ಗಣ.

ನಗ್ ನಾಳ ಹೊಂದು.
 ನೃತ್ ಕುಣಿ.
 ಪುಷ್ ಪೋಷಿಸು. ಬೆಳೆ.
 ಸ್ತುತ್ ಮೂಢನಾಗು. ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳು.
 ಲ್ತುಭ ಅತ್ಯಾಶೆವಡು.

ಇಷ [ಇಚ್ಛ] ಇಚ್ಛಿಸು. ಬಯಸು.
 ಪ್ರಚ್ಛ [ಪ್ರಚ್ಛ] ಕೇಳು.
 ಸ್ತುಚ್ [ಸ್ತುತಚ್] ಬಿಡು. ಬಿಡಿಸು.
 ವಿಶ್ ಹೋಗು. ನೇರು.
 ಸೃಜ್ ಬಿಡು. ಹುಟ್ಟಿಸು.
 ಕೃಷ್ ಮುಟ್ಟು.

¹⁾ ಸಿ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ಅಸ್ಯ ಧಾತುವಿನ ಸಕಾರವು ಲೋಪವಾಗುವುದು ತ್ತದೆ.

²⁾ ಅಕಾರಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪರವಾನರೆ, ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವುದು ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಯ, ಆರನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ
ಅ¹ ವಿಕರಣಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೇ ಗಣದ ಅಸ್ ಧಾತು
ಎನ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಪ ಬರುತ್ತದೆ.

ವದಾಮಃ ² ।	ದಹಾಮಃ ।	ಲುಭಯಂತಿ ।
ಗच्छಂತಿ ।	ಸಂತಿ ।	ಸ್ಪೃಶಾಮಃ ।
ಬोधथ ।	जीवथ ।	सृजथ ।
नयामಃ ।	नमन्ति ।	इच्छन्ति ।
भवथ ।	पुष्यामಃ ।	पृच्छथ ।
वसन्ति ।	नश्यन्ति ।	मुञ्चामಃ ।
स्थ ।	नृत्यथ ।	विशन्ति ।
अदन्ति ।	मुह्यामಃ ।	

೧ನೇ ಗಣ.

जि (जय्) ಗೆಲ್ಲ.
कृश् [पश्य्] ನೋಡು.
धाव् ಹಿಡು.
पा [पिब्] ಕುಡಿ.
यज् ಪೂಜಿಸು.
वह् ಬಯ್ಯು, ಹರಿ, ಬೀಸು.
स्मृ (स्मर्) ಸ್ಮರಿಸು.
ह (हर्) ಹರಣ ಮಾಡು.

೪ನೇ ಗಣ.

अस् ಚಲ್ಲ.
कुस् ಅಸ್ತಿಕೊ.
तुष् ಸಂತುಷ್ಟನಾಗು. ಸಮಾಧಾನ
ಪಡು.
लुद् ಹೊರಳಾಡು.
शुष् ಒಣಗು.

¹ ೧ನೇ ಗಣದಲ್ಲಾದಂತೆ ಈ ಗಣದಲ್ಲಿ ವಿಕರಣದ ಹಿಂದಿನ ಧಾತುಗಳ
ಅಂತ್ಯೋಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಗುಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

² ಶಬ್ದಾಂತ್ಯ ಸಕಾರದ ಮುಂದೆ ಯಾವದೊಂದು ವರ್ಣವಿರಲಿ ಇಲ್ಲವಿರಲಿ
ಅದಕ್ಕೂ, ಅಂತ್ಯ ಸಕಾರದ ಮುಂದೆ ಕರ್ಕಶ ವರ್ಣವಿದ್ದರೂ ಯಾವ ವರ್ಣವಿಲ್ಲದಿ
ದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೂ, ವಿಸರ್ಗ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಕಾರ, ಮಕಾರ, ಸಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾರ' ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ
ಕ್, ಮ, ಸಗಳಿಗೆ ಅ ಸ್ವರ ಕೂಡಿಸಿ ಬರೆಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಉಂಟು. ಅದರೆ
ಅ ಕ ಮ ಸಗಳು ವ್ಯಂಜನಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

೬ನೇ ಗಣ.

ಸಿಗ್ ಚಲ್ಲ.

ಸುಕ್ ನೋಯಿಸು. ದುಃಖ ಕೊಡು.

(ನೀವು) ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ.

(ನಾವು) ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

(ಅವರು) ಬಲ್ಲರು.

(ನೀವು) ಒಯ್ಯುತ್ತೀರಿ.

(ಅವರು) ಆಗುತ್ತಾರೆ.

(ನಾವು) ವಾಸಿಸುತ್ತೇವೆ.

(ನೀವು) ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ.

(ನಾವು) ಇದ್ದೇವೆ.

(ಅವು) ಸುಡುತ್ತವೆ.

(ನಾವು) ಬಾಳುತ್ತೇವೆ.

(ಅವು) ನೋಯಿಸುತ್ತವೆ.

(ನೀವು) ಬಾಳುತ್ತೀರಿ.

(ಅವು) ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆ.

(ನಾವು) ನಾಶಹೊಂದುತ್ತೇವೆ.

(ಅವರು) ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

(ನೀವು) ಭ್ರಾಂತರಿದ್ದೀರಿ, ಆಗುತ್ತೀರಿ.

ಸಿಗ್ ತೋರಿಸು.

ಸಿಗ್ [ಸಿಗ್] ಎರಚು. ಸಿಂಪಡಿಸು.

(ನಾವು) ಅತ್ಯಾಶೆಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

(ಅವರು) ಮುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

(ನಾವು) ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇವೆ.

(ನೀವು) ಹರಣಮಾಡುತ್ತೀರಿ.

(ಅವರು) ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

(ನಾವು) ಜಲ್ಲುತ್ತೇವೆ.

(ನಾವು) ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ.

(ನೀವು) ಪೂಜಿಸುತ್ತೀರಿ.

(ಅವರು) ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

(ನಾವು) ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

(ನೀವು) ಜಲ್ಲುತ್ತೀರಿ.

(ಅವರು) ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

(ನಾವು) ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತೇವೆ.

(ಅವು) ಬಣಗುತ್ತವೆ.

(ನೀವು) ಹೊರಳಾಡುತ್ತೀರಿ.

(ನೀವು) ಎರಡುತ್ತೀರಿ.

೨ನೇ ಪಾಠ.

ದ್ವಿವಚನಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಪ್ರ. ಪು. ತಸ್ಮ. ಮ. ಪು. ಥಸ್ಮ. ಉ. ಪು. ವಸ್ಮ.

೧೦ನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳು¹⁾.

ಕ್ರತ್ ಹೇಳು.

ಗಣ್ ಎಣಿಸು.

ಪ್ರಾಣ (ಪೋಷಣ್) ಕೂಗಿ ಹೇಳು. ಸಾರಿ

ಚಿಂತಿ ಆಲೋಚಿಸು.

ಚುರ್²⁾ (ಚೋರ್) ಕದಿಯು.

ಪಿಡ್ ಪೀಡಿಸು. -

ಪ್ರತ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸು.

ಪ್ರಿ [ಪ್ರೀಗ್] ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸು.

ರಚ್ ರಚಿಸು.

ಸ್ಪೃಹ್ ಇಚ್ಛಿಸು.

೧೦ನೇ ಗಣದ ವಿಕರಣವು "ಅಯ".

ಚೋರಯಾಃ |

ಛೋಷಯಥಃ |

ನಮಃ |

ಪಿಡಯಥಃ |

ಸ್ಪೃಹಯಾಃ |

ರತಃ |

ಕಥಯತಃ |

ಚಿಂತಯತಃ |

ಸ್ಮರಾಃ |

ಗಣಯಾಃ |

ಪ್ರೀಣಯಥಃ |

ಜಯತಃ |

ಪ್ರಥಯಾಃ |

ಗಚ್ಛತಃ |

ನಶಯತಃ |

ರಚಯತಃ |

ನಯಾಃ |

ನೃತ್ಯಾಃ |

ಅದ್ರಃ |

ವಿಶತಃ |

ಇಚ್ಛತಃ |

¹⁾ ೧೦ನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಉಭಯ ವಿಧದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

²⁾ ಅಯ ವಿಕರಣದ ಹಿಂದಣ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯಸ್ವರಕ್ಕೂ ಉಪಾಂತ್ಯ ಅಕಾರಕ್ಕೂ (ಕ್ರತ್, ಗಣ, ರಚ್, ಪ್ರತ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳು ಹೊರತಾಗಿ) ಸ್ಪರ್ಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಪರ್ಧೆಯೆಂದರೆ, ಅ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆ; ಇ ಕೀಕಾರಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉ; ಉಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಔ; ಕ್ಕ ಕ್ಕ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆರ್; ಲ್ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆಲ್ ಆದೇಶಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಸ್ಪೃಹ್ ಸ್ವಗ್ ಮುಂತಾದ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಧಾತುಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯ ಪ್ರಸ್ಪಸ್ವರಕ್ಕೆ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ.

೧ನೇ ಗಣ.

ಅತ್ ತಿರುಗಾಡು, ಅಲೆ.
 ಚಲ್ ಹೋಗು, ಅಲ್ಲಾಡು.
 ಚಲ್ ಬಡಬಡಿಸು. ಗಳಹು.
 ನಿನ್ ದೂಪಿಸು, ಹಳಿ.
 ಶಾಸ್ ಹೋಗಳು, ಹೇಳು.

೬ನೇ ಗಣ.

ತಕ್ಕ ಹಕ್ಕಲಾರಿಸು, ಕಾಳಾರಿಸು.
 ಕೃಷ್ಣ ಉಳು, ನೇಗಲ (ರಂಟಿ) ಹೊಡೆ.
 ಕ್ಕು (ಕಣ್ಣು ಎದೆ ಮುಂತಾದ್ದು)
 ಹಾರು.

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ಕದಿಯುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಎಣಿಸುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ನೋಡುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ರಚಿಸುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ಸಾರುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಡಿಸು
 ತ್ತೀರಿ.

೪ನೇ ಗಣ.

ಕ್ರೂ ಸಿಟ್ಟುಗು.
 ಕ್ಷುಬ್ಧ ಕ್ಷೋಭಿಸು, ಚಂಡಲನಗು.
 ಶ್ವಿಷ್ ಅಲಿಂಗಿಸು.

೧೦ನೇ ಗಣ.

ಪ್ರಜ್ಞ ಪೂಜಿಸು.
 ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರು. ವರ್ಣಿಸು.
 ಸಾನ್ತ್ವಿಸಂತ್ಪಿಸು.

(ಅವರಿಬ್ಬರು) ಸಂತೋಷ ವಡಿ
 ಸುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ನಿಂದಿಸುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಸಿಟ್ಟುಗುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ಹರಗುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ವೂಡಿಸುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಅಲೆದಾಡುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ಕ್ಷೋಭಿಸುತ್ತಾ
 ರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಹಕ್ಕಲಾರಿಸು
 ತ್ತೇವೆ.

ಚಿ + ಅಯ = ಚೈ | ಅಯ ಸಂಧಿಯು ಮಕ್ಕನು ಸಂಧಿ | ಚಾಸ್ + ಅಯ = ಚಾಯಯ.
 ಇದಕ್ಕೆ ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸತ್ತಾಗಿ ಚಾಯಯನಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ನಡ +
 ಅಯ = ನಾಡ್ | ಅಯ = ನಾಡಯ : ನಾಡಯ | ತಿ = ನಾಡಯನಿ. ಶ್ವಾ + ಅಯ = ಶ್ವಾಪ
 | ಅಯ = ಶ್ವಾಪಯ : ಶ್ವಾಪಯ | ತಿ = ಶ್ವಾಪಯನಿ.

(ಅವರಿಬ್ಬರು) ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಆಲಿಂಗಿಸುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಒಡಬಿಡಿಸುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ಸಂತೈಸುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಮೊಗಳುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ಆಗುತ್ತಾರೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಬೇಯಿಸುತ್ತೀರಿ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ.

(ಅವರಿಬ್ಬರು) ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಲೋಭಿಸುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ಹೊರಳಾಡುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಮುಟ್ಟುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಕೇಳುತ್ತೀರಿ.

೪ನೇ ಪಾಠ.

ವರ್ತಮಾನಕಾಲ.

೧ನೇ ಗಣ.

ಕ್ಷಿ (ಕ್ಷಯ್) ಸವೆ, ಸೊರಗು.
 ಡ್ವ (ಡ್ವಃ) ಒಸರು, ತೋಯು.
 ಕ್ವ (ಕ್ವಃ) ಬೆಳೆ.
 ಸ್ಥಾ [ತಿಙ್] ನಿಲ್ಲು.
 ಹ್ವ (ಹ್ವಯ್) ಕರೆ.

೪ನೇ ಗಣ.

ಮ್ [ಮಾಡ್] ಹುಟ್ಟಾಗು, ತಪ್ಪು.
 ಶಾಮ್ [ಶಾಮ್] ಕಾಂತವಾಗು, ತಣ್ಣಗಾಗು.
 ಶ್ರಮ್ (ಶ್ರಾಮ್) ದಣಿ.

೧೦ನೇ ಗಣ.

ಕ್ವಲ್ (ಕ್ವಾಲ್) ತೊಳೆ.
 ತಡ್ (ತಾಡ್) ಬಿಡಿ, ಹೊಡೆ.

ತುಲ್ (ತೋಲ್) ತೂಗು.
 ಭೃಷ್ ಅಲಂಕರಿಸು.

ವದಸಿ	ರಕ್ಷತಿ	ಅರ್ಥಃ	ನೃತ್ಯತಿ
ವಸಥ	ಪತಾಮಿ	ಸಂತಿ	ವಿಶಾಮಃ
ಬೋಧಾಮಃ	ನಯಂತಿ	ನಶ್ಯಸಿ	ಪ್ರಚ್ಛತಃ

ಮುಹುತಿ ।	ಕಥಯಾಮಿ ।	ಜೀವಾಮಃ ।	ಯಜಾಮಃ ।
ಹಿಂಚಾಮಿ ।	ಶಂಸಥ ।	ಸ್ಯಜಥ ।	ಶ್ರಾಮ್ಯಾಮಿ ।
ಮುಚ್ಛಥ ।	ತಾಡಯಸಿ ।	ಪಚಂತಿ ।	ಘೋಷಯಥ ।
ಸ್ಮಶತಿ ।	ರೋಹಂತಿ ।	ಪುಷ್ಯಾಮಿ ।	ಗಣಯತಿ ।
ಸ್ಮರಥ ।	ಪೂಜಯಂತಿ ।	ಹರತಃ ।	ಕೃಷಾಮಃ ।
ವಹತಃ ।	ತಿಷ್ಠಾಮಿ ।	ಜಯಸಿ ।	ದ್ರವಂತಿ ।
ಸಿಂಚಸಿ ।	ಸ್ಮಹಯಥ ।	ಪಿಬಂತಿ ।	ಚಿಂತಯತಿ ।
ಲುಘಂತಿ ।	ಕ್ಷಾಲಯತಿ ।	ಪಶ್ಯಾವಃ ।	
ತುಷ್ಯಾಮಿ ।	ಕ್ಷಯತಃ ।	ಹ್ವಯತಿ ।	
ಅಸ್ಯಥಃ ।	ಅದ್ವಿ ।	ಪಿಡಯಂತಿ ।	

(ಅವನು) ಮೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) ಕುಣಿಯುತ್ತೇನೆ.
 (ನೀವು) ಅತ್ಯಾಶೆಮಾಡುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವನು) ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
 (ನೀನು) ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೀ.
 (ನಾನು) ವಾಙ್ಮನಿಸುತ್ತೇನೆ.
 (ನೀನು) ಪೀಡಿಸುತ್ತೀ.
 (ಅದು) ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.
 (ನಾವು) ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.
 (ಅವನು) ಭ್ರಾಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ.
 (ಅವರು) ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾನು) ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.
 (ನೀವು) ಹೋಗುತ್ತೀರಿ.
 (ನೀನು) ದಣಿಯುತ್ತೀ.
 (ನಾನು) ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ನಾವಿಬ್ಬರು) ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವು) ಸುಡುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವರು) ತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
 (ಅದು) ಸರಿಯುತ್ತದೆ.
 (ನೀನು) ಹೇಳುತ್ತೀ.
 (ಅವನು) ತೂಗುತ್ತಾನೆ.
 (ಅವರು) ಕದಿಯುತ್ತಾರೆ.
 (ನೀವು) ರಚಿಸುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವನು) ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವು) ಹರಣ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವು) ಹೇಳುತ್ತೀರಿ.
 (ನೀನು) ಮುಟ್ಟುತ್ತೀ.
 (ಅವರು) ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ಹೋಗುತ್ತೀರಿ.
 (ಅವನು) ಕದಿಯುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಇದ್ದೇವೆ.
 (ನೀನು) ಸಂತೋಷ ಪಡೆ
 ಸುತ್ತೀ.

(ನಾನು) ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ.
 (ಅವರು) ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಬೇಯಿಸುತ್ತೇವೆ.
 (ನೀವು) ಪೂಜಿಸುತ್ತೀರಿ.

ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ.

೧ನೇ ಗಣ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ಪು.	ಬೋಧತಿ	ಬೋಧತ:	ಬೋಧಂತಿ
ಮ. ಪು.	ಬೋಧಸಿ	ಬೋಧಥ:	ಬೋಧಥ
ಉ. ಪು.	ಬೋಧಾಮಿ	ಬೋಧಾವ:	ಬೋಧಾಮ:

೪ನೇ ಗಣ.

ಪ್ರ. ಪು.	ಪ್ರಾಪ್ಯತಿ	ಪ್ರಾಪ್ಯತ:	ಪ್ರಾಪ್ಯಂತಿ
ಮ. ಪು.	ಪ್ರಾಪ್ಯಸಿ	ಪ್ರಾಪ್ಯಥ:	ಪ್ರಾಪ್ಯಥ
ಉ. ಪು.	ಪ್ರಾಪ್ಯಾಮಿ	ಪ್ರಾಪ್ಯಾವ:	ಪ್ರಾಪ್ಯಾಮ:

೬ನೇ ಗಣ.

ಪ್ರ. ಪು.	ವಿಶತಿ	ವಿಶತ:	ವಿಶಂತಿ
ಮ. ಪು.	ವಿಶಸಿ	ವಿಶಥ:	ವಿಶಥ
ಉ. ಪು.	ವಿಶಾಮಿ	ವಿಶಾವ:	ವಿಶಾಮ:

೧೦ನೇ ಗಣ.

ಪ್ರ. ಪು.	ಚೋರಯತಿ	ಚೋರಯತ:	ಚೋರಯಂತಿ
ಮ. ಪು.	ಚೋರಯಾಸಿ	ಚೋರಯಥ:	ಚೋರಯಥ
ಉ. ಪು.	ಚೋರಯಾಮಿ	ಚೋರಯಾವ:	ಚೋರಯಾಮ:

೧. ಕಂಠ್ಯ, ತಾಲವ್ಯ, ಮೂರ್ಧನ್ಯ, ದಂತ್ಯ, ಓಷ್ಠ್ಯ ವರ್ಣಗಳು, ಅರ್ಧಸ್ವರಗಳು, ಮೃದುವರ್ಣಗಳು, ಕರ್ಕಶವರ್ಣಗಳು ಯಾವವು?

೨. ಇ, ಉ, ಋ, ೠ ಇವುಗಳಿಗೆ ಗುಣವೃದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಯಾವ ಆದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ?

೩. ೧ನೇ, ೪ನೇ, ೬ನೇ, ೧೦ನೇ, ೨ನೇ ಗಣಗಳ ವಿಕರಣಗಳು ಯಾವವು?

೪. ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ.

೫. ಸಕಾರ ವಕಾರಾದಿ ಉತ್ತಮಪುರುಷಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರವು ಯಾವ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ?

೬. ಏ, ಓ, ಐ, ಔಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದರೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಆದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ? ಉದಾಹರಣ ಕೊಡಿ.

೭. ಯಾವದೊಂದು ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಕರ್ಕಶವರ್ಣ ಪರವಾದರೆ. ಆ ಹಿಂದಿನ ವ್ಯಂಜನವು ಯಾವ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ? ಉದಾಹರಣ ಹೇಳಿ.

೮. ಅಂತದಲ್ಲಿರುವ ಸ, ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ? ರಕಾರವು ವಿಸರ್ಗ ಆಗಬೇಕಾದರೆ. ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯು ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ?

೯. ಕೆಳಗಿನ ಧಾತುಗಳ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ. (ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡು ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದ ಧಾತುಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕು.)

ಧಾತುಗಳ ಮಿಂದ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಲಾಗಿ ಅವುಗಳ
ಅರ್ಥವು ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ; ಮುಖ್ಯ ಉಪಸರ್ಗಗಳು ಯಾವವಂ
ಗೆ—

ಅತಿ ಆಚೆಗೆ: ಅತೀಕ್ರಾಮ್ಯತಿ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವೀರುತ್ತಾನೆ.

ಅಧಿ ಮೇಲೆ; ಅಧಿಗच्छति ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
ಅಂದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅನ್ತು ಹಿಂದೆ. ಹಾಗೆ; ಅನ್ತುಸರತಿ. ಅನ್ತುಗच्छति ಹಿಂದಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನುಸರಿ
ಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಭಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ: ಅಭಿಗच्छति ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಅವ ಕೆಳಗೆ. —ಇಂದ; ಅವತರತಿ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಆ ವರೆಗೆ: ಆಗच्छति ಬರುತ್ತಾನೆ; ಆರೋಹತಿ ಏರುತ್ತಾನೆ.

ಉತ್ ಮೇಲೆ: ಉತ್ಪತತಿ ಮೇಲೆ ಹಾರುತ್ತಾನೆ; ಉತ್ಗच्छತಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಉಪ ಸಮೀಪ, ಕಡೆಮೆ; ಉಪಗच्छತಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ನಿ ಕೆಳಗೆ. ಒಳಗೆ; ನಿಷೀದತಿ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ.

ಪರಾ ವಿರುದ್ಧ: ಪರಾಜಯತೆ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ.

ಪತಿ ತಿರುಗಿ. ಪುನಃ; ಪ್ರತಿಭಾಷತೆ ತಿರುಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. ಉತ್ತರ ಕೂಡು
ತ್ತಾನೆ.

ಮುಂದೆ, ಹೊರಗೆ; ಪ್ರಯಾತಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ದೂರ. ಬೇರೆ. ಅಭಾವ; ವಿಶ್ಲಿಷ್ಯತಿ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಇ ಕೂಡ; ¹⁾ಸಂಗच्छತೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ.

¹⁾ಪದಾಂತ್ಯ ಸ್ವಕಾರದ ಮುಂದೆ ಇ, ಉ, ಏ, ಋ, ೠ ಗಳು ಬಂದರೆ, ಆ ಸ್ವಕಾರ
ವು ಅನುಸ್ವಾರವಾಗುತ್ತದೆ; ಉಳಿದ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಬಂದರೆ, ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಅನುಸ್ವಾ
ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನುಸ್ವಾರವಾಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ಇ, ಉ, ಏ, ಋ, ೠ ಗಳು ಮುಂದೆ ಇರ
ಲಾಗಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನುನಾಸಿಕ ಇ, ಉ, ಏ, ಋ, ೠ ಆಗುವವು; ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನ
ಗಳು ಮುಂದೆ ಇರಲಾಗಿ ಆ ಸ್ವಕಾರವು ಆ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

೫ನೇ ಪಾಠ. ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ.

೧. ಅಕಾರಾಂತನಾಮಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸ್	ಔ	ಅಸ್
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ಸ್	ಇ	ಆನಿ
ನೃಪಃ	ನೃಪೌ ^(೧)	ನೃಪಾಃ ^(೨)
ಕಲಮ್	ಕಲೇ ^(೩)	ಕಲಾನಿ

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

ಅನಲ ಬೆಂಕಿ.	ನೃಪ ಅರಸು.	ರಾಮ ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು.
ಅಶ್ವ ಕುದುರೆ.	ಪವನ ಗಾಳಿ.	ವೃಕ್ಷ ಮರ.
ईश्वर ದೇವರು.	ಪುತ್ರ ಮಗ.	ಸಮುದ್ರ ಸಾಗರ.
ಕ್ರೂರ ಆನೆ.	ಬಾಲ ಹುಡುಗ.	ಸರ್ ಆಡಿಗೆಯವ.
ಜನ ಮನುಷ್ಯ. ಮಂಡಿ.	ಬ್ರೂ ಪಂಡಿತ, ಜಾಣ.	ಹಸ್ತ ಕೈ.
ಜೀವ ಪ್ರಾಣ. ಪ್ರಾಣಿ.	ಮೃತ್ವ ಹುಚ್ಚು, ದಡ್ಡ.	
ನರ ಮನುಷ್ಯ.	ಮೇಘ ಮೋಡ.	

^{೧)} ಅ, ಆಗಳ ಮುಂದೆ ಉ, ಊಗಳು ಬಂದರೆ, ಪೂರ್ವಪರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಉಕಾರಾದೇಶವೂ, ಔ, ಔಕಾರಗಳು ಬಂದರೆ, ಔಕಾರಾದೇಶವೂ ಆಗುತ್ತದೆ (ಇದು ವೃದ್ಧಿಸಂಧಿ).

^{೨)} ಉ, ಊ, ಔ ಔಕಾರಗಳ ಹೊರತು ಯಾವದೊಂದು ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಸವರ್ಣ ಸ್ವರ ಬರಲಾಗಿ ಪೂರ್ವಪರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸ್ವರವು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಕೈಶ್ಯ + ಅರಿ: = ಕೈಶ್ಯಾರಿ:; ಕವಿ + ईश्वर = ಕವೀಶ್ವರ: ಇ. (ಇದು ಸವರ್ಣದೀರ್ಘಸಂಧಿ). ೬ನೇ ಪಟದೊಳಗಿನ ೬ನೇ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿರುವ ಮನು ಪ್ರಥಮಾ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ.

^{೩)} ಅ ಆಕಾರಗಳಿಗೆ ಇ, ಈ, ಉ, ಊ, ಋ, ೠ, ಲೃಕಾರಗಳು ಸರವಾದರೆ, ಪೂರ್ವಪರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವೆರಡಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಗುಣಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ರಾಮ + ईश्वर = ರಾಮೇಶ್ವರ:; ಚಂದ್ರ + ತರಯ: = ಚಂದ್ರತರಯ: ಇತ್ಯಾದಿ (ಇದು ಗುಣಸಂಧಿ).

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಕಮಲ ತಾವರೆ.
ಗೃಹ ಮನೆ.
ಜಲ ನೀರು.
ದುಃಖ ಕಷ್ಟ.

ಧನ ದ್ರವ್ಯ.
ನೆತ್ರ ಕಣ್ಣು.
ಪರ್ಣ ಎಲೆ.
ಫಲ ಕಾಯಿ.

ಮಿತ್ರ ಗೆಳೆಯ.
ಮುಖ ಮೋರೆ.
ಸುಖ ಕ್ಷೇಮ, ಸಂತೋಷ.
ಹೃದಯ ಮನಸ್ಸು, ಅಂತಃಕರಣ

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ನೃಪೋ ¹⁾ ಜಯತಿ	ಸುಖಂ ²⁾ ಪ್ರೀಣಯತಿ	ಕೂರ್ಮಃ ಸರತಿ
ಅಶ್ವಾ ³⁾ ಬ್ರುಪತತಃ	ಜೀವಂ ಮುಹ್ಯತಿ	ಫಲೇ ಪತತಃ
ಜನಾ ³⁾ ವದಂತಿ	ಹಸ್ತೌ ಹರತಃ	ಧನಂ ನಶಯತಿ
ನೆತ್ರೇ ಪಶ್ಯತಃ	ಮುಖಾನಿ ದ್ರವಂತಿ	ನರಾ ಗच्छಂತಿ
ಮೇಘಃ ಸಿಂಚತಿ	ದುಃಖಂ ಪೀಡಯತಿ	ಕಮಲೇ ನೃತ್ಯತಃ
ಬ್ರೂಥೌ ಮುಂಚತಃ	ರಾಮಃ ಪೂಜಯತಿ	ಮಿತ್ರಾಣಿ ಕಥಯಂತಿ
ಪವನೋ ಹರತಿ	ಪುತ್ರೌ ತುಷ್ಯತಃ	ಸೂದೌ ವಿಶತಿ
ಬಾಲಃ ಸ್ಪೃಹಯತಿ	ಜಲಂ ಶುಷ್ಯತಿ	ಸಮುದ್ರಃ ಶಾಮ್ಯತಿ
ಗೃಹಾಣಿ ⁴⁾ ರಕ್ಷಂತಿ	ಮೂರ್ಖೌ ಕುಪ್ಯತಃ	

¹⁾ ವಿಸರ್ಗದ ಹಿಂದೆ ಅಕಾರವಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಅ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನವರ್ಣ ಬರಲಾಗಿ ಆ ವಿಸರ್ಗಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ; ಅದು ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರದೊಡನೆ ಗುಣಸಂಧಿಯಿಂದ ಆ ಉಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ (ಪುಟ ೧೬ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೩ ನೋಡು).

²⁾ ಪುಟ ೪ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೩ ನೋಡು.

³⁾ ಅಕಾರದ ಮುಂದಿನ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಸ್ವರವಾಗಲಿ ವ್ಯಂಜನವಾಗಲಿ ಪರವಾದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಸರ್ಗವು ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅಕಾರದ ಮುಂದಿನ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಅದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವದೊಂದು ಸ್ವರ ಪರವಾದಲ್ಲಿ ಸಹ ಆ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇರೆಗೆ ವಿಸರ್ಗವು ಲೋಪ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಉಳಿದ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಸಂಧಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ: ನರಾಃ + ಇಮೇ = ನರಾ ಇಮೇ; ಬ್ರೂಃ + ಇಚ್ಛತಿ = ಬ್ರೂಃ ಇಚ್ಛತಿ.

⁴⁾ ಒಂದೇ ಶಬ್ದದೊಳಗಿನ ಕ, ರ, ಅಥವಾ ಷದ ಮುಂದಿನ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣ್ ಅದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ, ರ, ಷಕಾರಕ್ಕೂ ನಕಾರಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಸ್ವರಗಳು, ಯ, ವ, ಹ, ಗಳು, ಕವರ್ಗ ಪವರ್ಗಗಳು ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣ್ ಅದೇಶವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನಮಾಂತ್ಯ ನ್ನಕ್ಕೆ ಣಕಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ: ನರಾನ್..

⁵⁾ ಪುಟ ೧೫ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ನೋಡು.

ಅರಸರು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ.
 (ಇಬ್ಬರು) ಹುಡುಗರು ಹೊರ
 ಳಾಡುತ್ತಾರೆ.
 ಮಗನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸು
 ತ್ತಾನೆ.
 ಕುದುರೆಗಳು ಓಡುತ್ತವೆ.
 ಗಾಳಿಗಳು ಬೀಸುತ್ತವೆ.
 ದೇವರು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.
 ಗಿಡಗಳು ಜಿಳಿಯುತ್ತವೆ.
 (ಎರಡು) ಆವೆಗಳು ಸರಿದಾಡು
 ತ್ತವೆ.
 ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ.
 ಕೈಯು ಒಗಿಯುತ್ತದೆ.
 ಬೆಂಕಿಯು ಸುಡುತ್ತದೆ.
 ಕಣ್ಣು ಹಾರುತ್ತದೆ.

ಜನರು ಸಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
 ಕಮಲವು ಭೂಷಿಸುತ್ತದೆ.
 ಬಾಯಿಯು ಮಾತಾಡುತ್ತದೆ.
 (ಎರಡು) ಸಮುದ್ರಗಳು ಅಲ್ಲೋ
 ಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗುತ್ತವೆ.
 ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಶಾಂತನಾಗಿರು
 ತ್ತಾನೆ.
 ಮೂರ್ಖರು ಗಳಹುತ್ತಾರೆ.
 ಸ್ನೇಹಿತನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.
 ಎಲೆಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ.
 ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನವಡುತ್ತದೆ.
 ಅಡಿಗೆಯವರು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡು
 ತ್ತಾರೆ.

೨. ತ್ರಿಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪುಲ್ಲಿಂಗ	ಃ	(ಇಲ್ಲ)	ಅಃ

ದ್ವಿವಚನದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ: ಮತ್ತು ಬಹು
 ವಚನದ ಅಃ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ತ್ರಿಕಾರಕ್ಕೆ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
	ಹರಿ:	ಹರಿ	(ಹರಿ + ಅಃ) = ಹರಯ:
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ	(ಇಲ್ಲ)	ಕಿ	ಕಿ

ತ್ರಿಕಾರಾಂತ ನಪುಂಸಕನಾಮಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರಾದಿವಿಧಿಕ್ತಿ
 ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರಲಾಗಿ, ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ನಡುವೆ ತ್ರಿಕಾರ

ಗಮ ಜರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮೇದ್ವಿತೀಯಗಳ ಜಮುವಚನದಲ್ಲಿ ನಪುಂಸ ಕನಾಮಗಳ ಅಂತ್ಯ ಇಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾರಿ

ವಾರಿಣಿ

ವಾರಿಣಿ

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

ಅಸಿ ಚಿಂಕಿ.

ಅರಿ ಹಸಿ, ಮೈರಿ.

ಅಸಿ ಖಿನ್ನ, ಕತ್ತಿ.

ಉದಧಿ ಸಮುದ್ರ.

ಋಷಿ ಮುನಿ, ಸಾಧು.

ಕಪಿ ಮಂತ್ರ, ಕೋತಿ.

ಕಾವಿ ಕವಿತಾಮಾಡುವವ.

ಗಿರಿ ಪರ್ವತ.

ಭೂಜಿತಿ ಶಿವ.

ನೃಪತಿ ಅರಸು.

ಪತ್ನಿ ಇಂದ್ರನ ಆಯುಧ, ವಜ್ರ.

ಪಾಣಿ ಕೈ.

ಯತಿ ಸನ್ಯಾಸಿ.

ವ್ಯಾಧಿ ಬೇನೆ, ರೋಗ.

ಹರಿ ಇಂದ್ರ, ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು.

ವಿಷ್ಣು.

ವಾರಿ (ನ.) ನೀರು. ನ (ಅವ್ಯಯ) ¹⁾ ಇಲ್ಲ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಉದಧಿ: ಸ್ತುಭ್ಯತಿ |

ಕಪಯ: ಕ್ಷಿಪಂತಿ |

ಋಷಿ ಚಿಂತಯತ: |

ಅರಿ: ಪಿಡಯತಿ |

ಪಾಣಿ ಹರತ: |

ನೃಪತಿ ²⁾ ರ್ಯಜತಿ |

ವಾರಿಣಿ ಶುಷ್ಯಂತಿ |

ಅಸಿರ್ದಹತಿ |

ಕವಯ: ಶಂಸಂತಿ |

ವಾರಿ ನಾಸ್ತಿ |

ಗಿರಿವಹತಿ |

ವ್ಯಾಧಯೋ ನಶ್ಯಂತಿ |

ಪತ್ನಿ: ಪತತಿ |

ಅಸಯ: ಪತಂತಿ |

ಯತೀ ಚಿಂತಯತ: |

¹⁾ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅವ್ಯಯಗಳೆನ್ನುವರು.

²⁾ ಸ್ವ ಅಥವಾ ವಿಸರ್ಗದ ಹಿಂದೆ ಅ, ಆಗಳ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವದೊಂದು ಸ್ವರವಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಯಾವದೊಂದು ಸ್ವರವಾಗಲಿ ಮೃದುವರ್ಣವಾಗಲಿ ಬರಲಾಗಿ ಅ ಸ್ವಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿವನು¹⁾ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಸಾಧುಗಳು²⁾ ಶಾಂತರರುತ್ತಾರೆ.
ಮಂಗಳಗಳು ಓಡುತ್ತವೆ.
ಕವಿಯು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಅರಸರು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.
(ಎರಡು) ಬೆಂಕಿಗಳು ಶಾಂತ
ವಾಗುತ್ತವೆ.
ಬೇನೆಯು ಫೀಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಒಯಸುವದಿಲ್ಲ.
ಕತ್ತಿಯು ಜೀಳುತ್ತದೆ.
(ಇಬ್ಬರು) ಶತ್ರುಗಳು ಗೆಲ್ಲ
ತ್ತಾರೆ.
ಹರಿಯು ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾನೆ.
ಕೈಯು ಸಿಂವಡಿಸುತ್ತದೆ.
ಪರ್ವತವು³⁾ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

೭ನೇ ಪಾಠ.

ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ.

೧. ಅಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪುಲ್ಲಿಂಗ	ಃ	ಐ	ಆನ್
	ಋಧಮ್	ೞಧಾ	ೞಧಾನ್

ನಪುಂಸಕ — ಪ್ರಥಮೇಯಂತೆ.

1) ಇಕ್ಕೆ ಇ ವರವಾದರೆ, ಮೊದಲನೇ ಇಕಾರವು ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರವು ಹ್ರಸ್ವವಿದ್ದರೆ, ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

2) ವಿಸರ್ಗದ ಮುಂದೆ ಇ, ಉ ಅಥವಾ ಋ ಬಂದರೆ, ಎಕಲ್ಪದಿಂದ ಆ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಅದರ ಮುಂದಿನ ವರ್ಣವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹರಿಃ : ಶೀತೇ = ಹರಿಃಶೀತೇ ಅಥವಾ ಹರಿಃಶೀತೇ.

3) ವಿಸರ್ಗದ ಮುಂದೆ ಇ, ಉ ಇವು ಬಂದರೆ, ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ; ಉ, ಋ ಬಂದರೆ, ಋಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ; ಋ ಬಂದರೆ, ಋಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ: ಹರಿಃ + ಚಗತಿ = ಹರಿಃಚಗತಿಃ ಗಮನಗತಿಃ ಗಮನೀಕತೇ.

ನವುಂಸಕನಾಮಗಳ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ರೂಪಗಳು ಯಾ
ವಾಗಲೂ ಪ್ರಥಮೆಯಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

ಅಗರ ಪೌಷ್ಕ.
ಆಂಶನ ಅನ್ನ.
ಕ್ರಿಂಕರ ನೇವಕ.
ಕೊಶ ಬೊಕ್ಕಸ, ಖಜಾನೆ.
ಗಜ ಆನೆ.
ಗ್ರಾಮ ಹಳ್ಳಿ, ಊರು.
ಜನಕ ತಂದೆ.
ಕೇಹ ಶರೀರ.
ಪಾರ ಅಡಿ, ಕಾಲು.
ಪುರುಷ ಮನುಷ್ಯ.
ಪ್ರಜಾ ಜನ.
ಚಿಡಾಲ ಬೆಕ್ಕು.
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.

ಭಾರ ಹೊರೆ, ತೂಕ.
ಮೋಕ್ಷ ಬಿಡುಗಡೆ, ಮುಕ್ತಿ.
ಯೋಧ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವ, ಬಂಟ.
ವೇದ ಶ್ರುತಿ.
ವ್ಯಾಘ್ರ ಹುಲಿ.
ವ್ಯಾಧ ಬೇಟೆಗಾರ.
ಶಾಕ ದುರ್ಜನ, ವೇದನಗಾರ.
ಶರ ಬಾಣ.
ಶಿಷ್ಯ ಶಿಷ್ಯ.
ಸಿಂಹ ಮೃಗಗಳ ಅರಸು, ಸಿಂಹ.
ಸೂರ್ಯ ರವಿ.
ಸ್ವರ್ಗ ಕುಡುಗ ಕಳ.
ಸ್ವರ್ಗ ದೇವಲೋಕ.

(ನವುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಅರಣ್ಯ ವನ, ಹಳವು.
ತಪ್ಪ ನೆಜ, ಸತ್ಯ.
ನೃಣ ಹುಲ್ಲು.
ಧಾನ್ಯ ಕಾಳು.
ನಗರ ಪಟ್ಟಣ.
ಪಾಪ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ, ವಾತಕ.

ಗುಸ್ತಕ ಗ್ರಂಥ.
ಮಾಂಸ ಕಂಡ.
ವಸ್ತ್ರ ಬಟ್ಟೆ, ಅರಿವೆ.
ವಿಷ ನಂಜು, ವಿಷ.
ಸುರ್ವಣ ಬಂಗಾರ.

೧೦ನೇ ಗಣದ್ವೈಧಾತುಗಳು.

ಕಂಡ ಶಿಕ್ಷಿಸು.

ಭಕ್ತಿ ತಿನ್ನು.

ಮಾಗ್ನಿ ಹುಡುಕು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ईश्वरं जनः पूजयति ।
 नृपः शत्रान् दण्डयति ।
 रामो^{१)}ऽश्वमारोहति ।
 व्याघ्रो मांसमत्ति ।
 हरिर्हस्तौ क्षालयति ।
 योधः शरान् क्षिपति ।
 धनं लुभ्यति ।
 स्तेनो धान्यं चोरयति ।
 नगरं^{२)} गच्छामि ।
 पापं वदसि ।
 स्मरसि मित्राणि ।
 बुधो मोक्षमिच्छति ।
 व्याधयो नरान् पीडयन्ति ।
 ...

कविर्बुधौ शंसति ।
 पुत्रो जनकं सान्त्वयति ।
 पुस्तकं मार्गयामि ।
 सुवर्णं तोलयामः ।
 ग्रामानटावः ।
 फले भक्षयामि ।
 कमलानि पश्यति ।
 भारं वहति किंकरः ।
 प्रज्ञान् वर्णयन्ति जनाः ।
 वस्त्रे त्यजति मूर्खः ।
 तृणा^{३)} न्यत्त्यश्वः ।
 यतिर्देहं मुञ्चति ।
 ...
 गृहं प्रविशामः ।

१) ಶಬ್ದಾಂತ್ಯ ಅಥವಾ ಪದಾಂತ್ಯ ಎ, ಆಕಾರಗಳ ಮುಂದೆ ಅ ಬಂದರೆ, ಅದೇ ಎ, ಆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದೇಗುತ್ತದೆ; ಅಂದರೆ ಅದರ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಬರೆಯುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಈ ಸಿ (ಅವಗ್ರಹ) ಹೆಚ್ಚುವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

२) ಗತೃರ್ಥಕ ಧಾತುಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗಮನವಿರುತ್ತದೋ ಅದರ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಚತುರ್ಥವಿಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

३) ಕೆ. ಕೆ. ತ. ತ. ಕ. ಕ, ಲಗಳ ಮುಂದೆ ಅಸಮಸ್ತಗಳೂ ಬರಲಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಇ, ಉ, ಊ, ಋ ಆದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ (ಇದು ಯಕ್ಕ ಸಂಧಿ).

४) ಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಕಾರದ ಮುಂದೆ ಕ್ಷ, ಲ್ಲ, ತ್, ಥ್, ದ್, ಫ್ ಗಳು ಬರಲಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ಷ, ಲ್ಲ, ತ್, ಥ್, ದ್, ಫ್ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆದೇಶಗಳೊಳಗಿನ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಸ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಕ್ಷಸ್ತು, ಲ್ಲಸ್ತು, ತಸ್ತು, ಥಸ್ತು, ದಸ್ತು, ಫಸ್ತು).

ರಾಮನು ಹುಲಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

ಕುದುರೆಗಳು ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಹೊರುತ್ತವೆ.

ಸತ್ಪುರುಷನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. [ತ್ತವೆ.

ಸಿಂಹಗಳು ಆನೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನು (ಅವನು) ಫಲಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಬಂಟನು (ಎರಡು) ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಸೇವರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸಲಹುತ್ತಾನೆ.

ನಾವು (ಎರಡು) ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನುಗನು (ತನ್ನ) ತಂದೆಯನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯರು ಅವೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. [ತ್ತವೆ.

ಬಂಕಗಳು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಏರುಸಲು ಆಳುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಅವರು (ತಮ್ಮ) ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

(ಇಬ್ಬರು) ಮೂರ್ಖರು ವಿಷಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅರಸರು ಕಳ್ಳರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. [ತ್ತಾರೆ.

(ಅವರು) ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸು (ನೀವು) ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ.

ರಾಮನನ್ನು (ಅವನ) ಸ್ನೇಹಿತರು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜನರು (ತಮ್ಮ) ಅರಸನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

ಜಾಣರು ಜನರನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ (ಜನರೊಳಗೆ ಅಗ್ರೀ ಸರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ).

(ನಾನು) ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರುತಿಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತವೆ.

ತಂದೆಯು (ತನ್ನ) (ಇಬ್ಬರು) ಹುಡುಗರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮೂರ್ಖರು ಜಾಣರನ್ನು ಹಳೆಯುತ್ತಾರೆ. [ನೆ.

ಅರಸನು ಬಂಟನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ

೨. ಕೈ ಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಏಕವಚನ

ದ್ವಿವಚನ

ಬಹುವಚನ

೦ಗ.

ಸ್

(ಇಲ್ಲ)

ನ್

ಅಂತ್ಯ ಇಕಾರವು ದ್ವಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಒಹುವಚನದ ನ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದೆಯೂ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

हरिम्

हरी

हरीन्

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

अतिथि अतिथियुः

अधिपति ఒడియ.

अलि ಸುಂಗೆ ಹುಳ.

कलि ಜಗಳ.

क्रिदि ಕಾಡು ಹಂದಿ.

बलि ದೇವರಿಗೆ ಆರ್ಪಿ

ಸಿದ ಆಹುತಿ. ಅನ್ನ.

भिक्षुक ತಿರುಕ.

मणि ರತ್ನ.

रवि ಸೂರ್ಯ.

राशि ಸುಂಘ.

वायस ಕಾಗೆ.

विधि ದೈವ.

ब्रीहि ನೆಲ್ಲ. ಭತ್ತ.

सारथि ರಥ ನಡೆಸುವವ.

आ + नी, (೧ನೇ ಗಣ) ತರು. प्र + क्षल् (೧೦ನೇ ಗಣ) ತೇಳೆ.

गण् (೧೦ನೇ ಗಣ) ಎಣಿಸು, ಲೆಕ್ಕಿಸು.

अभि + नन् (೧ನೇ ಗಣ) ಅನಂದ
ಸಡು, ಪ್ರೀತಿಸು.

दा [यच्छ्] (೧ನೇ ಗಣ) ಕೊಡು.

अनु + सृ (೧ನೇ ಗಣ) ಹಿಂಬಾಲಿಸು.

अपि (ಅವ್ಯಯ) ಅದರೂ.

वायसो बलिं भक्षयति ।

नृपतिररीञ्¹⁾ जयति ।

हरिं पीडयति व्याधिः ।

मेघो वारि सिञ्चति ।

कमलमलीन् प्रीणयति ।

रामो रविं नमति ।

पाणी प्रक्षालयामः ।

असीन्ब्रह्मन्ति योधाः ।

कपिं मुञ्चामि ।

नृपतिं वर्णयन्ति क्रवयः ।

मणिं चोरयति स्तेनः ।

अधिपतीन्किंकरा अनुवगन्ति ।

उदधिं गच्छावः ।

ऋषी नमामः ।

व्याघ्रः किरीनन्ति ।

सारथीनाह्वयामः ।

1) ಸಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಕಾರ ಚ ವರ್ಗಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಸಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಸಕಾರ ಚ ವರ್ಗಗಳು ಆದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ; ಅಂದರೆ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರ, ತಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರ, ಟಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಸಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಷಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಷಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳು ಆದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ; ಅಂದರೆ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಷಕಾರ, ತಕಾರಕ್ಕೆ ಟಕಾರ, ಛಕಾರಕ್ಕೆ ಡಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ.

. ईश्वरो विधिं जयति ।
 राशिं नयतः ।
 ब्रीहीनुञ्छति भिक्षुकः ।
 गिरी^{१)} आरोहन्ति ।
 कविं जनः पूजयति ।

यतिं पृच्छन्ति शिष्याः ।
 व्याधिं न गणयामि ।
 अतिथिन्पूजयन्ति ब्राह्मणाः ।
 कलीत्राभिनन्दति ब्रूधः ।

ಕವಿಗಳು ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿ
 ಸುತ್ತಾರೆ.
 ರಾಮನು ಕವಿಗಳನ್ನು ನಮಿಸು
 ತ್ತಾನೆ.
 ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋ
 ಗುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) (ಎರಡು) ಮಂಗಳಗಳ
 ನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆ.
 ಹರಿಯು ರಾಶಿಗಳನ್ನು ತರು
 ತ್ತಾನೆ.
 ಅವನು ಕೈಯನ್ನು ಮುಟ್ಟು
 ತ್ತಾನೆ.
 ದೀಪಧಗಳು ಬೇನೆಗಳನ್ನು ಕಳೆ
 ಯುತ್ತವೆ.
 ಬೇಟೆಗಾರನು (ಎರಡು) ಕಾಡು
 ಹಂದಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ
 ನೆ.
 ಹರಿಯು (ತನ್ನ) ವೈರಿಯನ್ನು
 ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಬಂಟನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಚಲ್ಲ
 ತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) ರತ್ನಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿ
 ಸುತ್ತೇನೆ.
 (ಅವನು) ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆ
 ದಾಡುತ್ತಾನೆ.
 ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು
 ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
 (ಅವನು) ಇಬ್ಬರು ಸಾರಥಿಗಳ
 ನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.
 ಜನರು ಅರಸರನ್ನು ಸಂತೋಷ
 ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಅರಸರಾದರೂ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ
 ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಕುದುರೆಗಳು ನೀರು ಕುಡಿಯು
 ತ್ತವೆ.
 ಮನುಷ್ಯರು ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊ
 ಡುತ್ತಾರೆ.

¹⁾ ಕ್ಷಿ, ಕ್ಷ ಅಥವಾ ಕ್ಷ ಕಾರಾಂತ ದ್ವಿವಚನದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂತರೆ, ಸಂಧಿಯಾ
 ಗುವದಿಲ್ಲ.

ಶಿವನು^{೧)} ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಸಾಧುಗಳು^{೨)} ಶಾಂತರರುತ್ತಾರೆ.
ಮಂಗಳಗಳು ಓಡುತ್ತವೆ.
ಕವಿಯು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಅರಸರು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.
(ಎರಡು) ಬೆಂಕಿಗಳು ಶಾಂತ
ವಾಗುತ್ತವೆ.
ಬೇನೆಯು ಫೀಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಬಯಸುವದಿಲ್ಲ.
ಕತ್ತಿಯು ಬೀಳುತ್ತದೆ.
(ಇಬ್ಬರು) ಶತ್ರುಗಳು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.
ಹರಿಯು ಸಿಟ್ಟುಗುತ್ತಾನೆ.
ಕೈಯು ಸಿಂವಡಿಸುತ್ತದೆ.
ಪರ್ವತವು^{೩)} ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

೬ನೇ ಪಾಠ.

ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ.

೧. ಅಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪಲ್ಲಿಂಗ	ಃ	ಃ	ಃ
	ಃ	ಃ	ಃ
	ಃ	ಃ	ಃ

ನಪುಂಸಕ — ಪ್ರಥಮೆಯಂತೆ.

೧) ಇಕ್ಕೆ ಇ ಪರವಾದರೆ, ಮೊದಲನೇ ಇಕಾರವು ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರವು ಹ್ರಸ್ವವಿದ್ದರೆ, ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

೨) ವಿಸರ್ಗದ ಮುಂದೆ ಇ, ಉ ಅಥವಾ ಎ, ಒಂದರೆ, ಎಕಲ್ಪದಿಂದ ಆ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಅದರ ಮುಂದಿನ ವರ್ಣವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹರಿಃ + ಶೇತೆ = ಹರಿಃಶೇತೆ ಅಥವಾ ಹರಿಃಶೇತೆ.

೩) ವಿಸರ್ಗದ ಮುಂದೆ ಇ, ಉ ಇವು ಬಂದರೆ, ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ; ಉ, ಋ ಬಂದರೆ, ಸಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ; ಋ, ೠ ಬಂದರೆ, ಉಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ: ಹರಿಃ + ಇಗತಿ = ಹರಿಃಇಗತಿ: ಇಗತಿಗತಿ: ಇಗತಿಗತಿ:

ನಪುಂಸಕನಾಮಗಳ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ರೂಪಗಳು ಯಾ
ವಾಗಲೂ ಪ್ರಥಮೆಯಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

ಅಗರ್ ಬಿಸ್ತ. ;
ಆಂಜನ ಅನ್ಯ.
ಕ್ರಿಂಕರ ಸೇವಕ.
ಕೊಶ ಬೊಕ್ಕಸ, ಖಜಾನೆ.
ಗಜ ಆನೆ.
ಗ್ರಾಮ ಹಳ್ಳಿ, ಊರು.
ಜನಕ ತಂದೆ.
ಕೇಹ ಶರೀರ.
ಪಾರ ಅಡಿ. ಕಾಲ.
ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯ.
ಪ್ರಜಾ ಜನ.
ಚಿಡಾಲ ಬೆಕ್ಕು.
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.

ಭಾರ ಹೊರೆ, ತೂಕ.
ಮೋಕ್ಷ ಬಿಡುಗಡೆ, ಮುಕ್ತಿ.
ಯೋಧ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವ, ಬಂಟ.
ವೇದ ಶ್ರುತಿ.
ವ್ಯಾಗ್ರ ಹುಲಿ.
ವ್ಯಾಧ ಬೇಟೆಗಾರ.
ಶಕ್ತ ದುರ್ಜನ, ವೋಸಗಾರ.
ಶರ ಬಾಣ.
ಶಿಷ್ಯ ಶಿಷ್ಯ.
ಸಿಂಹ ಮೃಗಗಳ ಅರಸು, ಸಿಂಹ.
ಸೂರ್ಯ ರವಿ.
ಕುಡುಗ. ಕಳ.
ಸ್ವರ್ಗ ದೇವಲೋಕ.

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಅರಣ್ಯ ವನ, ಹಳವು.
ತಪ್ಪ ನಿಜ, ಸತ್ಯ.
ನೃಣ ಹುಲ್ಲು.
ಧಾನ್ಯ ಕಾಳು.
ನಗರ ಪಟ್ಟಣ.
ಪಾಪ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ, ಪಾತಕ.

ಪುಸ್ತಕ ಗ್ರಂಥ.
ಮಾಂಸ ಕಂಡ.
ವಸ್ತ್ರ ಬಟ್ಟೆ, ಅರಿವೆ.
ವಿಷ ನಂಜು, ವಿಷ.
ಸುಖ ಬಂಗಾರ.

೧೦ನೇ ಗಣದ್ವೈಧಾತುಗಳು.

ಕಂಡ ಶಿಕ್ಷಿಸು. ಮಗ್ಗ ತಿನ್ನು. ಮಾಗ್ಗೆ ಹುಡುಕು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ईश्वरं जनः पूजयति ।
 नृपः शत्रान् दण्डयति ।
 रामो^{१)}ऽश्वमारोहति ।
 व्याघ्रो मांसमस्ति ।
 हरिर्हस्तौ क्षालयति ।
 योधः शरान् क्षिपति ।
 धनं लुभयति ।
 स्तेनो धान्यं चोरयति ।
 नगरं^{२)} गच्छामि ।
 पापं वदसि ।
 स्मरसि मित्राणि ।
 बुधो मोक्षमिच्छति ।
 व्याधयो नरान् पीडयन्ति ।
 ...

कविर्बुधौ शंसति ।
 पुत्रो जनकं सान्त्वयति ।
 पुस्तकं मार्गयामि ।
 सुवर्णं तोलयामः ।
 ग्रामानटावः ।
 फले भक्षयामि ।
 कमलानि पश्यति ।
 भारं वहति किंकरः ।
 प्रज्ञान् वर्णयन्ति जनाः ।
 वस्त्रे त्यजति मूर्खः ।
 तृणा^{३)} न्यत्त्यश्चः ।
 यतिर्देहं मुञ्चति ।
 ...
 गृहं प्रविशामः ।

१) ಶಬ್ದಾಂತ್ಯ ಅಥವಾ ವದಾಂತ್ಯ ಎ, ಆಕಾರಗಳ ಮುಂದೆ ಅ ಬಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಎ, ಆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸೋಗುತ್ತದೆ; ಅಂದರೆ ಅದರ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಬರೆಯುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಈ ಸ (ಅವಗ್ರಹ)ಚಿಹ್ನೆವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

२) ಗತ್ಯರ್ಥಕ ಧಾತುಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗಮನವಿರುತ್ತದೆ ಯೋ ಅದರ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಚತುರ್ಥವಿಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

३) ಇ ಇ, ಉ ಉ, ಋ ಋ, ೠ ೠಗಳ ಮುಂದೆ ಅಸಮಸ್ತರಗಳು ಬರಲಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಇ, ಉ, ೠ, ೠ ಆದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ (ಇದು ಯತ್ ಸಂಧಿ).

४) ವದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಕಾರದ ಮುಂದೆ ಇ, ಉ, ೠ, ೠ, ಇತ್ಯುಗಳ ಬರಲಾಗಿ ಅ ನಕ್ಕೆ ಅನಸ್ತಾರ-ವಿಸರ್ಗಗಳೆರಡೂ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಆದೇಶಗಳೊಳಗಿನ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಸ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ (ಏಕೆಂದರೆ, ಸ ಸೇ ಓನ್ನದೆ ಸೇವು).

ರಾಮನು ಮಲಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

ಕುದುರೆಗಳು ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಹೊರುತ್ತವೆ.

ಸತ್ಪುರುಷನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. [ತ್ತವೆ.

ಸಿಂಹಗಳು ಆನೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನು (ಅವನು) ಫಲಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಬಂಟನು (ಎರಡು) ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ದೇವರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸಲಹುತ್ತಾನೆ.

ನಾವು (ಎರಡು) ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ದುಗನು (ತನ್ನ) ತಂದೆಯನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯರು ಆವೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. [ತ್ತವೆ.

ಬಂಗಗಳು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಎರುವನು ಆಳುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಅವರು (ತಮ್ಮ) ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

(ಇಬ್ಬರು) ಮೂರ್ಖರು ವಿಷಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅರಸರು ಕಳ್ಳರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. [ತ್ತಾರೆ.

(ಅವರು) ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ (ನೀವು) ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ.

ರಾಮನನ್ನು (ಅವನ) ಸ್ನೇಹಿತರು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜನರು (ತಮ್ಮ) ಅರಸನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

ಜಾಣರು ಜನರನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ (ಜನರೊಳಗೆ ಅಗ್ರೇ ಸರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ).

(ನಾನು) ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರುತಿಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತವೆ.

ತಂದೆಯು (ತನ್ನ) (ಇಬ್ಬರು) ಹುಡುಗರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮೂರ್ಖರು ಜಾಣರನ್ನು ಹಳೆಯುತ್ತಾರೆ. |ನೆ.

ಅರಸನು ಬಂಟನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ

೨. ಕ ಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಏಕವಚನ

ದ್ವಿವಚನ

ಬಹುವಚನ

೦ಗ.

ಃ

(ಇಲ್ಲ)

ನ್

ಅಂತ್ಯ ಇಕಾರವು ದ್ವಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಒಹುವಚನದ ನ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದೆಯೂ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

हरिम्

हरी

हरीन्

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

अतिथि अतिथियु.

अधिपति ಒಡೆಯ.

अलि ಸುಂಗೀ ಹುಳ.

कलि ಜಗಳ.

किरि ಕಾಡು ಹಂದಿ.

बलि ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿ

ಸಿದ ಅಹುತಿ. ಅನ್ನ.

भिक्षुक ತಿರುಕ.

मणि ರತ್ನ.

रवि ಸೂರ್ಯ.

राशि ಸುಂಘ.

वायस ಕಾಗೆ.

विधि ದೈವ.

ब्रीहि ನೆಲ್ಲು. ಭತ್ತ.

सारथि ರಥ ನಡಿಸುವವ.

आ + नी, (೧ನೇ ಗಣ) ತರು. प्र + क्षल् (೧೦ನೇ ಗಣ) ತೋಳೆ.

गण् (೧೦ನೇ ಗಣ) ಎಣಿಸು, ಲೆಕ್ಕಿಸು.

अभि + नन् (೧ನೇ ಗಣ) ಅನಂದ ಪಡು. ಪ್ರೀತಿಸು.

दा [यच्छ] (೧ನೇ ಗಣ) ಕೊಡು.

अनु + सृ (೧ನೇ ಗಣ) ಹಿಂಬಾಲಿಸು.

अपि (ಅವ್ಯಯ) ಅದರೂ.

वायसो बलिं भक्षयति ।

नृपतिररीञ्¹⁾ जयति ।

हरिं पीडयति व्याधिः ।

मेघो वारि तिञ्चति ।

कमलमलीन् प्रीणयति ।

रामो रविं नमति ।

पाणी प्रक्षालयामः ।

असीन्ब्रह्मन्तियोधाः ।

कपिं मुञ्चामि ।

नृपतिं वर्णयन्ति कवयः ।

मणिं चोरयतिस्तेनः ।

अधिपतीन्किंकरा अनुसरन्ति ।

उदधिं गच्छावः ।

ऋषी नमामः ।

व्याघ्रः किरीनन्ति ।

सारथीनाह्वयामः ।

1) ಸಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಶಕಾರ ಚ ವರ್ಗಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಸಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಶಕಾರ ಚ ವರ್ಗಗಳು ಆದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ; ಅಂದರೆ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಶಕಾರ, ತಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರ, ಛಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಸಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಷಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಷಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳು ಆದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ; ಅಂದರೆ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಷಕಾರ, ತಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರ, ಥಕಾರಕ್ಕೆ ಡಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ.

ईश्वरो विधिं जयति ।
 राशिं नयतः ।
 ब्रीहीनुञ्छति भिक्षुकः ।
 गिरी^{१)} आरोहन्ति ।
 कविं जनः पूजयति ।

यतिं पृच्छन्ति शिष्याः ।
 व्याधिं न गणयामि ।
 अतिथिं पूजयन्ति ब्राह्मणाः ।
 कलीक्षाभिनन्दति ब्रुधः ।

ಕವಿಗಳು ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿ
 ಸುತ್ತಾರೆ.
 ರಾಮನು ಕವಿಗಳನ್ನು ನಮಿಸು
 ತ್ತಾನೆ.
 ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋ
 ಗುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) (ಎರಡು) ಮಂಗಳ
 ನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆ.
 ಹರಿಯು ರಾಶಿಗಳನ್ನು ತರು
 ತ್ತಾನೆ.
 ಅವನು ಕೈಯನ್ನು ಮುಟ್ಟು
 ತ್ತಾನೆ.
 ಔಷಧಗಳು ಬೇನೆಗಳನ್ನು ಕಳೆ
 ಯುತ್ತವೆ.
 ಬೇಟೆಗಾರನು (ಎರಡು) ಕಾಡು
 ಹಂದಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ
 ನೆ.
 ಹರಿಯು (ತನ್ನ) ಮೈರಿಯನ್ನು
 ಹೊಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಬಂಟನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಚಲ್ಲ
 ತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) ರತ್ನಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿ
 ಸುತ್ತೇಣೆ.
 (ಅವನು) ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆ
 ದಾಡುತ್ತಾನೆ.
 ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು
 ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
 (ಅವನು) ಇಬ್ಬರು ಸಾರಥಿಗಳ
 ನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.
 ಜನರು ಅರಸರನ್ನು ಸಂತೋಷ
 ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಅರಸರಾದರೂ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ
 ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಕುದುರೆಗಳು ನೀರು ಕುಡಿಯು
 ತ್ತವೆ.
 ಮನುಷ್ಯರು ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊ
 ಡುತ್ತಾರೆ.

1) ಕ್ಷಿ, ಕ್ಷ ಅಥವಾ ಕ್ಷ ಕಾರಾಂತ ದ್ವಿವಚನದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದರೆ, ಸಂಧಿಯಾ
 ಗುವದಿಲ್ಲ.

೭ನೇ ಪಾಠ.

ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ.

ಅ ಕಾರಾಂತ ಇ ಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.

ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪುಲ್ಲಿಂಗ.	ಅ-ಇನ ಇ-ನಾ	ಭ್ಯಾಮ್ ಭ್ಯಾಮ್	ಐಸ್ ಮಿಸ್

ಭ್ಯಾಮ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಛಾಡೇನ	ಛಾಡಾಭ್ಯಾಮ್	ಛಾಡೈಃ
ಮಣಿನಾ	ಮಣಿಭ್ಯಾಮ್	ಮಣಿಮಿಃ

ಸಮಸಕಲಿಂಗ. { ಅ ಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು ಪ್ರಥಮೆ-ದ್ವಿತೀಯೆಗಳು ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಇ-	{ ಆ ವಾರಿಣಾ ¹⁾	ಭ್ಯಾಮ್ ವಾರಿಭ್ಯಾಮ್	ಮಿಸ್ ವಾರಿಮಿಃ
----	-----------------------------	----------------------	-----------------

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

ಅಲಂಕಾರ ಅಭರಣ.

ಆತಪ ಬಿನಲು.

ಇಂದ್ರ ಮೇಘಗಳ ಅರಣು.

ತುಪಹಾರ ಕಾಣಿಕೆ.

ಕರ ಕೈ.

ಕ್ರಾಸಾರ ಸರೋವರ.

ಕೌಶಿಕ ಕುಶನ ವಸ್ತ್ರ.

ಛಾಡ ಬಡಿಗೆ.

¹⁾ ಪುಟ ೧೭ ಪಿಪ್ಪಣಿ ೪, ಮತ್ತು ೧೪ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನೋಡು.

ಕೇವ ದೇವರು.

ನದ ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆ.

ನಾವಿಕ ಅಂಬಿಗ.

ಪತ್ತಿ ಕಾಲಾಳು.

ಜಾಗ ಅಂಬು.

ಮನ್ತ್ರ ವೇದನೊಳಗಿನ ಬುಕ್ಕು.

ಯಜಮಾನ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವ.

ಯತ್ರ ಪ್ರಯತ್ನ.

ರಥ ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ರದ ಬಂಡಿ.

ಗಾವಣ ಲಂಕೆಯು ಅರಸು.

ವಿಧಿ ನಿಯಮ.

ಶ್ಲೋಕ ಪದ್ಯ.

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಅನ್ತ ತಿನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥ (ಕುದಿಸಿದ್ದು).

ಅರ್ಥ ಪೂಜೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಇಂದ್ರನ ಉರುವಲ.

ಖನಿತ್ರ ಸುದ್ದಲೆ.

ಗೌತ್ರ ವಂಶ, ಕುಲ.

ಚಕ್ರ ಗಾಲಿ.

ನಖ ಉಗುರು.

ಪ್ರಾಣ ಚಲೋ ಕೆಲಿಸ, ಸುಕೃತ.

ಯನ್ತ್ರ ಯಂತ್ರ.

ರತ್ನ ಮಣಿ.

ಶರೀರ ಮೈ, ದೇಹ.

ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧ್ಯ.

ಶೀರ್ಷ ತಲೆ.

ಸ್ಮೃತ ವೇದವಚನ.

ವಿಶೇಷಣಗಳು.

ಖಜನ ಕುಂಟ.

ಪ್ರಭುತ ಬಹಳ, ಅನೇಕ, ವಿಪುಲ.

(ಟಿಪ್ಪಣಿ: ವಿಶೇಷಣಗಳು ನಾಮದ ಲಿಂಗ ವಚನ ವಿಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವವೆ.)

೧ನೇ ಗಣದ
ಧಾತುಗಳು.

ಖನ್ ಅಗ.

ಅವ + ಗಮ್ ತಿಳಿ.

ಚಲ್ ಸರಿ, ಅಗಲಾಡು.

ಪ್ರ + ಹ್ ಹೊಡೆ, ಬಡಿ.

ಅವ + ನಮ್ ಬಸ್ಸು, ಕೆ
ಳಸೆ ಬಸ್ಸು.

ವಿ + ಗಾನ್ ಹೊಳೆ, ಚಂ
ದಗಾಣಿಸು.

ಸಹ (ಅವ್ಯಯ) ಬಡನೆ.

ಹ್ (ವಾರ್ ೧೦ನೇ ಗಣ) ನೀಳು.
ಹರಿ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಪುರುಷಃ ಸ್ತೇನಂ ದೃಢೇನ ತಾಡಯತಿ ।
 ಶರೀರಮಲಂಕರೈರ್ಭೂಷಯತಿ ।
 ನಾವಿಕಾ ನದೇನ ಸಮುದ್ರಂ ಪ್ರವಿ-
 ಶಂತಿ ।

ಯೋಧಾ ಬಾಣೇರರಿಂ ಜಯತಿ ।

ಪಾದೇನ ಖಜ್ಜಜಃ ।

ಪುತ್ರೈಃ ಸಹ¹⁾ ಗ್ರಾಮಂ ಗच्छತಿ ಹರಿಃ ।

ಚಕ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಚಲತಿ ರಥಃ ।

ಖನಿತ್ರೇಣ ಖನತಿ ।

ರಾಮೋಽರ್ಧ್ಯಣ²⁾ ಕೃಷಿಂ ಪೂಜಯತಿ ।

ಕವಯಃ ಸ್ಲೋಕೈರ್ನೃಪಂ ವರ್ಣಯಂತಿ ।

ಬುಧಾಃ ಸುಖೇನ ಜೀವಂತಿ ।

ನೆತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪश्यತಿ ಜನಃ ।

ವಾರಿಣಾ ಹಸ್ತೌ ಕ್ಷಾಲಯತಿ ।

ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಸ್ಫುಶತಿ ಶೀರ್ಷಮ ।

ಸಿಂಹೋ ನಖೈರ್ಗಜಾನ್ ದಾರಯತಿ ।

ಅग्ನಿನಾ ಗೃಹಂ ದಹತಿ ।

ಬುಧಃ 'ಶಾಸ್ತ್ರೈ'³⁾ ಸ್ತತ್ತವಮವಗ-
 ಚ್ಛತಿ ।

ಪತ್ತಿभिರ್ಗच्छತಿ ಯೋಧಃ ।

ಪಾದಾಭ್ಯಾಂ ಧಾವಂತಿ ಬಾಲಾಃ ।

ಪುಣ್ಯೇನ ಹರಿಂ ಪश्यತಿ ।

ಕೋಣಾಹ್ವಯತಿ ರಾಮಂ ಹರಿಃ ।

ರಾಮಃ ಕಪಿभिರ್ಜಯತಿ ರಾವಣಮ್ ।

ಗೋತ್ರೇಣ ಕೌಶಿಕೋಽಸ್ಮಿ ।

ದುಃಖೇನ ಮುಹ್ಯತಿ ಜೀವಃ ।

ಹಿನ್ಯಧನೈಃ ಪಚತ್ಯೋದನಮ್ ।

ರಾಮನು (ತನ್ನ) ಮೈಯನ್ನು ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿಸುತ್ತಾನೆ.
 ಮನುಷ್ಯನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯರು (ತಮ್ಮ) ಶರೀರವನ್ನು ಅನ್ನದಿಂದ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವರು (ತಮ್ಮ) ತಲೆಗಳಿಂದ (ತಲೆಯ ಮೇಲೆ) ಭಾರಗಳನ್ನು
 ಹೊರುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಯು ಯತ್ನದಿಂದ ಮುಷಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

1) ಇದರ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ.

2) ಕವಯ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳು ಆ, ಐ, ಓ, ಔ. ಈ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇನು
 ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಕ್ಷಕಾರವು ಬಂದರೆ, ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವುದು.

3) ಪುಟ ೨೨ ನೇ ಪುಟದ ೪ ನೇ ಪದ್ಯದ ಕವಯ ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡು.

ಅರಸರು ಕಾಣಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ರಥಗಳು ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೇವತೆಯನ್ನು ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

(ಅವನು) ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮದಿಂದ (ನಿಯಮದಂತೆ) ದೇವರನ್ನು
ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

(ಅವನು) (ಎರಡು) ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ರಾಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಗೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ರಾಮನು ಸಾರಥಿಯ ಕೂಡ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಕಮಲಗಳಿಂದ ಸರೋವರವು ಚಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಜನರು ಬಹಳ ರತ್ನಗಳಿಂದಾದರೂ ಸಂತೋಷ ಪಡುವದಿಲ್ಲ.

(ನಾವು) ರಥದಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

(ಅವನು) ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹುತಿಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕುಲಿಯು ಮಾಂಸದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ.

(ಅವನು) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಂದ್ರನು (ತನ್ನ) ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸರ್ವತಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯು
ತ್ತಾನೆ.

ಗಿಡಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಮೃಗಗಳು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತವೆ.

ವಸಂತವು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಎಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರೋವರಗಳು ಬಿಸಲಿನಿಂದ ಬತ್ತುತ್ತವೆ.

ಭಾರದಿಂದ ತಲೆಯು ಬಗ್ಗುತ್ತದೆ.

೮ನೇ ಪಾಠ.

ಚತುರ್ಥೀ-ಪಂಚಮೀ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಅಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.	ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಪುಂಸಕ—	ಏಕವಚನ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನ		
		ಚ. ಪ.	ಯ ಚಾಮ್ ಚಾಮ್	ಚಾಮ್ ಚಾಮ್
		ಚ. ಪ.	ಯ ಚಾಮ್ ಚಾಮ್	ಚಾಮ್ ಚಾಮ್
		ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.		

ಯ, ಚಾಮ್ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಾಮ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಮಾಯ ರಾಮಾಚಾಮ್ ರಾಮೇಚಾಮ್
ರಾಮಾತ್ ರಾಮಾಚಾಮ್ ರಾಮೇಚಾಮ್

ಅಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.	ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕ	ಚ. ಪ.		
		ಚ. ಪ.	ಯ ಚಾಮ್ ಚಾಮ್	ಚಾಮ್ ಚಾಮ್
		ಚ. ಪ.	ಯ ಚಾಮ್ ಚಾಮ್	ಚಾಮ್ ಚಾಮ್

೧. ಹರೇ ^೧ + ಏ = ಹರಯೇ	ಹರಿಚಾಮ್	ಹರಿಚಾಮ್
೨. ಹರೇ + ಅಸು = ಹರೇ: ^೨	ಹರಿಚಾಮ್	ಹರಿಚಾಮ್
೩. ವಾರಿಣಿ	ವಾರಿಚಾಮ್	ವಾರಿಚಾಮ್
೪. ವಾರಿಣಿ:	ವಾರಿಚಾಮ್	ವಾರಿಚಾಮ್

^೧ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕ್ಕೆ, ಅಕಾರಾಂತನಾಮಗಳ ಅಂತ್ಯ ಕ್ಕೆ, ಅಕಾರಗಳಿಗೆ ಚತುರ್ಥೀ-ಪಂಚಮೀ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಏ, ಆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪಂಚಮೀ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಅಸು ಪ್ರತ್ಯಯದ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

ಅಶ್ವಪತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು.
 ಆಚಾರ್ಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಕಲಿಸುವವ.
 ಕೃಷಿವಲ ಬಕ್ಕಲಿಗ.
 ಕೃಷ್ಣ ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು.
 ಕ್ರೋಧ ನಿಟ್ಟು.
 ಕ್ರೋಶ ಹರದಾರಿ, ಎರಡು ಮೈಲು.
 ತಿಲ ಎಳ್ಳು.
 ದ್ವೀಪ ನಡುಗಡ್ಡೆ, ಭೂಖಂಡ
 ನಿಷ್ಕ ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯ.
 ಪರ್ವತ ಬೆಟ್ಟ, ಗಿರಿ.
 ಪಾಪ ವಾಪ ಮಾಡಿದವ.
 ಪ್ರಾಸಾದ ಅರಮನೆ.

ಭೃತ್ಯ ಸೇವಕ, ಅಳು.
 ಮಾಘ ಉದ್ದು.
 ಮೋಕ್ಷಕ ನೀ ಪದಾರ್ಥ.
 ಯಾಚಕ ಭಿಕ್ಷುಕ.
 ಲೋಕ ಜನ, ಭುವನ.
 ವಧ ಕೊಲೆ.
 ವರಾಹ ಹಂದಿ.
 ವಿನಯ ನಮ್ರತೆ.
 ಶಿಖರ ತುದಿ.
 ಸಾರ್ಥ ವರ್ತಕ, ಗುಂಪು.
 ಸೇನಾಪತಿ ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
 ಸೈನಿಕ ದಂಡಾಳು, ಬಂಟ.

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಅಜ್ಞಾನ ಅಜ್ಞಾನ, ದಡ್ಡತನ.
 ಆಕಾಶ ಮುಗಿಲು, ಅಂತರಿಕ್ಷ.
 ಆಸನ ಪೀಠ, ಗದ್ದಿಗೆ.
 ಉಚ್ಚಾನ ತೋಟ.
 ಕಲ್ಯಾಣ ಹಿತ.
 ಕ್ರುಸುಮ ಹೂ.
 ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೊಲ.
 ಜಾಡು ಮಂದತನ.
 ಜ್ಞಾನ ಜ್ಞಾನ, ತಿಳುಕು.
 ನಾರಕ ಬೆಕ್ಕಿ.
 ಪದ ಪದ್ಧತಿ.

ಶಿಖರ ತುದಿ.
 ಪಲ್ವಲ ಸಣ್ಣ ಕೆರೆ, ಹೊಂಡ.
 ಭೋಜನ ಊಟ.
 ಮೌನ ಸುಮ್ಮನಿರೋಣ.
 ಯೋಜನ ನಾಲ್ಕು ಹರದಾರಿ, ಎಂಟು
 ಮೈಲು.
 ರಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯ.
 ವನ ಅರಣ್ಯ.
 ಶತ ನೂರು.
 ಸಿಂಹಾಸನ ಸಿಂಹಾಸನ, ಗದ್ದಿಗೆ.
 ಸ್ವಕೃತ್ಯ ಸ್ವಂತ ಕೆಲಸ.

ಎ ಶೇಷಣ.

ಮೃಗ ಮೂಕ.

ಧಾತುಗಳು.

೧ನೇ ಗಣ.

ಅಧಿ + ಗಮ್ ಸಂಪಾದಿಸು.

ಭಜ್ ಪೂಜಿಸು.

ಕಾ [ಯಚ್] ಕೊಡು.

ಉ + ಭ್ರ ಕುಟ್ಟು. ಉಂಟಾಗು. ಫಲವಾಗು.

ಪ್ರತಿ + ಯಚ್ ಬದಲು ಕೊಡು.

ಉ + ಸ್ಥಾ [ತಿष्ठ] ಎಳು.

ಪ್ರಾತಿ + ಆ + ಗಮ್ ತಿರುಗಿ ಬರು.

ಉಪ + ದಿಗ್ (೬ನೇ ಗಣ) ಕಲಿಸು, ಉಪದೇಶಿಸು.

ಭೃ (೧೦ನೇ ಗಣ) ಧರಿಸು, ಪುಣಿಯಾಗು¹⁾.

ಅವ್ಯಯಗಳು.

ನಮಃ²⁾ ನಮಸ್ಕರ. ತಿನಾ ಹೊರತು. ಸ್ವಸ್ತಿ ಕಲ್ಪಾಣ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಹರಿಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯೋ ನಿಷ್ಕಾನ್ಯ ಯ-
ಚ್ಛತಿ |

ಕಲೇಭ್ಯೋ ಗಚ್ಛಾಮಿ |

ಹರಯೇ ನೃಪತಿಃ³⁾ ಕುಪ್ಯತಿ |

ಮನುಷ್ಯೋ ಯಾಮಾಯ ಗಚ್ಛತಿ |

ಮೌದಕೇಭ್ಯೋ ಬಾಲಃ ಸ್ಪ್ರಹಯತಿ |

ಕಲ್ಯಾಣಾಯ ಹರಿಂ ಭಜತಿ |

ನಗರಾತ್⁴⁾ ಗಚ್ಛತಿ |

¹⁾ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭೃ ಧಾತುವಿನ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದಾಗ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಂಥವನ ನಾಮಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಹತ್ತುತ್ತದೆ.

²⁾ ನಮಃ, ಸ್ವಸ್ತಿ ಇವೆರಡೂ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ತಿನಾ ಎಂಬುದು ದ್ವಿತೀಯಾ ತೃತೀಯಾ ಅಥವಾ ವಾಚನೀವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ.

³⁾ ಕ್ರುಬ್, ಕೃಹ, ಕೀರ್ಯಾ, ಅಸ್ಮಯಾ ಅಂದರೆ ಸಿಟ್ಟು, ದ್ರೋಹ, ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಹೊಳ್ಳೆ ಕಿಚ್ಚು ಈ ಅರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಧಾತುಗಳ ಯೋಗವಿರಲಾಗಿ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಚತುರ್ಥೀ ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ಪ್ರಹ ಧಾತುವಿನ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿಷಯವಾದ ನಾಮಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಥೀ ಬರುವದು.

⁴⁾ ಅನುಪಾಸಿಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೇಂದು ವರ್ಗಕ್ಕರದ ಮುಂಚೆ ತಪ್ಪಾದ ಆದಿವಿಧದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಯವರ್ಗವು ಅಥವಾ ಸ್ವರವರ್ಗವು ಬರಲಾಗಿ, ಅವನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅದೇ ವರ್ಗದ ೬ನೇ ವರ್ಣವು ಅದೇತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಶ್ವಾತ್ಪತತಿ ।

ಅತಿಥಿಭ್ಯೋಽನ್ನಂ ಯಚ್ಛತಿ ।

ತೀಲೇಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಯಚ್ಛತಿ ಮಾಷಾನ್ ।

ಆಸನೇಭ್ಯಃ उत्तिष्ठन्त्याचार्याಃ ।

ವಧಾಢ್ವಿನಾರಿರ್ನ ಶಾಮ್ಯತಿ ।

ರೇಲೋಕ್ತಃ ಸುಖಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ।

ಪ್ರಾಪ್ತಾಢ್ವಾ^೧ ಽಜನಂ ಪದ್ಯತಿ ನೃಪಃ ।

ಶಿಷ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಪದಿಶತಿ ।

ಕಲಿಭ್ಯೋ ದುಃಖಾನ್ಯುಢ್ವವಂತಿ ।

ಶಿಖರಾತ್ಪತಂತಿ ಗಜಾಃ ।

ದ್ವೀಪಾದ್ವೀಪಮಢ್ವತಿ ಸಾರ್ಥಃ ।

ಭೃತ್ಯಂ ಕ್ರೋಧಾಢ್ವಾಮಸ್ತಾಢ್ವಯತಿ ।

ನಗರಂ ವನಾಢ್ವಯೋಜನಮ್ ।

ನಮೋ ದೇವೇಭ್ಯಃ ।

ಸ್ವಸ್ತಿ ಹರಯೇ ।

ಪಲ್ವಲೇಭ್ಯೋ ವರಾಹಾ उत्तिष्ठन्ति ।

ವಿನಯಃ ಸುಖಾಯ ಭವತಿ ।

ನಿಷ್ಕಾನ್ ಧಾರಯತಿ ರಾಮಾಯ ಹರಿಃ ।

ರಾಮನು ಉಟಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಫಲಗಳು ಮರಗಳಿಂದ ಬೀಳುತ್ತವೆ.

ನಾನು ಯಾಚಕರಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಹರಿಯು ಅಶ್ವಪತಿಗೆ ನೂರು ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದದೆ.

ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಮುಕ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

ದಳವಾಯಿಯು (ತನ್ನ) ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ^೨.

ಅರಸರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೨) ಬೆಟ್ಟವು ಕಡಲಿನಿಂದ ಎರಡು ಹರದಾರಿಯುಂಟು.

ಹರಿಯು ಹೂವಿಗೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ನಾಪದಿಂದ ದುಃಖ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

^೧ ಪುಟ ೨೪ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ನೋಡು.

^೨ ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳು ದ್ವಿಕರ್ಮಕ ಉಂಟು. ಉದಾ: ನೌ, ಪ್ರಚ್ಛ, ಯಾಚ. ಇವುಗಳ ವರ್ಯಾಯ ಧಾತುಗಳಾದರೂ ದ್ವಿಕರ್ಮಕವಿರುತ್ತವೆ.

ದೇವತೆಗಳು ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದ ಹೊರಗೆ ಚಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.
ರಾಮನು (ತಾನು) ಮಾಡ ತಕ್ಕ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುತ್ತಾನೆ.
(ಅವನು) (ಎರಡು) ಗುಂಪುಗಳೊಳಗಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು (ತಮ್ಮ) ಗುರುಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು
ತ್ತಾರೆ.

ಅರಸರು (ತಮ್ಮ) ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಅರಸನು (ತನ್ನ) ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಸೇನಾಪತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಮಂದತ್ತದಿಂದ (ಅವನು) (ಒಂದು) ಹೆಜ್ಜೆಯಾದರೂ ಸರಿಯುವದಿಲ್ಲ.
(ಅವನು) ವಿನಯದಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.
(ನಾನು) ತೋಟದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.
ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕಾಳಿಗೋಸ್ಕರ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಹರಗುತ್ತಾರೆ.
ಮಗನು ತಂದೆಯಿಂದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೊರಕಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಮೂರ್ಖರು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಹಂದಿಗಳು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತವೆ.
ಮುಗಿಲಿಂದ ಚಿಕ್ಕಿಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ.
ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಸ್ತಿ (ಕಲ್ಯಾಣವಿರಲಿ)!

ಗನೇ ಪಾಠ.

ಷಷ್ಟೀ-ಸಪ್ತಮೀ-ಸಂಬೋಧನ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

		ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಆಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.	ಽ	ಃ	ಃ	ಃ
	ಃ	ಃ	ಃ	ಃ

ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ — ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.

ನಾಮ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ತ ಸ್ವರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.
 ಆಸ್, ಷು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರವು ಏಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಀಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.	ಫ. ಅಸ್ ಸ. ಔ	ಫ. ಅಃ ಫ. ಔ	ಫ. ನಾಮ್ ಫ. ಷು

ಔ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ಀಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರುತ್ತದೆ.
 ಅಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವೇ ಸಂಬೋಧನವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನವು.

ಀಕಾರಾಂತನಾಮಗಳ ಕಡೆಯ ಀಕಾರಕ್ಕೆ ಀಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.
 ಯಾವತ್ತು ನಾಮಗಳ ಸಂಬೋಧನ-ದ್ವಿಬಹುವಚನಗಳು
 ಆಯಾ ನಾಮಗಳ ಪ್ರಥಮೆಯ ದ್ವಿಬಹುವಚನಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಫ.	ರಾಮಸ್ಯ	ರಾಮಯಃ	ರಾಮಾಣಾಮ್
ಸ.	ರಾಮೇ	ರಾಮಯಃ	ರಾಮೇಷು
ಸಂ.	ರಾಮ	ರಾಮೌ	ರಾಮಾಃ
ಫ.	ಹರೇ ¹⁾	ಹರಯಃ	ಹರೀಣಾಮ್
ಸ.	ಹರೌ	ಹರಯಃ	ಹರೀಷು
ಸಂ.	ಹರೇ	ಹರೌ	ಹರಯಃ
ಀಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.	ಫ. ಅಸ್ ಸ. ಀ	ಫ. ಅಃ ಫ. ಅಃ	ಫ. ನಾಮ್ ಫ. ಷು

ಸಂಬೋಧನದ ಏಕವಚನವು ವಾರಿ ಅಥವಾ ವಾರಿ.

ಫ.	ವಾರಿಣಃ	ವಾರಿಣಃ	ವಾರಿಣಾಮ್
ಸ.	ವಾರಿಣಿ	ವಾರಿಣಃ	ವಾರಿಣು
ಸಂ.	ವಾರಿ ಅಥವಾ ವಾರಿ	ವಾರಿಣಿ	ವಾರಿಣಿ

¹⁾ ಪುಟ ೩೩ ಪುಟ ೩ ನೋಡು.

ನಾಮಗಳು (ಪುಲಿಂಗ).

ಅವಕಾಶ ಇಂಬು, ಸ್ಥಳ, ಸಂಧಿ.
 ಆಚಾರ ನಡವಳಿ.
 ಲಕ್ಷ ಕತ್ತಿ.
 ಗ್ರೀಷ್ಮ ಬೇಸಿಗೆ.
 ಚಂದ್ರ ನೋಮ, ಇಂದು.
 ದೋಷ ದೀವಿಗೆ.
 ಧನಪತಿ ಕುಟೀರ.
 ಧನಿಕ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವ.
 ಧರ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮ, ಸದ್ಗುಣ.
 ನಿಧಿ ಆಶ್ರಯ, ಸಂಚಯ.
 ಪರಾಕ್ರಮ ಕೌರ್ಯ.

ದೇವ ದೇವರು.
 ಪಾಲಕ ರಕ್ಷಕ.
 ಪ್ರಕಾಶ ಬೆಳಕು.
 ಪ್ರಸಾದ ದಯೆ.
 ಯಶ ಕುಟೀರನ ಸೇವಕ.
 ವರ್ಣ ಜಾತಿ, ಬಣ್ಣ.
 ವಾಸ ಇರುವಿಕೆ.
 ವೀರ ಬಂಟ, ಕಲಿ.
 ಕೃಷ ಎತ್ತು.
 ಸ್ವಾಧ್ಯಾಪ್ತ ಘಾತಕಮೃಗ.
 ಸುಮನ್ತ್ರ ರಾಮನ ಸಾರಥಿ.

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಗೃತ ಶುಷ್ಕ.
 ಔಷಧ ಔಷಧ.
 ಕಾರಣ ಕಾರಣ.
 ಚರಿತ ಚರಿತ್ರೆ.
 ಚಿತ್ತ ಮನಸ್ಸು.
 ಪ್ರಮಾಣ ಆಧಾರ.
 ಶುದ್ಧ ಕಾಳಗ.

ಗೃಹ ಸಮೂಹ, ಹಿಂಡು.
 ಲಾಙ್ಕಾಲ ಬಾಲ.
 ವಚನ ಮಾತು.
 ವೀರ ಹಗಿತನ.
 ಸೌಂದರ್ಯ ಚಲ್ವಿಕೆ, ಲಾವಣ್ಯ.
 ಹೃದಯ ದೊಡ್ಡ ಮನ, ವಾಡೆ.
 ಹಿಮ ಚಳಿ, ಮಂಜು.

ವಿಶೇಷಣಗಳು.

ಆಹ್ಲಾಸಕ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವ.
 ಗಾಢ ಹಳೆಯ ತಕ್ಕ, ನಿಂದ್ಯ.
 ಇಂದ್ರ ಕಾಯ್ದು, ಉಗ್ರ, ಭಯಂಕರ.
 ಕೀರ್ತಿ ಉದ್ಧ.

ಪ್ರಥಮ ಮೊದಲನೆಯ.
 ಪ್ರಶಸ್ತ ಹೊಗಳ ತಕ್ಕ, ಸ್ತುತ್ಯ.
 ಲಕ್ಷಣ ಉಪ್ಪು.
 ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೇಲಾದ, ಉತ್ತಮ.

ಅಮ್ (ಆಮ್) (ಎನೇ ಗಣ) ಕ್ಷಮಿಸು.
 ಕ್ಷ (ಅವ್ಯಯ) ಎಲ್ಲಿ.

ಪ್ರ + ಕ್ಷ ಬೆಳೆ.
 ಉಪ + ವಿಣ್ ಕೂಡು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ನರಾಣಾಂ ಪಾಲಕೋ ನೃಪಃ |
 ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಜಲಂ ಲವಣಮ್ |
 ದೇವಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದೇನ ಜೀವಾಮಿ |
 ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ತತ್ವಂ ಪ್ರಜ್ಞೋ ಬೋಧತಿ |
 ವೀರಯೋರ್ಯುದ್ಧಂ ಭವತಿ |
 ವಾರೀಣಾಂ ನಿಧಿರುದಧಿಃ |
 ಆಸನೇಷುಪವಿಶಂತಿ |
 ಗಿರೇಃ ಶಿಖರಾಡ್ವೃಷಃ ಪತತಿ |
 ಕಾಸರೇ ಕಮಲಾನ್ಯುದ್ಭವಂತಿ |
 ಗಜಾನಾಂ ಯುಥಂ ಚರತಿ |
 ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚಣ್ಡೋ
 ಭವತಿ |
 ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ |
 ಕೃಷಿಣಾಂ ವಚನಂ ಪ್ರಮಾಣಮ್ |
 ಕವಯೋ ಲೋಕೇಷು ವೀರಾಣಾಂ ಪರಾ-
 ಕ್ರಮಾನ್ ಪ್ರಥಯಂತಿ |
 ಶತ್ರವಾಂ ಚರಿತಂ ಗರ್ಹ್ಯಮ್ |

ಹಿರೇಃ ಪುಸ್ತಕಂ ಕಾಸ್ತಿ |
 ನಗರೇ ಜನಾ ವಸಂತಿ |
 ರಾಮಸ್ಯ ಪುತ್ರಾ ಗ್ರಾಮಂ ಗच्छಂತಿ |
 ವನೇಷು ಶ್ರಾಪದಾಃ ಸಂತಿ |
 ಆಚಾರ್ಯಾಃ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಧರ್ಮ
 ಕಥಯಂತಿ |
 ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮಗದೇನ ವ್ಯಾಧಯೋ-
 ನಶ್ಯಂತಿ |
 ರಾಮಸ್ಯ ಸಾರಥಿಃ ಸುಮನ್ವೋ ವನಂ
 ರಥಂ¹⁾ ನಯತಿ |
 ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶೋ ಜನಾನಾಮಾ-
 ಹ್ಲಾದಕೋ ಭವತಿ |
 ಗಿರಿಷು ವಸಂತಿ ಸಿಂಹಾಃ |
 ಅರೀಣಾಂ ಸೈನಿಕಾನ್ ನೃಪತಿ-
 ಜಯತಿ |
 ಯೋಧಸ್ಯ ಪಾಗೌ ಖಡ್ಗೋಽಸ್ತಿ |
 ಧೂರ್ಜಟೌ ಯತೀನಾಂ ಚಿತ್ತಮಸ್ತಿ |

ಹರಿಯ (ಇಬ್ಬರು) ಮಕ್ಕಳ ನಡತೆಯು ಹೊಗಳ ತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು.
 ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳುಂಟು.

ಯಕ್ಷರು ಕುಬೇರನ ಸೇವಕರು.

ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನೇ ಮೇಲಾದವನು.

(ಅ) ಮನುಷ್ಯನ ಸೇವಕನು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಅರಸರು ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

1) ಪುಟ ೨೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨ ನೋಡು.

ಮಂಗಳಗಳ ಬಾಲಗಳು ಉದ್ಬಿರುತ್ತವೆ.
 ಶ್ರೀಮಂತರು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ.
 ರಾಮನು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನಿದ್ದಾನೆ.
 ಸರೋವರಗಳ ನೀರು ಉಪ್ಪಿರುತ್ತದೆ.
 ಬೆಟ್ಟಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಜು ಅದೆ.
 ಕಳ್ಳನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹಣವನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಾನೆ.
 ತೋಟಗಳ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ (ನಾನು) ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತೇನೆ.
 (ಅವನು) ಗಿಡದ ಎಲೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ.
 (ನಾನು) ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.
 ನಾವಿಕರ ಹಗೆತನವು ಯುದ್ಧದ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
 ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಔಷಧವಿಲ್ಲ.
 ಹರಿಯೇ, ವಿನಯದಿಂದ ಜನರು ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾರೆ.
 ಮೋಡಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ.
 ಯತಿಗಳ ವಾಸವು ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.
 ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ರತ್ನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.
 ಹೂವುಗಳು ತೋಟದೊಳಗಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತವೆ.
 ಚಾಣನು (ತನ್ನ) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಬು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ.
 ದೇವರು ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಾನೆ.
 ಕಮಲಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಹಿಂದಿನ ಪಾಠಗಳ ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ.

ನೃಪ (ಪು.).

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ವ್ರಥಮೆ	ನೃಪ	ನೃಪೌ	ನೃಪಾಃ
ನೃಪೀಯೆ	ನೃಪಃ	ನೃಪೌ	ನೃಪಾನ್

	ನಿ ಕ ವ ಚ ನ	ದ್ವಿ ವ ಚ ನ	ಒ ಹು ವ ಚ ನ
ತ್ಯು ತೀ ಯೆ	ನೃಪಂ	ನೃಪಾಭ್ಯಾಮ್	ನೃಪೈಃ
ಚ ತು ಫೀ	ನೃಪಾಯ	ನೃಪಾಭ್ಯಾಮ್	ನೃಪೇಭ್ಯಃ
ಶಂಚಮಿ	ನೃಪಾತ್	ನೃಪಾಭ್ಯಾಮ್	ನೃಪೇಭ್ಯಃ
ಶ್ಚೈ	ನೃಪಸ್ಯ	ನೃಪಯೋಃ	ನೃಪಾಣಾಮ್
ಸಸ್ತಮಿ	ನೃಪ	ನೃಪಯೋಃ	ನೃಪೇಶು
ಸಂಬೋಧನ	ನೃಪ	ನೃಪೌ	ನೃಪಾಃ

कलि (२०).

ಪ್ರಥಮೆ	ಕಲಿ:	ಕಲೀ	ಕಲಯ:
ದ್ವಿತೀಯೆ	ಕಲಿಮ್	ಕಲೀ	ಕಲೀನ್
ತೃತೀಯೆ	ಕಲಿನಾ	ಕಲಿಭ್ಯಾಮ್	ಕಲಿभि:
ಚತುರ್ಥೀ	ಕಲಯೆ	ಕಲಿಭ್ಯಾಮ್	ಕಲಿभ्य:
ಪಂಚಮಾ	ಕಲೇ:	ಕಲಿಭ್ಯಾಮ್	ಕಲಿभ्य:
ಷಷ್ಠೀ	ಕಲೇ:	ಕಲ್ಯೋ:	ಕಲೀನಾಮ್
ಸಪ್ತಮಾ	ಕಲೌ	ಕಲ್ಯೋ:	ಕಲಿषು
ಅಷ್ಟಮಾಧ್ಯಮ	ಕಲೇ	ಕಲೀ	ಕಲಯ:

ସନ (ନବମ୍ବର ୧୯୫୫).

ಪ್ರಥಮ	ವನಮ್	ವನೇ	ವನಾನಿ
ದ್ವಿತೀಯ	ವನಮ್	ವನೇ	ವನಾನಿ
ತೃತೀಯ	ವನೇನ	ವನಾಭ್ಯಾಮ್	ವನೈಃ
ಚತುರ್ಥ	ವನಾಯ	ವನಾಭ್ಯಾಮ್	ವನೇಭ್ಯಃ
ಪಂಚಮ	ವನಾತ್	ವನಾಭ್ಯಾಮ್	ವನೇಭ್ಯಃ
ಷಷ್ಠ	ವನಸ್ಯ	ವನಯೋಃ	ವನಾನಾಮ್
ಸಪ್ತಮ	ವನೇ	ವನಯೋಃ	ವನಂಘ್ರ
ಅಷ್ಟಮ	ವನ	ವನೇ	ವನಾನಿ

ಸುರಮಿ (ವಿಶೇಷಣ) ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

(ನಪುಂಸಕ.)

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮೆ	ಸುರಮಿ	ಸುರಮಿಣಿ	ಸುರಮಿಣಿ
ದ್ವಿತೀಯೆ	ಸುರಮಿ	ಸುರಮಿಣಿ	ಸುರಮಿಣಿ
ತೃತೀಯೆ	ಸುರಮಿಣಾ	ಸುರಮಿಭ್ಯಾಮ್	ಸುರಮಿಭಿಃ
ಚತುರ್ಥೀ	ಸುರಮಿಣಿ	ಸುರಮಿಭ್ಯಾಮ್	ಸುರಮಿಭ್ಯಃ
ಪಂಚಮಿ	ಸುರಮಿಣಃ	ಸುರಮಿಭ್ಯಾಮ್	ಸುರಮಿಭ್ಯಃ
ಷಷ್ಠೀ	ಸುರಮಿಣಃ	ಸುರಮಿಣಾಂ	ಸುರಮಿಣಾಮ್
ಸಪ್ತಮಿ	ಸುರಮಿಣಿ	ಸುರಮಿಣಾಂ	ಸುರಮಿಣು
ಸಂಜೋಧನ	ಸುರಮಿ, ಸುರಮಿ	ಸುರಮಿಣಿ	ಸುರಮಿಣಿ

೧. ಕೆಳಗೆ ಬರೆದ ವರ್ಣಗಳ ಸಂಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಸ್ಪಷ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ:—

(ಕ) ಕಡೆಯ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸಮಾನಸ್ವರಗಳು ಪರವಾದಲ್ಲಿ.

(ಖ) ಅ, ಆಕಾರಗಳಿಗೆ ಇ, ಉ, ಋ ಅಥವಾ ಌಕಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತವಿರಲಿ ದೀರ್ಘವಿರಲಿ ಪರವಾದಲ್ಲಿ.

(ಗ) ಅ, ಆಕಾರಗಳಿಗೆ ಏ, ಐ, ಒ, ಔಕಾರಗಳು ಪರವಾದಲ್ಲಿ.

(ಘ) ಇ, ಉ, ಋ, ಌಕಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತವಿರಲಿ ದೀರ್ಘವಿರಲಿ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಅಸವರ್ಣಸ್ವರ ಬಂದಲ್ಲಿ.

(ಙ) ಏ, ಔಕಾರಗಳ ಮುಂದೆ ಆಕಾರ ಬಂದಲ್ಲಿ.

(ಚ) ದ್ವಿವಚನದಲ್ಲಿ ಪದಾಂತ್ಯ ಕೆ, ತ, ಳಕಾರಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದಲ್ಲಿ; ಮತ್ತು ಕಡೆಯ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳು ಮೂರತ್ತಮ ಯಾವದೊಂದು ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಳಕಾರ ಬಂದಲ್ಲಿ.

(ಛ) ಪದಾಂತ್ಯ ಮಕಾರವಿದ್ದಲ್ಲಿ.

(ಜ) ಸ್ಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಶ್ಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳ ಯೋಗವಿ
• ದ್ದಲ್ಲಿ.

(ಝ) ಸ್ಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಷಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳ ಯೋಗ
• ವಿದ್ದಲ್ಲಿ.

(ಞ) ಅನುನಾಸಿಕಗಳು ಮೊರತಾಗಿ ಯಾವದೊಂದು
ವರ್ಗಾಕ್ಷರದ ಮುಂದೆ ಮೃದುವರ್ಣ ಅಥವಾ ಸ್ವರವರ್ಣ ಬಂ
ದಲ್ಲಿ.

(ಟಿ) ಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸ್ ಪರವಾದಲ್ಲಿ.

೧. ಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸ್ಕಾರಾದೇಶವು ಯಾವಾಗ ಆಗುತ್ತದೆ?

೨. ಯಾವ ವರ್ಣಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಆ, ಉ, ಊ, ಋ, ಸ್ಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಲೋಪವು ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತದೆ?

೪. ಪದಾಂತ್ಯ ಸ್ಕಕ್ಕೆ ಅನುಸ್ವಾರ ವಿಸರ್ಗಗಳು ಯಾವಾಗ ಆಗುತ್ತವೆ?

೫. ಕೆಳಗೆ ಬರೆದ ಧಾತುಗಳ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಯಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ?

(ಕ) ಗತ್ಯರ್ಥಕ ಧಾತುಗಳು.

(ಖ) ಸಿಟ್ಟು, ದ್ರೋಹ, ಸ್ವರ್ಧೆ, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು, ಈ ಅರ್ಥಗಳಿಗೂ ಧಾತುಗಳು.

(ಗ) ಋಣಿಯಾಗು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಛ, ಮತ್ತು ಷ್ಠಾ ಧಾತುಗಳು.

(ಘ) ಸಹ, ನಮಃ, ಸ್ವಸ್ತಿ, ಮತ್ತು ತ್ರಿನಾ.

೬. ಎರಡು ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

೭. ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಾಮಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರಿ. (ಇಲ್ಲಿ ಆ, ಕಕಾರಾಂತ ಪು. ನ. ನಾಮಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೇಳಬಹುದು.)

ಬಹಳ ಉಪಯೋಗವುಳ್ಳ ಅವ್ಯಯಗಳು.

ಅವ್ಯಯಾನಿ.

ಅತಃ ಅದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಂದ.

ಅತ್ರ ಇಲ್ಲಿ.

ಅಥ ಈಹೊತ್ತು.

ಅಧುನಾ ಈಗ.

ಅಪಿ ಅದರೂ, ಸಹ.

ಇತಿ ಹೀಗೆ.

ಇತ್ಯಮ್ ಹೀಗೆ.

ಇವ ಅಂತೆ, ಹಾಗೆ.

ಏವ ಏ (ನಿಪಾತ)

ಏವಮ್ ಹೀಗೆ.

ಕಥಮ್ ಹಾಗೆ.

ಕಥಾ ಯಾವಾಗ.

ಕಿಂತು ಅದರೆ.

ಕೃತಃ ಎಲ್ಲಿಂದ.

ಕುತ್ರ (ಕ) ಎಲ್ಲಿ.

ಚ ¹⁾ ಮತ್ತು.

ಚಿರಮ್ ಬಹುಕಾಲ.

ತತಃ ಅಲ್ಲಿಂದ.

ತತ್ರ ಅಲ್ಲಿ.

ತಥಾ ಹಾಗೆ.

ತದಾ ಆಗ.

ಪುನರ್ ಮತ್ತೆ, ತಿರುಗಿ.

ಪುರಾ ಮುಂಚೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ.

ಯತಃ ಎಲ್ಲಿಂದ (ಸಂಬಂಧ).

ಯತ್ರ ಎಲ್ಲಿ (ಸಂಬಂಧ).

ಯಥಾ ಹಾಗೆ, ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ

(ಸಂಬಂಧ).

ಯಥಾ ಯಾವಾಗ (ಸಂಬಂಧ).

ವಾ ¹⁾ ಅಥವಾ.

ವೃಥಾ ವ್ಯರ್ಥ, ಸುಮ್ಮನೆ.

ಅಸ್ಮ ನಾಳೆ.

ಸದಾ ಯಾವಾಗಲೂ.

ಸರ್ವತ್ರ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ.

ಸುಕ್ಷು ಚನ್ನಾಗಿ.

ಹೇ ಎಲೈ, ಎಲಾ.

ಹ್ಯಸ್ಮ ನಿನ್ನೆ.

¹⁾ ಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಚ, ವಾ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಶಬ್ದದ ಮುಂದೆ ಅಥವಾ ಯಾವತ್ತು ಶಬ್ದಗಳ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಹರಿಶ್ಚ, ಗೌವಿಃಶ್ಚ ಅಥವಾ ಹರಿಗೌವಿಃಶ್ಚ ಜನ್ಮನ:

೧೦ನೇ ಪಾಠ.

ಆತ್ಮನೇಪದಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಏಕವಚನ.

ಪ್ರಥಮಪು.

ಮಧ್ಯಮಪು.

ಉತ್ತಮಪು.

ತೇ

ಸೇ

ಓ

ವಂದತೇ

ವಂದಸೇ

ವಂದೆ

ಧಾತುಗಳು. ೧೦ನೇ ಗಣ^{೧)}.

ಆ + ರಮ್ ಆರಂಭಿಸು.

ಆ + ಶಾಸ್ ಕೋರು, ಆಶಿಸು.

ಕಿಂ ನೋಡು, ಲಕ್ಷಿಸು.

ಅಪ + ಕಿಂ ಆಶಿಸು.

ಪ್ರ + ಕಿಂ ನೋಡು.

ಪರಿ + ಕಿಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸು.

ಕ್ರಮ್ ನಡುಗು, ಅಗಲಾಡು.

ಪ್ರ + ಕ್ರಾಙ್ ಮಿಂಚು.

ಭಾಙ್ ಮಾತಾಡು.

ಮುಙ್ (ಮೋಙ್) ಹರ್ಷಿಸು.

ಯತ್ ಯತ್ನಿಸು.

ರಮ್ ಆಡು, ವಿವೇಚಿಸು.

ಕಚ್ (ಕೋಚ್) ಸೇರು, ಮೆಚ್ಚು.

ಲಮ್ ಹೊಂದು, ಪಡೆ.

ವನ್ಡ್ ನಮಿಸು.

ಛತ್ (ವತ್) ಇರು.

ವಿಙ್ (ವಿಙ್) ಬಿಳಿ.

ವೇಙ್ ನಡುಗು.

ಶಿಙ್ ಶಂಕಿಸು, ಸಂಕಯಗೊಳ್ಳು.

ಶಾಙ್ ಸ್ತುತಿಸು.

ಶಿಙ್ ಕಲಿಯು.

ಶುಙ್ (ಶೋಙ್) ಒಪ್ಪು, ಶೋಭಿಸು.

ಸಡ್ ತಾಳು.

ಸೇಙ್ ಸೇವಿಸು.

೪ನೇ ಗಣ.

ಜನ್ [ಜಾ] ಹುಟ್ಟು.

ಶುಙ್ ಯುದ್ಧ ಮಾಡು.

೬ನೇ ಗಣ.

ಮೃ^{೨)} [ಮಿಙ್] ಸಾಯು.

ವಿಙ್ (ವಿನ್ಡ್) ಸಂಪಾದಿಸು.

^{೧)} ಒಂದೆ ಹೇಳಿದ ಗಣಸಂಬಂಧದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಈ ಧಾತುಗಳನ್ನು ನಡಿಸಬೇಕು.

^{೨)} ೬ನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳ ಕಡೆಯ **ಕ್ರ** ಕಾರಕ್ಕೆ **ರಿ** ಅಡೇಶವಾಗಿ ಅದು ಮುಂದೆ ಸ ಏಕರಣದ **ಅ** ಕಾರದ ಸಂಗಡ ಸಂಧಿಯಿಂದ **ರಿಯ** ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, ಕೃ, ಪೃ ಇವುಗಳ ರೂಪಗಳು ದ್ರಿಯತೇ, ಪ್ರಿಯತೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

೧೦ನೇ ಗಣ.

ಅವ + ಭೀರ್ ಧಿಕ್ಕರಿಸು.

ನಿ + ಸ್ಠ [ನಿಘ್ರ] ನಾಶಮಾಡು,
ಕೊಲ್ಲು.

ಸ್ಮಗ್ ¹⁾ ಹುಡುಕು.

ನಾ ಮ ಗ ಳು.

ಅಭ್ಯಯನ (ನ.) ಅಭ್ಯಾಸ.

ಅರ್ಚನ (ನ.) ಪೂಜೆ.

ಅಸಂಖ್ಯೇಯ (ವಿ.) ಎಣಿಕೆ ಇಲ್ಲದ.

ಅಸತ್ಯ (ನ.) ಸುಳ್ಳು, ಸಚ್.

ಅಸ್ತ್ರ (ನ.) ಅಪ್ಪುತವಾದ ಆಯುಧ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ (ವಿ.) ಪರಮಾತ್ಮನಂ
ಬಂಧದ.

ಉದ್ರಮ (ಪು.) ಹುಟ್ಟೋಣ. ಕಾಣೋಣ

ಉದಾಮ (ಪು.) ಉದ್ಯೋಗ.

ಕರ (ಪು.) ಬಾವೆ.

ಕೃಣ (ಪು.) ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು.

ಕ್ಲೇಶ (ಪು.) ದುಃಖ, ಸಂಕಟ.

ದೃಢ (ಪು.) ಶಿಕ್ಷೆ.

ದ್ರೂಪದ (ಪು.) ಕಟ್ಟೆ, ನಡೆ.

ಧ್ಯಾನ (ನ.) ಚಿಂತನೆ.

ನ್ಯಾಯ (ಪು.) ಬಂದು ತಾಸ್ತದ ಹೆಸರು.

ಪಾರಿತೋಷಿಕ (ನ.) ಇನಾಮು.

ಪ್ರಾಯಸ (ಪು.) ಬಹುತರ.

ವಿವಿ (ನ.) ಬಿಂಬ.

ಮನ್ತ (ಪು.) ಧಕ್ಕ. ಮುಂದೆ.

ಪ್ರವಲ (ವಿ.) ಬಲವಾದ.

ಮಯ (ನ.) ಅಂಜಿಕೆ.

ಮಣಿಕ್ಯಾರ (ಪು.) ರತ್ನಕಾರ.

ಮಾಸ (ಪು.) ತಿಂಗಳು.

ಲಾಭ (ಪು.) ದೊರಕಿಸೋಣ, ಸಂಪಾದನೆ.

ವಾತ (ಪು.) ಗಾಳಿ.

ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ (ಪು.) ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಿಂದ
ಪುಣ್ಯವಿ ಹರಗೆ ಅರ್ಧತಿಂಗಳು.

ವಿಶ್ರಾಮಿತ್ರ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಮನೆಯ
ಹೆಸರು.

ಶಾಸನ (ನ.) ಆಜ್ಞೆ.

ಸದಾಚಾರ (ಪು.) ಒಳ್ಳೆ ನಡೆ.

ಸೇಹ (ಪು.) ಸ್ನೇಹ, ಗಣಿತ.

ಸ್ವಾಶ್ರಯ (ನ.) ಸ್ಥಳ, ಕಾಂತಿಕೆ.

ನಾಶ (ಪು.) ಕೇಡು ಆಳು.

1) ಈ ಧಾತುವಿನ ಪುರಕ್ಕೆ ಗುಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಇದು ಅತ್ಯಂತವಾದಿ ಮಾತ್ರ
ಇರುತ್ತದೆ (ಪುಟ ೯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ನೋಡು).

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ದೇವಂ ವಂದೇ ।
 ಭಯಂ ಶಙ್ಕುತೇ ।
 ಭಯಾದ್ವಿಪತೇ ಹೃದಯಮ್ ।
 ಸೂರ್ಯಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ ।
 ವ್ಯಾಘ್ರೋ ಮ್ರಿಯತೇ ।
 ಅಸತ್ಯಂ ಭಾಷತೇ ।
 ಹೀನಹೃದಯಮಂ ಸ್ಥಾಪೇ ।
 ಪುಸ್ತಕಾನಿ ಮೃಗಯತೇ ।
 ವೀರೋಽರಿಂ ನಿಷ್ಕುದಯತೇ ।
 ಮೌದಿಕೋ ಬಾಲಕಾಯ¹⁾ ರೋಚತೇ ।
 ಕುಟಃ ಕುತ್ರ ವರ್ತತೇ ।
 ಮಣಿಃಪರೀಕ್ಷತೇ ಮಣಿಕಾರಃ ।
 ಪುತ್ರಸ್ಯ ಲಾಭೇನ ಮೌದತೇ ।
 ಬುದ್ಧೋ ಮೋಕ್ಷಂ ಲಭತೇ ।

ಹೇ ರಾಮ ಸುಷ್ರು ಶೋಭತೇ ವಿನಯೇನ ।
 ಜ್ಞಾನಾತ್ಸುಖಂ ಜಾಯತೇ ।
 ನಾರಾಯಣೇ ರಾಮಸ್ಯ ಸ್ನೇಹೋ ವರ್ಧತೇ ।
 ಜನಾನಾಂ ಕಲ್ಯಾಣಾಯ ನೃಪೋ ಯತತೇ ।
 ಆಚಾರ್ಯಃ ಶಿಷ್ಯಃ ಸೇವತೇ ।
 ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಕ್ಷಾಣಿ ಶಿಕ್ಷತೇ
 ರಾಮಃ ।
 ಸದಾಚಾರೇಣ ಮನುಷ್ಯಃ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂ
 ಲಭತೇ ।
 ಪುತ್ರಸ್ಯ ದುರಾಚಾರಾತ್ಸುಖಂ ನಾಶಂಸೇ ।
 ದೇವಾನಾಂ ಮರ್ಚನಮಾರಮೇ ।
 ಪ್ರಬಲೇನಾಪಿ ವಾತೇನ ಪರ್ವತೋ ನ
 ಕಂಪತೇ ।
 ಇಶ್ವರಸ್ಯ ಧ್ಯಾನೇ ರಮೇ ।

(ನಾನು) ನರ್ಯಾಯಣಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ನೀನು) ನೋವು ತಾಳುತ್ತೀ.

ಕೃಷ್ಣನು ಹುಡುಗರ ಸಂಗಡ ಆಡುತ್ತಾನೆ.

(ನೀನು) ಅರಸನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತೀ.

(ನಾನು) ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಗಿಡವು ಅಗಲಾಡುತ್ತದೆ.

(ಅವನು) ಋಷಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಶೂರನು ಶತ್ರುಗಳ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

¹⁾ ಸ್ವಾರ್ಥಕ ಪಾಠಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಹೊಂದುವವರನ್ನು ಹೇಳುವ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಚತುರ್ಥಿ ಬರುತ್ತದೆ.

(ನೀನು) ಇನಾಮು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೀ.

(ನಾನು) ಸ್ನೇಹಿತರ ಹಿತದಿಂದ (ಹಿತ ನೋಡಿ) ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತೇನೆ.

ನೀಚನು ಅರಸನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಾನು ಒಂದು ಮಂಗಳವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮನು (ತನ್ನ) ಎಣಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ದೇವರ ಭಯದಿಂದ ಅವನು ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಬಿಂಬವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಾಪಿಯು ಮಿತ್ರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಂಶಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೆಣ್ಣುಗಳ ತೋರಿಕೆಯಿಂದ ಗಿಡವು ಚಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಾಪದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಂಬಂಧವಾದ ನಾಶವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಅವನು ರತ್ನಗಳನ್ನು ಆಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಬಹುತರವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಕ್ತನಿಗೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಯು ಸೇರುತ್ತದೆ.

(ನಾನು) ಶಿಕ್ಷೆಯ ಅಂಚಿಕೆಯಿಂದ ನಡಗುತ್ತೇನೆ.

(ನಾನು) ಗುರುವಿನಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಕವಿಯು ಅರಸನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ.

(ನಾನು ನನ್ನ) ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ.

೧೧ನೇ ಪಾಠ.

ದ್ವಿವಚನ, ಬಹುವಚನ.

	ಪ್ರಥಮಪು.	ಮಧ್ಯಮಪು.	ಉತ್ತಮಪು.
ದ್ವಿವಚನ—	ಇತಿ	ಇಥೆ	ಇಹೆ
ಬಹುವಚನ—	ಅನ್ತೆ ¹⁾	ಇತಿ	ಗಹೆ

¹⁾ ಪುಟ ೬ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨ ನೋಡು.

ಸರಸ್ವತೀಪದದಂತೆ ಆತ್ಮನೇಪದದಲ್ಲಿ ಸಹ ವಕಾರಾದಿ ಮಕಾರಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

ದ್ವಿವಚನ—

ವಂದೇತೆ

ವಂದೇಥೆ

ವಂದಾವಹೆ

ಬಹುವಚನ—

ವಂದಂತೆ

ವಂದಾಥೆ

ವಂದಾಮಹೆ

ಧಾತುಗಳು. ೧ನೇ ಗಣ.

ಕ್ರಾತ್ ಹೊಗಳು, ಸ್ತುತಿಸು.

ಕ್ಷಾಮ್ ಕ್ಷಮಿಸು.

ಡೀ (ಡಯ್) ಹಾರು.

ಮ + ಗಲ್ಮ್ ಜಂಬಬಡಿ, ಬಡಿವಾರ ಮಾಡು.

ಮಿಚ್¹⁾ ತಿರಕೊಳ್ಳು.

ಯಾಚ್ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು.

ಸ್ಪಂಕ್ ಹಾರು (ಕಣ್ಣು, ಎದೆ ಮುಂತಾದ್ದು).

ಸಿಮ್ (ಸಮಯ್) ನಗು, ವಿ + ಸಮಯ್ ಅಶ್ವರ್ಯಗೊಳ್ಳು.

ಸ್ವಾಕ್ ಸವಿ ನೋಡು.

೪ನೇ ಗಣ.

ಅನು + ಕಖ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಾಲಿಸು. ಮನ್ನಿಸು.

೧೦ನೇ ಗಣ.

ಅಮಿ + ವಾಕ್ ನಮಿಸು. ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡು.

ನಾಮಗಳು:

ಅಪರಾಧ (ಪು.) ತಪ್ಪು.

ಅಭ್ಯುದಯ (ಪು.) ಏರಿಕೆ, ಉಜ್ವಲತೆ.

ಆಮ್ರ (ನ.) ಮಾವಿನ ಕಾಯಿ.

ಆಗಾಧನ (ನ) ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸೋಣ. ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸೋಣ.

ತಯೋಗ (ಪು.) ಮನಸ್ಸು ಹಚ್ಚೋಣ. ಪ್ರಯತ್ನ.

ತಪಾಲಮ್ (ಪು.) ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವ ಮಾತು.

ಕಪಡ (ನ.) ಮೋಸ.

ಗಾತ್ರ (ನ.) ಅವಯವ.

ಗಾನ (ನ.) ಹಾಡೋಣ.

ಗಾಯಕ್ (ಪು.) ಹಾಡುವವ.

ಗುಣ (ಪು.) ಯೋಗ್ಯತೆ, ಧರ್ಮ.

ಚಾರುಯ್ಯ (ನ.) ಜಾಣ್ಮೆ.

ತಗಡುಲ (ಪು.) ಅಕ್ಕಿ.

ದ್ರವ್ಯ (ನ.) ಹಣ, ಸಂಪತ್ತಿ.

ನಯನ (ನ.) ಕಣ್ಣು.

ವಿವಾ (ಅವ್ಯಯ) ಹಗಲಲ್ಲಿ.

¹⁾ ಪ್ರಟಿ ೩೩, ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨ ನೋಡು.

ನಾಗಾಯನ (ಪು.) ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು.
 ನಿರ್ದೇಶ (ಪು.) ಮಾರ್ಗದ ತೋರಿಸೋಣ,
 ಆಜ್ಞೆ.
 ನೃತ್ಯ (ನ.) ಕುಣಿತ.
 ಬಜ್ರ (ಪು.) ಮುರಿಯೋಣ.
 ಬಾಂಗ (ಪು.) ಉಪಭೋಗ. ವಿಸ್ತಾರ
 ಸುಖ.
 ಮಯೂರ (ಪು.) ನವಿಲು.
 ವಸಂತ (ಪು.) ಬಂದು ಋತುವಿನ
 ಹೆಸರು.
 ವಾಕ್ಯ (ನ.) ವಾಕ್ಯ, ಕಬ್ಬಿಗಳು.
 ವಾತಾಯನ (ನ.) ಬೆಳಕೆಂಬಿ, ಕಿಡಿಕೆ.

ವಿವಿಧ ನಾನಾ ತರದ.
 ವೈಯಾತ್ಯ (ನ.) ದಾಂಡಿಸೆತನ.
 ಶಸ್ತ್ರ (ನ.) ಆಯುಧ.
 ಶುಕ್ರ (ಪು.) ೧೪.
 ಸಜ್ಜಿತ (ನ.) ಹಾಡು.
 ಸಂಸಾರ (ಪು.) ಸಂಸಾರ.
 ವಿಹಗ (ಪು.) ಪಕ್ಷಿ.
 ಸ್ವೀಯ (ನಿ.) ತನ್ನ.
 ವಚನೀಯ (ನ.) ನಿಂದೆ, ನಿಂದ್ಯವಾದ
 ಸಂಗತಿ.
 ಸತ್ಯ (ನಿ.) ನಿಜವಾದ.
 ಹಿತಕರ (ನಿ.) ರೀತವಾದ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಮೋದಕಾನ್ ಸ್ವಾದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ।
 ಧನಿಕಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಯಾಚಂತೆ ಬಿಕ್ಷು-
 ಕೌ ।
 ಮಿತ್ರಾಣಾಮಭ್ಯುದಯೇ ನರಾ ಮೋ-
 ದಂತೆ ।
 ಮುನೀನಮಿತ್ರಾದಯಾವಹೇ ।
 ಸ್ವೀಯಾನ್ ಗುಣಾನ್ ಕತಥೇಥೇ ।
 ಉದ್ಯೋಗಾದ್ಜನಂ ಲಬಧ್ವೇ ।
 ವೃಥಾ ಪ್ರಗಲ್ಬಧ್ವೇ ।
 ಬುಧಾ ಮೋಕ್ಷಂ ಚಿನ್ದಂತೆ ।
 ಕಪಟಂ ಶುಕ್ಲೇಥೇ ।
 ಆಕಾಶೇ ವಿಹಗಾ ಡಯಂತೆ ।

ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಚಾತುರ್ಯೇಣ ತ್ರಿಸ್ಮಯಂತೆ
 ಜನಾಃ ।
 ದೇವಸ್ಯಾರಾಧನಾಯ ಗಾನಮಾರಾ-
 ಮಹೇ ।
 ದಿವಾ ತಾರಕಾಣಿ ನ ಪ್ರಕಾಶಂತೆ ।
 ಪಾಪಾ ನ ವಚನೀಯಮೀಕ್ಷಂತೆ ।
 ಸತ್ಯಂ ಹಿತಕರಂ ಚ ವಾಕ್ಯಂ ಭಾ-
 ಷಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಃ ।
 ಮೋಕ್ಷಾಯ ಯತಂತೆ ಬುಧಾಃ ।
 ವಾತಿನ ವೃಕ್ಷಾಃ ಕಂಪಂತೆ ।
 ದೇವಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಬಿಕ್ಷಂತೆ ನರಾಃ ।
 ಮೃಗಾಣಾಂ ವೈಯಾತ್ಯಂ ನ ಸಹಾಮಹೇ ।

गायकास्संगीतं शिक्षावहे ।

ಮುನುಷ್ಯರು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ.

ತಿರುಕರು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾರೆ.

ಗಿಳಿಗಳು ಕಿಡಿಕೆಗೆ ಹಾರುತ್ತವೆ.

ಮನುಷ್ಯರು (ತಮ್ಮ) ಯತ್ನಗಳ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರ್ಖನ ಅವಯವಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ, ಆದರೆ (ಅವನ) ಜ್ಞಾನವು ಬೆಳೆಯುವದಿಲ್ಲ.

(ನಾವಿಬ್ಬರು ನಮ್ಮ) ಶತ್ರುಗಳ ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶೂರರು (ತಮ್ಮ) ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾನಾ ತರದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

೧೨ನೇ ಪಾಠ.

ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ ಭಾವಾರ್ಥಕ¹⁾ ರೂಪಗಳು.

ಧಾತುಗಳಿಗೆ²⁾ ಯ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಮುಂದೆ ಆತ್ಮನೇ ಪದಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಈ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹ್ಯಾ ಗಂದರೆ:—

ಉಜ್ + ಯ + ತೇ = ಉಜಯತೇ, ಉಜಯಸೇ, ಉಜಯೇ ಇತ್ಯಾದಿ.

1) ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ ಭಾವಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವಾಗ ಗಣದ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ಮೊದಲಿನ ಒಂಬತ್ತು ಗಣಗಳ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಅಖ್ಯಾತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವು ಒಂದೇ. ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಾಗುವದುಂಟು.

ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳ ಕರ್ತ್ರಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವದು ಜಿಗಿಯಾ ದಾಗ್ಯೂ, ಅವುಗಳ ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ ಭಾವಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವದು ಸುಲಭವಾಗಿರುವದು. ಅದ್ದರಿಂದ ಅಂಥ ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತೇವೆ; ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಕರ್ತ್ರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಡಿಸಲಾರರೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ.

2) ಮೂಲಧಾತುಗಳಿಗೆ, ಗಚ್ಛತಿ, ಇಂಥಾ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲ.

ಧಾತುಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಕಕಾರವಿದ್ದು ಅದರ ಹಿಂದೆ ಸಂಯುಕ್ತವ್ಯಂಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, **ಯ** ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರಲಾಗಿ, ಆ ಕ್ಕಕಾರಕ್ಕೆ **ರಿ** ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಕ್ಕ ಇದರ ರೂಪವು **ಕ್ರಿ** ಆಗುತ್ತದೆ.

ಯ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯದ **ಇ**, **ಉ**ಕಾರಗಳು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತವೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ—**ಜಿ** ಇದು **ಜಿ** ಆಗುತ್ತದೆ.

011311 455 1000
ಧಾತುಗಳು.

ಪ + **ಅರ್ಥ** ಬಿನ್ನವಿಸು, ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು.
ಕೃ ಮಾಡು.
ಜ್ಞಾ ತಿಳಿ.
ದಾ¹⁾ [**ದೀ**] ಕೊಡು.
ಆ + **ವಿಙ್** ಅಜ್ಞಾಪಿಸು.
ಪಠ್ ಕಲಿ.

ಪಾ [**ಪೀ**] ಕುಡು.
ಕುಹ್ ಅಳು.
ಶ್ರು ಕೇಳು.
ಸ್ಯಾ [**ಸ್ಯೀ**] ನಿಲ್ಲು.
ಹನ್ ಕೊಲ್ಲು.

ನಾಮಗಳು.

ಆದೇಶ (ಪು.) ಅಪ್ಪಣೆ.
ಕಾಶ್ಠ (ಸ.) ಕಟ್ಟಿಗೆ.
ಚಾಪ (ಪು.) ಬಿಲ್ಲು.
ಛಾತ್ರ (ಪು.) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ.

ಖನಿ (ಪು.) ಸದ್ದು, ಸವಳ.
ಪೌರ (ಪು.) ಪಟ್ಟಣನಿವಾಸಿ, ಪಟ್ಟಣಿಗ.
ಪ್ರಾಜ್ಞ (ಪು.) ಜ್ಞಾನ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ನಿಷ್ಕಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ದೀಯಂತೇ |
ನೃಪತೇರಾದೇಶಃ ಕ್ರಿಯತೇ |

ಅಗ್ನಿನಾ ಕಾಶ್ಠಂ ದಹತೇ |
ಶತೌ ಪುರುಷೇ²⁾ ಸ್ತಾಡತೇ |

¹⁾ ಧಾತುಗಳ ಮುಂದೆ ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ **ಯ** ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಗುವ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಚೌಕಕಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

²⁾ ಕರ್ತೃರ್ಥಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಗಂನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳು ಕರ್ಮಾರ್ಥಕರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಅವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, **ಚುರ್** **ಚೋರಯತಿ** (ಕರ್ತೃರ್ಥಕ), **ಚೋರಯತೇ** (ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ).

ಆಚಾರ್ಯೈರ್ದರ್ಮ ಉಪದಿಶ್ಯತೇ |

ಭೃತ್ಯೈಃ ಸೇವ್ಯಸೇ |

ಮಿತ್ರೈಸ್ತಯಜ್ಯೇ |

ವಾಲಕೈ¹⁾ ರುದ್ಯತೇ |

ಸಾರಥಿ ಹನ್ಯತೇ |

ಜನೈರ್ದೃಶ್ಯಾಮಹೇ |

ವ್ಯಾಧಿಭಿಃ ಪಿಡ್ಯಧ್ವೇ |

ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಸೇ ಜನೇನ |

ಪುತ್ರೈಃ ಪೂಜ್ಯತೇ |

ಧಾನ್ಯಸ್ಯ ರಾಶಯೋ ನಿಯಂತೇ |

ತತ್ತ್ವಂ ಬ್ರೂಯತೇ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ |

ನೃಪೇಣಾರಯೋ ಜಯಂತೇ |

ईश्वरेण भूयते |

ऋषयो जनेन वन्द्यन्ते |

सूर्येण प्रकाश्यते |

लोकैಃ²⁾ ಪ್ರಶಸ್ಯಧ್ವೇ |

शिष्यैर्नम्यावहे |

मोदकाः स्वाद्यन्ते बालैः |

उत्रैಃ ಶ್ಲೋಕಾಃ ಪಠ್ಯಂತೇ |

ओदनः पच्यते सूदैः |

देवो वन्द्यते |

ಶತ್ರುವು ಬಾಣದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

(ಆ) ಹುಡುಗನ ಕೈಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

(ನೀನು) ಕವಿಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೀ.

(ನೀವು) ಜನರಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೀರಿ.

(ನಾನು) ಸೇವಕರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೇನೆ.

(ನಾವು) ದೇವರಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೇವೆ.

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ಜನರಿಂದ ಅರಿಯಲ್ಪಡುತ್ತೀರಿ.

ಆನೆಗಳು ಹತ್ತಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

(ನಾವಿಬ್ಬರು) ಪಟ್ಟಣಿಗರಿಂದ ಬಿನ್ನವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೇವೆ.

ಯತಿಗಳಿಂದ ಸಂಸಾರವು ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಶರೀರವು ಅನ್ನದಿಂದ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

1) ಪುಟ ೧೯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨, ಮತ್ತು ಪುಟ ೨೦ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ನೋಡು.

2) ಧಾತುಗಳ ಅಂತ್ಯವರ್ಗದ ಹಿಂದೆ ನ್ನ ಅಥವಾ ಅನುಸ್ವಾರವನ್ನು ಇ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರಲಾಗಿ, ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳು ಹೊರತಾಗಿ ಆ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಅನುಸ್ವಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರುತ್ತದೆ.

(ಎರಡು) ಕುದುರೆಗಳು ಕಳ್ಳರಿಂದ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
 ನೀರು ಗಿಡಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
 ಧಾನ್ಯಗಳ ರಾಶಿಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
 ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಸುಖವು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
 ಸಮುದ್ರದ ನೀರು ಕುಡಿಯಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲ.
 ದೇವತೆಗಳು ಒಳ್ಳೇ ನಡತೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.
 ಸೇನಾಪತಿಯಿಂದ ಸೈನಿಕರು ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.
 ಕೃಷ್ಣನ ದೇಹವು ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
 ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಗುಣಗಳು ಕವಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
 ಸಪ್ತಳವು ಕೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
 ಕಳ್ಳರು ಅರಸರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.
 ಹರಿಯಿಂದ (ಎರಡು) ಫಲಗಳು ತಿನ್ನಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
 (ಎರಡು) ಬಾಣಗಳು ಬಿಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
 (ನೀವು) ಅರಸರಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೀರಿ.

ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ.

ಸ್ಮಿ ನಗು (ಆತ್ಮ.).

ವರ್ತಮಾನಕಾಲ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಸ್ಮಯತೇ	ಸ್ಮಯೇತೇ	ಸ್ಮಯಂತೇ
ಮ.	ಸ್ಮಯಸೇ	ಸ್ಮಯೇಥೇ	ಸ್ಮಯಾಃ
ಉ.	ಸ್ಮಯೇ	ಸ್ಮಯಾವಹೇ	ಸ್ಮಯಾಮಹೇ

ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗ ಆಕ್ಷು ಕೇಳು.

	ಆಕ್ಷುಯತೇ	ಆಕ್ಷುಯೇತೇ	ಆಕ್ಷುಯಂತೇ
ಪ್ರ.	ಆಕ್ಷುಯತೇ	ಆಕ್ಷುಯೇತೇ	ಆಕ್ಷುಯಂತೇ
ಮ.	ಆಕ್ಷುಯಸೇ	ಆಕ್ಷುಯೇಥೇ	ಆಕ್ಷುಯಾಃ
ಉ.	ಆಕ್ಷುಯೇ	ಆಕ್ಷುಯಾವಹೇ	ಆಕ್ಷುಯಾಮಹೇ

೧. ೬ನೇ ಗಣದಲ್ಲಿ ಆಕಾರವು ಯಾವ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ? ಅದು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಅದೇ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ?

೨. ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ ಯ ಪ್ರತ್ಯಯ ಪರವಾದರೆ, ಅಂತ್ಯಹ್ರಸ್ವ ಸ್ವರವು ಯಾವ ವಿಕಾರ ಹೊಂದುತ್ತದೆ? ಹಾಗೂ ಸ್ಥಾ, ಥಾ, ಧಾ (ಕುಡಿ) ಈ ಧಾತುಗಳ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆದೇಶ ಬರುತ್ತದೆ? ಮತ್ತು ೧೦ನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳು ಯಾವ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ?

೩. ಕೃ, ಧೃ (೬ನೇ ಗಣ), ಇವುಗಳ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. (ಇಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆತ್ಮನೇಪದದ ಎರಡನೇ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.)

೪. ಕೃ ಮತ್ತು ಅದೇ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಎರಡನೇ ಧಾತುಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡುವವರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿಯು ಬರುತ್ತದೆ? ಉದಾಹರಣ ಕೊಡಿರಿ.

೫. ಗಮ್, ಕೃಶ್, ಸ್ಥಾ, ಇವುಗಳ ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. (ಶಿಕ್ಷಕನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಎರಡನೇ ಆತ್ಮನೇಪದಿ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಮೈಪದಿ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.)

೧೩ನೇ ಪಾಠ.

ಆಕಾರಾಂತ ಕೇಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಮಗಳು.

ಪ್ರಥಮಾ-ದ್ವಿತೀಯಾ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

		ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಆಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.	ಪ್ರ.	(ಇಲ್ಲಿ)	ಕೇ	ಅಸ್ಮಿ
	ದ್ವಿ.	ಆಮ್	ಕೇ	ಅಸ್ಮಿ
	ಪ್ರ.	ಋಮಾ	ಋಮೇ	ಋಮಾಃ
	ದ್ವಿ.	ಋಮಾಮ್	ಋಮೇ	ಋಮಾಃ

ईका००३ {	ಪ್ರ.	(ಇಲ್ಲ)	औ	अस्
ನಾಮಗಳು. {	ದ್ವಿ.	म्	औ	इस्
	ಪ್ರ.	नदी	नद्यौ ¹⁾	नदाः
	ದ್ವಿ.	नदीम्	नद्यौ	नदीः

ನಾಮಗಳು (ಪ್ರೀಲಿಂಗ).

ಅರುನ್ಧತೀ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಯ ಹೆಂಡತಿ.
 ಆಜ್ಞಾ ಅವಸ್ಥೆ, ಹುಕುಮು.
 ಕಥಾ ಕಥೆ, ಇತಿಹಾಸ.
 ಕನ್ಯಾ ಮಗಳು, ಹುಡುಗಿ.
 ಕಲಾ ಕೌಶಲ್ಯ.
 ಕುಮಾರಿ ಲಸ್ಕವಾಗದ ಹುಡುಗಿ.
 ಕ್ಷಮಾ ಸಹನ, ತಾಳ್ಮೆ.
 ಗಜ್ಜಾ ಭಾಗೀರಥೀ ನದಿ.
 ಜನನಿ ತಾಯಿ.
 ನದೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವವಳು.
 ನದೀ ಹೊಳೆ.
 ನಾರೀ ಹೆಂಗಸು.
 ಪತ್ನಿ ಹೆಂಡತಿ.
 ಪೃಥ್ವಿ ಭೂಮಿ.

ಪ್ರಜಾ ರೈತರು, ಸಂತತಿ.
 ಪ್ರಮದಾ ತರುಣ ಸ್ತ್ರೀ.
 ಭಾರ್ಯೆ ಹೆಂಡತಿ.
 ಮಹಿ ಭೂಮಿ.
 ಮಾಲಾ ಸರ.
 ರಜನಿ ರಾತ್ರಿ.
 ಲಜ್ಜಾ ನಾಚಿಕೆ.
 ಲತಾ ಬಳ್ಳಿ.
 ಲಲನಾ (ಉತ್ತಮ) ಸ್ತ್ರೀ.
 ವಾಪಿ (ಇಳಿಯುವ) ಬಾವಿ.
 ಶೋಭಾ ಚಿಕ್ಕಿ.
 ಸಖಿ ಗೆಳತಿ.
 ಸಹಚರಿ ಗೆಳತಿ, ಹೆಂಡತಿ, ಹೆಣ್ಣು.
 ಆತ್ಮೀಯ (ಎ.) ತನ್ನ ಸ್ವಂತ.

(ಪುಲ್ಲಿಂಗ.)

ಆಧಾರ ಆಧಾರ.
 ಆರಂಭ ಆರಂಭ.
 ಕಂಠ ಕುತ್ತಿಗೆ.
 ಜನಕ ತಂದೆ, ನೀತಿಯ ತಂದೆ.
 ಪ್ರಾಸಾದ ಅರಮನೆ.

ನಾರದ ಋಷಿಯ ಹೆಸರು.
 ಸೂತ್ರಧಾರ ನಾಟಕ ನಡಿಸುವವ.
 ಹರಿಣ ಚಿಗರೆ.
 ಭರ ಒಜ್ಜೆ, ಭಾರ.

1) ಪುಟ ೨೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೩ ನೋಡು.

(ನಪುಂಸಕ.)

ನಾಟಕ ನಾಟಕ.

ಬಲ ಸೈನ್ಯ.

ಉಪವನ ಸವಿಸಾಪದ ತೋಟ.

ಗಮನ ಹೋಗೋಣ.

ಪ್ರಾಸಾದತಲ (ತಲ ಮೇಲ್ಬಾಗಿಲಿನ) ಅರ

ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಬಾಗಿಲಿಗೆ.

ಭೂಷಣ ಅಭರಣ, ಅಲಂಕಾರ.

ವಿಶ್ವ¹ ಜಗತ್ತು.

ಧಾತುಗಳು.

ಆ + ಚರ್ ಮಾಡು, ಅಚರಿಸು.

ತನ್ತ್ರ (೧೦ನೇ ಗಣ, ಅತ್ಯಂತ.) ಜೋ
ಪಾನ ಮಾಡು, ಸುಕು, ಪಾಲಿಸು.

ಸಮ್ + ಗಮ್ (ಅತ್ಯಂತ.) ಕೂಡು,
ಕೂಡಿ ಹರಿ.

ತು [ತರ್] (೧ನೇ ಗಣ, ಪರಸ್ಕೃತ.)
ಬಾಳು, ಪಾರಾಗು.

ಅವ + ತರ್ ಇತಿ.

ಪರಿ + ನಿ ಮದುವೆಯಾಗು.

ಅಪ + ನಿ ಒಯ್ಯು.

ಹ ಹರಣ ಮಾಡು.

ಶುಚ್ [ಶೋಚ್] (೧ನೇ ಗಣ, ಪರಸ್ಕೃತ.)
ಶೋಕ ಮಾಡು.

ಸಮ್ + ಷ್ಠು ಬೆಳೆಯು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಯಾಗು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಪತ್ನೀರುನ್ಧತೀ |

ನಾರ್ಯೋ ಹರ್ಮ್ಯಾಣಾಂ ವಾತಾಯನೇಭ್ಯಃ |

ಪಶ್ಯಂತಿ |

ಕುಷ್ಣಃ ಕಲಾಃ ಶಿಕ್ಷತೇ |

ರಾಮೋ ಜನಕಸ್ಯ ಕನ್ಯಾಂ ಪರಿಣ-
ಯತಿ |

ಗದ್ಗಾ ಸಮುದ್ರಂ ಗಚ್ಛತಿ |

ಕ್ಷಮಾ ವೀರಸ್ಯ ಭೂಷಣಮ್ |

ಉಪವನೇ ನೃಪಸ್ಯ ಕನ್ಯಾ ರಮೇತಿ |

ನಾರಾಯಣೋ ಜನನಿಮಾಹವಯತಿ |

ಲೇತೇ ಸ್ಪೃಶತಿ |

ಚಂದ್ರೇಣ ರಜನಿ ಶೋಭತೇ |

ನದ್ಯೌ ಸಂಗಚ್ಛತೇ |

ಕುಮಾರೀ ಸಖ್ಯೌ ಭಾಷತೇ |

ವರಾಹಾಃ ಸಹಚರೀಃ ಶೋಭಂತಿ |

ಲಜ್ಜಾಂ ತ್ಯಜತಿ ಮೃತ್ವಃ |

ಪ್ರಜಾ ನೃಪತಿನಾ ರಕ್ಷಯಂತೇ |

ಉದ್ಯಾನಸ್ಯ ಶೋಭಾಂ ಪಶ್ಯಂತಿ |

¹ ಇದನ್ನು ಸರ್ವನಾಮದಂತೆ ನಡಿಸಬೇಕು.

ನಟಿ ಸ್ತುತಧಾರಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ |
 ಲಲನಾಃ ಪ್ರಾಸಾದತಲಮಾರೋಹಂತಿ |
 ನೃಪಸ್ಯಾಜ್ಞೆ¹⁾ ಅನುರೋಧೇತೇ |
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಮಹೀಮತಂತಿ |
 ರಾಮಸ್ಯ ಕಥಾಃ ಶ್ರೂಯಂತೇ |
 ವನೇ ಪ್ರಮದೇ ದೃಶ್ಯತೇ |

ವಾಪಿ ನಗರಾತ್ಕೊಶೌ |
 ನೃಪತೇರ್ಬಲಸ್ಯ ಭರಣ ಪೃಥ್ವೀ
 ಕಂಪತೇ |
 ಕುಸ್ತುಮಾನಾಂ ಮಾಲಾಃ ಕಂಠಾದಪ-
 ನಿಯಂತೇ |

ನಾರದನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಕೃಷ್ಣನು ಅರಸರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ತರುಣ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಾರೆ.

(ಅವನು) ಕೊರಳಲ್ಲಿ (ಎರಡು) ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸು
 ತ್ತಾನೆ.

ರಾಮನ ಹೆಂಡತಿಯು ಅರುಂಧತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

(ನಾವು ಇಬ್ಬರು) ಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಚಿಗರೆಯ ಸಹಚರಿಗಳು (ಅದನ್ನು) ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ (ಎರಡು) ಬಾವಿಗಳುಂಟು.

ಸೂತ್ರಧಾರನು ಕುಣಿಯುವನಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಹರಿಯು ನದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ರಾಮನ (ಇಬ್ಬರು) ತಾಯಂದಿರು (ಅವನ) ಅರಣ್ಯಗಮನಕ್ಕೆ
 ಆಳುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಜೆಗಳು ಅರಸನ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ನೃತ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ಕಲೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

ಜಾಣರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

¹⁾ ಪುಟ ೨೫ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ನೋಡು.

ಜಗತ್ತಿನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
ತಾಯಿಯು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಾಳೆ.
ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರನು (ತನ್ನ) ಹೆಂಡತಿಯನು
ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ.
ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಆಲಂಕರಿಸುತ್ತವೆ.
ನಾಚಿಕೆಯು ಔದ್ಧತ್ಯದಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
ಬಳ್ಳಿಗಳು ಗಿಡಗಳ ಆಧಾರವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತವೆ.
(ಆ) ಸ್ತ್ರೀಯು (ತನ್ನ) ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಬಿ
ತ್ತಾಳೆ.
ಅರಸನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು (ತನ್ನ) ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

೧೪ನೇ ಪಾಠ.

ತೃತೀಯಾ-ಚತುರ್ಥೀ-ಪಂಚಮೀ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

		ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಆಕಾರಾಂತ ಕ್ಷೀಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು.	ತೃ.	ಆ	ಋ	ಋ
	ಚ.	ಀ	ಋ	ಋ
	ಪ.	ಅಃ	ಋ	ಋ

ತೃತೀಯೆಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ನಾಮದ ಕಡೆಯ ಆಕಾರಕ್ಕೆ
ಀಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ: ಚತುರ್ಥೀ-ಪಂಚಮೀ-ಷಷ್ಠೀ-ಸಪ್ತಮೀ-ವಿಭ
ಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಏಕವಚನದ ಹಿಂದಿರುವ ಆಕಾರಾಂತನಾಮ
ಗಳ ಮುಂದೆ ಯಾ ಆಗಮವೂ ಕ್ಷೀಕಾರಾಂತನಾಮಗಳ ಮುಂದೆ ಆ

ಮವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, ಮಾಲಾ + ಯಾ + ಏ = ಮಾಲಾಯೈ;
 + ಆ + ಏ = ನದೈ. ಅಥವಾ, ಕೆಳಗಿನವು ಏಕವಚನಪ್ರತ್ಯಯ
 ದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

	ಚ.	ವ.	ವ.	ಸ.
ಕಾಂತನಾಮಗಳು	ಯೈ	ಯಾಸ್	ಯಾಸ್	ಯಾಮ್
ಂತನಾಮಗಳು	ಏ	ಆಸ್	ಆಸ್	ಆಮ್

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ತೃ.	ಮಾಲಯಾ	ಮಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಮಾಲಾಭಿಃ
ಚ.	ಮಾಲಾಯೈ	ಮಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಮಾಲಾಭ್ಯಃ
ವ.	ಮಾಲಾಯಾಃ	ಮಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಮಾಲಾಭ್ಯಃ
ತೃ.	ನದಯಾ	ನದೀಭ್ಯಾಮ್	ನದೀಭಿಃ
ಚ.	ನದೈ	ನದೀಭ್ಯಾಮ್	ನದೀಭ್ಯಃ
ವ.	ನದಯಾಃ	ನದೀಭ್ಯಾಮ್	ನದೀಭ್ಯಃ

ನಾಮಗಳು (ಪ್ರೀಲಿಂಗ).

ಅವಂತಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಪಟ್ಟಣ.
 ಕಾಂತಾ ಪ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀ, ಹೆಂಡತಿ.
 ಕ್ರೀಡಾ ಆಟ.
 ಕೌಶಾಮ್ಬಿ ಉರ ಜೆಸರು.
 ಚಿಂತಾ ಚಿಂತೆ.
 ಜರಾ ಮುಪ್ಪು.
 ದಾಸಿ ತೊತ್ತು.
 ದೇವತಾ ದೇವರು.
 ಪಂಚವದಿ ಸ್ಥಳದ ಜೆಸರು.

ಪಾಠಶಾಲಾ ಸಾಲೆ.
 ಪ್ರಭಾ ದಿಳಕು, ಕಾಂತಿ.
 ಪುರೀ ಪಟ್ಟಣ.
 ಪೂಜಾ ಅರ್ಚಾ, ಪೂಜೆ.
 ಮಹಿಷಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತಳಾದ ರಾಣಿ,
 ಅರಸಿ.
 ವಾಚಾ ಮಾತು, ನುಡಿ.
 ವ್ಯಥಾ ನೋವು.
 ಸೀತಾ ರಾಮನ ಹೆಂಡತಿ.

ಗೀತ (ಸ.) ಹಾಡು.

ಜರಠ (ಪು.) ಮುದುಕ.

ಕೃತ (ಪು.) ಬೇಡಿನವ, ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುವ
ನೇವಕ.

ಅನುರಾಗ (ಪು.) ಪ್ರೀತಿ.

ಕರಭಕ (ಪು.) ಅನೇವರಿ.

ಮೌಢಿಕ (ಸ.) ಮುತ್ತು.

ರಕ್ತ (ಸಿ.) ಕೆಂಪಾದ.

ವಿರೂಪ (ಸಿ.) ಕುರೂಪವಾದ.

ಸ್ವಸ್ಥ (ಸಿ.) ಶಾಂತ.

ನಾಗ (ಪು.) ಅನೆ, ಹಾವು.

ಸಂದೇಶ (ಪು.) ಅಪ್ಪಣಿ.

ಹಿತ (ಸ.) ಕಲ್ಯಾಣ. ಒಳ್ಳೆತು.

ಕಲಹ (ಪು.) ಜಗಳ.

ಪಲ್ಲವ (ಪು.) ಚಿಗುರೇಲೆ.

ಛುತ್ (ಛಾತ್ ೧ನೇ ಗ. ಅ.) ಪ್ರಕಾ
ಶಿಸು.

ನಿರ್ + ಗಮ್ ಹೊರಟುಹೋಗು.

ಪ್ರ + ಛ ಕೊಡು.

ಉ + ಪತ್ ಮೇಲೆ ಏಳು, ಹಾರು.

ಪ್ರ + ಸ್ಥಾ (ಆತ್ಮನೇ.) ಹೊರಡು.

ಆಜ್ಞಾಹ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಅನಂದಗೊಳಿಸು.

ನಿ + ವೃತ್ ತಿರುಗು.

ಪರಿ + ವೃ¹⁾ ಸುತ್ತು ಗಟ್ಟು.

ಪ್ರ + ಹಿ¹⁾ ಕಳುಹು.

ವಾಕ್ಯ ಗಳು.

ದೇವತಾಭ್ಯೋ ವಲಿಂ ಯಚ್ಛತಿ |

ವಿತ್ತಸ್ಯ ವ್ಯಥಯಾ ರಾಮೋ ಮುಹ-
ತಿ |

ಕಾಂತಾಯೈ ಸಂದೇಶಃ ಪ್ರಹೀಯತೇ |

ಅಶ್ವನ್ಯಾ ಆಗಚ್ಛತಿ |

ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಪಶ್ಯೈ ಫಲಾನಿ²⁾ ರೋ-
ಚಂತೇ |

ದಾಸ್ಯಾ ಸೇವ್ಯತೇ ಮಹಿಷಿ |

ಜರಯಾ ಕ್ಷೀಯತೇ ಶರೀರಮ್ |

ಮಣಿನಾಂ ಪ್ರಭಾಭಿರ್ಯೋತತೇ ಪ್ರಾ-
ಸಾದಃ |

ಲಜ್ಜಯಾ ಪ್ರವಿಶತಿ ಗೃಹಮ್ |

ದೇವಸ್ಯ ಪೂಜಾಯಾಃ ಸುಖಂ ಲಭತೇ |

ಪ್ರಜಾಭ್ಯೋ ಹಿತಮಿಚ್ಛಂತಿ ನೃಪ-
ತಯಃ |

ಕೌಶಾಮ್ಯಾ ನಿವರ್ತತೇ ದೃತಃ |

ಕ್ರೀಡಾಯೈ ಪ್ರವಿಶತ್ಯುತ್ಥಾನಮ್ |

ಸಖಿಭಿಃ ಪರಿವ್ರಿಯತೇ ಸೀತಾ |

²⁾ ಇಲ್ಲಿ ವೃ ಮತ್ತು ಹಿ ಧಾತುಗಳ ಕರ್ಮಣೀರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪುಟ ೫೦ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ಇದರ ಕಡೆಯ ಭಾಗ ನೋಡು.

²⁾ ಪುಟ ೪೫ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ನೋಡು.

ಸಹಚರೀಭ್ಯಾಮನುಗಮ್ಯತೇ ನಾಗಃ |
 ಪುಷ್ಪವಟಯಾ ನಿರ್ಗच्छತಿ ರಾಮಃ |
 ಲತಾಭ್ಯಾಂ ಶೋಭತೇ ವೃಕ್ಷಃ |
 ಗङ್ಗಾಃ ಪುರೀ ಕ್ರೋಶೌ |
 ವಾಪೀಭ್ಯೋ ಜಲಂ वहति |
 ಬಾಲಕಾಃ ಪಾಠಶಾಲಾಭ್ಯ ಆ-
 ಗच्छन्ति |
 ಚಿಂತಯಾ ದಹ್ಯತೇ ಚಿತ್ತಂ ನರಾ-
 ಗಾಮ್ |

ಯಥಾ ಕಲಹಸ್ತಥಾನುರಾಗೋಽಪಿ-
 ವಾಚಾಽಯಾ ಉಭವತಿ |
 ಹರಿಃ ಕನ್ಯಾಭ್ಯೋ ಮೌಕ್ತಿಕಾಢಾಂ
 ಮಾಲಾಃ ಪ್ರಯच्छತಿ |
 ಸ್ವಸ್ಥೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಶ್ರೂಯತೇ ಮಹಿ-
 ಷ್ಯಾ ನೃಪತೇಃ ಸಂದೇಶಃ |
 ಗಜಸ್ಯ ಕರಭಕಃ ಸೀತಯಾ
 ಪಲ್ಲವೈಃ ಪುಷ್ಯತೇ |

ಹರಿಯು ವಾತಿನಿಂದ (ತನ್ನ) ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಾನೆ.
 ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ.
 ವಸಿಷ್ಠನು ಅರುಂಧತಿಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.
 ಪಟ್ಟಣವು ಹೊಳೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
 ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.
 ರಾಮನು (ತನ್ನ) ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.
 (ಅವನು) (ತನ್ನ) ಶರೀರವನ್ನು ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಭೂಷಿಸುತ್ತಾನೆ.
 ರಾಣಿಯು (ತನ್ನ) ತೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾಳೆ.
 ಮುದುಕನ ಕಥೆಗಳಿಂದ (ಅವನು) ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾನೆ.
 ನಾರಾಯಣನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಅಕ್ಕಿ ಕುದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
 ದಂಡಾಳುಗಳು ಸೇನಾಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಗೆ
 ಬರುತ್ತಾರೆ.
 ಅರಸನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ನಾನು ಉಜ್ಜಯಿನಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.
 (ಇಬ್ಬರು) ಕನ್ನಿಕೆಯರಿಂದ ಬಲಿಯು ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
 ಚಿಂತೆಯಿಂದ ದುಃಖ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
 ಸೀತೆಯು (ತನ್ನ) ಗೆಳತಿಯರಿಂದ ಹಾಡು ಕಲಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ತಾಯಿಯು (ತನ್ನ) ಮಕ್ಕಳು ಕುರೂಪಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ.

(ಇಬ್ಬರು) ಬಂಟರು (ಎರಡು) ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಆಯುಧಗಳ ಸಹಿತ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ.

ಆಕಾಶವು ಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಪು ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಜನರ ಸೌಖ್ಯವು ಕಲೆಗಳಿಂದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಜನರು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸುಖಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳು (ತಮ್ಮ) ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು (ತಮ್ಮ) ಆಟಗಳಿಂದ ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

(ಅವನು) ದೇವರ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಹೂಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ.

ರಾಣಿಯಿಂದ ದಾಸಿಗೆ ಇನಾಮು ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಪಕ್ಷಿಯು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತದೆ.

೧೫ನೇ ಪಾಠ.

ಷಷ್ಟೀ-ಸಪ್ತಮೀ-ಸಂಬೋಧನ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳು.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

		ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಆಕಾರಾಂತ ಛೇದಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು	ಷ.	ಅಸ್ಮಿ	ಔಸ್ಮಿ	ನಾಮ್
	ಸ.	ಅಸ್ಮ	ಔಸ್ಮ	ಸ್ಮ

ಛೇದಾರದ ಮುಂದೆ ಸ್ತು ಬಂದರೆ, ಅದು ಸ್ತು ಆಗುತ್ತದೆ. ಔಸ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ಆಕಾರವು ಏಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ; ಸಂಬೋಧನ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ; ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಗೆ. ಛೇದಾರವು ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತದೆ; ಉದಾ. ಹೇ ನದಿ. ಸಂಬೋಧನ ದ್ವಿಬಹುವಚನಗಳು ಪ್ರಥಮೆಯವುಗಳಂತೆ (೧೫ನೇ ಪುಟದೊಳಗಿನ ನಿಯಮ ನೋಡಿರಿ).

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಷ.	ಮಾಲಾಃ	ಮಾಲಯಿಃ	ಮಾಲಾನಾಮ್
ಸ.	ಮಾಲಾಯಾಃ	ಮಾಲಯಿಃ	ಮಾಲಾಸು
ಸಂ.	ಮಾಲೇ	ಮಾಲೇ	ಮಾಲಾಃ
ಷ.	ನದಾಃ	ನದಯಿಃ	ನದಾನಾಮ್
ಸ.	ನದಾಮ್	ನದಯಿಃ	ನದೀಶು
ಸಂ.	ನದಿ	ನದಯಿ	ನದಾಃ

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅತೀವಿ (ಅವ್ಯಯ) ಬಹಳ.

ಅನುಶ್ಠಾನ (ನ.) ಮಾಡುವಿಕೆ, ಆಚರಿ
ಸುವದು, ನೆರವೇರಿಸುವಿಕೆ.

ಅವಚಯ (ಪು.) ಕೂಡಿಸೋಣ, ಜಮೆ
ಮಾಡೋಣ.

ಕಾಮ (ಪು.) ಇಚ್ಛೆ, ಬಯಕೆ.

ಕೃಷ್ಣಾ (ಪ್ರೀ.) ನೀರಡಿಕೆ, ಅತ್ಯಾಶೆ.

ಕ್ಷ (ವಿ.) ತತ್ಪರ, ಜಾಗರೂಕ.

ಕ್ಷೇಶ (ಪು.) ದೇಶ.

ನಿರತಿಶಯ (ವಿ.) ವಿಾರಲಾಗದ, ಪೂ
ರ್ಣ, ಅನೂನ.

ಗುಣ್ಯ (ವಿ.) ಪವಿತ್ರವಾದ.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನ (ನ.) ಸ್ಥಾಪನೆ, ಸ್ಥಾಪಿ
ಸೋಣ.

ಪ್ರವಾಹ (ಪು.) ಹರಿಯುವಿಕೆ, ಪ್ರವಾಹ.

ವಾಹುಲ್ಯ (ನ.) ಅನೇಕತ್ವ.

ಮಾನವ (ಪು.) ಮನುಷ್ಯ.

ವಚನ (ನ.) ಉಪದೇಶ, ವಿನಂತಿ, ಬಿ
ನ್ನಹ.

ಶ್ರದ್ಧಾ (ಪ್ರೀ.) ವಿಶ್ವಾಸ.

ಸಂಪಾತ (ಪು.) ಕೂಡಿಸುವಿಕೆ, ಸಮೂಹ.

ಸಂಮಾರ್ಜನ (ನ.) ಉದ್ಗೋಷ.

ಸೇವ (ಸದಾ + ಏವ) (ಅವ್ಯಯ) ಯಾ
ವಾಗಲೂ.

ಸ್ನಿಗ್ಧ (ವಿ.) ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ, ಸ್ನೇಹ
ಪುಳ್ಳ, ಮಮತೆಯುಳ್ಳ.

ಅಯೋಧ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.) ಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರು.

ಇಂದ್ರಾಣಿ (ಪ್ರೀ.) ಇಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ.

ತಾತಾ (ಪ್ರೀ.) ನೆರಳು.

ಜಯಂತ (ಪು.) ಇಂದ್ರನ ಮಗನ ಹೆ
ಸರು.

ತೀರ (ನ.) ದಂಡಿ, ಧಡ.

ಕಂಡಕಾ (ಪ್ರೀ.) ಒಂದು ಅರಣ್ಯದ
ಹೆಸರು.

ನಿಶಾ (ಪ್ರೀ.) ರಾತ್ರಿ.

ನಿಶಾಚರ (ಪು.) ರಾಕ್ಷಸ, ದುಷ್ಟ.

ಪರಮ (ವಿ.) ಬಹು ದೊಡ್ಡ.

ಪ್ರಭೂತ (ವಿ.) ಬಹಳ, ವಿಪುಲ.

ಪ್ರವರ್ತನ (ನ.) ಪ್ರೇರಣೆ, ಸ್ಥಾಪನೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ್ಯ (ನ.) ನಿಷ್ಕಣ್ಣತೆ.

ಪ್ರಿಯ (ವಿ.) ಪ್ರೀತಿಯ, ಅಕ್ಕರತೆಯ.

ಶಿಲಾ (ಪ್ರೀ.) ಕಲ್ಲು.

ತದ್ವಕ್ರ (ನ.) ನೀರು.

ಕೌಡುಕಿ (ಪ್ರೀ.) ಬೆಳದಿಂಗಳು.

ಗೋದಾವರೀ (ಸ್ರೀ.) ನದಿಯ ಹೆಸರು.
 ಚಕೋರ (ಪು.) ಒಂದು ತರದ ಸಕ್ಕಿ.
 ಮಗ್ಗಡಪ (ಪು.) ಹಂದರ.
 ಮತ್ಸಯ (ಪು.) ವಿನಾಸ.
 ಮಾಧುರ್ಯ (ನ.) ಸವಿ.
 ರಶ್ಮಿ (ಸ್ರೀ.) ಬೀದಿ.
 ವಕ್ರಭ (ಪು.) ಗಂಡ, ಪ್ರೀತಿಯವ.

ವಿವಾಹ (ಪು.) ಮದುವೆ.
 ವಾಣೀ (ಸ್ರೀ.) ನುಡಿ, ಮಾತು.
 ಶಕ್ತುಂತಲಾ (ಸ್ರೀ.) ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ
 ಹೆಸರು.
 ಸ್ವರೂಪ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಅರಸನ ಹೆಸರು.
 ಸಂಭಾರ (ಪು.) ಸಂಹಿತೆ.

ಧಾತುಗಳು.

ನಿ + ಕ್ತ್ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಪಡು.
 ಕಲ್ (೧ನೇ ಗಣ, ಪರಸ್ಮೈವದ) ಕಲಿಸು, ಸಕಲವಾಗು.
 ಅಹೆ (೧ನೇ ಗಣ, ಪರ.) ಯೋಗ್ಯನಾಗು.
 ಕ್ರೀಡ್ (೧ನೇ ಗಣ, ಪರ.) ಆಡು.
 ವಿ + ಹ್ ವಿನೋದ ಪಡು.
 ಸಮ್ + ಕ್ಷಧ್ (೪ನೇ ಗಣ, ಪರ.) ಎಳ್ಳೆ ಕೊಂದು, ಅಭ್ಯುದಯ ಕೊಂದು.
 ಚರ್ ನಡೆ, ನೋಡು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಅವಂತ್ಯಾಂ ಶೂದ್ರಕೋ ವಸತಿ |
 ಗೋದಾವರ್ಯಾ ಜಲೇ ಗಜೌ ವಿಹ-
 ರತಃ |
 ಗಜಾಃ ಪ್ರಭುತಂ ಜಲಂ ವರ್ತತೇ |
 ಪ್ರಜಾಢಾಂ ಧರ್ಮೇ ಪ್ರವರ್ತನಂ ನೃಪೈಃ
 ಕ್ರಿಯತೇ |
 ಉಜ್ಜಯಿನ್ಯಾಂ ಶಿವಸ್ಯ ಪೂಜಾಸ್ತು
 ನೃತ್ಯಂತಿ ನಾರ್ಯಃ |
 ಸಖಿ ಗಚ್ಛಾಮಿ ನಯಾಸ್ತೀರಮ |

ವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ತ್ರಾಢಾಸ್ತು ಶಿಲಾಢಾ-
 ಮುಪವಿಶತಿ |
 ಕೃಷ್ಣೋ ಢಾರ್ಯಾಢಾ ವಿನಯಂ ಶಂ-
 ಸತಿ |
 ಕೌಮುಡಾಃ ಶೌಢಾ ಚಿತ್ತಂ ಹರತಿ |
 ಬುಧಾಢಾಂ ವಾಢ್ಯಾಂ ಸದೈವ ಢಾಧುರ್ಯ
 ವರ್ತತೇ |
 ಕಾಂತಾಢಾ ವಚನಂ ಕ್ರಿಯತೇ ರಾ-
 ಮೇಣ |

ದಾಸ್ಯೋರ್ವಚನೇಷು ಮಹಿಷ್ಯಾ ನಿರ-
ತಿಶಯಾ¹⁾ ಭದ್ರಾ ।

ಪಾಠಶಾಲಾನಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆನ
ಜನೇಷು ಜ್ಞಾನಂ ವರ್ಧತೇ ।

ರಥ್ಯಾನಾಂ ಸಮಾರ್ಜನಂ ಕ್ರಿಯತೇ
ಪೌರೈಃ ।

ಅಯೋಧ್ಯಾಯಾ ನೃಪೋ ದಶರಥಃ ।
ಜರಾಯಾಮಪಿ ಮಾನವಾನಾಂ ತೃಷ್ಣಾ
ನ ಶಾಮ್ಯತಿ ।

ದೇವತಾನಾಂ ಪೂಜಯಾ ಕಾಮಾಃ ಫಲ-
ಂತಿ ನರಾಣಾಮ್ ।

ಚಂದ್ರೋ ನಿಶಾಯಾ ವಲ್ಲಭಃ ।

ಕನ್ಯಯೋರ್ವಿವಾಹಸ್ಯ ಸಂಭಾರಾಃ
ಕ್ರಿಯಂತೇ ।

ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ನದೀನಾಮುದಕೇಷು ನೃಪಾಃ
ಪ್ರಮದಾಭಿಃ ಕ್ರೀಡಂತಿ ।

ಲತಾನಾಂ ಮण्डಪಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ
ಲಲನಾಃ ।

ವಾಪ್ಯಾಂ ಕಮಲಾನಿ ಪ್ರರೋಹಂತಿ ।
ಜನನ್ಯೋರಾಜ್ಞಾಮನುರ್ದಿಪ್ಯತೇ ರಾ-
ಮಃ ।

ಪ್ರಿಯೇ ಪುತ್ರೋ ಗ್ರಾಮಂ ಗಚ್ಛತಿ ।

ಸಖ್ಯೋಃ ಪರಮಃ ಸ್ನೇಹಃ ಶಕುಂತ-
ಲಾಯಾಃ ।

ಗಂಗೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಮರಗಳುಂಟು.

ಜಯಂತನು ಇಂದ್ರಾಣಿಯ ಮಗನು.

ರಾಮನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚಕೋರವು ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತದೆ.

(ಅವನು) (ಆ) ಬಳ್ಳಿಯ ಹೂವನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ.

ಹರಿಯು (ತನ್ನ) ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೊಳೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಾನಗಳುಂಟು.

ಆಯೋಧ್ಯೆಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ (ನಾನು) ರಥಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಕುಂತಲೆಯು (ತನ್ನ) ಸಖಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ ತಕ್ಕವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ರಾಮನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯ ಉಂಟು.

ಸೀತೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ?

¹⁾ ಆ, ಕೆ ಇವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರತ್ಯಯಗಳು. ಆಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ಆ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವು.

ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರುಂಟು.

ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳುಂಟು.

(ನಾನು) ಮರದ ನೆರಳಿನ ಕೆಳಗೆ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವವು.

ತಾಯಿಯ ಹೃದಯವು (ತನ್ನ) ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ

ಮನುತೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಗಂಗೆಯ ನೀರು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರಾಣಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ದುರ್ಜನನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಕಲೆಗಳ ಅನೇಕತ್ವದಿಂದ ದೇಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ಕಲ್ಲುಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ತೊತ್ತು ಪೂಜೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತರುತ್ತಾಳೆ.

(ನಾನು) ಬಳ್ಳಿಗಳ ಹೂಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

(ಅವನು) ಅರಸನ ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾ

ಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ.

ಶಾಲಾ (ಶ್ರೀ) ವಿದ್ಯಾಲಯ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಶಾಲಾ	ಶಾಲೆ	ಶಾಲಾ:
ದ್ವಿ.	ಶಾಲಾಮ್	ಶಾಲೆ	ಶಾಲಾ:
ತೃ.	ಶಾಲಯಾ	ಶಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಶಾಲಾಭಿ:
ಚ.	ಶಾಲಾಯೈ	ಶಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಶಾಲಾಭ್ಯ:
ಪ.	ಶಾಲಾಯಾ:	ಶಾಲಾಭ್ಯಾಮ್	ಶಾಲಾಭ್ಯ:
ಪ.	ಶಾಲಾಯಾ:	ಶಾಲಯೋ:	ಶಾಲಾನಾಮ್
ಸ.	ಶಾಲಾಯಾಮ್	ಶಾಲಯೋ:	ಶಾಲಾಸ್ತು
ಸಂ.	ಶಾಲೇ	ಶಾಲೇ	ಶಾಲಾ:

ದಾಸಿ (ಸ್ತ್ರೀ) ತೊತ್ತು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಶ್ರ.	ದಾಸಿ	ದಾಸ್ಯೌ	ದಾಸ್ಯ:
ದ್ವಿ.	ದಾಸೀಮ್	ದಾಸ್ಯೌ	ದಾಸೀ:
ತ್ವ.	ದಾಸ್ಯಾ	ದಾಸೀಭ್ಯಾಮ್	ದಾಸೀಭಿ:
ಚ.	ದಾಸ್ಯೈ	ದಾಸೀಭ್ಯಾಮ್	ದಾಸೀಭ್ಯ:
ಛ.	ದಾಸ್ಯಾ:	ದಾಸೀಭ್ಯಾಮ್	ದಾಸೀಭ್ಯ:
ಜ.	ದಾಸ್ಯಾ:	ದಾಸ್ಯೌ:	ದಾಸೀನಾಮ್
ಝ.	ದಾಸ್ಯಾಮ್	ದಾಸ್ಯೌ:	ದಾಸೀಣು
ಞಂ.	ದಾಸಿ	ದಾಸ್ಯೌ	ದಾಸ್ಯ:

೧. ಸಹಚರೀ, ಪ್ರಮದಾ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರಿ.

೨. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಯಾವವು?

ಅಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ?

೧೬ನೇ ಪಾಠ.

ಅನದ್ಯತನ^{೧)}ಭೂತಕಾಲ.

ಪ ರ ಸ್ತೈ ಪ ದ.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಪ್ರಥಮಪು.	ಮಧ್ಯಮಪು.	ಉತ್ತಮಪು.
ಏಕವಚನ—	ತ್	ಸ್	ಅಮ್ ^{೨)}
ದ್ವಿವಚನ—	ತಾಮ್	ತಮ್	ವ
ಈ ಕಾಲದ ಧಾತುಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅ ಅಗಮ ಬರುತ್ತದೆ.			
ಏಕವಚನ—	ಅಬೋಧತ್	ಅಬೋಧ:	ಅಬೋಧಮ್
ದ್ವಿವಚನ—	ಅಬೋಧತಾಮ್	ಅಬೋಧತಮ್	ಅಬೋಧಾವ

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಅನದ್ಯತನಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಗಣಸಂಬಂಧದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೧) ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.

೨) ಪ್ರಟ ೬ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨ ನೋಡು.

ನ್, ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ೨ನೇ ಗಣದ ಅಸ್ ಧಾತುವಿನ ಮುಂದೆ ಬರಲಾಗಿ, ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ನಡುವೆ ಇ ಆಗಮವೂ ಅದ್ ಧಾತುವಿನ ಮುಂದೆ ಬರಲಾಗಿ ಅ ಆಗಮವೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ: ಆಸೀತ್, ಆದತ್.

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅಜ (ಪು.) ಹೋತು.

ಅಸಾರತಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಹುರುಳಿಲ್ಲದಿರು

ವಿಕೆ, ನಿಸ್ಸಾರತ್ಯ.

ಆಗಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಆಶೆ.

ಗೋಷ್ಠ (ಪು. ನ.) ಹಕ್ಕಿ.

ಘಂಥ (ಪು.) ಪುಸ್ತಕ.

ತನಯ (ಪು.) ಮಗ.

ದಶರಥ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಅರಸನ ಹೆಸರು,

ರಾಮನ ತಂದೆ.

ಪುರತ: (ಅವ್ಯಯ) ಮುಂದೆ, ಎದುರಿಗೆ.

ಮಹಿಷ (ಪು.) ಕೋಣ.

ಮಾಠಿ (ಪು.) ಹಿಡಿ.

ಶನೈಸ್ (ಅವ್ಯಯ) ಮೆಲ್ಲಗೆ.

ಸಮರಾಙ್ಗಣ (ನ.) ರಣಭೂಮಿ.

ಸೇನಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ದಂಡು.

ಸಂಕಟ (ನ.) ತೊಂದರೆ, ಕೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿ.

ಸಂಗ.

ಸಭಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಸಭೆ, ಓಲಗ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಗಮೋ ರಾವಣಮಜಯತ್ |

ಸೀತಾ ಗೋದಾವರಾಸ್ತೀರಮಗ-

ಚ್ಛತ್ |

ಗङ್ಗಾಯಾ ಜಲಮಪಿಬಮ್ |

ದೇವಾನ್ ಯಜಾವ |

ಅರಣ್ಯೇ ಮಹಿಷಾನಪಶ್ಯಮ್ |

ಸ್ತೇನೌ ಧನಿಕಸ್ಯ ಧನಮನ್ವಿ-

ರಯತಾಮ್ |

ಯೋಧೋರೌ ಶರಣನಕ್ಷಿಪತ್ |

ಲಲನೇ ತಾಯಾಯಾಮುಪಾವಿಶತಾಮ್ |

ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಧರ್ಮಮಕಥಯ: |

ಸೀತಾಂ ವನೇಽತ್ಯಜಾವ |

ಸಂಕಟೇಭ್ಯೋ ಜನಮರಕ್ಷ: |

ಗಿರೇ: ಶಿಖರಾದಜಾವಪತತಾಮ್ |

ರಥಂ ಸಮರಾಙ್ಗಣಮನಯಮ್ |

ಹರಿಸ್ತನಯಮಾಹವತ್ |

ಮಿಕ್ಷುಕೇಭ್ಯೋ ನಿಷ್ಕಾನಯಚ್ಛಮ್ |

ದಶರಥಸ್ತನಯಮಾಹವತ್ |

ईश्वरस्य प्रसादेन हरेः क्लेशो-
ऽनश्यत् ।

पुरा भार्यया सहोज्जयिन्या-
मवसम् ।

शिष्यावाचार्यमनमताम् ।

अवन्त्यामभवः ।

अयोध्यायामासीः ।

अग्निर्वनमदहत् ।

संसारस्यासारतामबोधम् ।

नृपस्य पुरतोऽसत्यमवदच्छ-
तः¹⁾ ।

तदामूर्खोऽस्मीत्यवागच्छम् ।

ಸರೋವರದ ನೀರು ಬತ್ತಿದೆ.

ದಳವಾಯಿಯು (ತನ್ನ) ದಂಡನ್ನು ರಣಭೂಮಿಗೆ ಒಯ್ದನು.

ರಾಮನನ್ನು (ಆತನ) (ಇಬ್ಬರು) ಸ್ನೇಹಿತರು ಸ್ಮರಿಸಿದರು.

(ನೀನು) ರಾಮನ ನಡತೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆ.

(ನಾವಿಬ್ಬರು) ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿದೆವು.

ದೇವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು.

(ಇಬ್ಬರು) ಮನುಷ್ಯರು ತೋಟವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು.

(ನಾನು) ಹರಿಯನ್ನು ಹಳಿದೆನು.

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಿ.

ವರ್ತಕರು ಊರಿಂದೂರಿಗೆ²⁾ ಹೋದರು.

1) ಶಬ್ದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅನುನಾಸಿಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಯಾವದೊಂದು ವರ್ಗಾಕ್ಷರದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವಾಗಲಿ, ಅರ್ಧಸ್ವರವಾಗಲಿ, ಅನುನಾಸಿಕವಾಗಲಿ ಪರವಾದ ಶಕಾರ ಬಂದರೆ, ಆ ಶಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಈ ಅದೇಶವಾಗುವದು.

2) ಇಲ್ಲಿ ನಗರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ, ಮುಂದಿನ ಸಂಧಿನಿಯಮ ವಸ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಡಬೇಕು; ಪದಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನದ ಮುಂದೆ ಅನುನಾಸಿಕ ಬಂದರೆ, ಆ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅದರ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕಾದೇಶವು ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: एतद् + मुरारि = एतन्मुरारि ಅಥವಾ एतश्चुरारि. ಅದರಿ ಈ ಅದೇಶವು ಪ್ರತ್ಯ ಯಾವಯವವಾದ ಅನುನಾಸಿಕವಾದರೆ, ಸಿತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: चित् + मय = चिन्मय.

(ನಾನು) ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದೆನು.

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ಹರಿಯ ತೋಟದಿಂದ ಫಲಗಳನ್ನು ಒಯ್ದಿರಿ.

(ನೀವು) ರಾಮನಿಗೆ ಕಥೆ¹⁾ ಹೇಳಿದಿರಿ.

(ಎರಡು) ಹುಲಿಗಳು ಹಕ್ಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದವು.

ಕೃಷ್ಣನು (ತನ್ನ) ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡನು.

ಬಂಟನು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

ಆನೆಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸರಿಯಿತು.

ಆಗ (ನಾನು) ಅಭ್ಯುದಯದ ಆಶೆಯು (ಎನೂ) ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದೆನು.

(ನಾವಿಬ್ಬರು) ಊಟಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿದೆವು.

ರಾಣಿಯು ಅರಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದಳು.

ಕಾಳುಗಳ ಹಿಡಿಗಳಿಂದ (ಆ) ಹುಡುಗಿಯು ಹರಿಣವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಳು.

(ನೀನು ನಿನ್ನ) ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು (ಎನು) ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟೆ.

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ (ಆ) ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟಿರಿ.

(ಅವನು) ಗಿಡದ ತುದಿಯಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತನು.

(ಆ) ಮಗುವು ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿಯಿತು.

¹⁾ ಈ ಧಾತುವಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಎರಡು ಕರ್ಮಗಳಿರುತ್ತವೆ; ಎರಡನೆಯ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ (ಗೌಣಕರ್ಮಕ್ಕೆ) ಚತುರ್ಥಿ ಇಲ್ಲವೆ ವಸ್ತು ಇರಬಹುದು.

೧೨ನೇ ಪಾಠ.

ಅನದ್ಯತನಭೂತಕಾಲ (ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದು).

ಪರಸ್ಮೈಪದ ಬಹುವಚನ, ಆತ್ಮನೇಪದ ಏಕವಚನ.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಪ್ರಥಮಪು.	ಮಧ್ಯಮಪು.	ಉತ್ತಮಪು.
ಪರಸ್ಮೈಪದ ಬಹುವಚನ	ಅನ್	ತ	ಮ
	ಅಗಚ್ಛನ್	ಅಗಚ್ಛತ	ಅಗಚ್ಛಾಮ
ಆತ್ಮನೇಪದ ಏಕವಚನ	ತ	ಥಾಸ್	ಇ
	ಅಲಭತ	ಅಲಭಥಾಃ	ಅಲಭೇ

ಸ್ವರಾದಿಧಾತುಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಆ ಆಗ ಮ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮುಂದೆ ಇ, ಳ್ ಬಂದರೆ ಪೂರ್ವ ಪರಸ್ಮಾನ ದಲ್ಲಿ ಐಕಾರಾದೇಶವೂ, ತ, ತು ಬಂದರೆ ಔಕಾರಾದೇಶವೂ ಆಗು ತ್ತದೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, ಆ + ಇಕ್ಷ + ತ = ಐಕ್ಷತ.

ಆಶೀರ್ವಿದ (ಪು.) ಅಶೀರ್ವಾದ.

ತತ್ವಲಮ್ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾ
ಗ, ಧಳಧಳವಾಗಿ.

ಗೋಪ (ಪು.) ದನ ಕಾಯುವವ, ಗೊಲ್ಲ.

ಪ್ರಥನ (ನ.) ಹೂ ಪೋಣಿಸೋಣ, ಸರ
ಮಾಡೋಣ.

ಚಂದ್ರಾಪಿಡ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ರಾಜಕುಮಾರ
ರನ ಹೆಸರು.

ಚಿತ್ರಕೂಟ (ಪು.) ಸರ್ವತದ ಹೆಸರು.

ದೇವಿ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಪಟ್ಟದರಸಿ, ಹೆಣ್ಣು ದೇ
ವರು.

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ (ಪು.) ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಗ.

ನೃಶಂಸ (ಎ.) ಮನೆಮುರುಕ, ದುಷ್ಟ.

ಪಂಜರ (ಪು.) ಸಂಜರ.

ಪಂಡಿತ (ಪು.) ವಿದ್ವಾಂಸ.

ಪಾಂಡವ (ಪು.) ಪಾಂಡುರಾಜನ ಮಗ.

ಬಲಿ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಅರಸನ ಹೆಸರು.

ಮಹಿರಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಮಧ್ಯ, ಸರಾಯಿ.

ಮಾಣವಕ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ
ಹೆಸರು, ಬಾಲಕ.

ಮಾರ್ಗ (ಪು.) ಹಾದಿ.

ಮಾರುತ (ಪು.) ಗಾಳಿ, ವಾಯುದೇವರು.

ರಾಕ್ಷಸ (ಪು.) ನಿಕಾಚರ, ರಕ್ಕಸ.

ಲವ (ಪು.) ರಾಮನ ಮಗ.

ವಸುಧಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಭೂಮಿ.

ವಿರಾವ (ಪು.) ಕೂಗು.

ಶವ (ನ.) ಹೆಣ.

ಶೃಗಾಲ (ಪು.) ನರಿ.

ಸಂಚಲನ (ಪು.) ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ಸರಿದಾ
ಡೋಣ.

ಸ್ಥಾನ (ನ.) ಸ್ಥಳ.

ಅತಿ + ಸೃಜ್ ಕೊಡು.

ವಾಕ್ಯ ಗಳು.

ಪಾಂಡವಾನಾಂ धार्तराष्ट्रैः सह-
 युद्धान्यभवन् ।
 आचार्या धर्ममुपादिशन् ।
 रामः सीतया सह गोदावर्या-
 स्तीरेऽरमत ।
 उद्यमेन धनमलभथाः ।
 मित्रस्य कल्याणायायते ।
 गोपा अजान् ग्राम^{१)} मनयन् ।
 पुरुषमताडयत ।
 शृगालोऽम्रियत ।
 नृपस्य सभां पण्डिताः प्रा-
 विशन् ।
 शवमस्पृशत ।
 प्रासादे नार्योऽनृत्यन् ।
 माणवकं मार्गमपृच्छाम^{१)} ।
 क्लेशो रामेणासह्यत ।

ದೇವಿಮಠಾಪಿ ।
 ನೃಶಸೌ ರಾಕ್ಷಸೌಽಹನ್ಯತ ।
 ನೃಪತೇಃ ಶಾಸನಮವಾಧೀರಯಥಾ
 ಲವಸ್ಯ ವಿನಯೇನರ್ಷಯೌಽತುಸ್ಯ
 ಹರಿಣಾ ಜನಕೌಽಸೇವ್ಯತ ।
 ಚಿತ್ರಕೂಟಸ್ಯ ಶಿಖರೇಽವಸಾ
 ವ್ಯಾಘ್ರಸ್ಯ ವಿರಾಘೇನ ನ
 ಹೃದಯಮವೇಪತ ।
 ಶೃಗಾಲಂ ವ್ಯಾಘ್ರಂ ಚೈಕ್ಷೇ ।
 ವಿಸ್ತೃತಸ್ಯ ನಾಶೇನಾಮುಹ್ಯನ್ ।
 ಪ್ರಭೂತಂ ಧನೇನೃಪೇಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಾ
 ತ್ಯಸೃಜ್ಯತ ।
 ಚಂದ್ರಾಪೀಡಸ್ಯ ಬಲಸ್ಯ ಸ
 ಲನೆನ ಮಹ್ಯಕಂಪತ ।
 ಪಂಜರಾದ್ವಿಹಗಮಮುಚ್ಚಾಮ

ನಾವು ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆವು.
 (ಅವನು ತನ್ನ) ಸೇವಕರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದನು.
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗಂಗೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು.
 ಕುದುರೆಗಳು ರಣಭೂಮಿಗೆ ಓಡಿದವು.
 ರಾಮನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದನು.

१) ಪುಟ ೩೩ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨ ನೋಡು.

ಹರಿಯು ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಗಾಯನ ಕಲಿತನು.

(ನಾನು) ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದೆನು.

ದೂತರು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೋದರು.

(ನೀನು) ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣನು (ತನ್ನ) ಸ್ನೇಹಿತನ ಘನತೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು.

(ನೀವು) ಆಗ ಕೌಶಾಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಿ.

(ಆತನು) ರಾಮನ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು.

(ನೀನು) ಶತ್ರುವಿನ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದೆ.

ಅರಸನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ (ಆ) ಮನೆಮುರುಕನು ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟನು.

(ನೀವು) ಸುವರ್ಣದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿದಿರಿ.

ಚುಷಿಯಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದವು ರಾಮನಿಂದ ಬಯಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ (ನೀವು) ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿರಿ.

(ನಾವು) ಸರಾಯಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದೆವು.

(ನೀವು) ಇಲ್ಲಿಂದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಒಯ್ದಿರಿ.

ನಿನ್ನೆ ಸೂರ್ಯನು ಥಳಥಳವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.

ಮನೆಯು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳನಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(ನಾವು) ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನೂ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿದೆವು.

(ಅವರು) ಅರಸನನ್ನು ರಣಭೂಮಿಯಿಂದ ಒಯ್ದರು.

(ಅವರು) ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು (ಘೃತ್).

(ನಾನು) ಹೂವಿನ ಸರವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದೆನು.

೧೮ ನೇ ಪಾಠ.

ಅನದ್ಯತನಭೂತಕಾಲ.

ಆತ್ಮನೇಪದಪ್ರತ್ಯಯಗಳು (ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದು).

	ಪ್ರಥಮಪು.	ಮಧ್ಯಮಪು.	ಉತ್ತಮಪು.
ದ್ವಿವಚನ	ಇತಾಮ್	ಇಥಾಮ್	ವಹಿ
ಬಹುವಚನ	ಅನ್ತ	ಃವಮ್	ಮಹಿ
	ಅಲಭೇತಾಮ್	ಅಲಭೇಥಾಮ್	ಅಲಭಾವಹಿ
	ಅಲಭಂತ	ಅಲಭಃವಮ್	ಅಲಭಾಮಹಿ

ಧಾತುಗಳು.

ಃವಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ನಾಶ ಮಾಡು.

ಅವ + ಮನ್ ಅಲಿಕ್ಷ್ಮಿ ಮಾಡು, ಅವಮಾನ ಮಾಡು.

ನಿ + ಮನ್ತ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಔತನ ಹೇಳು, ಕರೆ.

ವಿ + ಸೃಗ್ (೭ನೇ ಗ. ವರ.) ಬರೆಗೆ ಕಟ್ಟು, ಪರೀಕ್ಷಿಸು.

ರಮ್ ಸುಖಪಡು, ಕ್ರೀಡಿಸು.

ಲಜ್ಜ್ (೭ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ನಾಚು.

ವಿ + ಹಸ್ (೧ನೇ ಗ. ವರ.) ಧಕ್ಕರಿಸಿ ನಸು.

ಸ್ಪರ್ಶ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಮೇಲಾಡು, ಹೋರಾಡು.

ಕ್ಷಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಕೆಳಗೆ ಬೀಳು.

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅನಿಶ್ಚ (ನು.) ಕೇಡು, ಸಂಕಟ.

ಅವಧೀರಣಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟೋಣ, ಧಕ್ಕಾರ.

ಅಸುರ (ಪು.) ದೈತ್ಯ.

ತಪಾಲಮ್ (ಪು.) ಹಂಗಿನೋಣ, ದೋಷ ಹೆಚ್ಚೋಣ.

ಕವರಿ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಪರಳು.

ತಯೋಕ್ಷನಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಬೆಳದಿಂಗಳು.

ತ್ಯಾಗ (ಪು.) ಬಿಡೋಣ.

ಪ್ರಾಚೀ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕು.

ಭೃಪ (ಪು.) ಅರಸು.

ರಮಣ (ಪು.) ಪ್ರೀತಿಯವ, ಸಂಪ.

ರಾಜ್ಯ (ನು.) ಆರನೊತ್ತಿಗೆ.

ವ್ಯಾಧ (ಪು.) ಬೇಟೆಗಾರ.

ಸಚಿವ (ಪು.) ಮಂತ್ರಿ.

ಸಮ್ರಹ (ಪು.) ಸುಂಪ, ಹಿಂಡು.

ಅರೋಪಣ (ನ.) ಉರೋಣ, ಬಿತ್ತೋ
ಣ, ಹಚ್ಚೋಣ.

उपदेश (ಪು.) ಉಪದೇಶ.

कार्य (ನ.) ಕಾರ್ಯ, ಕೆಲಸ, ಮಾಡು
ವಿಕೆ.

गंधर्व (ಪು.) ಗಂಧರ್ವ.

ग्रहण (ನ.) ನೆರೆಹಿಡಿಯೋಣ, ಹಿಡಿ
ಯೋಣ.

चोर (ಪು.) ಕಳ್ಳ, ತುಡುಗ.

जाल (ನ.) ಬಲೆ.

दर्शन (ನ.) ನೋಟ, ನೋಡೋಣ.

कुक्कृत (ನ.) ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ.

नायक (ಪು.) ಒಯ್ಯುವವ, ಮಾರ್ಗ
ತೋರಿಸುವವ.

परम् (ಅವ್ಯಯ) ಆದರೆ.

पांथ (ಪು.) ಹಾದಿಕಾರ.

प्राश्निक (ಪು.) ಪರೀಕ್ಷಕ.

बल (ನ.) ಶಕ್ತಿ, ಬಲ.

बीज (ನ.) ಬೀಜ.

वीर्य (ನ.) ಶೌರ್ಯ, ಪರಾಕ್ರಮ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

पाण्डवा राज्यमविन्दन्त |
आचार्यान्¹⁾ शिष्या अभ्य-
वाद्यन्त |

सचिवा भूपमभाषन्त |
नार्याः कवर्याः पृष्णे असंसे-
ताम् |

जनेन व्यहस्यध्वम् |
रथ्यायां जनानां समूहमै-
क्षामहि |

रामस्य दुःखान्यध्वंसन्त |
मित्राणां त्यागे नालज्जे-
थाम् |

वृक्षेभ्यः शुका उदडयन्त |

मृगावहन्येतां व्याधैः |
जनानां सुखायायतामहि |
देवैः सहासुरा अस्पर्धन्त |
रमणैः सह ज्योत्स्नायामर-
मन्त नार्यः |

उज्जयिन्याः कदा न्यवर्त-
ध्वमिति जनैर²⁾ पृच्छ्या-
महि |

वातेन वृक्षा अकम्पन्त |
अरीणां पराजयेनामोदन्त-
सेनापतयः |

गृहे प्राविशंश्चोराः परं नाल-
भन्त धनम् |

¹⁾ ಪುಟ ೨೪ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ನೋಡು.

²⁾ ಕರ್ಪೂಣಿಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚ್ಛಾ ಧಾತುವಿನ ರೂಪವು ಪ್ರಚ್ಛಾ ಎಂತಲಿಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ಯಾ ಅವದಂತ ಜನಕಮ್ |
 ಆಚಾರ್ಯಾದಿಪ್ರಾಪ್ಯಶಿಕ್ಷಾಮಹಿ |
 ವೀರ್ಯೇಣ ವಿಧ್ಯಾಯಾಶ್ರ ವಲೇನ ಪ್ರಾ-
 ಕಾಶಂತ |
 ಬೀಜಸ್ಯಾರೋಪಣ ಮಾರಭಂತ ಕು-
 ಷಿವತಾಃ |

ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ದುಃಕೃತಾನಿ ನಾ-
 ರೋಚಂತ ಜನಕಾಯ |
 ತದಮಾಹುರೇ¹⁾ ಧನಾನ್ಯವರ್ಧಂತ |
 ನಾನಿಶ್ಠಮಾಶಾಙ್ಕಾಮಹಿ |
 ಧನಸ್ಯ ರಾಶಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಾಃ
 ದೀಯಂತ |

ಮಂಗಳಗಳು ರಾಕ್ಷಸರ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದವು.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಿದೆವು.
 (ಅವರು) ಹಂಗಿನ ಮಾತನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಸಹಿಸಿದರು.
 (ಎರಡು) ಚಿಕ್ಕಗಳು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದವು.
 (ನೀವು) ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಹೊಗಳಲ್ಪಡುತ್ತೀರಿ.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ರಾಮನಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಿ.
 (ನಾವು) ಋಷಿಗಳನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕರೆದೆವು.
 ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ದೂತರು ಎಂದು ತಿರುಗಿ ಬಂದರು?
 (ನಾವು) ಹರಿಯಿಂದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ.
 ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ (ನಾವು) ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆವು.
 (ಇಬ್ಬರು) ಪರೀಕ್ಷಕರು (ಇಬ್ಬರು) ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಬಟ್ಟೆವು.
 (ನೀವಿಬ್ಬರು) ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.
 (ನಾವಿಬ್ಬರು) ಋಷಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆವು.
 (ಅವರಿಬ್ಬರು) ಅರಸನಿಂದ ಧಿಕಾರವನ್ನು ಶಂಕಿಸಿದರು.
 (ನಾವು) ಗಂಧರ್ವಕುಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆವು.

¹⁾ ಇದ ಹಿಂದೆ ಅನುನಾಸಿಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಳಿದ ವರ್ಗೀಯಾಕ್ಷರವು ಇದ್ದರೆ, ಅಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಅ ವರ್ಗದ ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರವು ಅದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಪಕ್ಷಿಗಳು ನಾಯಕರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತಪ್ಪುಗಳು ಅರಸನಿಂದ ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ಹುಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿದಿರಿ.

(ನೀವು) ಆನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದಿರಿ.

(ಇಬ್ಬರು) ಹುಡುಗರು ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಖ ಪಡಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮನ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಕವಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ (ಅವರು) ಬಹಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

(ಇಬ್ಬರು) ಮಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರು.

(ಎರಡು) ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳು (ಇಬ್ಬರು) ಹಾದಿಕಾರರಿಂದ ರುಚಿ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಫಲಿತವೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ.

ನಿ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ಪ.	ಅನಯತ್	ಅನಯತಾಮ್	ಅನಯನ್
ಮ. ಪ.	ಅನಯಃ	ಅನಯತಮ್	ಅನಯತ
ಉ. ಪ.	ಅನಯಮ್	ಅನಯಾವ	ಅನಯಾಮ

ಶ್ರುತ್.

ಪ್ರ. ಪ.	ಅಯೋತ	ಅಯೋತೇತಾಮ್	ಅಯೋತಂತ
ಮ. ಪ.	ಅಯೋತಥಾಃ	ಅಯೋತೇತಾಮ್	ಅಯೋತಥಮ್
ಉ. ಪ.	ಅಯೋತೇ	ಅಯೋತಾವಹಿ	ಅಯೋತಾಮಹಿ

೧. ಅಸ್, ಅದ್, ಇಕ್ಷ್, ಮೃಗ್, ಷ್ಞ್, ಕ್ಷ್, ನಿ + ಮನ್, ಇಷ್, ಶಿಕ್ಷ್, ಜಿವ್, ಡಿ, ಮ್, ಜನ್, ವೃತ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾತುಗಳ ಅನದ್ಯತನಭೂತಕಾಲದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

೨. ಅನುನಾಸಿಕವು ಮುಂದೆ ಬರಲಾಗಿ ಪದಾಂತ್ಯದ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ? ಆ ಆದೇಶವು ಯಾವಾಗ ನಿತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ?

೩. ವರ್ಗದ ಮೊದಲನೆಯ ನಾಲ್ಕುಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೊಂದರ ಮುಂದೆ ಣ್ ಬರಲಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆದೇಶವಾಗುವದು?

೪. ಇ ಇದು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ತ್ ಆಗುವದು?

೧೫ನೇ ಪಾಠ.

ತ, ಕ್ಕಕಾರಾಂತ-ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ-ನಾಮಗಳು.

ತಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳು ತ್ತಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವೇನಂದರೆ, ತ್ತಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತ್ತ, ತ್ತೆ, ಣ್ ಅಥವಾ ಇ ಇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ತ, ತ್ತ, ಔ ಅಥವಾ ಇ ಬರುತ್ತವೆ.

ತಕಾರಾಂತ ಕ್ಕಕಾರಾಂತ ನಪುಂಸಕ ನಾಮಗಳು ತ್ತಾರಿ ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ತ್ತಕಾರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಕಾರವಾಗಲಿ ಕ್ಕಕಾರವಾಗಲಿ ಬರುತ್ತದೆ; ತ್ತೆಕಾರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ತ್ತಕಾರವಾಗಲಿ ಕ್ಕಕಾರವಾಗಲಿ, ಣ್ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಔ ಆಗಲಿ ಅಗ್ ಆಗಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

(ಪುಲ್ಲಿಂಗ.)

ಗುರು ವಿದ್ಯ ಕಲಿಸುವವ, ತಂದೆ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಗುರು:	ಗುರು	ಗುರುವ:
ದ್ವಿ.	ಗುರ್ಮ್	ಗುರು	ಗುರುನ್
ತೃ.	ಗುರುಣಾ	ಗುರುಭ್ಯಾಮ್	ಗುರುभि:
ಚ.	ಗುರವೇ	ಗುರುಭ್ಯಾಮ್	ಗುರುಭ್ಯ:

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಮಧು ಜೀನತುಪ್ಪ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ದ್ವಿ.	ಮಧು	ಮಧುನಿ	ಮಧುನಿ
ತೃ.	ಮಧುನಾ	ಮಧುಭ್ಯಾಮ್	ಮಧುभि:
ಚ.	ಮಧುನೇ	ಮಧುಭ್ಯಾಮ್	ಮಧುಭ್ಯ:

ಕರ್ತೆ ಮಾಡುವದು (ನಪುಂಸಕ).

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ದ್ವಿ.	ಕರ್ತೆ	ಕರ್ತೆಣಿ	ಕರ್ತೆಣಿ
ತೃ.	ಕರ್ತೆಣಾ	ಕರ್ತೆಭ್ಯಾಮ್	ಕರ್ತೆभि:
ಚ.	ಕರ್ತೆಣೇ	ಕರ್ತೆಭ್ಯಾಮ್	ಕರ್ತೆಭ್ಯ:

ಋಕಾರಾಂತ-ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ನಾಮಗಳ ಮುಂದೆ ಪ್ರಥಮೆಯ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೂ, ದ್ವಿತೀಯೆಯ ಏಕವಚನ-ದ್ವಿವಚನ-ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೂ ಬರಲಾಗಿ, ಋಕಾರಕ್ಕೆ ಆರ್ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಪಿತೃ, ಭ್ರಾತೃ, ನೃ, ಜಾಮಾತೃ, ದೇವೃ, ಸಖ್ಯೇಷ್ಠ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅರ್ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದಲ್ಲಿ ಈ ರ್ ಹಾಗೂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಪ್ರತ್ಯಯವಾದ ಸ್ ಎರಡೂ ಲೋಪವಾಗಿ ಅದರ ರೂಪವು ಆಕಾರಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಸ	ಔ	ಅಸ್
ದ್ವಿ.	ಅಮ್	ಔ	ನ್
ತ್ಯ.	ಆ	ಭ್ಯಾಮ್	ಭಿಸ್
ಚ.	ಀ	ಭ್ಯಾಮ್	ಭ್ಯಸ್

ನ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

ನೆತ (ಪು.) ಒಯ್ಯುವವ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ನೆತಾ	ನೆತಾರೌ	ನೆತಾರಃ
ದ್ವಿ.	ನೆತಾರಮ್	ನೆತಾರೌ	ನೆತೃನ್
ತ್ಯ.	ನೆತ್ರಾ	ನೆತ್ರಭ್ಯಾಮ್	ನೆತ್ರಭಿಃ
ಚ.	ನೆತ್ರೇ	ನೆತ್ರಭ್ಯಾಮ್	ನೆತ್ರಭ್ಯಃ

ಪ್ರ.	ಭ್ರಾತಾ	ಭ್ರಾತರೌ	ಭ್ರಾತರಃ
ದ್ವಿ.	ಭ್ರಾತರಮ್	ಭ್ರಾತರೌ	ಭ್ರಾತೃನ್
ತ್ಯ.	ಭ್ರಾತ್ರಾ	ಭ್ರಾತ್ರಭ್ಯಾಮ್	ಭ್ರಾತ್ರಭಿಃ
ಚ.	ಭ್ರಾತ್ರೇ	ಭ್ರಾತ್ರಭ್ಯಾಮ್	ಭ್ರಾತ್ರಭ್ಯಃ

ನಾಮಗಳು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ).

ಇಷ್ಟು ಬಾಣ.
 ಕ್ಷತ್ರಪಣಿ ಅರಸನ ಹೆಸರು.
 ಕಪಿಲ ಗಲ್ಲ.
 ಜಾಮಾತ ಅಳಿಯ.
 ತಡಾಗ ಕೆರೆ. ಸರೋವರ.
 ತರು ಗಿಡ.
 ಲಕ್ಷ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ಬಡಗ.

ಕೇವ ಮೈದುನ.
 ಭಾತ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು.
 ನ ಮನುಷ್ಯ.
 ಪರಶು ಕೊಡಲಿ.
 ಪರಶುರಾಮ ಜಮದಗ್ನಿಯ ಮಗ.
 ಪಾಂಸು ಹುಡಿ.
 ಪಿತೃ ತಂದೆ.

ತುರ್ಜನ ಕೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯ.
 ಭೀಮ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು.
 ಪ್ರಭು ಒಡೆಯ, ಸ್ವಾಮಿ.
 ಚಾಹ್ನ ಭುಜ, ತೋಳು.
 ಚಿನ್ತು ತಟಕು, ಹನಿ.
 ಭವೆ ಗಂಡ, ಯಜಮಾನ.
 ಮನು ಹಿಂದೂ ಜನರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾ
 ದಿದ ಆರನು.
 ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಮನ ತಮ್ಮ.

ವಾಙ್ಮು ಗಾಳಿ.
 ವಿಷ್ಣು ದೇವರ ಹೆಸರು.
 ಶಾಸ್ತ್ರ ವೈರಿ, ಹಗ್ಗ.
 ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಹಾದೇವ.
 ಶಿಶು ಕೂನು, ಬಾಲಕ.
 ಸಂಯೋಗ ಸೂತ್ರ.
 ಭರಣಿ ಗುಂಗೀ ಹುಳ.
 ವಿಭಿ ವಿಘ್ನ. ಎಡರು.
 ವಿಮಾರ್ಗ ತಪ್ಪದಾದಿ, ಅಮಾರ್ಗ.

(ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಕರ್ತೆ ಮಾಡುವ, -ವ, -ದು.
 ಗನ್ತೆ ಹೋಗುವ, -ವ, -ದು.
 ಛಾತೆ ಕೊಡುವ, -ವ, -ದು.

ಛಾತೆ ನೋಡುವ, -ವ, -ದು.
 ಛಾತೆ ದೈವಿಸುವ, -ವ, -ದು.
 ರಕ್ಷಿತೆ ರಕ್ಷಿಸುವ, -ವ, -ದು.

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಅಗ್ರ ತುದಿ.
 ಅಶ್ರು ಕಣ್ಣೀರು.
 ತಾಲು ಅಂಗಳ.

ಮೃ ಮುಕರಂದ, ಪುಷ್ಪರಸ, ಜೀನು
 ತುಪ್ಪ.

(ಪ್ರೀಲಿಂಗ.)

ಅಮರಾವತೀ ಇಂದ್ರನ ರಾಜಧಾನಿ.

ಜಿಹ್ವಾ ನಾಲಿಗೆ.

ವಿಶೇಷಣಗಳು.

ಭೂದಿತ ಹಸಿದ.

ಛಾಯಾ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ.

ಅವ್ಯಯಗಳು.

ಅನೇಕಶಸ್ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ, ಅಗಾಸ್ತ, ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ.
 ತು ಅದರೆ (ಇದನ್ನು ವಾಕ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ).

ಧಾತುಗಳು.

ಅನು + ಗಮ್ ಹಿಂಜಾಲಿಸು, ಅನುಸ
ರಿಸು.

ಗಲ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಉದ್ಧರು,
ಸೇರು.

ಪ್ರ + ನೀ ರಚಿಸು, ಬರೆ.

ನಿರ್ + ಮಾ ಹುಟ್ಟಿಸು (ನಿರ್ಮಯಂತೆ
ಕರ್ಮಣಿ).

ವಾಙ್ಮ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಇಟ್ಟಿಸು,
ಬಯಸು.

ಭ್ರ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಅತ್ಯು.) ತುಂಬು (ಭ್ರಿಯಂತೆ ಕರ್ಮಣಿ).

ಅನು + ಇಷ್ (೪ನೇ ಗಣ ಪರ.) ಹುಡುಕು.

ಛಿಕ್ (ಕರ್ಮಣಿಪ್ರ.) ಕಡಿಯಲ್ಪಡು.

ಅನು + ಮನ್ ಅನುಮತಿಸು, ಸಮ್ಮತಿಸು.

ನ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವನ್ನು ಶಬ್ದಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು
ಸಮಾಸ ಮಾಡಲಾಗಿ, ಶಬ್ದವು ಸ್ವರಾದಿ ಇದ್ದರೆ, ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ
ಅನ್ ಬರುತ್ತದೆ; ವ್ಯಂಜನಾದಿ ಇದ್ದರೆ, ಅ ಬರುತ್ತದೆ. ಹ್ಯಾಗಂದ
ರೆ - ನ + ಉಪಕಾರ = ಅನುಪಕಾರ; ನ + ಬ್ರಾಹ್ಮಣ = ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣ.

ಪಾಠ್ಯಗಳು.

ಶಮ್ಭುರ್ಜಯತಿ |

ಬಾಹ್ ಸ್ಫುರತಃ |

ವಾಯುನಾ ತರವಃ ಕಂಪಂತೆ |

ಭ್ರಮರಾ ಮಧು ಪಿವಂತಿ |

ನರೋ ವಸೂನಿ ವಾಙ್ಮಂತಿ |

इन्द्रः शत्रूनजयत् |

योधोऽराविषू क्षिपति |

चातको जलस्य बिन्दुमपि न
लभते |

विष्णवे पूजा रोचते

प्रभुभिर्भृत्या आदिश्यन्त

विश्वस्य कर्तारं नमामि

गुरुभ्यः शिष्यस्याविनयं
कथयामि |

सीता लक्ष्मणं देवरमन्वग-
च्छत् |

कन्याया भर्तारं जामातरं
वदन्ति |

ಭರ್ತೃ ಸಂದೇಶಃ ಪ್ರಹೀಯತೇ |
ನಾರ್ಯಾಃ ಕಪೋಲಯೋರ್ನಯನಾಭ್ಯಾ-
ಮಶ್ರುಣಿ ಗಲಂತಿ |
ಸ್ವಶ್ವಾಮರಾವತೀ ನಿರಮೀಯತ |
ಪಿತರೀ ವನ್ಯಂತೇ ಪುತ್ರೈಃ |
ರಾಮೋ ಜನಕಸ್ಯ ಜಾಮಾತಾ |
ಪಾಂಡವಾ ದ್ವೇಷ್ಣನ್ ಯುಧಿಽಜಯನ್ |

ಭರ್ತಾರಿಮನುಷ್ಠರತಿ ಕಿಂಕರಃ |
ಮನುನಾ ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಣೀಯತ |
ಧಾತ್ರಾ ಪ್ರಜಾಃ ಸೃಜ್ಯಂತೇ |
ತಡಾಗಸ್ಯ ಜಲಂ ಮಾರ್ಗೇ ಗನ್ತುಮಿ-
ರಪೀಯತ |
ಯಾಚಕಾ ದಾತಾರಂ ನಾಲಬಂತ |

ರಾಮನು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮಿಠಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.
ಆಕಾಶವು ಹುಡುಗಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದೆ.
ಪರಶುರಾಮನು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದನು.
ವೋಡಗಳಿಂದ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ.
ಅರಸನು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರನ್ನು ಕರೆದನು.
ಹುಡುಗನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಅವಂತಿಯ ಅರಸನು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಿದನು.
ಹರಿಯು ಅಂಗಳವನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದನು.
ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಂದಿರೊಂದಿಗೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋದರು.
ಖುಷಿಗಳು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವಂಥವರಿದ್ದರು.
ಜನರು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಖುತುಪರ್ಣನು ಸಾರಥಿಗಳಿಗೆ ಅಂದನು.
ರಾಮನು ತಮ್ಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೂಡ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು.
ರಾಮನಿಂದ ರಾವಣನ ತಲೆಗಳು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟವು¹⁾.

¹⁾ ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಶ್ವ ಬರಲು ಅದು ಕಣ್ಣು ಆಗುವದು. ಸ್ವರವು ಶಬ್ದಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪದಾಂತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಸಂಧಿಯು ನಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಆಗುವದು. ಆದರೆ ಸಿಂಧೇಧಾರ್ಥಕ ಮಾ ಮತ್ತು ಉಪಸರ್ಗ ಆ ಇವುಗಳ ಮುಂದೆ ಶ್ವ ಬರಲು ಈ ಸಂಧಿಯು ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಆಗುವದು.

ವಿಘ್ನಗಳ ಭಯದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಜನರಿಂದ ಕೆಲಸವು ಆರ
ಸಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲ.

ಭೀಮನು ತೋಳುಗಳಿಂದ ಶತ್ರುವಿನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ ವ
ದನು.

ದೇವತೆಗಳು ದುರ್ಜನರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗುವಂಥವರು ಜನರಿಂದ ನಿಂದಿಸಲ್ಪ
ತ್ತಾರೆ.

ಸದ್ಗುಣವು ದೇಶವನ್ನು (ಜನಾಂಗವನ್ನು) ನಾಶದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸ
ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದುರ್ಜನನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವು ಇರುವದು, ಆ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಷವಿರುವದು.

ಗಿಡಗಳು ನೆರಳಿನಿಂದ ಹಾದಿಕಾರರನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ರಾಮನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಕೂಡ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು ತ
ಯಿಂದ ಅನುಮತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಗಾಳಿಯು ಕಪ್ಪು ವೋಡಗಳನ್ನು ಚದರಿಸುತ್ತಿರುವದು.

ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥವರನ್ನು ಜನರು ಹೊ
ವರು.

ಸೀತೆಯ ಗಂಡನೂ ಮೈದುನನೂ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿದರ

ತುಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪಂ.	ಗುರೋ:	ಗುರುಭ್ಯಾಮ್	ಗುರುಭ್ಯ:
ಷ.	ಗುರೋ:	ಗುರ್ವೋ:	ಗುರುಣಾಮ್
ಸ.	ಗುರೌ	ಗುರ್ವೋ:	ಗುರುಛು
ಸಂ.	ಗುರೌ	ಗುರು	ಗುರುವ:

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಪಂ.	ಮಧುನ:	ಮಧುಭ್ಯಾಮ್	ಮಧುಭ್ಯ:
ಷ.	ಮಧುನ:	ಮಧುನೋ:	ಮಧುನಾಮ್
ಸ.	ಮಧುನಿ	ಮಧುನೋ:	ಮಧುಛು
ಸಂ.	ಮಧೋ, ಮಧು	ಮಧುನಿ	ಮಧುನಿ

ತ ಬ್ಬ ಗ ಳು.

ಅನುಜ್ಞಾ (ಪ್ರೀ.) ಅಪ್ಪಣೆ.

ಅಪ್ರಿಯ (ವಿ.) ಸೇರದ, ರುಚಿಸದ.

ಅಲಮ್ (ಅವ್ಯಯ) ಸೂಕು. ಸೂಕು
ಬಿಡು (ತೃತೀಯೆಯ ಕೂಡ ಉಪ
ಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವದು).

ಅಘ್ರಾ (ಪ್ರೀ.) ಚಿಂತೆ, ಬಯಕೆ.

ಕ್ರಾಢ್ಯ (ನ.) ಕರುಣ, ದಯೆ.

ಕ್ರುತಜ್ಞತಾ (ಪ್ರೀ.) ಉಪಕಾರಸ್ಮರಣೆ.

ಜಾತಿ (ಪು.) ಸಂಬಂಧಿಕ, ನೆಂಟ, ಹ
ತ್ತಿ ಹೊಂದಿದವ.

ತನು (ವಿ.) ಸಣ್ಣ, ಸ್ವಲ್ಪ.

ನಿರ್ವಿನ್ಯ (ಪು.) ಆಗ್ರಹ, ಕಾಡಿಬೇಡೋ
ಣ, ಹಟ.

ನೃಲ (ಪು.) ಅರಳೆ.

ನಿಶಿತ (ವಿ.) ಹದನಾದ.

ಪಶ್ಯ (ನ.) ಅರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಬಡವ
ಅರೋಗ್ಯಕರವಾದದ್ದು.

ವಿವ (ನ.) ಬಿಂಬ.

ಭಾರತವರ್ಷೀಯ (ಪು.) ಭರತವರ್ಷ
ಅಂದರೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ನಿವಾಸಿ.

ಭೂತ (ನ.) ಪ್ರಾಣಿ, ಸೃಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂ
ದ್ದು.

ಮೃಗ (ಪು.) ಜಿಂಕೆ, ಎರಳೆ.

ಅಜ್ಞಾನ (ನ.) ತಿಳಿಯದಿರೋಣ, ನ
ಡತ್ವ.

ಅರ್ಜುನ (ಪು.) ಪಾಂಡುರಾಜನ ಇನೈ
ಮಗನ ಹೆಸರು. [ದಂ

ಅಲಕ್ಷ್ಯನೀಯ (ವಿ.) ಮಾರದಂಥ, ಹ

ಅವಸ್ತು (ನ.) ಬಡವೆಯಲ್ಲದ್ದು.

ಅವಶ್ಯಾರೋಪ (ಪು.) ನಿಜವಲ್ಲ
ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿಯೋಣ.

ಆದರ (ಪು.) ಸನ್ಮಾನ.
 ಆರೋಪ (ಪು.) ಹೊರಿಸೋಣ.
 ಆರ್ಯ (ಪು.) ಸಭ್ಯ, ಶ್ರೇಷ್ಠ.
 ಇಚ್ಛಾ (ಪ್ರೀ.) ಬಯಕೆ, ಆಪೇಕ್ಷೆ.
 ಇನ್ದು (ಪು.) ಚಂದ್ರನು.
 ಉತ್ಸಾಹ (ಪು.) ಹುರುಪು, ಉಲ್ಲಾಸ.
 ಕರ್ಣ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ವೀರನ ಹೆಸರು.
 ಕಲಹ (ಪು.) ಕಲೆ.
 ಕುರು (ಪು.) ಒಂದು ವೇಶವ ಹೆಸರು
 (ಬಹುವಚನ).
 ಕೃಪಾ (ಪ್ರೀ.) ದಯೆ.
 ದ್ವಿಜ (ಪು.) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ,
 ವೈಶ್ಯ.
 ನಮಃ (ಪು.) ಮೊಮ್ಮಗ.
 ಪಶು (ಪು.) ದನ, ಮೃಗ.
 ಪಿಶುನ (ಪು.) ಚಿಗಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ.
 ಬಂಧು (ಪು.) ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ.
 ಬಲ (ನು.) ಶಕ್ತಿ, ಕಸುವು.
 ಭೀಮ (ಪು.) ಪಾಂಡುರಾಜನ ೨ನೆಯ
 ಮಗನ ಹೆಸರು.

ಭಾವ (ಪು.) ಸಹೋದರ.
 ಮಹ (ಪು.) ಮೊಕ್ಕು.
 ವಕ್ತು (ಪು. ನು.) ವಕ್ತಾ, ಮಾತನಾಳಿ.
 ವಾರ್ತಾ (ಪ್ರೀ.) ಸುದ್ದಿ, ಐತಿಹ್ಯ.
 ವಿಭವ (ಪು.) ಸಂಪತ್ತು.
 ವೈಕ್ರಾಂತ (ನು.) ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಸಸ್ಥಾನ.
 ಲಕ್ಷ್ಮಿ (ಪ್ರೀ.) ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೆಂಡತಿ.
 ಸಂಪತ್ತಿಯ ಅಧಿದೇವಿ.
 ಮೃತ್ಯು (ಪು.) ಸಾವು.
 ರಾಘ (ಪು.) ಅರಸನ ಹೆಸರು; (ಬಹುವ
 ಚನ) ರಘುರಾಜನ ವಂಶಜರು.
 ರಮಾ (ಪ್ರೀ.) ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ಹೆಸರು.
 ವಸ್ತು (ನು.) ಬಡವೆ.
 ಶ್ರೋತೃ (ಪು. ನು.) ಕೇಳುವ, -ವ, -ದು.
 ಸಾಧು (ಪು.) ಪುಷಿ, ಸಾತ್ವಿಕ; (ಪಿ.)
 ಚಲೋ, ಉತ್ತಮ.
 ಸ್ನೇಹ (ಪು.) ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು.
 ಲಕ್ಷ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಮ.) ದಾಟು,
 ಮಾರು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ತರೋಃ ಪುಷ್ಪಾಣ್ಯಪತನ್ |
 ಶಂಭೋಃ ಕೃಪಯಾ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಭ-
 ವತಿ |
 ಗುರುಣಾಮಾಡೇಶಾನನುರೂಪ್ಯಾಮಹೇ |
 ಸಾಧವೋ ಮೃತ್ಯೋರ್ಮಯಂ ನ ಗಣಯ-
 ನ್ತಿ |

ಪಿತರಿ ರಾಮಸ್ಯ ಪರಮ ಆದರಃ |
 ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಸ್ವಾಧೀನಾಃ ಸ್ವಾಧೀನ-
 ಯಾ¹⁾ |
 ದ್ವೇಷಣಾಮುತ್ಸಾಹಂ ನ ಸಹತೇ |
 ಇಂದೌ ಕಲಹಂ ದೃಶ್ಯತೇ |
 ರಾಮೋ ಬಂಧುಷು ಸ್ನೇಹೇನ ವರ್ತತೇ |

¹⁾ ಆ, ಇಕಾರಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳುಂಟು. ಆಕಾ
 ರಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಬಹುತರ ಆ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಧುನಿ ಮಾಧುರ್ಯಮಸ್ತಿ |
 ನೃಪ ದ್ವಿಜಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ |
 ದಾತೃಭ್ಯೋ ಧನಂ ಲಭಂತೇ |
 ಕುರುಭ್ಯೋ ದೂತ ಆಗच्छತ್ |
 ಪಿತೃವ್ಯಃ ಪಿತುರ್ಭ್ರಾತಾ |
 ವಸ್ತುನ್ಯವಸ್ವಾರೋಪೋಽಜ್ಞಾನಮ್ |
 ಬಾಹ್ನೋರ್ವಲೇನ ಪೃಥ್ವೀಮಜಯತ್ |
 ಭೀಮಸ್ಯ ಭ್ರಾತರ್ಯಜ್ಞೇ ಕರ್ಣೋ ಬಾ-
 ಗಾನಮುಶ್ವತ್ |
 ತೂಲಸ್ಯ ರಾಶಾವಗ್ನೇರಿವ ಮೃದು-
 ನಿ ಮೃಗಸ್ಯ ಶರೀರೇ ನಿಶಿ-
 ತಸ್ಯ ಬಾಣಸ್ಯ ಪಾತಃ |

ತನುಷು ವಿಭವೇಷು ಜ್ಞಾತಿभिಃಸ್ತ-
 ಜ್ಯಂತೇ ನರಾಃ |
 ಪಶುಃಪಿ ಕೃತಜ್ಞತಾ ದೃಶ್ಯತೇ |
 ಶ್ರೋತೃಣಾಂ ನಿರ್ವಂಧಾತ್ಕಥಾಮಾರ-
 ಭತ |
 ಅಪ್ರಿಯಸ್ಯಾಪಿ ಪಥ್ಯಸ್ಯ ವಕ್ತು-
 ಣಿ ಮಿತ್ರೇಽಲಂ ಕ್ರೋಧೇನ |
 ನಮುರ್ಲಾಭೇಽತಿವೋತ್ಕಂಠಾ ಭಾರತ-
 ವರ್ಷಾಽಯಾಣಾಮ್ |
 ಪರಮಂ ಕಾರುಣ್ಯಂ ಸಾಧುನಾಂ
 ಭೂತೇಷು |
 ಕನ್ಯಾಂ ಜಾಮಾತುರ್ಗೃಹಂ ನಯತಿ |

ರಾಮನು ರಘುಕುಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಿದ್ದನು.
 (ನಾನು) (ಒಂದು) ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕರ್ತನಿಂದ ದೊರಕಿಸಿದೆನು.
 ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು¹⁾ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಳು.
 (ಅವನು) ಶ್ರೋತೃಜನರ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ.
 ಜನಕನು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ರಥವನ್ನು ನೋಡಿದನು.
 ನಾರಾಯಣನು ಹರಿಯ ಅಳಿಯನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ-
 ದನು.

ಆರ್ಯರು ಕುರುದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು.
 ಗಿಳಿಯು ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಕೂತಿತು.
 ಹರಿಯ ಮೊಮ್ಮಗನ ಸೇವಕನು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದನು.
 ದಾನ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಿದ್ದನು.

¹⁾ ಈ ನಾನಾದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಗ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಿಂಹವು ಪಶುಗಳ ಅರಸು.

ಹರಿಯು ರಮೆಯ ಗಂಡನ ಗೆಳೆಯನು.

ಚಂದ್ರನ ಬಿಂಬವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು ಮತ್ತು ಕ್ಷಯವಾಗುವದು¹⁾.

ಸಹೋದರನಾದ ರಾಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ವನದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು.

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು.

(ಆಕೆಯು) ಗಂಡನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದಳು.

(ಅವನು) ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು.

ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಸಹ ಪರ್ವತಗಳಿಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲ.

ಜಾಣರು ಹುಡುಗರಿಂದ ಸಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಂಭುವೇ! ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯು ಕಂಡು ಬರುವದು.

ಗಿಡಗಳ ರೆಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕೂಡುತ್ತವೆ.

ಸೇವಕರು ಒಡೆಯರ ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಮಾರುವದಿಲ್ಲ.

(ಆಕೆಯು) ಗಂಡನಿಂದ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡಕೊಂಡಳು.

ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತರಿಂದ ವೈಕುಂಠವಾಸವು ದೊರಕಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆ.

೧. ಋಷಿ (ಋ. ಸ.), ಮಧು, ಮನು, ಜಾಮಾತೃ, ಅಶ್ರು, ಧಾತೃ (ಋ.), ನೃ, ದೇವೃ, ಶಾತ್ರ, ತ್ರಿಮು (ಋ. ಸ.), ಭಾತೃ, ಸ್ವಾತೃ, (ಪ.), ವಸ್ತು, ವಾಯು ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರಿ.

೨. ತಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿ

¹⁾ ಇದರ ಕರ್ಮಣಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸು.

ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷಕಾರಾಂತಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

೩. ಕ್ಷಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗನಾಮಗಳ ಮೊದಲಿನ ಐದು ವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ?

೪. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಯಾವವು? ಅಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪಗಳು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

೨೧ನೇ ಪಾಠ.

ಃ, ತ, ತ್ವ, ಕ್ಷಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಾಮಗಳು.

ಅಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳು ಕ್ಷಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಕ್ಷಕಾರಾಂತಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಃ, ಃ, ಶ್ವಕಾರಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಅಕಾರಾಂತಗಳಿಗೆ ತ, ತ್ವ, ಶ್ವಕಾರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ; ಹಾಗೂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಲೋಪ ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ.

ಃ, ತಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ತೃತೀಯೆಯ ಏಕವಚನದ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಆ, ದ್ವಿತೀಯಾ ಬಹುವಚನದ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸ್, ಈ ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ನಾಮಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಚತುರ್ಥೀ, ಪಂಚಮೀ, ಷಷ್ಠೀ, ಸಪ್ತಮೀಗಳ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ತಕಾರಾಂತನಾಮಗಳ ರೂಪಗಳು ಅಕಾರಾಂತನಾಮಗಳಂತೆಯೂ, ಕ್ಷಕಾರಾಂತನಾಮಗಳ ರೂಪಗಳು ಕ್ಷಕಾರಾಂತನಾಮಗಳಂತೆಯೂ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಸ್ತ, ಮಾತೃ, ದುಹಿತೃ, ನನಾನ್ವ, ಯಾತೃ ಎಂಬ ಬಂಧುವಾಚಕ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಮಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯಾ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಅದು ಹತ್ತುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಕಡೆಯ ಋಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸ್ವಸ್ತ ಶಬ್ದವು ನಸ್ಮ ಅಥವಾ ಗನ್ತೃ (ಪು.) ಶಬ್ದದಂತೆಯೂ, ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ಪಿತೃ ಶಬ್ದದಂತೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೋತೃ, ಗನ್ತೃ ಮುಂತಾದ ಋಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗರೂಪವು ಕ್ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಶ್ರೋತೃ, ಗನ್ತೃ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಸ್ಮ = ಅತ್ತೆ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಅಸ್ಮ:	ಅಸ್ಮೌ	ಅಸ್ಮ:
ದ್ವಿ.	ಅಸ್ಮಮ್	ಅಸ್ಮೌ	ಅಸ್ಮ:
ತ್ವ.	ಅಸ್ಮಾ	ಅಸ್ಮಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮುಃ
ಚ.	ಅಸ್ಮೈ	ಅಸ್ಮಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮುಃ
ಛ.	ಅಸ್ಮಾ:	ಅಸ್ಮಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮುಃ
ಷ.	ಅಸ್ಮಾ:	ಅಸ್ಮೌ:	ಅಸ್ಮುಣಾಮ್
ಸ.	ಅಸ್ಮಾಮ್	ಅಸ್ಮೌ:	ಅಸ್ಮುಃ
ಸಂ.	ಅಸ್ಮ	ಅಸ್ಮೌ	ಅಸ್ಮ:

ಮತಿ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಮತಿ:	ಮತೌ	ಮತಯ:
ದ್ವಿ.	ಮತಿಮ್	ಮತೌ	ಮತೌ:
ತ್ವ.	ಮತ್ಯಾ	ಮತಿಭ್ಯಾಮ್	ಮತಿಃ
ಚ.	ಮತಯೇ, ಮತ್ಯೈ	ಮತಿಭ್ಯಾಮ್	ಮತಿಃ
ಛ.	ಮತೇ, ಮತ್ಯಾ:	ಮತಿಭ್ಯಾಮ್	ಮತಿಃ
ಷ.	ಮತೇ, ಮತ್ಯಾ:	ಮತ್ಯೌ:	ಮತೌನಾಮ್
ಸ.	ಮತೌ, ಮತ್ಯಾಮ್	ಮತ್ಯೌ:	ಮತಿಃ
ಸಂ.	ಮತ	ಮತೌ	ಮತಯ:

ధేను.

	ఏకవచన	ద్వివచన	బహువచన
ప్ర.	ధేనుః	ధేను	ధేనవః
ద్వి.	ధేనుమ్	ధేను	ధేనుః
త్రి.	ధేన్వా	ధేనుభ్యామ్	ధేనుభిః
చ.	ధేనవే, ధేన్వే	ధేనుభ్యామ్	ధేనుభ్యః
ఋ.	ధేనోః, ధేన్వాః	ధేనుభ్యామ్	ధేనుభ్యః
ౠ.	ధేనోః, ధేన్వాః	ధేన్వోః	ధేనునామ్
ఋ.	ధేనౌ, ధేన్వామ్	ధేన్వోః	ధేనుష్ట
సం.	ధేనో	ధేను	ధేనవః

మాత.

ప్ర.	మాతా	మాతరౌ	మాతరః
ద్వి.	మాతరమ్	మాతరౌ	మాతృః
త్రి.	మాత్రా	మాతృభ్యామ్	మాతృభిః
చ.	మాత్రే	మాతృభ్యామ్	మాతృభ్యః
ఋ.	మాతుః	మాతృభ్యామ్	మాతృభ్యః
ౠ.	మాతుః	మాత్రోః	మాతృణామ్
ఋ.	మాతరి	మాత్రోః	మాతృష్ట
సం.	మాతః	మాతరౌ	మాతరః

నామగళ (స్త్రీలింగ).

అగ్నీశ్వరి అంశులదేవి.
 అనూకాంతి ప్రియత.
 క్షాంతి కళి, బిళకు.
 కీర్తి ప్రకాశి, యశస్వి.
 కృతి కలన.
 గతి నడయువ రీతి, గమన.
 జాతి కుల, తర.
 కృతకృతి కట్ట, కలన.
 కుహిత మగళు.

ధృతి ధృయం.
 ధేను అకళు.
 ననాన్ద నాదని.
 నీతి సవ్యతన, లుక్తమ నడత.
 ప్రకృతి గుణ, స్వభావ, మంతి
 మండళ.
 ప్రతికృతి ప్రతిమీ, నకలు.
 ప్రీతి అకరత, ప్రేమ, మమక.
 తృప్తి.

ಬುದ್ಧಿ ತಿಳುವಳಿಕೆ.

ಭೃತಿ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಉತ್ಕರ್ಷ.

ಭೂಮಿ ನೆಲ, ಪೃಥ್ವಿ.

ಮಾತೃ ತಾಯಿ.

ಮುಕ್ತಿ ಮೋಕ್ಷ, ಬಿಡುಗಡೆ.

ಮೃತಿ ಗೊಂಬೆ, ವಿಕ್ರಹ.

ಯಾತೃ ನೆಗೆಣ್ಣೆ.

ರತಿ ವಿಷಯನುಖ, ಕಾಮನ ಹೆಂಡತಿ.

ರಾತ್ರಿ ಇರುಳು.

ವಕ್ಷು ಕನ್ನಿಕೆ, ಸೊನೆ.

ವಸಾತಿ ವಾಸಸ್ಥಳ.

ಶ್ರುತಿ ಕೇಳೋಣ, ಹಿಂದೂ ಜನರ

ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳು, ವೇದಗಳು.

ವೃತ್ತಿ ಉದ್ಯೋಗ, ಉಪಜೀವಿಕೆ.

ಅಶ್ವ ಅತ್ತೆ.

ಸುಕೃತಿ ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸ.

ಸೃಷ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿಸೋಣ.

ಸ್ತುತಿ ಹೊಗಳಿಕೆ.

ಸ್ಮೃತಿ ನೆನಪು, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ.

ಸ್ವಸ್ತು ಸಹೋದರಿ, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ (ಪು.) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮನುಷ್ಯ.

ಆಭ್ಯಾಸ (ನ.) ನಿಜಧ್ಯಾಸ, ಆಲೋಚನೆ.

ಆಶ್ರಮ (ಪು.) ಮಠ, ಎಲೆವನೆ, ಪರ್ಣಶಾಲೆ.

ಆಯುಷ್ಯ (ಪು.) ದಶರಥನ ಅಳಿಯ.

ಕೃಷಿವಲ (ಪು.) ಒಕ್ಕಲಿಗ.

ಧೀರ (ಎ.) ದಿಟ್ಟ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ.

ನಿನ್ದಾ (ಪ್ರೀ.) ದೂಷಣ.

ನಿಪುಣ (ಎ.) ಪ್ರವೀಣ.

ಪಾತ್ರ (ಅ.) ಬಳಿಕ, ತರುವಾಯ.

ಪ್ರಕೃತಿ (ಪು.) ಅಧಿಕೃತ, ದೊಡ್ಡಸ್ತನ, ಉತ್ಕರ್ಷ.

ಪಿಂಡ (ಪು.) ಸತ್ತವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನದ ಉಂಡೆ.

ಬಹು (ಎ.) ಬಹಳ.

ಮದನ (ಪು.) ಕಾಮ.

ಲೋಭ (ಪು.) ದ್ರವ್ಯಾಳೆ.

ವಿವರ (ನ.) ಗವಿ, ಛಿಪ್ಪು.

ಶಾಶ್ವತ (ಪು.) ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು.

ಶಾಂತಾ (ಪ್ರೀ.) ರಾಮನ ತಂಗಿ.

ಶೂದ್ರ (ಪು.) ಕೀಳು ಜಾತಿಯವ, ನೀಚ ಕುಲದವ.

ಸನ್ನಿಧಿ (ಪು.) ನೆರೆ, ಸಮೀಪ.

ಚಿಹ್ನೆ (ನ.) ಗುರುತು.

ಪರ (ಎ.) ದೊಡ್ಡ, ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಪರಿಣಾಮ (ಪು.) ಪರಿಣಾಮ.

ಮನ್ದ (ಎ.) ಮಂದವಾದ.

ವಿಕಾಸ (ಪು.) ವಿಕಾಸ.

ಶೌರ್ಯ (ನ.) ಪರಾಕ್ರಮ.

ಧಾತುಗಳು.

ಅಭಿ + ಧಾ (ಧಾ ಕರ್ಮಣಿ) ಕರೆ, ಹೆಸರಿದು.

ಅಭಿ + ಕೃ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡು, (ಕರ್ಮಣಿ) ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದು.

ಚಲ್ (೧ನೇ ಗಣ ಪರಸ್ಮೈವದ) ಅಡ್ಡ ಹಾಡಿಗೆ ಹೋಗು. ಮಾರ್ಗ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆ.

उद् + पद् (೪ನೇ ಗಣ ಆತ್ಮನೇವದ) ಹುಟ್ಟು, ಪರಿಣಮಿಸು.

आ + प्रच्छ [पृच्छ] (ಆತ್ಮನೇವದ) ಅವ್ವಣೆ ಕೇಳು.

आ + श्लिष् (೪ನೇ ಗಣ ಪರಸ್ಮೈವದ) ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳು.

नि + सद् [निषीद्] (೧ನೇ ಗಣ ಪರಸ್ಮೈವದ) ಕೂತುಕೊಳ್ಳು.

प्र + स् पसरिसು, ಹಬ್ಬು.

सिद् (೪ನೇ ಗಣ ಪರಸ್ಮೈವದ) ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

सुजनस्य कीर्तिर्लोके प्रसरति ।

संकटे धीरो धृतिं न मुञ्चति ।

रामः प्रत्या पुत्रमाश्लिष्य-
ति ।

मुक्तये देवं भजति ।

यक्षाणां वसत्या आगच्छत् ।

दुःखं दुष्कृतेरुत्पद्यते ।

मदनो रतेर्वल्लभः ।

सृष्ट्याः पालक ईश्वरः ।

बुद्धेः प्रकर्षः कीर्तये भवति ।

भूमौ निषीदति ।

जामातुर्कप्यशृङ्गस्याश्रमं

रामस्य मातरोऽगच्छन् ।

यातूर्ननान्दरं चापृच्छत सी-

ता पश्चादगच्छत्पितुर्गृहम् ।

रघोः पिता वसिष्ठस्य धेनु-

मरक्षत् ।

नारायणस्य कृतयो हरेः प्री-

त्यै न भवन्ति ।

श्रुत्यां शूद्रೋ नाधिक्रियते ।

मूर्खाणां स्तुतीर्निन्दा वा न

गणयन्ति बुधाः ।

प्रकृतिभिर्नृपः सेव्यते ।

गोपो धेनू रक्षति ।

वध्वो नद्या जलमानयन्ति ।

श्वश्रूर्जामಾतरि स्निह्यति

चन्द्रस्य कान्तिं पश्यति ।

सुकೃತಿನಾಂ ಫಲಮನುಭವತಿ ।

लोभेन बुद्धिश्चलति ।

हरिः प्रकृत्या साधुर्वर्तते ।

रामः पित्रे मात्रे च पिण्डा-

नयच्छत् ।

स्मृत्यां धर्मः कथ्यते ।

ಸೀತೆಯು ನಾದನಿಯ ಗಂಡನಾದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದವನಿದ್ದನು; ಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದನು.

ಶಂಬೂಕನು ಒಕ್ಕಲತನದ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವವನು.

ಸೀತೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆರಸನ ಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಿದ್ದಾನೆ.

ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯು ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗಿನ ತರುಣಸ್ತ್ರೀಯರ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಹೊಗಳತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು.

ರಾಮನು ಸಹೋದರಿಯಾದ ಶಾಂತೆಯನ್ನು ಕಂಡನು; ಹಾಗೂ ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು.

ರಾಮನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಮನುಷ್ಯರು ದೊಡ್ಡಸ್ತನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ವೇರೂಳ ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಬಹಳ ಉಂಟು.

ಹರಿಯು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು¹⁾.

ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು.

ಪರಾಕ್ರಮವು ಕೀರ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವವು ಅವನ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನಾರಾಯಣನ ನಾಶವು ಅವನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಧೈರ್ಯವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭೂಷಣವು.

¹⁾ ಇಲ್ಲಿ ನೆಗೆ ಧಾತುವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸು.

ದೇವರ ಮೇಲಿನ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೀತಿಯು ಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವದು. ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಯ ವಿಕಾಸವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ (ಯಿಂದ) ಸೀತೆಯ ಮುಖವು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆನೆಯ ನಡಿಗೆಯು ಮಂದವಾದದ್ದು.

ತಂದೆಯು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಸಹೋದರಿಯ ಬಕ್ಷೀಸು ಪ್ರೀತಿಯ ಗುರುತಾಗಿತ್ತು.

ಪರೀಕ್ಷೆ.

೧. ತಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಿಗೂ ಕ್ಕೆಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಿಗೂ ಭೇದವೇನು?

(ಕ) ಳ, ತಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಿಗೂ ಳ, ತಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಿಗೂ ಭೇದವೇನು? ಳ, ತಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಾಮಗಳ ವಿಕಲ್ಪವಾದ ರೂಪಗಳು ಯಾವ ನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ? ¹⁾

(ಁ) ಸ್ವಸ್ಮ, ಮಾಸ್ಮ, ಪ್ರಸ್ಮ, ನಸ್ಮ, ಗಸ್ಮ (ಪು). ಈ ಶಬ್ದಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಏನು?

¹⁾ ತಕಾರಾಂತ ಗುಣವಾಚಕಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಾಮಗಳಂತೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತವೆ, ಎರಡನೇ ರೂಪವು ಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತಿ ಅನ ಅ ಶಬ್ದವು ನಳೀ ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಇಹ: ಇಹೀ. ಗುಹ: ಗುಹೀ.

೨. ೩, ಕ್ಕಕಾರಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪಗಳು ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

೩. ನನಾನ್ದ, ಸ್ವಸ, ರುಚಿ, ಕೀರ್ತಿ, ವಧು, ರಜ್ಜು (ಸ್ತ್ರೀ),
ನೀತಿ, ಪೃಥು (ಪು. ಸ್ತ್ರೀ), ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರಿ.

೨೨ನೇ ಪಾಠ.

ಆಜ್ಞಾರ್ಥ.

ಪರಸ್ಮೈವದಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
೧) ಪ್ರ. ಪು.	ತು	ತಾಮ್	ಅನ್ತು
ಮ. ಪು.	(ಇಲ್ಲ)	ತಮ್	ತ
ಉ. ಪು.	ಆನಿ	ಆವ	ಆಮ
	ವರತು	ವರತಾಮ್	ವರಂತು
	ವರ	ವರತಮ್	ವರತ
	ವರಾನಿ	ವರಾವ	ವರಾಮ

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಗಣಸಂಬಂಧದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅನೃತ (ನ.) ಸುಳ್ಳು, ಅಸತ್ಯ.

ಅಭಿಧಾನ (ನ.) ಹೆಸರು.

ಉಪದೇಶ (ಪು.) ಬೋಧನೆ.

ಡಿಗ್ಗಿ (ಪು.) ಬಾಲಕ.

ಕುಗ್ಗಿ (ನ.) ಆಪತ್ತು, ಸಂಕಟ.

ಪಾಠ (ಪು.) ಪಾಠ.

ಭದ್ರ (ನ.) ಕ್ಷೇಮ, ಕಲ್ಯಾಣ, ಒಳಿತು.

ಮಾ (ಅ.) ಬೇಡ (ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ).

೧) ಅಸ, ಭದ್ರ ಧಾತುಗಳ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು ಎರಡನೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಕೃತಮ್ (ಅವ್ಯಯ) ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ದಟ್ಟಾಗಿ.

ಪಿತ್ರ (ದ್ವಿವಚನ) ತಂದೆತಾಯಿ.

ಪೂಜ್ಯ (ವಿ.) ಮಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ.

ರಸ (ಪು.) ರಸ.

ರಾಜ್ಞಿ (ಪ್ರೀ.) ರಾಣಿ, ಪಟ್ಟದರಸಿ.

ರೇ (ಅ.) ಎಲೈ, ಎಲೋ, ಎಲಾ.

ವಂಶ (ಪು.) ಸಂತತಿ, ಕುಲ.

ವರಸ (ಪು.) ಕೂಸು.

ವಯಸ್ಯ (ಪು.) ಜತೆಗಾರ, ಗೆಳೆಯ.

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ (ಪ್ರೀ.) ಸೇಡು, ಮುಯ್ಯಗೆ ಮುಯ್ಯಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗ.

ಸುವರ್ಣಕಾರ (ಪು.) ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ, ಸೊಸೆಗಾರ.

ಶಕ್ಷಾ (ಪ್ರೀ.) ಸಂಕಯ.

ಸರ್ವದಾ (ಅ.) ಯಾವಾಗಲೂ.

ಸೋಮ (ಪು.) ಯಜ್ಞದೊಳಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವದೊಂದು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಅಥವಾ ಅದರ ರಸ, ಕೋಣನ ಬಳ್ಳಿ.

ಸತ್ವ (ನ.) ನಿಜ, ಒಳ್ಳೆತನ.

ಅನು+ಭ್ರ ಭೋಗಿಸು, ಪಡು.

ಪತ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.) ಕಲಿ.

ಪ್ರ+ಮತ್ ತಪ್ಪು, ಮಾರ್ಗ ಬಿಡು.

ವಿ+ಶ್ರಮ್ ವಿಶ್ರಮಿಸು, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು.

ಅನು+ಸ್ಯಾ ನೆರವೇರಿಸು, ಅಂತೆ ನಡೆ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಸತ್ತ್ವಂ ಜಯತು ।

ವತ್ಸ ಪಿತರಂ ಪ್ರಣಮ ।

ಅಯೋಧ್ಯಾ ದೂತಾ ಗಚ್ಛಂತು ।

ಪುತ್ರಾವಶ್ವಮಾರೋಹತಾಮ್ ।

ರೇ ಮಾ ವಿನಯಂ ತ್ಯಜತ ।

ಸಹ್ಯಯೌ ಪುಷ್ಪಾಢ್ಯಾನಯತಮ್ ।

ವಯಸ್ಯೋಪವನಂ ಪ್ರವಿಶಾವ ।

ಜಲಂ ತ್ಯಜ ವೃತಂ ಪಿಬ ।

ಕಥಂ ವ್ಯಾಘ್ರಾಣಾಂ ಸನಿಧೌ ನಿವಸಾನಿ ।

ಲೋಕೋ ದುರ್ಗಾಣಿ ತರತು ಭದ್ರಾಣಿ ಪದಯತು ।

ನರಾಣಾಂ ವ್ಯಾಧಯೋ ನದಯಂತು ।

ಮಯೂರೌ ಪ್ರಾಸಾದಸ್ಯ ಶಿಖಂ ನೃತ್ಯತಾಮ್ ।

ಬಾಲಕಾ ಅನೃತಂ ಮಾ ವದತ

ಆಸನಯೋರ್ನಿಷಾದತಮ್ ।

ಡಿಮ್ಮ ಜನನಿಮಾಹವ ।

ಭೂಪತಯಃ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರಜಾ ಭರ್ಮ ರಕ್ಷಂತು ।

ಜನಃ ಸದಾನಂದಮನುಭವತು	ಪಿತ್ರೋಗುರೋಶ್ಚ ವಚನಮನುತಿಷ
ಶತ್ರುಃ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಮುಪದಿಶತ	ಪೂಜ್ಯಾನ್ಪೂಜಯ
ಪಿತರೌ ಪ್ರಸಾದತಮ್	ವಿಶ್ರಾಮ್ಯಂತು ಪಾನ್ಥಾಸ್ತರೋದ್ಘಾ-
ಸತ್ಯಾನ್ಮಾ ಪ್ರಮಾಣಾಮ	ಯಾಯಾಮ್
ಸುವರ್ಣಕಾರಸ್ತುವರ್ಣಿ ತೋಲಯತು	ಕ್ಷಾಲಯತಾಂ ಹಸ್ತೌ ಬಾಲೌ

(ನಿಮ್ಮ) ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರಿ.
ಹುಡುಗರೇ, ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಯಿರಿ.
ದೇವರು ಅರಸನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.
(ನಾವು) ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಾ.
ದೇವತೆಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಲಿ.
ಎಲಾ ಹರೀ, ಮಾಧವಾ, (ನೀವು) ಬಹಳ ಮಾತಾಡಬೇಡಿರಿ.
ರಾಮನ ಜಯದ¹⁾ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ಬಿಡಿರಿ.
ಮನುಷ್ಯರ ಶತ್ರುಗಳು ಈ ಮೇರೆಗೆ ನಾಶಹೊಂದಲಿ.
ಬಡವರಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡಿರಿ.
ಎಲೇ ಚಂಡಾಲಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡ.
(ನಾವು) ಸೋಮರಸವನ್ನು ಕುಡಿಯೋಣ.
(ಅವನು) ತನ್ನ ವಂಶದ ಸತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಿ.
(ನಾವು) ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ತುತಿಗೆ ತಕ್ಕವರಾಗೋಣ.
(ನಾವು) ಸ್ನೇಹಿತರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೋಣ.
ಹುಡುಗನೇ, ತಂದೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೋ.
ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ಮೂಕಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನೋಯಿಸಬೇಡಿರಿ.
ಹರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ರೇಗಿಸಲ್ಪಡಲು ಬೇಡ.
(ನಾವು) ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಉರುಳಾಡೋಣ ಬೇಡ.

¹⁾ ಇಲ್ಲಿ ಜಯ ಶಬ್ದದ ಸಪ್ತಮಾಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

ದನ ಕಾಯುವವರನ್ನು ಆಕಳಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯಗೊಡು.
ಜನರ ಬಂಗಾರದ ಆಶೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ.

(ಎರಡು) ಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲಿ.

ಭಿಕ್ಷುಕರು ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ.

ಮೂರ್ಖರು ಬಡಬಡಿಸಲಿ.

೨೩ನೇ ಪಾಠ.

ಆಜ್ಞಾರ್ಥ (ಮುಂದೆ ನಾಗಿದ್ದು)

ಆತ್ಮನೇವದಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ಪು.	ತಾಮ್	ಇತಾಮ್	ಅಂತಾಮ್
ಮ. ಪು.	ಸ್ವ	ಇಥಾಮ್	ಃವಮ್
ಉ. ಪು.	ಃ	ಆವಹೈ	ಆಮಹೈ
	ಮೋದತಾಮ್	ಮೋದಿತಾಮ್	ಮೋದಂತಾಮ್
	ಮೋದಸ್ವ	ಮೋದಿಥಾಮ್	ಮೋದಃವಮ್
	ಮೋದೈ	ಮೋದಾವಹೈ	ಮೋದಾಮಹೈ

ಧಾತುಗಳು.

ವಿ + ಜಿ (ಆತ್ಮ.) ಗೆಲ್ಲು.

ಪ್ರತಿ + ಪಙ್ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗು,
ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತು, ಮಾಡು.

ಅವ + ಲಾಙ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಅವೆ
ಲಂಬಿಸು, ಅಂಗೀಕರಿಸು.

ಮನ್ (೪ನೇ ಗಣ, ಆತ್ಮ.) ಅಪೋಹಿಸು,
ತಿಳಿ, ಲಿಕ್ಕೆನು.

ಪ್ರ + ಕೃತ್ ತೋಡು, ಅರಂಭಿಸು.

ನಾಮಗಳು.

ಅಭಿಲಾಷ (ಪು.) ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಬಯಕೆ,
ಮನೋರಥ.

ಆಚಾರ (ಪು.) ತಕ್ಕ ನಡಾವಳಿ, ವರ್ತನ.

ಋಜುತಾ (ಪ್ರೀ.) ಸರಳತೆ.

ಪಾತ್ರ (ನು.) ತಕ್ಕವನಾದ ಮನುಷ್ಯ ಅ
ಥವಾ ತಕ್ಕದ್ದಾದ ವಸ್ತು.

ಪ್ರಶ್ನಯ (ಪು.) ಸಭ್ಯತೆ, ಆದರೋಪ
ಚಾರ.

ವಿದ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.) ವಿದ್ಯೆ.

ಶ್ರಮ (ಪು.) ಶ್ರಮ, ದುಡತ.

ಮುಗ್ಧ (ಪು.) ಮಗ.

ಖಲ (ಪು.) ದುಷ್ಟ.

ವೈವರ್ದತ (ಪು.) ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು.

ಪಾರ್ಥಿವ (ಪು.) ಅರಸು.

ವಾರ್ತಾ (ಪ್ರೀ.) ಸುದ್ದಿ.

ಸಮೃದ್ಧಿ (ಪ್ರೀ.) ವಿಸ್ತೃತ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಶತ್ರುಭಿಃ ಸಹ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ।

ಚಿತ್ತಂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂ ಲಭತಾಮ್ ।

ಶಿಷ್ಯಾ ಗುರುನ್ ವಂದಧ್ವಮ್ ।

ಪ್ರಜಾಯಾ ಹಿತಾಯ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಪ್ರ-
ವರ್ತಂತಾಮ್ ।

ಕನ್ಯೆ ಗೀತಂ ಶಿಕ್ಷೇತಾಮ್ ।

ಮರ್ತರಂ ಸೇವೇತಾಮ್ ।

ಕಥಂ ದುಃಖಂ ಸಹೈ ।

ಕೀರ್ತಯೇ ಯತಾಮಹೈ ।

ಭೂಪತೇ ವಿಜಯಸ್ವ ।

ಭ್ರಾತುಗುಣಾನ್ ಮಾ ಸ್ತಾವಧ್ವಮ್ ।

ನರಾ ಧಾನ್ಯಸ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಯಾ ಮೋ-
ದಂತಾಮ್ ।

ಆಚಾರಂ ಪ್ರತಿಪದೇತಾಮ್ ।

ಜನಾನಾಂ ಧರ್ಮೇಽಭಿಲಾಷೋ ವರ್ಧ-
ತಾಮ್ ।

ಶೃಗಾಲೌ ಮ್ರಿಯೇತಾಮ್ ।

ವಾರ್ತಾಃ ಶ್ರೂಯಂತಾಮ್ ।

ಪ್ರಶ್ನಯಮವಲಮ್ಬಸ್ವ ।

ಪ್ರಕಾಶಂತಾಂ ಪರಾಕ್ರಮೇಣ ನೃಪಸ್ಯ
ಸೂನವಃ ।

ರಮತಾಂ ಚಿತ್ತಂ ತಾತ್ರಾಣಾಂ ವಿದ್ಯಾ-
ಯಾಮ್ ।

ಸಂಗೀತಮಾರಭಾಮಹೈ ।

ಪ್ರಜಾನಾಂ ಕಲ್ಯಾಣಾಯ ಕ್ಲೇಶಾಃ
ಸಹ್ಯಂತಾಂ ನೃಪೈಃ ।

ಪ್ರೇಕ್ಷಸ್ವ ವನಸ್ಯ ಶೋಭಾಮ್ ।

ಸಂಕ್ರೇಽಪ್ಯನೃತಂ ಮಾ ಭಾಷಾವಹೈ ।

ಮಾನಿಷಮಾಶುಕ್ಲೇಶಾಮ್ ।

ಶೌಮಂತಾಂ ತರವಃ ಕಲಾನಾಮು-

ಢ್ಮೇನ ।

ದ್ವರಾಚಾರಿಭ್ಯಃ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಾ-

ಶಂಸಧ್ವಮ್ ।

ರಾಣಿಯ ಶತ್ರುಗಳೇ, ನಡುಗಿರಿ.

(ನೀನು) ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ತಿನ್ನು.

(ನೀವು) ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿರಿ.

(ನಾವು) ದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಾ.

ಚಂದ್ರನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಲಿ.

(ಎರಡು) ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತರಲ್ಪಡಲಿ.

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ದೇವದತ್ತನು ವೈರಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ.

ಜನರ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಡಿರಿ.

ಎಲಾ ದುಷ್ಟಾ, ಸಾಯಿ.

ಮನುಷ್ಯರು ದುಷ್ಟತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಚಲಿ.

ಬೇಷಧದ ಗುಣಗಳು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಲಿ.

ತಕ್ಕವರಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿ.

ಮನುಷ್ಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕಲಿ.

ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಡ.

ಗಿಡದ ಟೊಂಗೆಗಳಿಂದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಾರಲಿ.

ಒಳ್ಳೆಯವರ ಸರಳತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ರಕ್ಕರು ನಗಲಿ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧಾನ್ಯದ ರಾಶಿಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿ.

ಅರಸನಿಗೆ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಲಿ.

(ನೀನು) ಇಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು.

(ನನ್ನ) ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು (ನಾನು) ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಲಿ
ಬೇಡ.

(ನಾವಿಬ್ಬರು) ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವಾ.

ಸೇವಕನ (ಎರಡು) ತಪ್ಪುಗಳು ಒಡೆಯನಿಂದ ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಡಲಿ.
ದುಷತದಿಂದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸು, ಬಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಬೇಡ.

(ಎರಡು) ಹುಡುಗರು ಮಿಠಾಯಿಯನ್ನು ರುಚಿನೋಡಲಿ.

(ನಾವಿಬ್ಬರು) ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡಲು ಬೇಡ.

೨೪ನೇ ಪಾಠ.

ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಾದ ಕೆಲವು ಧಾತುಸಾಧಿತಗಳು.

ಧಾತುವಿಗೆ ತ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಕರ್ಮಾರ್ಥ ಭೂತ ಕಾಲವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣವಾಗುತ್ತದೆ¹⁾. ಉದಾ: ಆ ಕೇಳು; ಆತ ಕೇಳಿದ.

ಧಾತುವಿಗೆ ತ್ರಿಮ್²⁾ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಹೇತುತ್ವಾರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಆ ಕೇಳು; ಆತ್ರಿಮ್ ಕೇಳುವದ ಕ್ಕಾಗಿ.

ಧಾತುವಿಗೆ ಾ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಭೂತಕಾಲವಾಚಕ ಅವ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಆ ಕೇಳು; ಆಾ ಕೇಳಿ. ಆದರೆ ಧಾತುವಿನ ಹಿಂದೆ ಉಪಸರ್ಗವಿದ್ದರೆ, ಾ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಯ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವದು. ಉದಾ: ಅನುಭಯ ಅನುಭವಿಸಿ. ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯಸ್ವರವು ಹ್ರಸ್ವವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದೆ ನ್ ಆಗಮ ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಅನುಕ್ರಯ ಅನುಕರಿಸಿ.

¹⁾ ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ವಿಶೇಷಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಆತ (ಪು. ನ.), ಆತಾ (ಸ್ತ್ರೀ.).

²⁾ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯಸ್ವರಕ್ಕೂ ಉಪಾಂತ್ಯಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಕ್ಕೂ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇ ಹೊರತಾಗಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಯಾವತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಇ ಆಗಮವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಾಂತ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಬಹುತರ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಧಾತುಗಳು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವದು.

ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಅದರ ಗಣದಂತೆ ವಿಕರಣ ಹಚ್ಚಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಪರಸ್ಕೃಪದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಅನ್ (ವಿಕರಣ ಸಹಿತ ಶಬ್ದ¹⁾ ರೂಪವು ಅಕಾರಾಂತವಿದ್ದರೆ ನ್) ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನೂ, ಆತ್ಮನೇಪದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆನ (ವಿಕರಣ ಸಹಿತವಾದ ಶಬ್ದರೂಪವು ಅಕಾರಾಂತವಿದ್ದರೆ ಮಾನ) ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನೂ ಹಚ್ಚಬೇಕು.

ಕೆಲವು ಧಾತುಗಳ ಕರ್ಮಾರ್ಥ ಭೂತಕಾಲವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣಗಳು.

ಅಸ್ ಚಲ್ಲು	ಅಸ್ತ.	ಕ್ರಾಮ್ ದಣಿ	ಕ್ರಾಂತ.
ಆಗ್ ಹೊಂದು, ಸಂಪಾದಿಸು	ಆಗಮ.	ಕ್ಷಾಮ್ ಕ್ಷಮಿಸು	ಕ್ಷಾಂತ.
ಕ್ರಾಮ್ ಇಚ್ಛಿಸು, ಪ್ರೀತಿಸು	ಕ್ರಾಂತ.	ಕ್ಷುಾಮ್ ಕದಲು	ಕ್ಷುಾಂತ.
ಕೃಷ್ ಗೆರೆ ಕೊರೆ, ಎಳೆ. ಉಳು	ಕೃಶ್.	ಖನ್ ಅಗಿ	ಖಾಂತ.
ಕ್ರಾಮ್ ಹೋಗು	ಕ್ರಾಂತ.	ಗಾಮ್ ಹೋಗು	ಗಾಂತ.
ಕ್ರುಶ್ ನಿಟ್ಟುಗು	ಕ್ರುಶ್.	ಗೃಹ್ ಮುಚ್ಚು	ಗೃಹಾಂತ.

1) ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ಪ್ರಥಮಪುರುಷ ಬಹುವಚನದ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರೆ, ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ನೆನಿ ವ. ಪ್ರ. ಬ. ನಯಂತಿ, ಇದರೊಳಗಿನ ನಯ + ತ್ = ನಯತ್ ಅಥವಾ ನಯ + ಮಾನ = ನಯಮಾನ ಕೃದಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳು.

ಅಸ್ ವ. ಪ್ರ. ಬ. ಸಂತಿ ಇದರೊಳಗಿನ ಸ + ಅತ್ = ಸತ್ ಕೃದಂತ ವಿಶೇಷಣವು.

ಕ್ರು ಧಾತುವಿನ ವ. ಪ್ರ. ಬ. ಕ್ರುವಂತಿ ಇದರೊಳಗಿನ ಕ್ರು + ಆನ = ಕ್ರುವಾಣ ಕೃದಂತ ವಿಶೇಷಣವು.

ಜನ್ ಹುಟ್ಟು	ಜಾತ.	ಸ್ಮ ಸಾಯು	ಮೃತ.
ಪುಷ್ ಸಂತೋಷವಡು	ತುಷ್.	ಯಜ್ ಪೂಜಿಸು	ಹೃಷ್.
ತ್ಯಜ್ ಬಿಡು	ತ್ಯಕ್ತ.	ಯುಜ್ ಕೂಡು	ಯುಕ್ತ.
ಕೃಹ್ ನುಡು	ಕಾಥ.	ರಭ್ ತೊಡಗು	ರತ್ನ.
ಕಿಗ್ ತೋರಿಸು	ಕಿಷ್.	ರಮ್ ಆಡು	ರತ.
ಕುಷ್ ಕೆಡು	ಕುಷ್.	ಕೃಹ್ ಬಿಳಿ	ಕೂಡ.
ಕೃಗ್ ನೋಡು	ಕೃಷ್.	ಲಭ್ ದೊರಕಿಸು	ಲತ್ನ.
ಧಾ ಇಡು	ಹಿತ.	ಲುಭ್ ಆಶಿಸು	ಲುತ್ನ.
ಭೃಷ್ ಗರ್ವಿಸ್ತನಾಗು, ಧೈರ್ಯ	ಭೃಷ್.	ವಚ್ ಮಾತಾಡು	ವಕ್ತ.
ಗೊಳ್ಳು	ನತ.	ವಹ್ ಮಾತಾಡು	ವದಿತ.
ನಮ್ ನಮಿಸು	ನಶ್.	ವಹ್ ಹೊರು	ವಡ.
ನಗ್ ನಾಕವಾಗು	ಪಕ್.	ವಿಗ್ ಪ್ರವೇಶಿಸು	ವಿಷ್.
ಪಚ್ ಬೇಯಿಸು	ಪತ್ರ.	ವೃತ್ ಇರು	ವೃತ್ತ.
ಪಹ್ ಹೋಗು	ಪುಷ್.	ಶಸ್ ವರ್ಣಿಸು, ಹೊಗಳು	ಶಸ್ತ.
ಪುಷ್ ಪೋಷಿಸು	ಪೃಷ್.	ಶಮ್ ಸಮಾಧಾನಗೊಳ್ಳು	ಶಾಂತ.
ಪ್ರಚಡ್ ಕೇಳು	ವಡ್.	ಶ್ವಿಷ್ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳು	ಶ್ವಿಷ್.
ವನ್ಧ್ ಕಟ್ಟು	ಮಕ್ತ.	ಸಹ್ ತಾಳು	ಸೌಡ.
ಮಜ್ ಸೇವಿಸು	ಮತ.	ಸೃಜ್ ಹುಟ್ಟಿಸು, ಬಿಡು	ಸೃಷ್.
ಮನ್ ಯೋಚಿಸು, ತಿಳಿ	ಮಮ.	ಫೃಗ್ ಮುಟ್ಟು	ಫೃಷ್.
ಮಸಜ್ ಮುಳುಗು	ಮುಕ್ತ.	ಹನ್ ಕೊಲ್ಲು	ಹತ.
ಮುಚ್ ಬಿಡು			
ಮೃಹ್ ಮೂರ್ಖನಾಗು, ಭ್ರಾಂತಿ			
ಗೊಳ್ಳು ಮೃಡ ಅಥವಾ ಮೃಗ್ಯ.			

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅಖಿಲ (ಎ.) ಎಲ್ಲ, ಇಡೀ.

ಅभिषेक (ಪು.) ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ, ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ.

ಕಾರಾಗೃಹ (ನ.) ಸೆರೆಮನೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರ (ನ.) ಹೊಲ.

ತೃಣಿಮ್ (ಅವ್ಯಯ) ಮೆಲ್ಲನೆ, ಕಬ್ಬಿ ಮಾಡದೆ.

ಪ್ರಾತರ್ (ಅವ್ಯಯ) ಮುಂಜಾನೆ.

ಮೂಲ (ನ.) ಬೇರು, ಬುಡ.

ರಾಜಪುರೂಷ (ಪು.) ಅರಸನ ಅಧಿಕಾರಿ.

ಸಮ್ಯಕ್ (ಅವ್ಯಯ) ಚನ್ನಾಗಿ.
 ಸಾರ್ವಮೇಯ (ಪು.) ನಾಯಿ.
 ತದಜ (ಪು.) ಗುಡಸಲು.
 ತಪಾಯ (ಪು.) ಹಂಚಿಕೆ.
 ಕುಮ್ಮಕಾರ (ಪು.) ಕುಂಬಾರ.
 ಕೃಪ (ಪು.) ಬಾವಿ.
 ಘಟ (ಪು.) ಕೊಡ.
 ತದ್ + ಧ್ವ (೧ನೇ ಗಣ, ವರ. ಅತ್ಯು.)
 ಉಳಿಸು, ಎತ್ತು, ಬಿಡು.

ಪಕ್ಷ (ಪು.) ಕೆಸರು.
 ಪಿಂಡಾ (ಪ್ರೀ.) ದುಃಖ, ವ್ಯಥೆ.
 ಮತಿ (ಪ್ರೀ.) ಬುದ್ಧಿ.
 ಮದ್ (ಪು.) ಸೊಕ್ಕು.
 ಯಜ್ಞಿಯ (ವಿ.) ಯಜ್ಞದ.
 ಸಮರ್ಥ (ವಿ.) ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ.
 ಸರ್ಪ (ಪು.) ಹಾವು.

ನಿರ್ + ಷಿಙ್ ತೋರಿಸು; ನಿ + ಧಾ (ಗಡು, ಹಾಕು) ಇಡು; ವಿ + ನಾ
 ವಿದ್ಯೆಕಲಿಸು; ಭಜ್ (೧ನೇ ಉಭಯವ.) ಅಶ್ರಯಿಸು; ಪ್ರತಿ + ಭಾಷ್ ಉತ್ತರ
 ಕೊಡು; ಮುಚ್ಛ್ (೧ನೇ ಗ. ವರಸ್ಮೈವದ) ಮೈಮರೆ. ಮೂಢ್ ಕೋಗು;
 ತದ್ + ಖನ್ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.) ಆಗಿ; ನಿ + ವೃತ್, ಪ್ರತಿನಿ + ವೃತ್ ತಿರುಗಿ ಹಾ;
 ಪರಿ + ಹ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.) ಸರಿಹರಿಸು. ತೆಗೆದುಹಾಕು. ದೂರ ಮಾಡು;
 ನಿರ್ + ಅಸ್ (ಬಗೆ, ಚಲ್ಲು) ಚದರಿಸು. ಹರವು: ಆ + ಋಙ್ ಏರು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಜಲಂ ಪಾತುಂ ನದೀಮಗಚ್ಛತ್ ।
 ಕುಮ್ಮಕಾರೇಣ ಘಟಃ ಕೃತಃ¹⁾ ।
 ಹರಿಣಾ ಸರ್ಪೌ ದೃಷ್ಟಃ ।
 ಗ್ರಾಮಂ ಗಂತುಮಿच्छಾಮಿ ।
 ಜನಾನಾಂ ಪಿಂಡಾಃ ಪರಿಹರ್ತುಮಿಶ್ವರಃ
 ಸಮರ್ಥೋಽಸಿತಿ ।
 ಭಾರ್ಯಾಂ ವ್ಯಕ್ತ್ವಾ ವನಂ ಗತಃ ।
 ರಾಮಸ್ಯ ಪಿಂಡಾ ನಶ್ತಾ ।
 ತಪಾಯಶ್ಚಿಂತಿತಃ ।

ಗೃಹಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಕಿಂಕರಃ ।
 ಶಮ್ಬುಕೇನ ಕಥಿತಾಂ ವಾರ್ತಾಂ
 ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಮೋಽಮುಚ್ಯತ್ ।
 ನಯಾಸ್ತೀರೇ ಚಿರಂ ತ್ರಿಹತ್ಯಾಂಟಜಂ
 ನಿವೃತ್ತಾ ಮೀತಾ ।
 ಗೃಹಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಕ್ರಮಾಂತೇತ್ಯಪ್ರಚ್ಛತ್ ।
 ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಮೇಧನ ಸ್ಪೃಷ್ಟೋಽಸಿ ।
 ರಾಮೇಣ ಬಹವಃ ಕೃಪಾಸ್ತಡಾಗಾ-
 ಶ್ಚೋತ್ಸಾಹಾಃ ।

¹⁾ ಭೂತಕಾಲವಾಚಕವಿಶೇಷವಾದಿಂದ ವಾಕ್ಯ ಮುಗಿದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿ ಎಂಬ
 ಕ್ರಿಯಾವದವು ಅಧ್ಯಾಹೃತ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮುಕ್ತೋ ಹರಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಧನ-
ಮಯಚ್ಛತ್ ।
ಮಾರೋಡುಂ ಮತಿರ್ಜಾತಾ ।
ಜಿತ್ವಾ ನಗರೀಂ ಪ್ರಾವಿ-
ಶತ್ ।
ಗೋಮಿಃ ಪ್ರಶ್ನಾ ಲಲನಾಽಲ-
ಜ್ಜತ ।
ಸೋಡಃ ಸೀತಯಾ ।
ಪಾವಿತ್ರಾಂ ಚರಿತುಂ ಯಜ್ಞಿಯೋಽಶ್ವೋ
ಮುಕ್ತಃ ।

ವನಾತ್ಪ್ರತಿನಿವೃತ್ಯ ರಾಮೋ ರಾಜ್ಯಂ
ಕರ್ತುಮಾರಭತ ।
ಪಡ್ಕೆ ಪತಿತಾಂ ಧೇನುಮುಙ್ಗರತಿ ।
ರಕ್ಷಿತೋಽಸ್ಮಿ ದೇವೇನ ।
ಬಹುನಿ ಕಾವ್ಯಾನಿ ಪಠಿತಾನಿ ಹ-
ರಿಣಾ ।
ಆತಪೇನ ಕ್ಷಾಂತಾಸ್ತರೋರ್ಮಲಂ ಭ-
ಜಾಮಃ ।

ಪರಿಶೀಲನೆ.

೧. ಜಿವ್, ಇಕ್ಷ, ಜನ್, ಸ್ಪೃಶ್, ಹ, ಕೃ, ಸ್ಯಾ ಕರ್ತೃರಿ
ಗು ಕರ್ಮಣಿ, ಪಾ (ಕುಡಿ), ಸ್ಫುರ್, ಅಡ್, ನಿನ್ದ್, ಶುಭ್,
ಮು+ಭೂ ಕರ್ತೃರಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಣಿ, ಸಹ, ಇವುಗಳ ಅಜ್ಞಾಂಧಕ
ಪಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರಿ.

೨. (ಕ) ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ ಭೂತಕಾಲವಾಚಕ ಧಾತುಸಾಧಿತ
ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

(ಁ) ಕರ್ತೃರ್ಥಕ ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತಗಳು (ವರ್ತ
ಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ಧಾತುಸಾಧಿತ ವಿಶೇಷಣಗಳು) ಹ್ಯಾಗಾಗು
ತ್ತವೆ?

(ಽ) ಕರ್ಮಾರ್ಥಕ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ಧಾತು
ಸಾಧಿತ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

(ಘ) ಹೇತ್ವರ್ಥಕ ಧಾತುಸಾಧಿತ ಅವ್ಯಯಗಳು ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

(ಙ) ಧಾತುವಿನ ಹಿಂದೆ ಉಪಸರ್ಗವಿದ್ದಾಗ ಹಾಗೂ ಉಪಸರ್ಗವಿಲ್ಲದಾಗ ಭೂತಕಾಲವಾಚಕ ಧಾತುಸಾಧಿತ ಅವ್ಯಯಗಳು ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

೩. ಮನ್, ಯಜ್, ಮುಚ್, ಲುಚ್, ದಹ್, ಸೃಜ್, ವಹ್, ಲಭ್, ರಮ್, ಶ್ಲಿಷ್ ಇವುಗಳ ಹೇತ್ವರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯರೂಪಗಳೂ ಯಾವತ್ತು ಧಾತುಸಾಧಿತ ರೂಪಗಳೂ ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

೪. ಸ್ಥಾ ಇದರ ಆದಿಯ ಸ್ಕಾರವು ಯಾವಾಗ ಲೋಪ ಹೊಂದುವದು?

೨೫ನೇ ಪಾಠ.

ವ್ಯಂಜನಾಂತ ನಾಮಗಳು.

ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಾಮಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಯಾವವಂದರೆ:—

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ಸಂಜೋ.	ಃ	ಔ	ಅಃ
ದ್ವಿ.	ಅಃ	ಔ	ಅಃ
ತೃ.	ಆ	ಭ್ಯಾಃ	ಭಿಃ
ಚ.	ಏ	ಭ್ಯಾಃ	ಭ್ಯಃ
ಪ.	ಅಃ	ಭ್ಯಾಃ	ಭ್ಯಃ
ಷ.	ಅಃ	ಔಃ	ಔಃ
ಸ.	ಃ	ಔಃ	ಃ

ಈ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಏನೂ ವಿಕಾರ ಹೊಂದದೆ ವ್ಯಂಜನಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಾಮಗಳ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪಗಳೇ ಕೆಲವು ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದು ವವು; ಅವು ಯಾವವಂದರೆ:—

೧. ಯಾವ ವಿಕಾರವನ್ನೂ ಹೊಂದದಂಥ ನಾಮಗಳು ಅನೇ ಕ ಉಂಟು; ಅವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆ ಯುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಮ್ಮುತ್ (ಪು.), ಮ್ಮುತ್ (ಪು.), ದೃಶತ್ (ಸ್ತ್ರೀ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮ್ಮುತ್ (ಪು.) ಗ್ರಾಳಿ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ಸಂ.	ಮ್ಮುತ್ ¹⁾	ಮ್ಮುತೌ	ಮ್ಮುತಃ
ದ್ವಿ.	ಮ್ಮುತಮ್	ಮ್ಮುತೌ	ಮ್ಮುತಃ
ತೃ.	ಮ್ಮುತಾ	ಮ್ಮುತ್‌ಭ್ಯಾಮ್ ²⁾	ಮ್ಮುತ್ಃ
ಚ.	ಮ್ಮುತೇ	ಮ್ಮುತ್‌ಭ್ಯಾಮ್	ಮ್ಮುತ್‌ಭ್ಯಃ
ಏ.	ಮ್ಮುತಃ	ಮ್ಮುತ್‌ಭ್ಯಾಮ್	ಮ್ಮುತ್‌ಭ್ಯಃ
ಏ.	ಮ್ಮುತಃ	ಮ್ಮುತೌಃ	ಮ್ಮುತಾಮ್
ಏ.	ಮ್ಮುತಿ	ಮ್ಮುತೌಃ	ಮ್ಮುತಸು

¹⁾ ಶಬ್ದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಂಜನಗಳಿದ್ದರೆ, ಮೊದಲಿನದೊಂ ದರ ಹೊರತು ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ಬೋಪ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮ್ಮುತ್ + ಸ್ = ಮ್ಮುತಸ್. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ ಉಪ್ಪವಾಗಿ ಮ್ಮುತ್ ಎಂಬ ರೂಪವೇ ಉಳಿಯು ತ್ತದೆ.

²⁾ ಪುಟ ೩೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೪ ನೋಡು. ವ್ಯಂಜನಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಹಿಂದಿನ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ೧೪ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯುಂಟು.

ವಾಚ್ (ಪ್ರೀ.) ಮಾತು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ಸಂ.	ವಾಕ್ ¹⁾	ವಾಚೌ	ವಾಚ:
ದ್ವಿ.	ವಾಚಮ್	ವಾಚೌ	ವಾಚ:
ತ್ವ.	ವಾಚಾ	ವಾಗ್ವಾಮ್	ವಾಗ್ವಿ:
ಚ.	ವಾಚೇ	ವಾಗ್ವಾಮ್	ವಾಗ್ವಯ:
ಛ.	ವಾಚ:	ವಾಗ್ವಾಮ್	ವಾಗ್ವಯ:
ಞ.	ವಾಚ:	ವಾಚೌ:	ವಾಚಾಮ್
ಸ.	ವಾಚಿ	ವಾಚೌ:	ವಾಚ್ಛು ²⁾

೨. ವತ್, ಸತ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ಪ್ರಮೇಯ ಮೂರೂ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದ್ವಿತೀಯೇಯ ಏಕ-ದ್ವಿವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಕಾರದ ಹಿಂದೆ ನ್ ಆಗಮ ಬರುತ್ತದೆ; ಪ್ರಥಮೇಯ ವಚನದಲ್ಲಿ ನಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಅಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಸಂಬೋಧನೈಕವಚನದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

¹⁾ ಚ, ಜಕಾರಗಳಿಗೆ ಕರ್ಕವರ್ಣಗಳು ವರವಾದರೆ ಕಕಾರಾದೇಶ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಂತಸ್ಥಗಳು ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿದ ವ್ಯಂಜನವರ್ಣಗಳು ವರವಾಗಕಾರಾದೇಶವೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ವದಾಂತ್ಯ ಚ, ಜಕಾರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಂತಸ್ಥ ಸ್ವರಗಳು ವರವಾದರೂ ಗಕಾರಾದೇಶವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅನುನಾಸಿಕದ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಯಾವದೊಂದು ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನವದಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಯಾವ ವರ್ಣವೂ ಬರದಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಆ ವರ್ಣದೊಡಲನೇ ವರ್ಣವಾಗಲಿ ಮೂರನೇ ವರ್ಣವಾಗಲಿ ಅದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾಕ್ ಅಥವಾ ವಾಗ್.

²⁾ ಅ, ಆ ಗಳು ಹೊರತಾಗಿ ಯಾವದೊಂದು ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಬಲ್ಲದೆ ವರ್ಗದ ಅಥವಾ ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಸಕಾರವು ಬಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಹುಪದವಾಗಿ ಷಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಗವತ್ (ಪೌ.) ಘನತೆಯುಳ್ಳವ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಭಗವಾನ್	ಭಗವಂತೌ	ಭಗವಂತಃ
ದ್ವಿ.	ಭಗವಂತಮ್	ಭಗವಂತೌ	ಭಗವತಃ
ತೃ.	ಭಗವತಾ	ಭಗವತ್‌ಭ್ಯಾಮ್	ಭಗವತ್‌ಃ
ಚ.	ಭಗವತೇ	ಭಗವತ್‌ಭ್ಯಾಮ್	ಭಗವತ್‌ಭ್ಯಃ
ಏ.	ಭಗವತಃ	ಭಗವತ್‌ಭ್ಯಾಮ್	ಭಗವತ್‌ಭ್ಯಃ
ಏ.	ಭಗವತಃ	ಭಗವತೌಃ	ಭಗವತಾಮ್
ಏ.	ಭಗವತಿ	ಭಗವತೌಃ	ಭಗವತ್ಸು
ಏಂ.	ಭಗವನ್	ಭಗವಂತೌ	ಭಗವಂತಃ

೩. ವರ್ತಮಾನ ಕೃದಂತಗಳು (ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ಧಾತುಸಾಧಿತ ವಿಶೇಷಣಗಳು) **ವತ್, ಮತ್** ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರವು ಹ್ರಸ್ವವೇ ಉಳಿಯುವದು. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, **ಗಚ್ಛತ್** ಎಂಬ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣದ ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನವು **ಗಚ್ಛನ್** ಆಗುತ್ತದೆ.

೪. ವ್ಯಂಜನಾಂತ ನಪುಂಸಕನಾಮಗಳ ಪ್ರಥಮಾ-ಸಂಬೋಧನ-ದ್ವಿತೀಯಾ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಯಾವವಂದರೆ:

ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
(ಇಲ್ಲ)	ಕೆ	ಃ

ಬಹುವಚನದ **ಃ** ಪ್ರತ್ಯಯವು ಮುಂದೆ ಬರಲಾಗಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಂಜನವು ಅನುನಾಸಿಕವಾಗಲಿ ಅರ್ಧಸ್ವರವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಹಿಂದೆ **ನ್** ಆಗುವುದು ಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳು ವ್ಯಂಜನಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ಸಂಬೋ.	ಜಗತ್	ಜಗತೀ	ಜಗಂತಿ
ಪ್ರ. ಸಂಬೋ.	ಗಚ್ಛತ್	ಗಚ್ಛಂತೀ	ಗಚ್ಛಂತಿ

೫. ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸಮಸಕಲಿಂಗದ ಪ್ರಥಮಾ-ಸಂಬೋಧನ-ದ್ವಿತೀಯಾ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ದ್ವಿವಚನದ ರೂಪಗಳು ಆ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನದ¹⁾ ರೂಪಗಳಂತೆ ಆಗುತ್ತವೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ—**ಭವತ್** (ಪ. ಕೃ. ಪ.), **ಭವಂತಿ** (ಸ್ತ್ರೀ. ಪ್ರ. ಪ. ಮತ್ತು ಸ. ಪ್ರ. ಸಂ. ದ್ವಿ.) ದ್ವಿವಚನ; **ವಿಶತ್** (ಪ. ಕೃ. ಪ.), **ವಿಶಂತಿ** ಅಥವಾ **ವಿಶಂತಿ** (ಸ್ತ್ರೀ. ಪ್ರ. ಪ. ಮತ್ತು ಸ. ಪ್ರ. ಸಂ. ದ್ವಿ.) ದ್ವಿವಚನ.

ಶಬ್ದಗಳು.

ಸ್ಮದ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಮಣ್ಣು.

ಆಪದ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ವಿಪತ್ತಿ, ಕಂಟಕ, ವಿಪರೀತ ಕಾಲ.

ಆಯುಷಮತ್¹⁾ (ಪ.) ಬಹು ದಿನ ಬದುಕುವ, ದೀರ್ಘಾಯು.

ಗುಣವತ್ (ಪ.) ಗುಣವುಳ್ಳ.

ಜಗತ್ (ಸ.) ಲೋಕ.

ಕೃಷದ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಕಲ್ಲು.

ಧೀಮತ್ (ಪ.) ಬುದ್ಧಿವಂತ.

ಪರವತ್ (ಪ.) ಪರಾಧೀನ.

ಪ್ರತಿಪದ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಪಾಡ್ಯ

ಭಗವತ್ (ಪ.) ದಿವ್ಯ, ಘನತೆಯುಳ್ಳ.

ಭವತ್ (ಸ.) ನೀವು, ತಾವು.

ಭ್ರಮತ್ (ಪ.) ಆರಸು.

ವಿಪದ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ವಿಪತ್ತು, ಕೇಡುಗಾರ.

ಮರುತ್ (ಪು) ಗಾಳಿ, ದೇವತೆ.

ಸ್ಮರ್ಮಮತ್ (ಪ.) ಆಕಾರವುಳ್ಳ.

ಯಶಸ್ವತ್ (ಪ.) ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ.

ವಾಚ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಮಾತು.

ವಿದ್ಯುತ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಮಿಂಚು.

ವಿಯತ್ (ಸ.) ಆಕಾಶ.

ಶರದ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಶರದೃತು.

ಶ್ರೀಮತ್ (ಪ.) ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ, ಶ್ರೀಮದ.

ಸಂಪದ್ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಐಶ್ವರ್ಯ.

ಸುಖಭಾಜ್ (ಪ.) ಸೌಖ್ಯವುಳ್ಳ.

¹⁾ **ವತ್, ಮತ್** ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ಧಾತು ಸಾಧಿತ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ ಕ್ಕೆ ಏಕ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: **ಆಯುಷಮತಿ** ಅಯುಷ್ಯವುಳ್ಳವಳು. ಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಮುಂದೆ ಬರಲಾಗಿ : ನೇ ೪ನೇ ೧೦ನೇ ಗಣಗಳ ಧಾತುಗಳ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣಗಳ ತಕಾರದ ಹಿಂದೆ **ನ್** ಅಗಮವು ಬರುತ್ತದೆ; ೬ನೇ ಗಣದ ಧಾತುಗಳ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣಗಳ ತಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಮಾತ್ರ **ನ್** ಅಗಮವು ಎಕಲ್ಪದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಹೂ (ಪು.) ಗೆಳೆಯ.

ಹುತಭುಜ್ (ಪು.) ಬೆಂಕಿ.

ಅಕಾಲ (ಪು.) (ಅ + ಕಾಲ ಪು. ವೇಳೆ)
ಅಯೋಗ್ಯಕಾಲ, ಅಲ್ಲದ ವೇಳೆ.

ಅತ್ಯಯ (ಪು.) ಕಳೆದುಹೋಗೋಣ,
ನಾಶ.

ಅಧರ್ಮ (ಪು.) ಸಾಲಗಾರ.

ಅಂತಃಕರಣ (ನ.) ಅಂತಃಕರಣ.

ಅಭಿ + ಅರ್ಥ್ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು,
ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು.

ಇಹ (ಅವ್ಯಯ) ಇಲ್ಲಿ.

ಉಚೈಸ್ (ಅವ್ಯಯ) ಮೇಲೆ, ಎತ್ತರ
ವಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ.

ಉದ್ಭವ (ಪು.) ಹುಟ್ಟುವಿಕೆ, ಜನನ.

ಉತ್ತ (ಉತ್ + ಹನ್ ಇದರ ಕ. ಭೂ.
ವಾ. ಎ.) ಗರ್ವಿಸ್ತು, ಸೊಕ್ಕಿನ.

ಚುಚಲ (ಎ.) ಚಂಚಲವಾದ, ಅಸ್ಥಿರ
ವಾದ.

ಜೀವಿತ (ನ.) ಜನ್ಮವು, ಇರವು.

ನಿಷರ್ಣ (ನಿ + ಸಡ್ ಇದರ ಕ. ಭೂ.
ವಾ. ಎ.) ಕೂತ, ಕೂಡುವ.

ಪ್ರವೃತ್ತಿ (ಪ್ರೀ.) ಒಲವು.

ಪ್ರಾಣ (ಪು.) ಪ್ರಾಣ.

ವಹಶಾಸ್ (ಅವ್ಯಯ) ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ,
ಅನೇಕ ಪ್ರಸಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ.

ಮುಕ್ತ (ಎ.) ಮಿದು.

ವಿಕಾರ (ಪು.) ಆಕಾರದ ಬದಲಾಗುವಿಕೆ,
ಬದಲಾಗುವಿಕೆ.

ವಿಹಿತ (ವಿ + ಧಾ ಇದರ ಕ. ಭೂ.
ವಾ. ಎ.) ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ.

ವೃಂತ (ನ.) ದೇಟು.

ಷಯ (ಎ.) ಸಡಿಲಾದ.

ಸಂಘ (ಪು.) ಸಂಠೆಯ.

ಸರ್ವಥಾ (ಅ.) ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ,
ಪೂರಾ.

ಹೊಡೆ (ಪು.) ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವ ಪು
ರೋಹಿತ.

ಉಪ + ಇಶ್ಠ ತಾತ್ಪಾರ ಮಾಡು, ಅಲ
ಕ್ಷ್ಯೆ ಮಾಡು.

ಕಾರ್ತಿಕ (ಪು.) ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹೆ
ಸರು.

ನಲ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಅರಸನ ಹೆಸರು.

ಮಹೋತ್ಸವ (ಪು.) ಹಬ್ಬ, ದೊಡ್ಡ ಸಮಾ
ರಂಭ.

ಮೃಗ (ಪು.) ಎರಳೆ, ಬೆಗರಿ.

ವಾಸುಕೇವ (ಪು.) ಕೃಷ್ಣ.

ವಿಡ್ (ಇನೇ ಗಣ, ಅತ್ಮನೇವದ)
ಇರು.

ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ಧಾತುಸಾಧಿತ ವಿಶೇಷಣಗಳು.

ಕೃವತ್ ಮಾಡುವ.

ಗಚ್ಛತ್ ಹೋಗುವ. [ಡಿಯುವ.

ಚಾಡಯತ್ ಪ್ರೇರಿಸುವ. ನಡಿಸುವ. ಹೊ

ಜಯತ್ ಗೆಲ್ಲುವ, ಜಯಿಸುವ.

ಪಡಯತ್ ನೋಡುವ.

ವಸತ್ ವಾಸಿಸುವ, ಇರುವ.

ಶಾಸನ್ ¹⁾ ಆಳುವ.

ಸನ್ (ಅಸ ಇರು, ಇದರ ವ. ಕಾ ದಾ
ವಿ.) ಇರುವ, ಬಳ್ಳೆ; (ಪು.) ಬಳ್ಳೆ
ಮನುಷ್ಯ, ಸಮ್ನ.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

ನೃಶಂಸೆभ್ಯೋ ಗುಣವತಾಮಪಿ ಭಯಂ
ವಿद्यತೇ ।

ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಃ ಶರದಾಹ್ಲಾ-
ದಕೋ ಭವತಿ ।

ವಿದ್ಯುತಾ ಸಹ ಮೇಘೋ ವಿಯತಿ
ವರ್ತತೇ ।

ವತ್ಸ ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಭವ ।

ಧೀಮಂತೋ ಲೋಕೇ ಯಶಸ್ವಂತೋ
ಭವಂತಿ ।

ಗಮೋ ಮूर्ತಿಮಾನ್ ಧರ್ಮ ಇವ ।

ಜಯತಃ ಶತ್ರುನ್ ಸೋಪೇಕ್ಷಸ್ವ ।

ಭವಜ್ವಿರಾದಿಷ್ಟಃ ಕಿಂಕರೋ ನಗರ-
ಮಗಚ್ಛತ್ ।

ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ।

ಪಶ್ಯತೋ ²⁾ ಗುರೋಃ ಶಿಷ್ಯೇಣಾವಿ-
ನಯಃ ಕೃತಃ ।

ಹೃತಭುಜಾ ದಗ್ಧಮರಣ್ಯಮಪದ್ಯ-
ವ್ರಲಃ ।

ಮಹಿಂ ಶಾಸತಿ ದಶರಥೇ ಭೃಭೃತಿ
ಜನಾಃ ಸುಖಭಾಜೋಽಭವನ್ ।

ದಿನೇಘ್ನ ³⁾ ಗಚ್ಛತ್ಸು ನಾರಾಯಣಃ
ಪಣ್ಡಿತೋಽಭವತ್ ।

ಮಹತಾಂ ಭರ್ತಾರ್ಜುನಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛತಿ ।

ಕವೀನಾಂ ವಾಕ್ಸು ಮಾಧುರ್ಯಮಸ್ತಿ ।

ಸುಹೃದೋರ್ವಚನಮಲಙ್ಘನೀಯಮ್ ।

ಭವಂತಃ ಪುತ್ರೈಃ ಸಹಾಗಚ್ಛಂತಿ-
ತಿ ಶ್ರೀಮತೋ ದೇವಸ್ಯಾಜ್ಞಾ ।

ಘಟಾಮೃದೋ ವಿಕಾರಾ ಅಲಂಕಾರಾಶ್ಚ
ಸುವರ್ಣಸ್ಯ ।

ಪ್ರಾಣಾನಾಮರ್ತ್ಯಯೇಽಪ್ಯಸಂತಃ ಸ-
ಜ್ವಿನಾಭ್ಯರ್ಥ್ಯಂತೇ ।

¹⁾ ಈ ವಿಶೇಷಣದ ಪ್ರಥಮೆಯ ಮೂರೂ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದ್ವಿತೀಯೆಯ
ಏಕದ್ವಿವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತ್ವದ ಹಿಂದೆ ನ್ನ ಆಗಮ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

²⁾ ಇದು ಸತ್ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉದಾಹರಣವು. ಇದರ ಅರ್ಥವು 'ಇದ್ದರೂ',
'ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ' ಎಂತ ಆಗುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಯತೋ ಗುರೋಃ (ಸತಃ) ಅಂದರೆ ಗುರುವ ಮೇಲೆ
ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ.

³⁾ ಇದು ಸತ್ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉದಾಹರಣವು. ಇದರ ಅರ್ಥವು 'ಇದ್ದರೂ', 'ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ'
ಎಂತ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇಹ ಜಗತಿ ಪುತ್ರಸ್ಯೋಜ್ಜವ ಉತ್ಸ-
ವಸ್ಯ ಹೇತುಃ ।

ಸಂದೇಹೇ ಸತಾಮಂತಃಕರಣಸ್ಯ ಪ್ರ-
ವೃತ್ತಯಃ ಪ್ರಮಾಣಮ್ ।

ವಿಪಶ್ಚುಚ್ಛೇಃ ಸ್ಥಾಯೀತೇ ಸದ್ವಿಃ ।

ದೃಶಾದಿ ನಿಷಣ್ಣೋ ಗುರುಃ ಶಿಷ್ಯಾ-
ನ್ಧರ್ಮಮುಪಾದಿಶತ್ ।

ಅಧರ್ಮಗ್ನಾಃ ಸರ್ವಥಾ ಪರವಂತೋ
ಭವಂತಿ ।

ಅಕಾಲೋ ನಾಸ್ತಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಜಿ-
ವಿತೇ ಚಂಚಲೇ ಸತಿ ।

ನಾರಾಯಣನು ಪರಾಧೀನನಲ್ಲ.

ಚಿಗರೆಗಳು ವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಗಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತವೆ.

ಇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನು.

ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪದೆಯ ದಿವಸ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬವದೆ.

(ನಾನು) ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿದೆನು.

ಉರ್ಜಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬಹುಜನರು ಹಿಂಬಾಲಿಸು
ತ್ತಾರೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ವಿಸತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರರಿಂದ ಸಹ ಬಿಡಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಕೃಷ್ಣನು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ
ದನು.

ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು (ಈ) ಲೋಕವು ಅಡವಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಂದ (ಒಂದು) ಗ್ರಂಥವು ಬರೆಯಲ್ಪ
ಡುತ್ತದೆ.

ರಾಮನು ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದನು.

ಸದ್ಗುಣಗಳು ಕೂಡ ದುಷ್ಟರಿಂದ ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. [ರೆ.

ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಗಳಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತಾ

ಭಗವಾನ್ ಮನುವಿನಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಮೆತ್ತನ್ನು ನುಡಿಗಳಿಂದ ಸಿಟ್ಟು ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾರದನು ಆಕಾಶದಿಂದ ಇಳಿದನು.

ಸಜ್ಜನರು ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ಸೊಕ್ಕಿನವರಾಗುವದಿಲ್ಲ.

(ನಮ್ಮ) ಗುರುವಿನಿಂದ (ಅವನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ) ಈ ಪ್ರಕಾರ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ರಾಮನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಎಷ್ಟೋ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದರು.

ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ (ತಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ) (ನನಗೆ) ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ.

ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಅರಸರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನ್ನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ದೇಟಿನಿಂದ ಸಡಿಲಾದ ಹೂವನ್ನು ಗಾಳಿಯು ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಮಿಂಚು ಮೇಘದ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಕವಿಗಳಿಂದ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ, ಹೋತೃವನ್ನು ಸಹ ಸುಡುತ್ತದೆ.

ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವವರ ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯು ಬಹುಶಃ (ಅವರ) ಸುಖಾನುಭವದಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆ.

೧. ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಯಾವವು?

೨. **ವತ್, ಮತ್** ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಿಗೂ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಿಗೂ ಸಾಮ್ಯವೇನು? ಮತ್ತು ಈ ವಿಶೇಷಣಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಿಗೂ **ಭೂಭೃತ್** ದಂಧ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಯಾವದೊಂದು ವ್ಯಂಜನಾಂತ ನಾಮದ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಿಗೂ ಭೇದವೇನು?

೩. ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಹಾಗೂ **ವತ್, ಮತ್** ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ರೂಪಗಳೂ ನಪುಂಸಕ ಪ್ರಥಮಾ-ದ್ವಿವಚನರೂಪಗಳೂ ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

೪. ಇ, ಜ್ಗಳ ಮುಂದೆ ಕರ್ಕಶ ಅಥವಾ ಮೃದು ವ್ಯಂಜನವು ಬರಲಾಗಿ ಯಾವ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ? ಮತ್ತು ಈ ವರ್ಣಗಳು ಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರಲಾಗಿ ಏನು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ?

೫. ಸ್ ಬಹುತರವಾಗಿ ಷ್ ಯಾವಾಗಾಗುತ್ತದೆ?

೬. ಪ್ರತಿಪದ್, ಹೃತಭುಜ್, ಯಶಸ್ವತ್ (ಪು. ಪ್ರೀ. ನ.), ಕುರ್ವತ್ (ಪು. ಪ್ರೀ. ನ.), ಸುಖಭಾಜ್ (ಪು. ನ.), ಆಯುಷ್ಮತ್ (ಪು. ನ.), ದಿಶತ್ (ಪು. ಪ್ರೀ. ನ.), ಪರವತ್ (ಪು.), ಆಪದ್, ಚೋದಯತ್ (ಪು. ಪ್ರೀ. ನ.), ಇವುಗಳ ವಿಭಕ್ತಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.

೭. ಸತ್‌ಷಷ್ಠೀ-ಸತ್‌ಸಪ್ತಮಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರಿ.

೨೬ನೇ ಪಾಠ.

ಅನ್, ಇನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳು.

೧. ಪ್ರಥಮಾ-ಸಂಬೋಧನಗಳ ಏಕವಚನದ ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ¹⁾.

೨. ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವತ್ತು ವ್ಯಂಜನಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರುತ್ತದೆ.

೩. ಉಪಾಂತ್ಯ ಅಕಾರವು ಪ್ರಥಮೆಯ ಮೂರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವಿತೀಯೆಯ ಏಕ-ದ್ವಿವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ; ತಕಾರವು ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಯಮವು ನಪುಂಸಕ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ;

¹⁾ ಪುಟ ೧೦೯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೧ ನೋಡು.

ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಥಮಾ-ಸಂಬೋಧನ-ದ್ವಿತೀಯಾ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಅ, ಕಕಾರಗಳು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತವೆ.

೪. ದ್ವಿತೀಯಾ-ಬಹುವಚನದ ಅಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಿಡಿದು ಮುಂದಿನ ಸ್ವರಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಹತ್ತುವಾಗ ಉಪಾಂತ್ಯ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅದ ಹಿಂದೆ ಖಕಾರಾಂತ ಮಕಾರಾಂತ ಸಂಯುಕ್ತವ್ಯಂಜನಗಳಿದ್ದರೆ, ಲೋಪ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ಸಪ್ತಮಿಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ಪ್ರಥಮಾ-ಸಂಬೋಧನ-ದ್ವಿತೀಯಾ-ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ದ್ವಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ನಿಯಮವು ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಹತ್ತುತ್ತದೆ.

೫. ನಾಮದ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವೇ ಸಂಬೋಧನದ ಏಕವಚನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಪುಂಸಕದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ನ ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ರಾಜನ್ (ಪು.) ಅರಸು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ರಾಜಾ	ರಾಜಾನೌ	ರಾಜಾನಃ
ದ್ವಿ.	ರಾಜಾನಮ್	ರಾಜಾನೌ	ರಾಜಃ ¹⁾
ತೃ.	ರಾಜಾ	ರಾಜಾಭ್ಯಾಮ್	ರಾಜಭಿಃ
ಚ.	ರಾಜೇ	ರಾಜಾಭ್ಯಾಮ್	ರಾಜಾಭ್ಯಃ
ಪ.	ರಾಜಃ	ರಾಜಾಭ್ಯಾಮ್	ರಾಜಾಭ್ಯಃ
ಪು.	ರಾಜಃ	ರಾಜೋಃ	ರಾಜಾಮ್
ಸ.	ರಾಜಿ. ರಾಜಿನಿ	ರಾಜೋಃ	ರಾಜಸು
ಸಂ.	ರಾಜನ್	ರಾಜಾನೌ	ರಾಜಾನಃ

¹⁾ ಅಂತದಲ್ಲಿರುವ ಅನ್ ದೊಳಗಿನ ಅ ಲೋಪ ಹೊಂದಿ ರಾಜನ್ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ೨೪ನೇ ಪುಟದೊಳಗಿನ ೧ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಂಧಿಸಿಯಮದಂತೆ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಇ ಅದೇಶವಾಗಿ ಜ್ + ಇ = ಜ್ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಾಜ್ಗೆ ಅಸ ಕೂಡ ಸಲಾಗಿ ರಾಜಃ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮನ್ (ಫ.) ತಾನು, ಜೀವಾತ್ಮ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
೧.	ಆತ್ಮಾ	ಆತ್ಮಾನೌ	ಆತ್ಮಾನಃ
೨.	ಆತ್ಮಾನಮ್	ಆತ್ಮಾನೌ	ಆತ್ಮನಃ
೩.	ಆತ್ಮನಾ	ಆತ್ಮಭ್ಯಾಮ್	ಆತ್ಮಭಿಃ
೪.	ಆತ್ಮನೇ	ಆತ್ಮಭ್ಯಾಮ್	ಆತ್ಮಭ್ಯಃ
೫.	ಆತ್ಮನಃ	ಆತ್ಮಭ್ಯಾಮ್	ಆತ್ಮಭ್ಯಃ
೬.	ಆತ್ಮನಃ	ಆತ್ಮನೋಃ	ಆತ್ಮನಾಮ್
೭.	ಆತ್ಮನಿ	ಆತ್ಮನೋಃ	ಆತ್ಮಸು
೮.	ಆತ್ಮನ್	ಆತ್ಮಾನೌ	ಆತ್ಮಾನಃ

ನಾಮನ್ (ನ.) ಹೆಸರು.

೧.	ನಾಮ	ನಾಮನಿ, ನಾಮ್ನಿ	ನಾಮಾನಿ
೨.	ನಾಮ್ನಾ	ನಾಮಭ್ಯಾಮ್	ನಾಮಭಿಃ
೩.	ನಾಮ್ನೇ	ನಾಮಭ್ಯಾಮ್	ನಾಮಭ್ಯಃ
೪.	ನಾಮ್ನಃ	ನಾಮಭ್ಯಾಮ್	ನಾಮಭ್ಯಃ
೫.	ನಾಮ್ನಃ	ನಾಮ್ನೋಃ	ನಾಮ್ನಾಮ
೬.	ನಾಮಿನಿ, ನಾಮ್ನಿ	ನಾಮ್ನೋಃ	ನಾಮಸು
೭.	ನಾಮನ್, ನಾಮ	ನಾಮನಿ, ನಾಮ್ನಿ	ನಾಮಾನಿ

ಶಶಿನ್ (ಫ.) ಚಂದ್ರನು.

೧.	ಶಶಿ	ಶಶಿನೌ	ಶಶಿನಃ
೨.	ಶಶಿನಮ್	ಶಶಿನೌ	ಶಶಿನಃ
೩.	ಶಶಿನಾ	ಶಶಿಭ್ಯಾಮ್	ಶಶಿಭಿಃ
೪.	ಶಶಿನೇ	ಶಶಿಭ್ಯಾಮ್	ಶಶಿಭ್ಯಃ
೫.	ಶಶಿನಃ	ಶಶಿಭ್ಯಾಮ್	ಶಶಿಭ್ಯಃ
೬.	ಶಶಿನಃ	ಶಶಿನೋಃ	ಶಶಿನಾಮ್
೭.	ಶಶಿನಿ	ಶಶಿನೋಃ	ಶಶಿಘು
೮.	ಶಶಿನ್	ಶಶಿನೌ	ಶಶಿನಃ

ಭಾವಿನ್ (ನ.) ಆಗುವ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ದ್ವಿ.	ಭಾವಿ	ಭಾವಿನಿ	ಭಾವಿನಿ
ಸಂ.	ಭಾವಿನ್, ಭಾವಿ	—	—

ಉಳಿದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಶಾಶಿನ್ ಶಬ್ದದಂತೆ.

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅನುಜೀವಿನ್ (ವಿ.) ಅಶ್ರಿತ, ಸೇವಕ.
 ಅಪರಾಧಿನ್ (ವಿ.) ದೋಷವುಳ್ಳ, ತಪ್ಪು
 ಮಾಡಿದ.
 ಅಶ್ಮಿನ್ (ಪು.) ಕಲ್ಲು.
 ಆತ್ಮಿನ್ (ಪು.) ತಾನು, ಜೀವಾತ್ಮ,
 ಪರಮಾತ್ಮ.
 उत्सङ्गवर्तिन् (ವಿ.) [उत्सङ्ग (ಪು.)
 ತೊಡೆ] ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತ.
 ಕಚ್ಚುಕಿನ್ (ಪು.) ಅಂತಃಪುರದ
 ಸೇವಕ.
 ಕರ್ಮಿನ್ (ನ.) ಕೆಲಸ.
 ಕೃಶಾಲಿನ್ (ವಿ.) ಸೌಖ್ಯವುಳ್ಳ, ಕ್ಷೇ-
 ಮವುಳ್ಳ.
 ಕ್ಷೇತ್ರಗಾಮಿನ್ (ವಿ.) ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋ-
 ಗುವ.
 ಕ್ಷರ್ಮಿನ್ (ನ.) ತೊಗಲು.
 ನಾಮಿನ್ (ನ.) ಹೆಸರು.
 ಪಕ್ಷಿನ್ (ಪು.) ಹಕ್ಕಿ.
 ಪ್ರಾಣಿನ್ (ಪು.) ಪ್ರಾಣಿ. ಮನುಷ್ಯಾದಿ
 ಜೀವಜಂತು.

अन्तरात्मन् (ಪು.) ಅಂತರಾತ್ಮ. ಕ್ಷ-
 ವಯು.
 ಕ್ಷಯಿನ್ (ವಿ.) ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ.
 ಕ್ಷೀಣವಾಗುವ.
 ಮೂರ್ಧಿನ್ (ಪು.) ತಲೆ.
 ಲಘಿಮಿನ್ (ಪು.) ಲಘುತ್ವ.
 ಶಾಲಿನ್ (ಪು.) ಶಿವನ ಹೆಸರು.
 ಸೀಮಿನ್ (ಪ್ರೀ.) ನೀಮಾಂತರ, ಗಡಿ.
 ಹೇಮಿನ್ (ನ.) ಬಂಗಾರ.
 ಪ್ರಿಯವಾಹಿನ್ (ವಿ.) ಸವಿ ಮಾತಾಡುವ.
 ಪ್ರೇಮಿನ್ (ಪು.) ಪ್ರೀತಿ.
 ಫಲಾಶಿನ್ (ವಿ.) ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವ.
 ಬ್ರಹ್ಮಿನ್ (ಪು.) ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರು, ಸೃಷ್ಟಿ
 ಕರ್ತ.
 ಭಾವಿನ್ (ವಿ.) (ಮುಂದೆ) ಆಗುವ.
 ಭವಿಷ್ಯ.
 ಮಹಿಮಿನ್ (ಪು.) ಮೊಹಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮಹತ್ವ.
 ಮೇಧಾವಿನ್ ¹⁾ (ವಿ.) ಬುದ್ಧಿವಂತ.
 ಯೋಗಿನ್ (ಪು.) ಮುನಿ, ಸಾಧು, ಸ-
 ನ್ಯಾಸಿ.

¹⁾ ಇನ್ ಅಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೆ ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಂಗ ರೂಪ
 ಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಮೇಧಾವಿನಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಳು.

ರಾಜನ್ (ಪು.) ಅರಸು.
ವರ್ಮನ್ (ಪು.) ಮಾರ್ಗ, ಬೀದಿ, ಹಾದಿ.
ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ್ (ಪು.) ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ
ಶಿಲ್ಪಿ, ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿದ.

ಶಿಖರಿನ್ (ಪು.) ಪರ್ವತ.
ಸ್ವಾಮಿನ್ (ಪು.) ಬಡೆಯ, ಅಧಿಪತಿ.
ಸಚ್ಚನ್ (ನ.) ಮನೆ.

ಆವಿಷ್ + ಕೃ [ಆವಿಷ್ಕ¹⁾] ತೋ
ರಿಸು, ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸು.

ಕೈವಲ್ಯ (ಅ.) ಕೇವಲ.
ಕೈಕೇಯಿ (ಸ್ತ್ರೀ.) ದಶರಥನ ಹೆಂಡತಿ
ರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು.
ಕ್ರಮೇ (ಕ್ರಮ ಇದರ ತೃತೀಯಾ ಸ
ಕನ.) ಕ್ರಮದಿಂದ, ಬರಬರುತ್ತಾ.

ಗುರು (ವಿ.) ಉದ್ಧವಾದ.
ಜೀವಿಕಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಉಪಜೀವನ.
ದಿನ (ನ.) ದಿವಸ.
ದೂರ (ವಿ.) ದೂರವಾದ.

ನಿವೇಶಿತ (ನಿ + ವಿಶ್ ಇದರ ಪ್ರ
ಯೋಜಕ ರೂಪದ ಕ. ಭೂ. ವಾ.
ವಿ.) ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ.

ಪರಾರ್ಥ (ಪು.) ಎರಡನೆಯ ಅಥವಾ ಕಡೆ
ಯ ಅರ್ಥ.

ಪಶ್ಚಾತ್ (ಅ.) ಅನಂತರ.
ಪೂರ್ವಾರ್ಥ (ಪು.) ಮೊದಲಿನ ಅರ್ಥ.
ಅನರ್ಥ (ಪು.) ಕೇಡು, ಅರಿಷ್ಟ.

ಅಂತಃಪುರ (ನ.) ಹಿಂಸರ ಕೋಣೆ.
ರಾಣಿವಾಸ.

ಅಮಾತ್ಯ (ಪು.) ಮಂತ್ರಿ.

ಅಮ್ಬರ (ನ.) ಆಕಾಶ.
ಅವತರನ್ (ಅವ + ತೃ ಇದರ ವರ್ತ
ಮಾನ ಕೃ.) ಇಳಿಯುವ.

ಆತ್ಮಜಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಮಗಕು.
ಆರಂಭ (ಪು.) ಸುರು, ಆರಂಭ.
ಆಪಕಾರ (ಪು.) ಹಿತ, ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡೋಣ.

ಆಪಾನಹ²⁾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಬೂ
ಟು, ಮೊಟ್ಟೆ.

ಕುಠಿತ (ಕುಠ್ ಧಾತುವಿನ ಕರ್ಮಣಿ
ಭೂತ ಕೃ.) ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಡ್ಡಿ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ.

ಕೌಶಲ (ನ.) ಚಾತುರ್ಯ, ಪ್ರವೀಣತೆ.
ಜಗತ್ಕರ್ತೃ (ಪು.) ಲೋಕ ಹುಟ್ಟಿಸುವವ.

ಜೀವಿತ (ನ.) ಬದುಕೋಣ. [ಕೆಟ್ಟ.
ದೃಶ (ವಿ.) (ದೃಶ್ ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ.)
ಕೈನ್ಯ (ನ.) ಕೀಳುತನ, ಬಡತನ.

ನಕ್ರದಾಪಿ (ಅ.) ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ.
ನಾಶ (ಪು.) ಕೇಡು.

ನಿರ್ದಿತ (ವಿ.) (ನಿರ್ + ಮಾ ಇದರ ಕ
ರ್ಮಣಿ ಭೂ. ಕೃ.) ಹುಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ.
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ.

¹⁾ ೧೧೦೦ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ೨ ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ ನೋಡು.

²⁾ ನಹ ಶಬ್ದದ ಹೀಕಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ಕಶವರ್ಣ ಸರಸಾದರೆ ತ್, ಮೃದು ವರ್ಣ ಸರ
ಸಾದರೆ ಹ್, ಏನೂ ಸರಸಾಗದಿದ್ದರೆ ತ್ ಇಲ್ಲವೆ ಹ್ ಅದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ.

ನಿವೃತ್ತಿಮತ್ (ಎ.) ಕುಶಲ, ಸುಖವುಳ್ಳ.

ಪರಿಣಾಮ (ಪು.) ಫಲ.

ಪ್ರಾಪ್ಯವತ್ (ಎ.) ಪುಣ್ಯವಂತ.

ಪ್ರಿಯವಾದಿತ್ವ (ನ.) ಸವಿ ಮಾತುಡುವ
ಸುಣ.

ಪ್ರಾತ್ರಿಕ (ಪು.) ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವವ.

ವಸುಧೇವ (ಪು.) ಕೃಷ್ಣನ ತಂದೆಯ
ಹೆಸರು.

ಶುಭ (ಎ.) ಮಂಗಳ, ಚಲೋ.

ಶ್ರವಣ (ನ.) ಕಿವಿ, ಕೇಳೋಣ.

ಶ್ರೀಘಂ (ಪು.) ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು.

ಸ್ವಪ್ನ (ಪು.) ಕನಸು.

ಪ್ರಸನ್ನ (ಪ್ರ + ಸದ್ ಇದರ ಭೂ. ವಾ.
ಎ.) ಪ್ರಸನ್ನವಾದ, ಸಂತೋಷ
ಪಟ್ಟ.

ಶುದ್ಧಿ (ಪ್ರೀ.) ಬುದ್ಧಿ.

ಮಧುರಮ್ (ಕ.) ಮಧುರವಾಗಿ, ಇಸಿ
ದಾಗಿ.

ಲಘು (ಎ.) ಕಿರಿದಾದ.

ವಿನಾಶ (ಪು.) ನಾಶ.

ವಿಶುದ್ಧಿ (ಪ್ರೀ.) ಶುದ್ಧತೆ, ಶುದ್ಧ.

ವಿಶ್ವಾಸ (ಪು.) ವಿಶ್ವಾಸ.

ವೃದ್ಧಿಮತ್ (ಎ.) ಬೆಳೆಯುವ.

ವ್ಯಾಲಿ (ಪ್ರೀ.) ಹೆಣ್ಣು ಹುಲಿ.

ಇಯಾಮಿಕಾ (ಪ್ರೀ.) ಅಶುದ್ಧತೆ.

ಸಾಶಕ್ತ (ಎ.) ಸಂಕಯವುಳ್ಳ.

ಸುಖ (ನ.) ಸೌಖ್ಯ, ಸೌಕರ್ಯ.

ಸೌತ್ಕಂಠ (ಎ.) ಲವಲವಿಕೆಯುಳ್ಳ,
ಆತುರವುಳ್ಳ.

ಗಣ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಎಣಿಸು, ಆಲೋ
ಚಿಸು.

ಸಮ್ + ಲಕ್ಷ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ನೋಡು,
ಬರೆಗೆ ಹಚ್ಚು, ಸಿದ್ಧ ಮಾಡು.

ಕ್ರು (೧ನೇ ಗ. ಪ.) ಕರಗು, ನೀರು
ಬಿಡು.

ಎಂ ಕೈ ಗಳು.

ಯೋಗಿನಃ ಫಲಾಶಿನೋ ಭವಂತಿ |

ಅಪರಾಧಿನಂ ಮಾ ಕ್ಷಮಸ್ವ |

ಅನುಜೀವಿನೇ ಕುಪ್ಯತಿ ಭರ್ತಾ |

ಹಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ನಾಮಾ ರಾಮಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರಜಾಯಂತೇ |

ಗಜನ ಕುಶಲಿ ಭವ |

ಕಚ್ಚುಕಿ ರಾಜಾಮಂತಃ ಪುರೋ-

ಧಿಕೃತಃ ಪೂರ್ವಃ |

ಭಾವಿನೋಽನರ್ಥಾ ಜ್ಞಾತುಂ ನ ಸಮ-

ರ್ಥೋಽಸ್ತಿ ಜನಃ |

ಅಹಮಭಿರಶ್ವಸ್ಯ ಗತಿಃ ಕು-

ಠಿತಾ |

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು
ಪ್ರಕಾಶನ

ಜಗತ್ಕರ್ಮಹಿಷಾಂ ಕಲಂ ಸರ್ವತ್ರ | ಶುಭಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಮಾರಂಭಃ

ನಂಬ್ರ 11

ರಶೀದಿ.

ಮೂಲಪ್ರತಿ.

ರೂ. 50 ರ ಜಿಟ್ಟಿಫಂಡು ಕರಾರಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಮೈಸೂರು ಕೃಷಿ ಸಂಘ ಮಹಾಸಭಾ

ಸದರಿ ಕರಾರಿನ 3 ನೇ ಮೆಂಬರ

ಇವತ್ತು 0 ಗೆ ಕೊಟ್ಟ ರಶೀದಿ—

ಸದರಿ ಕರಾರಿನ ಶರ್ತಪ್ರಕಾರ ನಿಮ್ಮಿಂದ

ಬಾಬತು ಬರತಕ್ಕ ರೂಪಾಯಿ 500 ಮಾತ್ರ

ಈ ದಿವಸ ನಗದಾಗಿ ವಸೂಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಬಂತು.

ಮುನಾಫೆ ರೂಪಾಯಿ 1-2-5 ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಬಡ್ಡಿ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಾ.

ಜಾತಾ ಬಂದ ರೂಪಾಯಿ 3-15-7 ಮಾತ್ರ.

ಮೊಕ್ಕಾಂ: 200 ದಕ್ಕ

ದಸ್ತತು ಕುಂಟೆನಾರಾಯ್

ತಾ. 7-8-1938

0 ಕೊಟ್ಟ ಸರಿಯು

ಮುಂದಿನ ಕಂತು ತಾ. 1-7-1938 ಕ್ಕೆ ಏಲಂ.

ದ್ರವತಿ ।

1) ಸದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವ, ಣ, ನ್ನ ಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದು ಹಿಂದೆ ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರ ವಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವ ಬರುತ್ತದೆ.

2) ಸದಾಂತ್ಯ ಏ, ಏ, ಆಂ, ಆ ಕಾರಗಳ ಮುಂದೆ ಯಾವದೋಂದು ಸ್ವರ ಬರ ಬಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಗುವ ಅದೇಶಗಳ ಇ, ಇ ಕಾರಗಳು ಏಕಲ್ಪದಿಂದ ಲೋಪ ಹೋಂದುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇ, ಇ ಕಾರಗಳು ಲೋಪವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳ ಸಂಧಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ತುಳುನಾಡ್ ಭಾಷಾಸಂಸ್ಥೆ, ಉಡುಪಿ.

ದೇವದತ್ತನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಿದ್ದಾನೆ.

ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಸ್ಥಿಕೊಂಡನು.

ನಳನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮಗನಿದ್ದನು.

ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತವೆ.

ಸೇವಕರು ಒಡೆಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುಡ್ಡಗಳ ಮೇಲೆ ಗಿಡಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಆ ಹುಡುಗರ ಹೆಸರುಗಳು ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಚರ್ಮದಿಂದ ಜೋಡುಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಹರಿಯ ನಾಶವು ಅವನ ಕೃತ್ಯಗಳ ಫಲವು.

ಅಸರಾಧಿಯ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಶಯವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರಾಣಿಯ ಸುದ್ದಿಯು ಕಂಚುಕಿಯಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಸವಿ ಮಾತಾಡುವವನಾದರೂ (ನಾನು) ನಿಜವನ್ನು ಮಾತಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಯಾವತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು.

ಜನರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆತುರ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ತಿವನು ಯತಿಗಳಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಅರಸನಿಂದ ಪಾದವು ಶತ್ರುಗಳ ತಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ವಿದ್ಯೆಕಲಿತವನು ಒಳ್ಳೇ ನಡತೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದಿಲ್ಲ.

ದೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ (ತನ್ನ) ಸುಖಿಗಳಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಆನಂದ ಪಟ್ಟನು.

ಪಶುಗಳಿಂದ ಸಹ (ತಮ್ಮ) ಮರಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರೀತಿಯು ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಲಭದಿಂದ ಉಪಜೀವನವು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

(ಅವನು ತನ್ನ) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ದೇವರಂತೆ ಪೂಜಿಸಿದನು.

ಮನುಷ್ಯನು ಬುದ್ಧಿಯ ಗೌರವದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಚಲೋ ಅರಸನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ವಿಶ್ವಾಸವು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯರ ಲಘುತ್ವವು (ತಮ್ಮ) ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಹೊರಗೆಡಹಲ್ಪುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಪರೀಕ್ಷೆ.

೧. ಅನ್ ಅಂತ ನಾಮಗಳ ನ್ನಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ ಲೋಪ ಬರುತ್ತದೆ? ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತದೆ? ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬಾರದಂಥ ನಾಮಗಳು ಯಾವವು?

೨. ಅನ್ ಅಂತ ಇನ್ ಅಂತ ನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವೇನು?

೩. ಸೃಷ್ಣನ್, ಮಾಹಿಸನ್, ವರ್ಮನ್, ಯಜ್ವನ್, ಲಘಿಸನ್, ಕೃಶಾಲಿನ್, ಸಂಜನ್, ಪಾಶಿನ್, ಕರ್ಮನ್, ಸೀಮನ್ (ಪ್ರೀ) ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರಿ.

೪. ಇನ್ ಅಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪಗಳು ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

೫. ತ್, ಗ್, ನ್ಗಳು ಯಾವಾಗ ದ್ವಿತ್ವವಾಗುತ್ತವೆ?

೬. ಉ, ಊ, ಓ, ಔ ಇವುಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ ಬಂದರೆ, ಸಂಧಿಯು ಹ್ಯಾಗಾಗುವದು? ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.

೨೨ ನೇ ಪಾಠ.

ಸ್ಕಾರಾಂತ ವಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ, ಇಯಸ್ ಅಥವಾ
ಏಯಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳು.

೧. ಸ್ಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳ ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಉಪಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅ ಕಾರವಿದ್ದರೆ, ಅದು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ನಾಮದ ಕಡೆಯ ಸ್ಕಾರವು ವಿಸರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. (ಪುಟ ೭ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨ ನೋಡಿರಿ.)

೨. ವ್ಯಂಜನಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಮುಂದೆ ಬರಲಾಗಿ ಆ ಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಗ ಬರುವದು; ಈ ವಿಸರ್ಗ, ಮುಂದಿನ ಪ್ರತ್ಯಯ ಇವುಗಳ ಸಂಧಿಯು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನಿಯಮಗಳಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಪುಟ ೧೭ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ೧ ಮತ್ತು ೩, ಪುಟ ೧೯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨, ಪುಟ ೨೦ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨, ಪುಟ ೨೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೪ ನೋಡಿರಿ.)

೩. ವಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಇಯಸ್ ಅಥವಾ ಏಯಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳ ಪ್ರಥಮೆಯ ಮೂರೂ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವಿತೀಯೆಯ ಏಕ-ದ್ವಿವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ ದ ಹಿಂದೆ ನ್ ಆಗಮ ಬಂದು, ಆ ನ್ ಕಾರದ ಹಿಂದಿನ ಅಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಇನ್, ಯನ್ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

೪. ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಹುವಚನದ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಿಡಿದು ಮುಂದಿನ ಸ್ವರಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೂ, ನಪುಂಸಕ ಪ್ರಥಮೆ-ಸಂಜೋ ಧನ-ದ್ವಿತೀಯೆಗಳ ದ್ವಿವಚನದ ಕ್ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಪರವಾಗಲಾಗಿ, ವಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ "ತಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಂಜ

1) ತಕಾರ ಅಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಇಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಕಕಾರವಿದ್ದರೆ. ಆ ಕಕಾರವು ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಸೇವಿವಸ್ ಇದರ ದ್ವಿ. ಸೇವಿ, ಸೇವಿಃ.

ನಾದಿವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳೂ, ನಪುಂಸಕ ಪ್ರಥಮಾ-ಸಂಬೋಧನ-
ದ್ವಿತೀಯಗಳ ಏಕವಚನಪ್ರತ್ಯಯಗಳೂ ಪರವಾಗಲಾಗಿ, ಸಕಾ
ರಕ್ಕೆ ಷಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

೫. ಮೇಲೆ ೨ನೇ ಕಲಮಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಿಯಮವು ಇಯಸ್
ಅಥವಾ ಣ್ಯಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳಿಗೂ ಹತ್ತುತ್ತದೆ.

೬. ನಪುಂಸಕನಾಮಗಳ ಪ್ರಥಮ-ಸಂಬೋಧನ-ದ್ವಿತೀಯ
ಗಳ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಸಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಅಕಾರವಿದ್ದರೆ, ಅದು
ದೀರ್ಘವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಬಹುವಚನದ ಕ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹಿಂದಿನ
ಸಕಾರಾಂತನಾಮದ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರವು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ;
ಮತ್ತು ಆ ದೀರ್ಘದ ಮುಂದೆ ಅನುನಾಸಿಕಾಗಮ ಬರುತ್ತದೆ.

೭. ಈ ಯಾವತ್ತು ನಾಮಗಳ ಸಂಬೋಧನ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ
ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರವು ದೀರ್ಘವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಉದಾ: ಚಂದ್ರಮಸ್,
ವಿಡ್ವ.

ಚಂದ್ರಮಸ್ (ಪು.) ಚಂದ್ರನು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಚಂದ್ರಮಾ:	ಚಂದ್ರಮಸೌ	ಚಂದ್ರಮಸ:
ದ್ವಿ.	ಚಂದ್ರಮಸ್ಮ	ಚಂದ್ರಮಸೌ	ಚಂದ್ರಮಸ:
ತೃ.	ಚಂದ್ರಮಸಾ	ಚಂದ್ರಮೋಭ್ಯಾಮ	ಚಂದ್ರಮೋಭಿ:
ಚ.	ಚಂದ್ರಮಸೇ	ಚಂದ್ರಮೋಭ್ಯಾಮ್	ಚಂದ್ರಮೋಭ್ಯ:
ಪ.	ಚಂದ್ರಮಸ:	ಚಂದ್ರಮೋಭ್ಯಾಮ	ಚಂದ್ರಮೋಭ್ಯ:
ಪ.	ಚಂದ್ರಮಸ:	ಚಂದ್ರಮಸಾ:	ಚಂದ್ರಮಸಾಮ್
ಸ.	ಚಂದ್ರಮಸಿ	ಚಂದ್ರಮಸಾ:	ಚಂದ್ರಮ:ಸು, -ಸ್ತು
ಸಂ.	ಚಂದ್ರಮ:	ಚಂದ್ರಮಸೌ	ಚಂದ್ರಮಸ:

ವಿವ್ರಸ್ (ಪ್ರ.) ಪಂಡಿತ.

	ಎಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ವಿವ್ರಾನ್	ವಿವ್ರಾಸೌ ¹⁾	ವಿವ್ರಾಸಃ
ದ್ವಿ.	ವಿವ್ರಾಸಮ್	ವಿವ್ರಾಸೌ	ವಿವ್ರಾಃ
ತ್ವ.	ವಿವ್ರಾಃ ²⁾	ವಿವ್ರಾಭ್ಯಾಮ್	ವಿವ್ರಾಙಿಃ
ಚ.	ವಿವ್ರಾಃ	ವಿವ್ರಾಭ್ಯಾಮ್	ವಿವ್ರಾಭ್ಯಃ
ಪ.	ವಿವ್ರಾಃ	ವಿವ್ರಾಭ್ಯಾಮ್	ವಿವ್ರಾಭ್ಯಃ
ಪ.	ವಿವ್ರಾಃ	ವಿವ್ರಾಃ	ವಿವ್ರಾಃ
ಸ.	ವಿವ್ರಾಃ	ವಿವ್ರಾಃ	ವಿವ್ರಾಃ
ಸಂ.	ವಿವ್ರಾಃ	ವಿವ್ರಾಃ	ವಿವ್ರಾಃ

ಶ್ರೇಯಸ್ (ಪ್ರ.) ಮಂಗಳ, ಕಲ್ಯಾಣ.

	ಶ್ರೇಯಾನ್	ಶ್ರೇಯಾಸೌ	ಶ್ರೇಯಾಸಃ
ಪ್ರ.	ಶ್ರೇಯಾನ್	ಶ್ರೇಯಾಸೌ	ಶ್ರೇಯಾಸಃ
ದ್ವಿ.	ಶ್ರೇಯಾಸಮ್	ಶ್ರೇಯಾಸೌ	ಶ್ರೇಯಾಃ
ತ್ವ.	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಭ್ಯಾಮ್	ಶ್ರೇಯಾಙಿಃ
ಚ.	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಭ್ಯಾಮ್	ಶ್ರೇಯಾಭ್ಯಃ
ಪ.	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಭ್ಯಾಮ್	ಶ್ರೇಯಾಭ್ಯಃ
ಪ.	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಃ
ಸ.	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಃ
ಸಂ.	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಃ	ಶ್ರೇಯಾಃ

ಮನಸ್ (ನ.) ಮನಸ್ಸು.

ಪ್ರ. ದ್ವಿ. ಸಂ.	ಮನಃ	ಮನಸಿ	ಮನಾಸಿ
----------------	-----	------	-------

ಉಚಿತದ್ವಯ ಚಂದ್ರಮಸ್ ಕಲ್ಪದಂತಿ.

1) ಅನಾದಾಂತ್ಯ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಖ, ಷ, ಸ, ಹ ವರನಾದರೆ, ಅನಾದಾಂತ್ಯ ಅದೇಕೆ
ವಾಗುತ್ತದೆ.

2) ಪುಟ ೧೦೦ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨ ನೋಡು.

ತಸ್ಥಿವಸ್ (ನ.) ಕೂತಂಥ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ದ್ವಿ. ಸಂ.	ತಸ್ಥಿವತ್	ತಸ್ಥುಷಿ ¹⁾	ತಸ್ಥಿವಾंसಿ

ಉಳಿದದ್ದು ವಿಹ್ರಸ್ ಶಬ್ದದಂತೆ.

ಅರ್ಚಿಸ್ (ಪ್ರೀ.) ಉರಿ, ಜ್ವಾಲೆ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಅರ್ಚಿ:	ಅರ್ಚಿಷೌ	ಅರ್ಚಿಷ:
ದ್ವಿ.	ಅರ್ಚಿಷಮ್	ಅರ್ಚಿಷೌ	ಅರ್ಚಿಷ:
ತೃ.	ಅರ್ಚಿಷಾ	ಅರ್ಚಿರ್ಭ್ಯಾಮ್	ಅರ್ಚಿರ್ಭಿ:
ಚ.	ಅರ್ಚಿಷೇ	ಅರ್ಚಿರ್ಭ್ಯಾಮ್	ಅರ್ಚಿರ್ಭ್ಯ:
ಫ.	ಅರ್ಚಿಷ:	ಅರ್ಚಿರ್ಭ್ಯಾಮ್	ಅರ್ಚಿರ್ಭ್ಯ:
ಪ.	ಅರ್ಚಿಷ:	ಅರ್ಚಿಷೌ:	ಅರ್ಚಿಷಾಮ್
ಸ.	ಅರ್ಚಿಷಿ	ಅರ್ಚಿಷೌ:	ಅರ್ಚಿಷ್ಣು, -ಂಃ
ಸಂ.	ಅರ್ಚಿ:	ಅರ್ಚಿಷೌ	ಅರ್ಚಿಷ:

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅಭ್ಯಾಷಿವಸ್ (ಎ.) ವಾಸ ಮಾಡಿದವನಾದ.

ಕನೀಯಸ್ (ಎ.) (ಇಂತ) ಚಿಕ್ಕ.

ಚಕ್ರುಸ್ (ನ.) ಕಣ್ಣು.

ತುಂದಸ್ (ನ.) ವೇದ.

ಜ್ಯಾಯಸ್²⁾ (ಎ.) (ಇಂತ) ಹಿರಿ.

ತಪಸ್ (ನ.) ತಪಸ್ಸು.

ತಮಸ್ (ನ.) ಕತ್ತಲೆ.

ಪ್ರೇಯಸ್ (ಎ.) ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯ.

ಭ್ರೂಯಸ್ (ಎ.) ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ.

ಮನಸ್ (ನ.) ಮನಸ್ಸು.

ತಸ್ಥಿವಸ್ (ಎ.) ಕೂತಂಥ.

ತೇಜಸ್ (ನ.) ಪ್ರಕಾಶ, ಸೆಕೆ.

ದಿವೌಕ್ರಸ್ (ಪು.) ದೇವರು.

ಕುರ್ವಾಸಸ್ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯ ಹೆಸರು.

¹⁾ ವಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪಗಳು, ನಪುಂಸಕ ಪ್ರಥಮ-ಸಂಜೋಧನ-ದ್ವಿತೀಯಗಳ ದ್ವಿವಚನದಂತೆ ಆಗುತ್ತವೆ; ಮತ್ತು ಇಯಸ್, ಏಯಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪಗಳು ಬರಿಹಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತಿ ಆಗುತ್ತವೆ.

²⁾ ಜ್ಯಾಯಸ್, ಭ್ರೂಯಸ್ ಇವೆರಡು ಶಬ್ದಗಳು ಭ್ರೇಯಸ್ ಶಬ್ದದಂತೆ ನವೆಯುತ್ತವೆ.

ಧನುಸ್ (ನ.) ಬಿಲ್ಲು.

ನಭಸ್ (ನ.) ಆಕಾಶ.

ಪಯಸ್ (ನ.) ನೀರು, ಹಾಲು.

ವನೌಕಸ್ (ಪು.) ಅರಣ್ಯನೊಳಗಿರುವವ.

ವಯಸ್ (ನ.) ವಯಸ್ಸು, ಪ್ರಾಯ.

ವಾಸಸ್ (ನ.) ಅರಿವೆ.

ಯಶಸ್ (ನ.) ಕೀರ್ತಿ, ಹೆಸರು.

ರಕ್ಷಸ್ (ನ.) ರಾಕ್ಷಸ, ರಕ್ಷಸ.

ರಜಸ್ (ನ.) ಹುಡಿ, ಪರಾಗ.

ವಕ್ಷಸ್ (ನ.) ಎದೆ.

ವಚಸ್ (ನ.) ನುಡಿ, ಮಾತು.

ವಿಧ್ವಸ್ (ವಿ.) ವಿದ್ವಾಂಸ.

ವೇಧಸ್ (ಪು.) ಬ್ರಹ್ಮ.

ಶಿರಸ್ (ನ.) ತಲೆ.

ಶ್ರೇಯಸ್ (ವಿ.) (ಇಂತ) ಶ್ರೇಷ್ಠ. ವಿಶ್ವಯಾವಂತ.

ಸರಸ್ (ನ.) ಕೆರೆ, ಸರೋವರ.

ಹವಿಸ್ (ನ.) ಹೋಮದ್ರವ್ಯ.

ಅಧರ್ಮ (ಪು.) ಪಾಪ.

ಅನಂತರಮ್ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಅನಂತರ. ಅಮೋಲಿ.

ಅವಿಚಲಿತ (ಅ+ವಿಚಲಿತ=ವಿ+ಚಲ್ ಇದರ ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಸ್ಥಿರವಾದ.

ಕಾಂಡಕ (ಪು.) ಮುಳ್ಳು.

ಕೃತೇ (ಅ.) ಸಲುವಾಗಿ, ಓಸ್ಕರ.

ಕರಿಧ್ವ (ವಿ.) ಬಡ.

ಕಾರಣ (ವಿ.) ಭಯಂಕರ.

ನಿಶ್ಚೇಷ್ಠ (ವಿ.) ಚಲನೆ ಇಲ್ಲದ.

ವರ (ಪು.) ವರವು.

ಸಹಸಾ (ಅ.) ಒಮ್ಮೇಲೆ. ಒಮ್ಮಿಂ ದೊಮ್ಮೆ.

ಹರಣ (ನ.) ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ.

ಅಭೂಮಿ (ಪ್ರೀ.) ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದು.

ಆಶ್ರಮ (ಪು.) ಮಠ, ಪರ್ಣಕುಟಿ.

ಕೀಚಕ (ಪು.) ವಿರಾಟರಾಜನ ಸೇನಾಪತಿ.

ಕೃಶ (ಪು.) ರಾಮನ ಮಗ.

ಕೃತ (ಕೃ ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಮಾಡಿದ.

ಗುಣಿನ್ (ವಿ.) ಗುಣವಂತ.

ಜೀರ್ಣ (ವಿ.) ಸವಿದ, ಹಳೆ.

ದ್ವಾರಕಾ (ಪ್ರೀ.) ಪಟ್ಟಣವ ಹೆಸರು.

ನವ (ವಿ.) ಹೊಸ.

ಪರಿಹಿತ (ವಿ.) ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ.

ಪಾನ್ಯ (ಪು.) ಹಾದಿಕಾರ.

ಪೃಜಾಸ್ಥಾನ (ನ.) ಮೆನ್ನಣಿಗೆ ಅಸ್ತದವಾದ್ದು.

ಪ್ರಿಯವಶಾ (ಪ್ರೀ.) ಶಕುಂತಲೆಯ ಸಖೆಯ ಹೆಸರು.

ಭಗೀರಥ (ಪು.) ಸೂರ್ಯ ವಂಶದ ಬಬ್ಬ ಅರಸನ ಹೆಸರು. | ಭೇದ.

ಲಿಙ್ಗ (ನ.) ಚಿಹ್ನೆ, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣೆಂಬ

ಶಾಖಾ (ಪ್ರೀ.) ಟೀಕೆ.

ಉತ್ (ಉತ್ + ಇ ಇದರ ವ. ಕೃ.) ಉದಯ ಹೊಂದುವ.

ಶ್ವೇತ (ವಿ.) ಬಿಳಿ.

ಸಂತಮ (ಸಮ + ತಮ ಇದರ ಭೂ. ಕೃ.)

ಆ + ಆ (೧ನೇ ಗಣ, ಪರಸ್ಮೈವದ
ಮತ್ತು ಅತ್ಯನೇವದ) ಅಶ್ರಯಿಸು.
ಅವಲಂಬಿಸು.

ವಿ + ಆಪ್ ನ್ಯಾಪಿಸು.

ಅನು + ಮನ್ ನಮ್ನತಿಸು, ಒಡಂಬಡು.

ವ್ರಜ್ (೧ನೇ ಗಣ, ಪರಸ್ಮೈವದ)
ಹೋಸು.

ಆ + ಹ ತಿನ್ನು, ಬಲಿಕೊಡು.

उद् + (ಐ. ಕೃ. ಏ.) ಯತ್ = उद्यत्
ಏಳುವ

ವಾಕ್ಯ ಗಳು.

ಮುನಯೋ ವನೌಕಸೋಽಭವನ್ |
ದೇವಾನ್ ದಿವೌಕಸೋ ವದಂತಿ |
ಕನೀಯಾಸಂ ಭ್ರಾತರಮಾಹವ |
ಕುಶೋ ಲವಸ್ಯ ಜಯಾಯಾನ್ ಭ್ರಾತಾ |
ಪ್ರೇಯಸೋ ಜನಾನ್ ಸ್ಮರತಿ ಕೃಷ್ಣಃ |
उद्यन्तं चन्द्रमसं प्रेक्षस्व |
ತಮೋಭಿರ್ನಮೋ ವ್ಯಾಪ್ಯತೇ |
ವಾತಸೀ ಪರಿಹಿತೇ ಕನ್ಯಯಾ |
ಭ್ರೇಯಸೇ ಯತತೇ |

शत्रून् शिरस्तु प्रहरति |

विद्वद्भिरुपदिष्टो दशरथो यज्ञमाहरत् |

भीमेन वक्षसि ताडितः कीचकोमुह्यत् |

ब्रह्मणि हवींष्यमौ प्रास्यति |

नगरस्य समीपे तस्थिवद्राजसैन्यमपश्यम् |

सूर्यस्य तेजसा संतप्तः पान्थश्ಚಾಯಾಮಾಶ್ರಯತೇ |

इन्द्रकामध्यूषुषो¹⁾ जनस्य संपदो मनसोऽप्यभूमिरभवन् |

वसिष्ठस्य वचांसि श्रुत्वा विश्वामित्रेण सह रामस्य गमनं

दश रथोऽन्वಮನ್ಯತ |

मनसा हरिं व्रजति |

तपसां फलमनुभवतु |

दुर्वासाः पाण्डवानां वसति-
मगच्छत् |

भूयांसोऽत्र धान्यराशयो व-
र्तन्ते |

रामो रक्षांसि हत्वा यशो
विन्दत |

गङ्गायाः पयांसि श्वेतानीति
श್ರೂಯತೇ |

¹⁾ ಅಂದರೆ ಅವರ ಸಂವತ್ಸರಿ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಥವು.

ಗುಣಾಃ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಂ ಗುಣಿಷು ನ ಚ ಲಿङ್ಗಂ ನ ಚ ವಯಃ |

ಕೈಕೇಯಾ ದಾಹಂ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜೋ ದಶರಥಃ ಸಹಸ್ರಾ

ಭೂಮಾವಪತನ್ನಿಶ್ಚಿಃಶ್ಚಾಭವತ್ |

ಹರಿಯು ಮಾತಿನಿಂದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿದನು.

ನಾರಾಯಣನ ತಮ್ಮನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.

ಪಾಣಿನಿಯು ವೇದಗಳಿಗೆ ಛಂದಸ್ಸೆಂದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಗಾಳಿಯು ಹೂಗಳಿಂದ ಪರಾಗವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

ರಾಣಿಯ ಕೀರ್ತಿಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಲಿ.

ಪ್ರಿಯಂವದೆಯು ದುರ್ವಾಸನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದಳು.

ಹರಿಯು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದನು.

ರಾಮನು ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಋಷಿಗಳ ಪರ್ಣಶಾಲೆಗಳು ಗಿಡಗಳ ಟೊಂಗೆ

ಗಳಿಂದಲೂ ಎಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಭಗೀರಥನು ತಪಶ್ಚರ್ಯಾದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಸರೋವರಗಳ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಮಲಗಳಿರುವವು.

ಅರಸನು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಮಾನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ಹಳೇ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸವುಗಳನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಆತ್ಮವು ಹಳೇ ದೇಹವನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ರಘುರಾಜನು ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು

ಗೆದ್ದನು.

ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಜಲ್ಲಿದ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ

ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ ಜನರು ಸುಖವಾಗಿದ್ದರು.

ಕತ್ತಲೆಯನಂತರ ಬೆಳಕು ಬರುವದು, ಬೆಳಕಿನನಂತರ ಕತ್ತಲೆ ಬರುವದು.

ಬಲೆಯನ್ನು ಮುಳ್ಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿದವು. [ಉಂಟು.

ಬಡವರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಪಾಪ ಶೂರರು ಕೀರ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಮರಣವನ್ನು ಸಹ ಲಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ತಮ್ಮನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು.

(ಅವನು) ದೇವರಿಂದ ಬಹಳ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. [ವದು.

ಸದ್ಗುಣಿಗಳಿಗೆ ಸತ್ಯವು ಜೀವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿರು ವೇವರು ಭಕ್ತರಿಂದ ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ವಾಂಸನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮನ್ನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆ.

೧. ಅಸ್, ಇಸ್, ಇಯಸ್ ಅಥವಾ ಏಯಸ್, ವಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವೇನು?

೨. ವಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರ ಆದೇಶವು ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತದೆ? ಮತ್ತು ತಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಇಕಾರವಿದ್ದರೆ, ಅದು ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

೩. ವಸ್, ಇಯಸ್ ಅಥವಾ ಏಯಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ನಾಮಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪಗಳು ಹ್ಯಾಗಾಗುತ್ತವೆ?

೪. ನಭಸ್, ಧನ್ತಸ್, ಜಗ್ಮಿವಸ್ (ಪು. ಸ್ತ್ರೀ. ನ.); ಲಘೀಯಸ್ (ಪು. ಸ್ತ್ರೀ. ನ.); ಪಯಸ್, ಚಕ್ರವಸ್ (ಪು. ಸ್ತ್ರೀ. ನ.); ಜಯಾಸ್ (ಪು. ಸ್ತ್ರೀ. ನ.); ಚಕ್ರಸ್, ವನೌಕಸ್ (ಪು. ಸ್ತ್ರೀ.); ಸೇದಿವಸ್ (ಪು. ಸ್ತ್ರೀ. ನ.), ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರಿ.

೨೮ ನೇ ಪಾಠ.

ವಿಧ್ಯರ್ಥ.

ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಪರಸ್ಪ್ರೇಷದ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ. ಪು.	ಇತ್	ಇತಾಮ್	ಇಯುಸ್
ಮ. ಪು.	ಇಸ್	ಇತಮ್	ಇತ
ಉ. ಪು.	ಇಯಮ್	ಇವ	ಇಮ

ಆತ್ಮನೇಷದ.

ಪ್ರ. ಪು.	ಇತ	ಇಯಾತಾಮ್	ಇರನ್
ಮ. ಪು.	ಇಥಾಃ	ಇಯಾಥಾಮ್	ಇವಮ್
ಉ. ಪು.	ಇಯ	ಇವಹಿ	ಇಮಹಿ

ವಿಧ್ಯರ್ಥದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಗಣಸಂಬಂಧದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಪರಸ್ಪ್ರೇಷದ.

ಪ್ರ. ಪು.	ವಸೇತ್	ವಸಂತಾಮ್	ವಸೇಶುಃ
ಮ. ಪು.	ವಸೇಃ	ವಸಂತಮ್	ವಸಂತ
ಉ. ಪು.	ವಸೇಯಮ್	ವಸೇವ	ವಸೇಮ

ಆತ್ಮನೇಷದ.

ಪ್ರ. ಪು.	ಶ್ರುಯೇತ	ಶ್ರುಯೇತಾಮ್	ಶ್ರುಯೇರನ್
ಮ. ಪು.	ಶ್ರುಯೇಥಾಃ	ಶ್ರುಯೇತಾಮ್	ಶ್ರುಯೇವಮ್
ಉ. ಪು.	ಶ್ರುಯೇಯ	ಶ್ರುಯೇವಹಿ	ಶ್ರುಯೇಮಹಿ

ವಿಧ್ಯರ್ಥದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಂಭವ, ಆಜ್ಞೆ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಇಚ್ಛೆ, ಆಶೆ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕೇತಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅಖೇಡ (ಪು.) [ಅಖನ್ (ಪು.) ಮಾ
ಗ್, ಖೇಡ (ಪು.) ದಣವು] ಪ್ರವಾಸ
ಶ್ರಮ.

ಅನುರಂಜನ (ನ.) ಸಂತೋಷಿನೋಣ.

ಅಪಗ್ನಿತ (ಪು.) ಅಕ್ಷರಶತ್ರು, ದಡ್ಡ.

ಅಪಾಯ (ಪು.) ಕೇಡು, ಹಾನಿ.

ಅಭಿಮತ (ಅಭಿ + ಭೂ ಇದರ ಕ.
ಭೂ. ಕೃ.) ಪರಾಜಿತ, ಗೆಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ.

ಅಹಿತ (ನ.) ಉಪದ್ರವ, ಉಕಸಾನು.

ಆವರಣ (ನ.) ಅಚ್ಚಾದನ, ಅಡ್ಡಿ.

ಉತ (ಅ.) ಅಥವಾ, ಇಲ್ಲವೆ.

ಭುಕ್ತ (ವಿ.) ಕೀಳ, ನೀಚ.

ಗಾನ (ನ.) ಹಾಡು.

ಜಾಯಾಪತಿ (ಪು. ದ್ವಿವ.) ದಂಪತಿ,
ಗಂಡಹೆಂಡರು.

ತಮಿಸ್ತಾ (ಪ್ರೀ.) ಕತ್ತಲೆ, ರಾತ್ರಿ.

ತೃಪಿತ (ವಿ.) ನೀರಡಿಸಿದ.

ದಾರಿದ್ರ್ಯ (ನ.) ಬಡತನ.

ದೀನ (ವಿ.) ಬಡ.

ಕುಕ್ಷಿ (ಪ್ರೀ.) ಕೀಳಸ್ಥಿತಿ.

ಧೀರ (ವಿ.) ದಿಟ್ಟ, ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳ, ಜಾಣ.

ನೀಚೈರಾಖ್ಯಾ (ವಿ.) [ಆಖ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.)
ಹೆಸರು] ನೇಚೆಸ ಎಂಬ ಹೆಸ
ರುಳ್ಳ.

ನ್ಯಾಯಸಭಾ (ಪ್ರೀ.) [ನ್ಯಾಯ (ಪು.) ಎ
ಚಾರ, ಸಭಾ (ಪ್ರೀ.) ಆಸ್ಥಾನ]
ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನ.

ಪ್ರತಿಹತ (ಪ್ರತಿ + ಹನ್ ಇದರ ಕ.
ಭೂ. ನಾ. ವಿ.) ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ.

ಪರಕೀಯ (ವಿ.) ಇನ್ನೊಬ್ಬರ, ಹೆರ
ವರ.

ಪಿತರೌ (ಪು. ದ್ವಿವ.) ತಾಯಿ ತಂದೆ
ಗಳು.

ಪುಂಥ (ವಿ.) ಪವಿತ್ರ.

ಪ್ರಥಮಸುಕೃತ (ನ.) [ಪ್ರಥಮ (ವಿ.) ಮುಂ
ಚಿನ, ಸುಕೃತ (ನ.) ಚಲೋ ಕೆಲಸ]
ಮೊದಲಿನ ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸ.

ಪ್ರಾಸ (ಪ್ರ + ಆಪ್ ಇದರ ಭೂ. ಕೃ.)
ತಲಪಿದ, ಮುಟ್ಟಿದ, ಬಂದ.

ವಹಿಸ್ (ಅ.) (ಇಂದ) ಹೊರಗೆ (ಇ
ದು ವಂಚನಾವಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವ
ಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ).

ಬಾಗಿರಥಿ (ಪ್ರೀ.) ಗಂಗಾನದಿ.

ಖೂರಿ (ವಿ.) ಬಹಳ.

ಖೋಸ್¹⁾ (ಅ.) ಎಲೈ (ಸಂಚೋದನಾ
ರ್ಥಕ ನಿಪಾತ).

ಖೊನ (ನ.) ಮೂಕತನ.

ರಕ್ಷಣ (ನ.) ಕಾಯೋಣ, ಕಾವಾ
ಡೋಣ.

ರಜ್ಜು (ಪ್ರೀ.) ಹಗ್ಗ.

ವಿಗ್ನ (ಪು.) ಅಡ್ಡಿ.

ವಿಪತ್ತಿ (ಪ್ರೀ.) ಬಡತನ, ಕೀಳಸ್ಥಿತಿ.

ವಿಮಾರ್ಗ (ಪು.) ಕೆಟ್ಟ ಹಾದಿ, ದುರ್ವ
ರ್ತನ.

¹⁾ ಇದರ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವಾಗಲಿ ಮೃದುವ್ಯಂಜನವಾಗಲಿ ಬರಲಾಗಿ ಖೋಸ್
ಇದರ ಸಹಕಾರವು ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ವಿಮುಖ (ವಿ.) ಪರಾಙ್ಮುಖ, ಮೋರೆ
ತಿರುವಿದ.

ವಿಷಾಮಹೇತುಃ, ವಿಷಾಮಹೇತು ಇದರ
ಪದ್ಧಿ.

ವಿಷಾಮ (ಪ.) ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋ
ಣ, ವಿಕ್ರಾಂತಿ.

ಹೇತು (ಪು.) ಕಾರಣ, ಉದ್ದೇಶ.

ಶೋಭನ (ವಿ.) ಚಲೋ, ಒಳ್ಳೋ.

ಸಂಶ್ರಯ (ಪು.) ವಿಕ್ರಾಂತಿಸ್ಥಳ.

ಸಮಾಜ (ಪು.) ಸಮುದಾಯ.

ಸುಕೃತ (ನಂ) } ಒಳ್ಳೋಕೆಲಸ, ಸದ್
ಸುಚರಿತ (ನಂ) } ಕೃತ.

ಸುರಭಿ (ವಿ.) ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ.

ಸುವೃತ್ತ (ವಿ.) ನೀತಿಯ, ಉತ್ತಮ.

ಕ್ಲೃಪ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಸಮರ್ಥನಾಗು.

ಗಾಹ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಅವ + ಗಾಹ್
ಸ್ನಾನ ಮಾಡು.

ಆ + ಚರ್ ಮಾಡು. [ಕಾಯು.

ತಪ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಪ್ರಕಾಶಿಸು,

ಹ್ರಹ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ದ್ರೋಹ ಮಾಡು.

ಅಧಿ + ವಸ್ ಮೇಲೆ ಕೂಡು, ಆಶ್ರ
ಯಿಸು.

ನಿಸ್ + ಪಠ್ [ನಿಷ್ಪಠ್] ಹುಟ್ಟು.

ಭಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ. ಪರ.) ಆಶ್ರ
ಯಿಸು, ಸೇವಿಸು.

ಲಘ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಅವ +
ಲಘ್ ಆಶ್ರಯಿಸು.

ವಿ + ಸ್ಮ ಮರೆ.

ವಾಕ್ಯ ಗಳು.

ವಿಪದಾಭಿಭೂತೋಽಪಿ ನ ಧರ್ಮ ಲ್ಯಜೇಯಮ್

ಇಚ್ಛಾಮಿ ಸೋಮಂ ಪಿವೇದ್ಭವಾನ್ |

ಕಿಂ ಭೋ ನೃತ್ಯಂ ಶಿಕ್ಷೇಯೋತ ಗಾನಮ್ |

ಭೂರಿಣಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ತತ್ವಮವಗಚ್ಛೇಃ |

ಪುತ್ರಾಃ ಸುಚರಿತೈಃ ಪಿತರೌ ಪ್ರಾಣಿಯೇಯುಃ |

ईश्वरस्य पूजया शान्तिं विन्देवहि |

ರಜ್ಜುಂ ಸರ್ಪ ನ ಮನ್ಯೇಧವಮ್ |

दुर्दशां गते नरि क्षुद्रोप्यहितमाचरेत् |

वर्धमानं व्याधिं जयन्तं शत्रुं च नोपेक्षत |

पण्डितानां समाजेऽपण्डिता मौनं भजेयुः |

ಕುಸುಮೈಃ ಸುರಭಿಣಿ ಹರ್ಮ್ಯೇಽಧ್ವವೇದಂ ನಯೇತಾಃ |
 ಪ್ರಜಾನಾಮನುರಜ್ಜನಾಯ ರಾಜಾನೋ ಯತೇರನ್ |
 ಸುವೃತ್ತಾಯ ನೃಪತಯೇ ಪ್ರಜಾ ನ ದ್ರುಹೇಯುಃ |
 ಯದಿ ಹರಿರ್ವಿಮಾರ್ಗಾನ್ನಿವರ್ತೇತ ಶೋಭನಂ ಭವೇತ್ |
 ಧರ್ಮೇ ರತಾಃ ಪ್ರಜಾ ಹರಿಂ ಪश्यೇಯುಃ |
 ವತ್ಸೌ ಮಾತುರಾಜ್ಞಾಮನುರಧ್ಯೇಯಾಥಾಮ್ |
 ಧೈರ್ಯಮವಲಮ್ಬ್ಯ ಶತ್ರುಭಿಃ ಸಹ ಯುಧ್ಯೇತಾಃ |
 ನಾರಾಯಣಸ್ಯಾಲಸ್ಯಾಹಾರಿದ್ರ್ಯಾ ನಿಷ್ಪದೇತ |
 ಶಿಷ್ಯಸ್ಯಾಪಿನಯಂ ಗುರುಂ ಸಹೇತ |
 ವಿಪತ್ತೌ ಧೀರೋ ನ ಮುಹ್ಯೇದ್ಧರ್ಮಂ ವಾ ನ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ |
 ಇಚ್ಛಾಮಿ ಪುನರಪಿ ಪುण्याಂ ಭಾಗೀರಥೀಮವಗಾಹೇವಹೀತ್ಯವದಬ್ರಾಮಂ
 ಸೀತಾ |
 ಸಂಶ್ರಯಾಪ್ತಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಮಿತ್ರೇ ಪ್ರಥಮಸುಕೃತಾನಿ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಕ್ಷುಬ್ಧಾಽಪಿ ನ
 ವಿಮುಖೋ ಭವೇತ್ |
 ತೃಪಿತಾಯ ಜಲಂ ಯಚ್ಛೇ¹⁾ದ್ವೀಪದೀನಸ್ಯ ಚಾಪದಮ್ |
 ನೇತ್ರೈರಾಖ್ಯಂ ಗಿರಿಮಧಿವಸೇಸ್ತತ್ರ ವಿಶ್ರಾಮಹೇತೋಃ |
 ಸೂರ್ಯ ತಪತ್ಯಾವರಣಾಯ ದೃಢಃ ಕಲ್ಪೇತ ಲೋಕಸ್ಯ ಕಥಂ ತಮಿಸ್ರಾ |

(ನೀವಿಬ್ಬರು) ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮನುಷ್ಯರು (ತಮ್ಮ) ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

(ನೀನು) ವಿಷದ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಸಾಯುವಿ.

(ಎರಡು) ಕೈಗಳಲ್ಲಿ (ಎರಡು) ಪುಸ್ತಕಗಳು ಒಯ್ಯಲ್ಪಡಬಹುದು.

(ನೀವಿಬ್ಬರು)(ನಿಮ್ಮ) ಗುರುವಿನಿಂದ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಯಿರಿ.

1) ಅನುನಾಸಿಕದ ಹೊರತು ಯಾವದೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೂ ರದ್ದು ಮುಂದಿನ ಹೆಕಾರಕ್ಕೆ ಆ ವರ್ಗದ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಕ್ಷರವು ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

(ನಾವು) ಗಿಡದ ಸೆರಳಿಗೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವಾ.

ಅರಸರು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಆಪಾಯದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

(ನಾವು) ಶುದ್ಧ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸೋಣ.

(ನೀನು) ಬಡವರಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

(ನೀವು ನಿಮ್ಮ) ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಬೇಡರಿ.

ಮನುಷ್ಯರು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷೋಭಿಸಬಾರದು.

ಮನುಷ್ಯರು ಹೆರವರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಆಶಿಸಬಾರದು.

(ಆ ಇಬ್ಬರು) ವೋಸಗಾರರನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅರಸನು
ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು.

(ನಾವು) ದೇಶವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೆ, ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸುವೆವು.

ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿಗಾರರು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಜ ಮಾತಾಡಬೇಕು.

(ನಾನು) ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದರೆ, ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತವುಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ತರುವೆನು.

(ನೀವು) ಸುಳ್ಳು ಆಡಿದರೆ, (ನಿಮ್ಮ) ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಡುವಿರಿ.
ಅರಸನು ಶತ್ರುವಿನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಗೆ ಒಯ್ದನು.

ಪಾಪ ಮಾಡುವಾಗ ಗುರುಗಳಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ, (ನಾನು) ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವೆನು.

ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಛಿಕ್ಕೆಬೀಡಿದರೆ, ಏನಾದರೂ ಹಣವನ್ನು ದೊರಕಿಸುವರೋ?

ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಲೆಂದು (ನಾನು) ಸಹೋದರಿಯರಿಗೆ ಬಹಳ ಹಣಕೊಟ್ಟೆನು.

ಗಂಡಹೆಂಡರು ದಿನಾಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
ಮನುಷ್ಯನು ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬಾರದು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗುರುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಅಡ್ಡಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ (ನೀವು) ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು.

ಪರೀಕ್ಷೆ.

೧. ಅನದ್ಯತನಭೂತಕಾಲಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧ್ಯರ್ಥ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮ್ಯವೇನು?

೨. ವಿಧ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ?

೩. ಭೌಸ್ ಎಂಬದರ ಸಕಾರವು ಯಾವಾಗ ಲೋಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ?

೪. ಭೃ, ಇಕ್ಷ, ನಿ+ಮಾನ್, ಸೃಜ್, ಹ, ಡಿ, ಸೃಗ್, ಸ್ಥಾ, ಜನ್, ಪಾ ಕರ್ತರಿ, ಕರ್ಮಣಿ, ಕ್ತ ಕರ್ಮಣಿ, ಅನ್ಯು+ಭೃ ಕರ್ತರಿ, ಕರ್ಮಣಿ, ಆ ಕರ್ಮಣಿ, ಮುಕ್ ಕರ್ತರಿ, ಕರ್ಮಣಿ ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ ವಿಧ್ಯರ್ಥದ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಒಗನೇ ಪಾಠ.

ಸರ್ವನಾಮಗಳು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ: —

ಸರ್ವೆ ಎಲ್ಲಿ, ತತ್ ಅದು, ಏತತ್ ಇದು, ಯತ್ ಯಾವ (ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕ), ಕ್ವಿಮ್ ಯಾವ (ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ), ಅಸ್ಮತ್ ನಾನು, ನಾವು, ತ್ವಮ್ ನೀನು, ನೀವು, ಇಮ್ ಇದು, ಅಮ್ ಇದು ಅಥವಾ ಅದು.

೧. ಆಕಾರಾಂತ ಸರ್ವನಾಮಗಳಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದ ಐದು ಪ್ರತ್ಯಯವಿಶೇಷಗಳು ಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಉಳಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅವು ಆಕಾರಾಂತ ನಾಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಥಮಾಯ ಬಹುವಚನ	ಕೈ
ಚತುರ್ಥೀ ಏಕವಚನ	ಸ್ಮೈ
ಪಂಚಮೀ ಏಕವಚನ	ಸ್ಮಾತ್
ಷಷ್ಠೀ ಬಹುವಚನ	ಓಷಾಮ್
ಸಪ್ತಮೀ ಏಕವಚನ	ಮ್ಸಿನ್

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಸರ್ವ:	ಸರ್ವಾ	ಸರ್ವೇ
ದ್ವಿ.	ಸರ್ವಮ್	ಸರ್ವಾ	ಸರ್ವಾನ್
ತೃ.	ಸರ್ವೇಣ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವೇ:
ಚ.	ಸರ್ವಸ್ಮೈ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವೇಭ್ಯ:
ಐ.	ಸರ್ವಸ್ಮಾನ್	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವೇಭ್ಯ:
ಷ.	ಸರ್ವಸ್ಯ	ಸರ್ವಯೋ:	ಸರ್ವೇಷಾಮ್
ಸ.	ಸರ್ವಮ್ಸಿನ್	ಸರ್ವಯೋ:	ಸರ್ವೇಷು

೨. ಆಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಸರ್ವನಾಮಗಳಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದ ಐದು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ವಿಶೇಷವಾದವುಗಳು. ಆ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಉಳಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆಕಾರಾಂತ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ನಾಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಐದು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್‌ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಆಕಾರವು ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚತುರ್ಥೀ ಏಕವಚನ	ಸ್ಯೈ
ಪಂಚಮೀ ಏಕವಚನ	ಸ್ಯಾಸ್
ಷಷ್ಠೀ ಏಕವಚನ	ಸ್ಯಾಸ್
ಷಷ್ಠೀ ಬಹುವಚನ	ಸಾಮ್
ಸಪ್ತಮೀ ಏಕವಚನ	ಸ್ಯಾಮ್

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಸರ್ವಾ	ಸರ್ವೇ	ಸರ್ವಾ:
ದ್ವಿ.	ಸರ್ವಾಮ್	ಸರ್ವೇ	ಸರ್ವಾ:

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ತ.	ಸರ್ವಯಾ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವಾಭಿಃ
ತ.	ಸರ್ವಸ್ಯೈ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವಾಭ್ಯಃ
ಜ.	ಸರ್ವಭ್ಯಾ	ಸರ್ವಾಭ್ಯಾಮ್	ಸರ್ವಾಭ್ಯಃ
ಜ.	ಸರ್ವಸ್ಯಾಃ	ಸರ್ವಯೋಃ	ಸರ್ವಾಸಾಮ್
ಸ.	ಸರ್ವಸ್ಯಾಭ್	ಸರ್ವಯೋಃ	ಸರ್ವಾಸು
ನಪು.	ಸರ್ವಮ್	ಸರ್ವೇ	ಸರ್ವಾಣಿ

೩. ತಡ್, ಏತಡ್, ಯಡ್, ಕಿಮ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತ, ಏತ, ಯ, ಕ ಎಂಬ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಹೊಂದಿ, ಆಕಾರಾಂತ ಸರ್ವನಾಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ತಡ್, ಏತಡ್ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಃ¹⁾, ಏಷಃ ಎಂಬ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

೪. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತಾ, ಏತಾ, ಯಾ, ಕಾ ಎಂಬ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಹೊಂದಿ, ಆಕಾರಾಂತ ಸರ್ವನಾಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. -ತಡ್, ಏತಡ್‌ಗಳ ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನಗಳು ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಸಾ, ಏಷಾ ಎಂದು ಆಗುತ್ತವೆ.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ	ತಡ್	ತೇ	ತಾನಿ
ಪ್ರ. ದ್ವಿ.	ಏತಡ್	ಏತೇ	ಏತಾನಿ
	ಯಡ್	ಯೇ	ಯಾನಿ
	ಕಿಮ್	ಕಂ	ಕಾನಿ

¹⁾ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಃ, ಏಷಃ ಇವುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ವರವಾದರೆ, ವಿಸರ್ಗವು ಶೋಷ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಸ ಪುರುಷಃ, ಏಷ ಬಾಲಕಃ.

೫. ಉತ್ ಶಬ್ದದ ಮೂರೂ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ, ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ತೃತೀಯೆಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಪಷ್ಠಿ-ಸಪ್ತಮಿ ಗಳ ದ್ವಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ ಎಂಬದಕ್ಕೆ ಉತ್ ಆದೇಶವು ಏಕಲ್ಪ ದಿಂದಾಗುತ್ತದೆ.

(ಪುಲ್ಲಿಂಗ.)

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ದ್ವಿ.	ಉತ್, ಉತ್	ಉತೌ, ಉನೌ	ಉತಾನ್, ಉನಾನ್
ತೃ.	ಉತೇನ, ಉನೇನ		
ಪ. ಸ.		ಉತಯೋಃ, ಉನಯೋಃ	

(ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ.)

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ದ್ವಿ.	ಉತಾಮ್, ಉನಾಮ್	ಉತೇ, ಉನೇ	ಉತಾಃ, ಉನಾಃ
ತೃ.	ಉತಯಾ, ಉನಯಾ		
ಪ. ಸ.		ಉತಯೋಃ, ಉನಯೋಃ	

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ದ್ವಿ.	ಉತ್, ಉತ್	ಉತೇ, ಉನೇ	ಉತಾನಿ, ಉನಾನಿ

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅಲ್ಪ (ಏ.) ತುಸು, ಸಣ್ಣ.
 ಅವಶಾತ (ಏ.) ಶುಷ್ಕ, ದೊಡ್ಡ.
 ಆಯಾಸ (ಪು.) ಪ್ರಯತ್ನ, ತೊಂದರೆ.
 ಚಾರ (ಏ.) ಸುಂದರ, ಚಂದವಾದ
 ಜಾತ್ಮ (ಪು.) ನೀಚಾತ್ಮ.
 ಅಭರ (ಏ.) ನಾಶರಹಿತವಾದ.
 ಅಖಿಲ (ಏ.) ಎಲ್ಲ, ಸರ್ವ.

ಅಶ್ವಿ (ಸ್ತ್ರೀ) ಅರಣ್ಯ.
 ಆತ್ಮಜ (ಪು.) ಮಗ.
 ಇಷ್ಠ (ಏ.) ಬಯಸಿದ್ದು (ಇಷ್ಠ ಇದರ
 ಭೂ. ಕ್ಕ. ಎ.).
 ಕಾರ್ಪಲ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಮಾರ್ಕುಸಿಯ
 ಹೆಸರು.
 ಕಾಶ್ಚನ (ಏ.) ಬಂಸಾರ.

ಕುಲೀನ (ಎ.) ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದಂಥ.

ಗುಣಜ (ಎ.) [ಗುಣ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಜ್ಞಾ
ತಳ] ಯೋಗ್ಯತೆ ತಿಳಿಯುವವ.

ಚಾರ್ಯ (ನ.) ತುಡುಗು, ಕಳವು.

ಇಕ್ಷಿಣಾ (ಪ್ರೀ.) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧರ್ಮಾ
ರ್ಥ ಕೊಟ್ಟ ಹಣ.

ದರ್ಶನೀಯ (ಎ.) ನೋಡ ತಕ್ಕಂಥ,
ಸುಂದರ, ಚೆಲುವ.

ದೇಶ (ಪು.) ನಾಡು.

ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ನ.) ಶಕ್ತಿ, ಬಲ.

ನಿಷ್ಣಾತ (ಎ.) ಕುಶಲ, ನಿಪುಣ. [ತ್ರ.

ಪೂತ (ಪೂ ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ. ಎ.) ಪವಿ

ಪ್ರಪನ್ನ (ಪ್ರ + ಪಙ್ ಇದರ ಕ. ಭೂ. ಕಾ.

ಎ.) ಯುಕ್ತ, ಹೊಂದಿದ.

ದಿಶ್ ¹⁾ (ಪ್ರೀ.) ದಿಕ್ಕು.

ಕುರಾಪ (ಎ.) ದೊರಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಠಿಣವಾದ.

ಕೈವಾಯತನ (ನ.) ಗುಡಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ.

ಚಾಪಾಪ್ರಥಿವೀ (ಪ್ರೀ. ವ್ಹಿ. ನ.) ಆಕಾಶ
ಭೂಮಿಗಳು.

ಮಹತ್ ¹⁾ (ಎ.) ದೊಡ್ಡ.

ರೋದನ (ನ.) ಅಳೋಣ.

ವಿಧೃತ (ವಿ + ಭೃ ಇದರ ಕ. ಭೂ.
ಕಾ. ಎ.) ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ, ಆಧಾರ
ಕೊಟ್ಟ, ಧರಿಸಿದ.

ಅದ್ವೇಯ (ಎ.) ವಿಶ್ವಸನೀಯ.

ಸಾಧ್ಯ (ಎ.) ಸಾಧ್ಯವಾದ, ದೊರಕಿಸಲಿ
ಕ್ಕೆ ಬರುವ.

ಪ್ರಯಾಗ (ಪು.) ಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರು.

ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಹ್ (ಎ.) ಬಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ, ತತ್ತ್ವ
ರ್ಥ ಬಲ್ಲವ.

ಮಹಿಷಾಸುರ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನ
ಹೆಸರು (ಕೋಣನ ಹಾಗೆ ಆಕಾರ
ವಳ್ಳ).

ಮೆದಿನೀ (ಪ್ರೀ.) ಪೃಥ್ವಿ, ಭೂಮಿ, ನೆಲ.

ವಿತ್ತ (ನ.) ದ್ರವ್ಯ, ಹಣ.

ಶ್ರುತಿಮತ್ (ಎ.) ವೇದ ಬಲ್ಲವ.

ತುರ್ಗಾ (ಪ್ರೀ.) ಒಬ್ಬ ದೇವಿಯ ಹೆಸರು,
ವಾರ್ವತಿ.

ಗೈ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಹಾಡು.

ಪ್ರ + ಅರ್ಥ್ ಹುಡುಕು, ಬಯಸು.

ನಡ್ [ನಾಡ್] (೧೦ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.)
ನೋಗು ತಕ್ಕೊಳ್ಳು (ಆಟದಲ್ಲಿ).

¹⁾ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಂಜನಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪರವಾಗಲು ಇ
ಇದು ಕ್ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಮೃದು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಬರಲಾಗಿ ಕ್, ಗ್ ಆಗು
ತ್ತದೆ (೨ನೇ ಪುಟ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೪ ನೋಡು).

²⁾ ವಸ, ಕೈಯಸ್, ಏಯಸ್ ಅಂತಗಳುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳಂತೆಯೇ ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಮೊದಲ
ನೇ ಐದು ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಪ್ರ. ದ್ವಿ. ಸಂಭೋಧನ ಬಹು
ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹತ್ ಶಬ್ದದ ಉಪಾಂತ್ಯ ಆಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಅಂತ್ಯದ
ನ್ದ ಹಿಂದೆ ನ್ ಬರುವದು. ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ ಶಬ್ದವು ಬಹುತರವಾಗಿ ಮಹಾ
ಆಗುತ್ತದೆ.

ಎ೦ ಕೃ ಗ ಳು.

ಕೋಽತ್ರಾಗತಃ |

ಕಸ್ಯೈತಾನಿ ಪುಸ್ತಕಾನಿ |

ಕಸ್ಯಾಃ ಪುತ್ರಾ ಏತೇ |

ಯಂ ಪುರುಷಂ ಹ್ಯೋಽಪಶ್ಯಂ ತಮೇವಾಹ್ವಯಾಮಿ |

ಸಾ ಬಾಲಾ ನ ¹⁾ಕಿಂಚಿದವದತ್ |

ತೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ದಕ್ಷಿಣಾಮಯಚ್ಛಮ್ |

ಕಸ್ಮಾನ್ ²⁾ಗರಾಹ್ಮತ ಆಗತಃ |

ಏತೇಷಾಂ ಯದ್ಯದಿಷ್ಟಂ ತತ್ತತ್ಕ್ರಿಯತಾಮ್ |

ಯಾಃ ಕಥಾಃ ಪುರಾಣೇಷು ಶ್ರೂಯಂತೇ ತಾ ಏವೈತೇ ನಾಟಯಂತಿ |

ಸ ಏವೈಷ ಪ್ರದೇಶೋ ಯस्ಮಿನ್ ಪ್ರಿಯಯಾ ಸಹ ಚಿರಮವಸಮ್ |

ಯೇನೈತದಖಿಲಂ ಜಗನ್ನಿರಮೀಯತ ತಸ್ಮೈ ನಮ ಇಶ್ವರಾಯ |

ತೇಷು ತೇಷು ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ನಿಷ್ಣಾತೈಃ ಪಂಡಿತೈಃ ಸಹ ರಾಜಾಽಭಾಷತ |

ಕಯೋಸ್ತೇ ವಾಸಸೀ |

ಯಯಾತ್ಮಾನಂ ಪೂತಂ ಮನ್ಯತೇ ವಸಿಷ್ಠಸ್ತಾಮಹುನ್ಧರೀಂ ವಂದಸ್ವ |

ಸರ್ವಾಸ್ತು ಕಲಾಸ್ತು ಪ್ರಾಕೀಣ್ಯಮುಪಗತೋ ರಾಜಪುತ್ರಃ |

ಯಯಾ ಮಹಿಷಾಸುರೋ ಹತಸ್ತಸ್ಯೈ ದುರ್ಗಾಯೈ ನಮಃ |

ತೇ ನದ್ಯೌ ಪ್ರಯಾಗೇ ಸಂಗಚ್ಛೇತೇ |

ಯಾಭ್ಯಾಂ ಚೌರೈಃ ಕೃತಂ ತೌ ಪುರುಷೌ ರಾಜಾಽದೃಢಯತ್ |

ಏತಸ್ಯಾಮೃತವ್ಯಾಂ ಪುರಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ಮುನಯೋ ನ್ಯವಸನ್ |

ಯೈರ್ಮದಿನ್ಯುತ್ಪಾತಾ ಯೇ ಚ ಕಪಿಲಸ್ಯ ಕೌಪೇನ ದग्ಧಾಸ್ತಾನ್ ಸಗರ-

ಸ್ಯಾತ್ಮಜಾನ್ ಭಗೀರಥೋ ಗङ್ಗಾಯಾ ಜಲೇನೋದಧಗತ್ |

¹⁾ 'ಚಿತ್' ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವರವಾದ 'ಕ್ರಿಮ್' ಶಬ್ದವು ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಬೋಧಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಕಾಚಿತ್ ಯಾವನೋ, ಕಿಚಿತ್ ಯಾವನೋ, ಕಶ್ಚಿತ್ ಯಾವನೋ, ಇತ್ಯಾದಿ.

²⁾ ಪುಟ ೬೯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ೨ ನೋಡು.

ಯಾಸಾಂ ವಿವಾಹಾಃ ಸ್ವಪುತ್ರೈಃ ಸಹ ಸಮಜಾಯಂತ ತಾಭಿರ್ಜನಕಸ್ಯ

ಕನ್ಯಾಭಿಃ ಪ್ರಪನ್ನೋ ರಾಜಾ ದಶರಥೋಽಯೋಧ್ಯಾಮಗच्छತ್ |

ನ ದೃಶ್ಯತೇಽನ್ವ ಕೋಽಪಿ ರೋದನಂ ತು ಶ್ರೂಯತೇ |

ಪುರಾ ಯಾನಿ ವಸ್ತುನಿ ಮಹತಾ ಶ್ರಮೇಣ ಸಾಧ್ಯಾನ್ಯಾಸಂಸ್ತಾನ್ಯಧುನಾ

ಯನ್ವಾಣಾಂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದಲ್ಪೇನೈವಾಯಾತೇನ ಸಾಧ್ಯಾನಿ |

ಕಿಂ ತಸ್ಯಾ ಧೇನ್ವಾ ಕ್ರಿಯತೇ ಯಸ್ಯಾ ದುಗ್ಧಂ ನೌಪಲಭ್ಯತೇ |

ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿ ವित्तं ಸ ನರಃ ಕುಲೀನಃ

ಸ ಪण्डಿತಃ ಸ ಶ್ರುತಿಮಾನ್ ಗುಣಜಃ |

ಸ ಏವ ವಕ್ತಾ ಸ ಚ ದರ್ಶನೀಯಃ

ಸರ್ವೇ ಗುಣಾಃ ಕಾಶ್ಚನಮಾಶ್ರಯಂತೇ ||

ಇವರು ಯಾರು?

ಅವರ ಉದ್ಯೋಗವೇನು?

ಆಕೆ ಹರಿಯ ಮಗಳು.

ಆಕೆಯ ಹೆಸರೇನು?

ರಾಮನು ಯಾರಿಗೆ ಹೀಗಂದನು?

ಅವನು ಗೋವಿಂದನ ಸಹೋದರನು.

ಅವನ ಸಂಗಡ ನಾನು ಸಾಲಿಗೆ ಹೋದೆನು.

ನಾರಾಯಣನು ಆ ಹುಡುಗರ ಸಂಗಡ ಆಡುವದನ್ನು ಅವನು
ನೋಡಿದನು.

ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ?

ಆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೊನಗಳುಂಟು.

ಆತನು ಆಕೆಯಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಆ ಊರುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಜನರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ?

ಶೂದ್ರಕನು ಯಾವ ದೇಶದ ಅರಸೋ ಆ ದೇಶದಿಂದ ಅವರು
ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಣಿಯು ತನ್ನ ಹತ್ತರ ಇದ್ದ ದಾಸಿಯರಿಗೆ ಹೂಗಳನ್ನು ತರ ಹೇಳಿದಳು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅರಸು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದನು.

ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ?

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು?

ಈ ನಾಶರಹಿತವಾದಂಥ ಆತ್ಮದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಕಾಶವೂ ಭೂಮಿ ಯೂ ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಆ ಇಬ್ಬರಿಂದ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ (ನಾನು) ಬಹುಕಾಲ ಇದ್ದೆನು.

ಆ ನೀಚಾತ್ಮನು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದನು?

ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಂದವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಯುಂಟು.

ಹರಿಯು ಅವನಿಗೊಂದು ಅವಿಶ್ವಸನೀಯವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹುಡುಕುವಂಥವನು ಆಕೆಯಿಂದ ದೊರಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಕಠಿಣವಾದಾನು?

ಪರೀಕ್ಷೆ.

೧. ನಾಮ-ಸರ್ವನಾಮಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಛೇದವೇನು?

೨. ದರ್ಶಕ-ಸಂಬಂಧಿ-ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ-ಸರ್ವನಾಮಗಳ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ ಉಂಟೋ, ವ್ಯಂಜನ ಉಂಟೋ? ಅವು ಸ್ವರಾಂತ ನಾಮಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆಯೋ?

೩. ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಃ, ಏಷಃ, ಅವುಗಳ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

೪. ಯದ್, ತದ್, ಏತದ್, ಕಿಮ್, ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮೂರೂ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡಿಸಿರಿ.

೩೦ನೇ ಪಾಠ.

ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳು.

ಶ್ರುತ್ವಾನ್ ನೀನು ಅಥವಾ ನೀವು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಶ್ರು.	ತ್ವಮ್	ಶ್ರುವಾಮ್	ಶ್ರುಯಮ್
ದ್ವಿ.	ತ್ವಾಮ್, ತ್ವಾ	ಶ್ರುವಾಮ್, ವಾಮ್	ಶ್ರುಮಾನ್, ವಃ
ತ್ವ.	ತ್ವಯಾ	ಶ್ರುವಾಭ್ಯಾಮ್	ಶ್ರುಮಾಭಿಃ
ತೃ.	ತುಭ್ಯಮ್, ತೇ	ಶ್ರುವಾಭ್ಯಾಮ್, ವಾಮ್	ಶ್ರುಮಭ್ಯಮ್, ವಃ
ಚ.	ತ್ವತ್	ಶ್ರುವಾಭ್ಯಾಮ್	ಶ್ರುಮತ್
ಛ.	ತವ, ತೇ	ಶ್ರುವಯೋಃ, ವಾಮ್	ಶ್ರುಮಾಕ್ರಮ್, ವಃ
ಝ.	ತ್ವಯಿ	ಶ್ರುವಯೋಃ	ಶ್ರುಮಾಸು

ಅಸ್ಮದ್ ನಾನು ಅಥವಾ ನಾವು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಶ್ರು.	ಅಹಮ್	ಆವಾಮ್	ವಯಮ್
ದ್ವಿ.	ಯಾಮ್, ಮಾ	ಆವಾಮ್, ನೌ	ಅಸ್ಮಾನ್, ನಃ
ತ್ವ.	ಮಯಾ	ಆವಾಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮಾಭಿಃ
ತೃ.	ಮಹ್ಯಮ್, ಮೇ	ಆವಾಭ್ಯಾಮ್, ನೌ	ಅಸ್ಮಭ್ಯಮ್, ನಃ
ಚ.	ಮತ್	ಆವಾಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮತ್
ಛ.	ಮಮ, ಮೇ	ಆವಯೋಃ, ನೌ	ಅಸ್ಮಾಕ್ರಮ್, ನಃ
ಝ.	ಮಯಿ	ಆವಯೋಃ	ಅಸ್ಮಾಸು

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅಪರಾಧಲವ (ಪು.) ಸ್ವಲ್ಪ ತಪ್ಪು.

ಅವಿಶ್ವಾಸ್ಯ (ಎ.) ನಂಬಿಗೆ ಇಲ್ಲ
ದಂಥ.

ಆರ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.) ಗೌರವವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ.

ಕ್ರಾಲ (ಪು.) ಸಮಯ, ಹೊತ್ತು.

ಜೇತು (ಪು.) ಜಯಕಾಲಿ, ಗೆಲ್ಲುವವ.

ದಾಸಜನ (ಪು.) ಸೇವಕ.

ದೈವ (ಸು.) ಹಣೆಬರಹ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ.

ನಾನ್ವಿನಿ (ಪ್ರೀ.) ಹುಡುಗ.

ನಿರಸ್ತ (ಎ.) ಚದರಿಸಿದ, ದಿಕ್ಕಾಪಾ
ಲಾದ, ಹರವಿದ (ನಿರ್ + ಅಸ್
+ ನೇ ಗು.).

ನಿರ್ಫಲ (ಎ.) ವ್ಯರ್ಥ.

ಪ್ರತನು (ಎ.) ಸಣ್ಣ, ಚಿಕ್ಕ.

ಉಚಿತ (ಎ.) ತಕ್ಕ, ಯೋಗ್ಯವಾದ.

ಋತ್ವಿಜ್ (ಪು.) ಋತ್ವಿಜ, ಯಜ್ಞ
ಮಾಡಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಒ
ಬ್ಬನ.

ಉತಾಕೃಶ (ಎ.) ಈ ತರದ.

ಕಾರುಣಿಕ (ಎ.) ಕರುಣವುಳ್ಳ.

ತಾಡನ (ನು.) ಹೊಡೆಯೋಣ, ಹೊಡತ.

ಕುರಸ್ (ಅ.) ಹೂರವಾಗಿ.

ನಿಮಿತ್ತ (ನು.) ಕಾರಣ.

ಪರ್ಯಾಕ್ರೂ (ಎ.) ಕದಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಕಂ
ಗೆಟ್ಟ.

ಮತಿ (ಪ್ರೀ.) ವಿಚಾರ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ,
ಮನೋಭಾವ.

ಮಾನಿನಿ (ಪ್ರೀ.) ಗರ್ವವುಳ್ಳ ಹೆಂ
ಗಸು, ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ.

ರಘುನಾಥ (ಪು.) ರಘುಗಳ ಬಡೆಯ.

ಭೂತಾರ್ಥ (ಪು.) ನಿಜ, ಯಥಾರ್ಥ; ಸಂ
ಭವಿಸಿದ ಸಂಗತಿ.

ಮೆಳಜಾಲ (ನು.) ಮೋಡಗಳ ಸಮು
ದಾಯ.

ಲವ (ಪು.) ಲೇಶ, ಅಣು, ಚೂರು.

ವಿಶೋಗ (ಪು.) ಅಗಲುವಿಕೆ.

ಶಿವ (ಪು.) ಕಲ್ಯಾಣ, ಸುಖ.

ಸಾವಿತ್ರಿ (ಪು.) ಸೂರ್ಯ.

ಸಾಕ್ಷಿನ್ (ಎ.) ಸಾಕ್ಷಿಯವ.

ಸೋಮವಾಸರ (ನು.) ಇಂದುವಾರ.

ಗುರು (ಪು.) ಪೂಜ್ಯ ಮನುಷ್ಯ, ಉಪಾ
ಧ್ಯಾಯ.

ಅವ್ (೧೦ನೇ ಗಣ, ಪರ.) ಕಾಪಾಡು.

ಗಮ್ (ಇದರ ಹಿಂದೆ ಶರಣ ಅಡವಾ
ವಶ ಎಂಬದರ ದ್ವಿತೀಯಾ ಏಕ
ವಚನ ಬರಲಾಗಿ) ಕರಣ ಹೋಗು.

ಪಾರ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಪರ. ಅತ್ಯು.) ದಾಟು.

ವರ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಅತ್ಯು.) ಅವನವನು,
ಅವನರ ಮಾಡು.

೧೦ ಕೃ ಗ ೪೦.

ನಾಹಮಪರಾಧಿ |

ರघುನಾಥ: ಸ್ನಿಹ್ಯತ್ಯಾತ್ರಯೋ: |

ಕುತ್ರಾಸ್ತಿ ಮೇ ಪುತ್ರಕ: |

ಭಗವತಿ ಸ್ವಾಮಹಂ ವಂದೇ |

ಮಾಸ್ಮಾನವಧೀರಯ |

ವಿಷ್ಣುರ್ವೌಽವತು |

ತ್ವಯಾ ಸಹೋಪವನಂ ಗಂತುಮಿच्छಾ-
ಮಿ |

ಆರೈ ಕಥಯಾಮಿ ತೇ ಭೂತಾರ್ಥಮ್ |

ಮಹ್ಯಂ ಧನಂ ನ ಯच्छಸಿ |

ಶಿವೋ ವ: ಶಿವಾಯ ಭವತು |

ಬಾಲಕೌ ಯುವಯೋ: ಪಿತಾ ಕಾ-
ಸ್ತಿ |

ಪೃಥಿವೀಂ ರಕ್ಷತ್ಸು ಯುಷ್ಮಾಸು ಕುತೋ
ನೋ ಭಯಮ್ |

ಯುಷ್ಮದಧಿಗತಾಂ ವಾರ್ತಾಂ ಸರ್ವೈಭ್ಯ:
ಶಂಸಾಮಿ |

ಮರುತಾ ಮೇಘಜಾಲಮಿವ ದೈವೇನಾಸ್ಮಾಕಂ ಸರ್ವೈ ಮನೋರಥಾ ನಿರಸ್ತಾ: |

^೧ಕಮಪರಾಧಲವಂ ಮಯಿ ಪಶ್ಯಸಿ ತ್ಯಜಸಿ ಮಾನಿನಿ ದಾಸಜನಂ

^೨ತೇಷಾಂ ವಭೂಸ್ತ್ವಮಸಿ ನಂದಿನಿ ಪಾರ್ಥಿವಾನಾಂ [ಯತ: |

ಯೇಷಾಂ ಕುಲೇಷು ಸಖಿತಾ ಚ ಗರ್ಹವ್ಯಂ ಚ ||

ಯುಯಂ ವಯಂ ವಯಂ ಯುಯಮಿತ್ಯಾಸೀನ್ಮತಿರಾತ್ರಯೋ: |

ಕಿಂ ಜಾತಮಧುನಾ ಯೇನ ಯುಯಂ ಯುಯಂ ವಯಂ ವಯಮ್ ||

ತಸ್ಯ ಪಿಡಾಂ ಹರ್ತುಮಸ್ಮಾಭಿಧಿ-

ಂತಿತ ಉಪಾಯೋ ನಿಷ್ಫಲೋ-

ಽಭವತ್ |

ತವ ಸುಚರಿತಂ ಮಮೇವ ಪ್ರತನು

ಯತೋ ನ ದೀರ್ಘ ಕಾಲಮಾವಾಂ

ಸುಖಮನ್ವಭವಾವ |

ತ್ವರತೇ ಮಮ ಮನೋಽವ್ಯಯನಾಯ |

ಅಸ್ಮಾಕಮಶ್ವ ಏಷ: |

ಕ್ವ ಗತಾ ಮೇ ಮಾತಾ |

ಏತಸ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತಸ್ಯ ಶ್ರವಣೇನ ಪ-

ರ್ಯಾಕುಲಮಾವಯೋರ್ಮನ: |

ಕಿಂ ತವ ಪಾಪೇ ರಾಮೇಣ ಮಯಾ ವಾ

ಪಾಪಂ ಕೃತಮಿತ್ಯಪ್ಪ್ರಚ್ಛತ್ಕು-

ಕ್ಷೋ ದಶರಥ: ಕೈಕೇಯೀಮ್ |

ಕೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ತಸ್ಯೈವಂ ತ್ವಮ-

ನರ್ಥಾಯಾಶೋಚತಾ |

ದೀನೇಷ್ವಸ್ಮಾಸ್ವಪ್ಯೇತಾದೃಶೋ ಭ-

ವತ: ಸ್ನೇಹ: |

^೧ ಗಂಡನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ.

^೨ ಸೂರ್ಯನು ವಂಶಕ್ಕೆ ಕುಳುಗುರುವಾದ ವಸಿಷ್ಠನು ಸೀತೆಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ನೀನು ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮನುಷ್ಯನು.

ನಾನು ಅವಿಶ್ವಾಸಿ ಎಂದು ಸಂಶಯ ಪಡುತ್ತೀಯೋ?

ನೀವು ಬಿಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿದಾಗ ದಾರಿಯನ್ನು ಯಾರು ತೋರಿಸಿದರು?

ನಿನಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?

ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು, ಅವನು ತಿರಿಗಿ ಬರುವಾಗ

ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಂದು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಅಲ್ಲಿ ಏನಾಯಿತು ನಮಗೆ ಹೇಳು.

ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವು ಎಲ್ಲಿ ಉಂಟೆಂದು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು.

ನಮ್ಮ ವಿಯೋಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಖೇದ ಪಡಬೇಡ.

ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾವು ಎಲ್ಲ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ದಾಟಿದೆವು.

ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಏನು ಮಾಡಿದಿರೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಸ್ಮರಿಸು
ತ್ತೇನೆ.

ಸಾಕ್ಷಿಯವರಿಗೆ ಸೋಮವಾರ ಬನ್ನಿರೆಂದು ನಾನು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ
ದೆನು.

ನೀವು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಧಾನ್ಯದ ರಾಶಿಗಳ
ನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು.

ನೀನು ಅಪಜಯ ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದಂಡಿನವರು ಮೈರಿಗೆ
ಶರಣು ಹೋದರು.

ನಾವಿಬ್ಬರು ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

ಈ ಹೂವುಗಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಂದ ತರಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಅವನು ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಪಡಕೊಂಡನು.

ನೀವಿಬ್ಬರು ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತೀರಿ.

ನಾನು ನಿನಗೆ ಈ ಬಕ್ಷಿಸು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಮಾರ್ಗವು ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಏನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಋತ್ವಿಜರು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಎಲೈ ಕರುಣವುಳ್ಳ ತಂದೆಯೇ, ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ
ಸಿಟ್ಟುಗಬೇಡ.

ಅವನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರ ಹೋದನು.

ಆ ನಾಯಿಯನ್ನು ಹೊಡಿಯುವದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಅಯೋಗ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ನೀನು ರಕ್ಷಕನಿರಲು ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳು ಆಪತ್ತನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವದು ಹ್ಯಾಗೆ?

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಮೇಲಾದವನು.

೨೧ನೇ ಪಾಠ.

ಅದ್‌ಸ್ ಆ, ಈ; ಇಕ್‌ಮ್ ಈ.

(ಪುಲ್ಲಿಂಗ.)

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರ.	ಅಸೌ	¹⁾ ಅಸ್ಮ	ಅಸ್ಮಿ
ದ್ವಿ.	ಅಸ್ಮು	ಅಸ್ಮು	ಅಸ್ಮನ್
ತೃ.	ಅಸ್ಮುನಾ	ಅಸ್ಮುಭ್ಯಾಂ	ಅಸ್ಮಿಭಿಃ

¹⁾ ಅದ್‌ಸ್ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಹೊರತು ಉಳಿದ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವದಂದರೆ:— ಅದ್‌ಸ್ ಶಬ್ದದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ರೂಪವು ಅಥ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಸರ್ವ ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡಿಸು. ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಣಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಾದೇಶ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮುಂದೆ ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರವಿದ್ದರೆ ಣಕಾರವನ್ನೂ, ದೀರ್ಘ ಸ್ವರವಿದ್ದರೆ ಋಕಾರವನ್ನೂ ಹಾಕು. ಬಹುವಚನದ ಣಕಾರಕ್ಕೆ ಷಕಾರಾದೇಶ ಮಾಡು, ಅಂದರೆ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ರೂಪಗಳು ಆಗುವವು. ತೃತೀಯೆಯ ಏಕವಚನ-ಬಹುವಚನಗಳು ಅಥನ, ಅಥೈ: ಎಂತ ಆಗದೆ ಅಥನಾ, ಅಥೈಃ ಆಗುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿ. ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಣಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನಿಯಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ತಕ್ಕದ್ದು. ಅಥಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸರ್ವ ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡಿಸಿ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ರೂಪಗಳನ್ನಾದರೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಕ.	ಅಸ್ಮೈ	ಅಸ್ಮಯಾಮ್	ಅಸ್ಮಿಭ್ಯಃ
ಜ.	ಅಸ್ಮಾನ್	ಅಸ್ಮಯಾಮ್	ಅಸ್ಮಿಭ್ಯಃ
ಝ.	ಅಸ್ಮ್ಯ	ಅಸ್ಮಯೋಃ	ಅಸ್ಮಿಣಾಮ್
ಞ.	ಅಸ್ಮಿನ್	ಅಸ್ಮಯೋಃ	ಅಸ್ಮಿಣು

(ಪ್ರೀತಿಂಗ.)

ಉ.	ಅಸೌ	ಅಸ್ಮು	ಅಸ್ಮುಃ
ಊ.	ಅಸ್ಮು	ಅಸ್ಮು	ಅಸ್ಮುಃ
ಋ.	ಅಸ್ಮುಯಾ	ಅಸ್ಮುಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮುಭಿಃ
ಆ.	ಅಸ್ಮುಯೈ	ಅಸ್ಮುಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮುಭ್ಯಃ
ಇ.	ಅಸ್ಮುಯಾಃ	ಅಸ್ಮುಭ್ಯಾಮ್	ಅಸ್ಮುಭ್ಯಃ
ಋ.	ಅಸ್ಮುಯಾಃ	ಅಸ್ಮುಯೋಃ	ಅಸ್ಮುಣಾಮ್
ಞ.	ಅಸ್ಮುಯಾಮ್	ಅಸ್ಮುಯೋಃ	ಅಸ್ಮುಣು

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಉ. ಡ್ವಿ.	ಅವಃ	ಅಸ್ಮು	ಅಸ್ಮನಿ
----------	-----	-------	--------

ಉಳಿದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.

ಇವು ಈ.

(ಪುಲ್ಲಿಂಗ.)

ಉ.	ಅಯಮ್	ಇಮೌ	ಇಮೇ
ಊ.	ಇಮಮ್	ಇಮೌ	ಇಮಾನ್
ಋ.	ಅನೇನ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಏಭಿಃ
ಆ.	ಅಸ್ಮೈ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಏಭ್ಯಃ
ಇ.	ಅಸ್ಮಾನ್	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಏಭ್ಯಃ
ಋ.	ಅಸ್ಯ	ಅನಯೋಃ	ಏಷಾಮ್
ಞ.	ಅಸ್ಮಿನ್	ಅನಯೋಃ	ಏಷು

(ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ.)

	ಏಕವಚನ	ದ್ವಿವಚನ	ಒಪವಚನ
ಪ್ರ.	ಇಯಮ್	ಇಮೇ	ಇಮಾಃ
ದ್ವಿ.	ಇಮಾಮ್	ಇಮೇ	ಇಮಾಃ
ತೃ.	ಅನಯಾ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಆಭಿಃ
ಚ.	ಅಸ್ಯೈ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಆಭ್ಯಃ
ಪ.	ಅಸ್ಯಾಃ	ಆಭ್ಯಾಮ್	ಆಭ್ಯಃ
ಪ.	ಅಸ್ಯಾಃ	ಅನಯಾಃ	ಆಸಾಮ್
ಪ.	ಅಸ್ಯಾಮ್	ಅನಯಾಃ	ಆಸು

(ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.)

ಪ್ರ. ದ್ವಿ.	ಇದಮ್	ಇಮೇ	ಇಮಾನಿ
------------	------	-----	-------

ಉಳಿದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ.

ಶಬ್ದಗಳು.

ಅಕ್ಷಮಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಮತ್ಸರ, ಸ್ಪರ್ಧೆ.

ಅಥವಾ (ಏ.) ಇಲ್ಲವೆ.

ಅವಧೀರಣಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೂಕೋಣ, ಪ್ರತಿಸಾರಣೆ, ಧಿಕ್ಕಾರ.

ತತ್ರಾತ (ಏ.) ನಿಶ್ಚಯವಾದ. [ಸರು.

ತರ್ವಶಿ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಬಟ್ಟೆ ಆಸ್ಪರೆಯ ಪೆ

ಕವೀಶ (ಪು.) (ಕವಿ ಕವನ ಮಾಡುವವ, ಇಶ ಶ್ರೇಷ್ಠ) ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಕಿಲ (ಏ.) ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ.

ಗೃಭ್ರಗಾಜ (ಪು.) ಜಟಾಯು, ಹದ್ದುಗಳ ಒಡೆಯ.

ದ್ವುಃಖಿತ (ಏ.) ದುಃಖವಳ್ಳ, ಬಿನ್ನ.

ಕವಶಾಸ (ಪು.) ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷ.

ತುತಮ್ (ಏ.) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ತೀವ್ರ.

ಪುತ್ರೀಕೃತ (ಏ.) (ಪುತ್ರ ಮಗ, ಕೃತ ಮಾಡಿದ) ಮಗನಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ದತ್ತಕ.

ಕರ್ಮ (ಪು.) ಲೋಭ, ಕೃಪಣ.

ಅಲಮ್ + ಕೃ ಅಲಂಕರಿಸು, ಶೃಂಗಾರಮಾಡು.

ಗತೀ (ಸ್ತ್ರೀ.) ತಗ್ಗು.

ಛತ್ರ (ಛತ್ರ ಇದರ ಕ. ಭೂ. ಕಾ. ನಾ. ಏ.) ಮುಚ್ಚಿದ.

ಜವ (ಪು.) ತ್ವರೆ, ವೇಗ.

ಕೃಶ್ಯ (ಏ.) ಕಾಣಿಸುವ.

ಭಿಕ್ಷಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಭಿಕ್ಷೆ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಾಯ.

ಶಯ (ಪು.) ಕುಡುರೆ. [ದಿರು.

ವಿ + ರಮ (ಪರಸ್ಕೈ.) ನಿಲ್ಲು, ಮಾಡ

ಗೀತಿ (ಪ್ರೀ.) ರೀತಿ, ಬಗೆ. ತಕ್ಕ.
 ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯ (ಎ.) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡ
 ಸಂಗತ (ನ.) ಸ್ನೇಹ, ಸೆಳೆತನ.
 ಸಂಗಮ (ಪು.) ಸಂಗಮ, ಕೂಡೋಣ.
 ಸಾಹಸ (ನ.) ಸಾಹಸ, ಎದೆಗಾರಿಕೆ.
 ಸ್ವಾತು (ಎ.) ರುಚಿಯುಳ್ಳ.
 ಪುರ: (ಕೆ. ಅ.) ಮುಂದೆ (ಸ್ಥಳ).
 ಪುಷ್ಪಧಾರಿನ್ (ಎ.) ಹೂಗಳುಳ್ಳಂಥ.
 ಪ್ರಭವ (ಪು.) ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಉಗಮ.
 ಪ್ರಸನ್ನ (ಎ.) ಸಂತುಷ್ಟ.
 ಪ್ರಿಯತಮಾ (ಎ. ಪ್ರೀ.) ಅತಿ ಪ್ರಿಯಳಾದ.
 ಬೇಕಾದವಳು.
 ಪ್ರಿಯಾಪ್ರವೃತ್ತಿ (ಪ್ರೀ.) (ಪ್ರಿಯಾ ಪ್ರಿಯ
 ಳು, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸುದ್ದಿ) ಪ್ರಿಯಳ ವ
 ತರಮಾನ.
 ಭೀಷ (ಎ. ಪ್ರೀ.) ಪುಕ್ಕಿ, ಅಂಜಬುರಿಕೆ.
 ಮದಿರಾಕ್ಷಿ (ಪ್ರೀ.) ಮರುಳು ಮಾಡುವ
 ಮನೋಹರವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವಳು.

ಮಧುಕರ (ಪು.) ಸುಂಗಿಹುಳ, ತುಂಬಿ.
 ಲತಾಗೃಹ (ನ.) ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದಾದ ಮನೆ.
 ಕುಂಜ.
 ವಸತನ್ತು (ಎ.) ಸುಂದರ ಶರೀರವುಳ್ಳಂಥ,
 ಚಲುವ, ಸುಂದರ.
 ವಶಾ (ಪ್ರೀ.) ಸಹಚರಿ, ಹೆಣ್ಣಾನೆ.
 ವಾಸ (ಪು.) ವಾಸಸ್ಥಳ.
 ವಿಪ್ರಿಯ (ಎ.) ತುಚ್ಛ: (ನ.) ಮನಸ್ಸಿಗೆ
 ಬೇಡಾದದ್ದು.
 ಸ್ತೋತ್ರ (ನ.) ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾ
 ದ, ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀ.
 ವೀಥಿ (ಪ್ರೀ.) ಬೀದಿ, ಮಾರ್ಗ.
 ವೃಷಭವಜ (ಪು.) ಶಿವ.
 ಶಿವಾಲಯ (ನ.) ಈಶ್ವರನ ಗುಡಿ.
 ಸಂಗಮೋತ್ಸುಕ (ಎ.) ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಲವ
 ಲವಿಕೆಯುಳ್ಳ.
 ಸಾರ್ವಜ್ಞ (ಪು.) ಒಂದು ತರದ ಪಕ್ಷಿ.

ಅಭಿ + ಅರ್ಥ (೧ನೇ ಗ. ಅ.) ಬಿನ್ನವಿಸು, ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು.

ವಾಕ್ಯಗಳು.

इदमासनमलंक्रियतां भवता ।
 मृगस्य जवस्याक्षमयंवामी रथ्या धावन्ति ।
 अनया रीत्या व्याख्येयोऽयं ग्रन्थः ।
 वत्स विरमास्मात्साहसात् ।
 अमू तौ तरू यौ ह्योऽपदयम् ।
 अस्मै विदधे ब्राह्मणाय दक्षिणां प्रयच्छ ।
 अनयोः कन्ययोः संगतं मे रोचते ।

* ಇಮಂ¹⁾ ಸಾರಙ್ಗಂ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರವೃತ್ತಯೇಽಭ್ಯರ್ಥಯೇ ।

ಅಯಂ²⁾ ಸ ತೇ ತಿष्ठತಿ ಸಂಗಮೋತ್ಸುಕೋ

ವಿಶಾಙ್ಕುಸೇ ಭೀರು ಯತೋಽವಧೀರಣಾಮ್ ।

ಅಮುಂ³⁾ ಪುರಃ ಪಶ್ಯಸಿ ದೇವದಾರ್ಹಂ

ಪುತ್ರೀಕೃತೋಽಸೌ ವೃಷಭಧ್ವಜೇನ ।

* ಸ್ತ್ರೀರತ್ನೇಷು ಮಮೋರ್ವಶೀ ಪ್ರಿಯತಮಾ ಯುತೇ ತವೇಯಂ ವಶಾ ।

* ಮಧುಕರ ಮದಿರಾಕ್ಷಯಾಃ ಶಂಸ ತಸ್ಯಾಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿ

ವರತನುರಥವಾಸೌ ನೈವ ದೃಷ್ಟಾ ತ್ವಯಾ ಮೇ ।

* ಹಂಸ ಪ್ರಯच्छ ಮೇ ಕಾಂತಾಂ ಗತಿರಸ್ಯಾಸ್ತ್ವಯಾ ಹತಾ ।

ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಲತಾಗೃಹೇ ತ್ವಮಭವಃ ।

ಅಸ್ಯೈವಾಸೀನ್ಮಹತಿ ಶಿಖರೇ ಗೃಧ್ರರಾಜಸ್ಯ ವಾಸಃ ।

ಮನೋಹರಾ ಅಮೀ ವೃಕ್ಷಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಪುಷ್ಪಧಾರಿಣಿಃ ।

ಅಗच्छದಮುಯಾ ವೀತ್ಯಾ ದಾಸ್ಯಮ್ ದ್ರುತಮಾನಯ ।

ಕೃತಂ ಕಿಮೇभिಃ ತವ ವಿಪ್ರಿಯಂ ಯ-

ದನಿಷ್ಟಮೇಷಾಮಸಿ ಕರ್ತುಮುಚ್ಯತಃ ।

ಪಾದಾನಮೀಷಾಂ ಪ್ರಣತೋ ಯತೋಽಸೌ

1) ಈ * ಚಿನ್ತವು ಯಾವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಅರಸನು ಅಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಒಂದು ಮಾವಿನ ತೋಪಿನೊಳಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಾ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಆಕೆಯು ಕಾಣದ ಹಾಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅರಸು—ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳ ನಿಷಯಕ್ಕೆ ನಿನಾದರು ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವಿರಾ? ಎಂದು ಆತ್ಮ ಇತ್ತ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ವತುವಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಚಿನ್ತವುಳ್ಳ ಎರಡನೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವನು ಒಂದು ಅನೇಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

2) ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನು ತನ್ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವನೆಂಬ ಭಯವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಆಕೆಯ ಪ್ರಿಯನು ಈ ಮಾತು ಅಡಿದ್ದಾನೆ.

3) ತಿವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿರುವ ಒಂದು ವೃಕ್ಷದ ಬಗ್ಗೆ ಒಬ್ಬನೊಡನೆ ಅಡಿದ ಒಬ್ಬನ ಮಾತು.

ಭದ್ರಂ ತತೋಽಮಿಭಿರ್ಮುಷ್ಯ ಕಾರ್ಯಮ್ |

ಪುರ್ಯಾ ಪುರಾಽಸ್ಯಾಂ ಕಿಲ ಕಾಲಿದಾಸೋ

ನಾಸಾಭವಯೋ ನ್ಯವಸತ್ಕವೀಶಃ |

ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನಾ ಭಗವತೀಮಂ ವರಂ ಯಾತೇ |

[ಯತೇ]

ಅಸ್ಮಿಂಛೋಕೇ¹⁾ ಯತ್ಕ್ರಿಯತೇ ತಸ್ಯ ಫಲಮಮೃಷಿಂಛೋಕೇಽನುಭು-

ಃಪಿವಿಚೋಮಿಃ ಸಾನ್ತ್ವಯ ಮೇ ದುಃಖಿತಾಂ ಭಾರ್ಯಾಮ್ |

ಹೇ ಸೀತೇ ಪುತ್ರಾವಿಮೌ ತೇ |

ಇದು ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವು.

[ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅರಸನ ಜಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ

ಈ ಹುಡುಗಿಯರು ಕುಣಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಾನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮಂಗವಿದೆ.

ಈ ಹೊಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನೀರು ಉಂಟು.

ಈ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದವೆ.

ಈ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಹೊಡೆದೆನು.

ಈ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ನಾನು ಈಶ್ವರನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆನು.

ಈ ಹೊಳೆಗಳ ಉಗಮಗಳು ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟು.

ಈ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಆ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಿಠಾಯಿ ಕೊಡಿರಿ.

ಆ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುವ ಹುಲಿಯನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದೆನು.

ಈ ಇಬ್ಬರು ಕಳ್ಳರಿಂದ ನನ್ನ ಬಂಗಾರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆನು.

ರಣಭೂಮಿಯಿಂದ ಆ ಸಿಪಾಯಿಯು ಓಡಿಹೋಗುವದನ್ನು ಕಂಡೆನು.

¹⁾ ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಲ್ಲಕಾರ ಪರವಾದರೆ, ಲ್ಲಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ನ್ನದ ಮೂಲದ ಲ್ಲ ಬಂದರೆ, ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ, ಅನುಸಾರಿಕ ಲ್ಲಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾದಿಕಾರನು ಆ ಹಾದಿಯಿಂದ ಹೋದನು.

ಈ ಎರಡು ತಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚು.

ನಾನು ಆ ಲೋಭಿಯಿಂದ ಧರ್ಮಾದಾಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಅರಸನ ಅರಮನೆಯು ಈ ಹೊಳೆಯಿಂದ ಎರಡು ಹರದಾರಿ ಉಂಟು

ನನಗೆ ಆ ರುಚಿಯಾದ ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ಕೊಡು.

ಈ ಚಿಗರೆಯಿಂದ ಯಾವ ತಪ್ಪು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ?

ಈ ಎರಡು ಹೊಳೆಗಳ ಸಂಗಮವು ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು.

ಈ ಅರಿವೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ನಾನು ಅದೃಶ್ಯನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರು ಕೂಡ ಲಗ್ನವಾಗ ತಕ್ಕವರಿದ್ದಾರೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆ.

೧. ಯಾವ ಸರ್ವನಾಮದ ರೂಪಗಳು ಅತಿಶಯ ಅನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ?

೨. ಮೂರೂ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅದಸ್, ಇದಮ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಶ್ರುಮದ್, ಅಸಮದ್ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ನಡಿಸಿರಿ.

೩. ಅದಸ್ ಶಬ್ದದ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವದು?

೪. ಮಹತ್ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಡಿಸಿರಿ.

೫. ಲಕಾರ ಪರವಾದ ತ ವರ್ಗವು ಯಾವ ವಿಕಾರ ಹೊಂದುತ್ತದೆ?

೨ನೇ ಪಾಠ.

ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದ ಸುಭಾಷಿತಗಳು.

विद्वत्त्वं च नृपत्वं च नैव तुल्यं कदाचन ।

स्वदेशे पूज्यते राजा विद्वान् सर्वत्र पूज्यते ॥

ವರಮೆಕೊ ಗುಣಿ ಪುತ್ರೊ ನ ಚ ಮೂರ್ವಶಾನಾನ್ಯಪಿ ।
 ಏಕಶ್ಚಂದ್ರಸ್ತಮೋ ಹಂತಿ ನ ಚ ತಾರಾಗಣೋಽಪಿ ಚ ॥
 ಏಕೆ^೧ ನಾಪಿ ಸುವೃಕ್ಷೇಣ ಪುಷ್ಪಿತೇನ ಸುಗಂಧಿನಾ ।
 ವಾಸಿತಂ ತದ್ವನಂ ಸರ್ವಂ ಸುಪುತ್ರೇಣ ಕುಲಂ ಯಥಾ ।
 उत्सवे व्यसने चैव दुर्भिक्षे शत्रुविग्रहे ।
 राजद्वारे श्मशाने च यस्तिष्ठति स बान्धवः ॥
 ದುರ್ಜನಃ ಪ್ರಿಯವಾದಿ ಚ ನೈತದ್ವಿಶ್ವಾಸಕಾರಣಮ್ ।
 ಮಧು ತಿಷ್ಠತಿ ಜಿಹ್ವಾಘ್ರೇ ಹೃದಯೇ ತು ಹಲಾಹಲಮ್ ॥
 ದುರ್ಜನಃ ಪರಿಹರ್ತವ್ಯೋ ವಿಷಯಾಲಂಕೃತೋಽಪಿ ಸನ್ ।
 ಮಗಿನಾ ಭೂಷಿತಃ ಸರ್ಪಃ ಕಿಮಸೌ ನ ಭಯಂಕರಃ ॥
 ಕುಲಿನೈಃ ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಂ ಪಣಿಡತೈಃ ಸಹ ಮಿತ್ರತಾಮ್ ।
 ಜ್ಞಾತಿಮಿಶ್ರ ಸಮಂ ಮೇಲಂ ಕುರ್ವಾಣೋ ನ ವಿನश्यತಿ ॥
 ಯೋ ಧ್ರುವಾಣಿ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಅಧ್ರುವಂ ಪರಿಣಿವೃತೇ ।
 ಧ್ರುವಾಣಿ ತಸ್ಯ ನश्यಂತಿ ಅಧ್ರುವಂ ನಷ್ಟಮೇವ ಚ ॥
 ಪಾದಪಾನಾಂ ಭಯಂ ವಾತಃ ಪದ್ಮಾನಾಂ ಶಿಶಿರೋ ಭಯಮ್ ।
 ಪರ್ವತಾನಾಂ ಭಯಂ ವಜ್ರಃ ಸಾಧುನಾಂ ದುರ್ಜನೋ ಭಯಮ್ ॥
 ತಸ್ಮಾತ್ಸ್ವವಿಷಯೇ ರಕ್ಷಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಭೂತಿಮಿच्छತಾ ।
 ಯಜ್ಞೈರ್ನಾಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸ್ವರ್ಗೋ ರಕ್ಷಣಾತ್ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಯಥಾ ॥
 ಯಥಾ ಫಲಾನಾಂ ಪಕ್ವಾನಾಂ ನಾನ್ಯತ್ರ ಪತನಾದ್ಭಯಮ್ ।
 एवं नरस्य जातस्य नान्यत्र मरणाद्भयम् ॥
 ನ ಭಿತೋ ಮರಣಾದಸ್ಮಿ ಕೇವಲಂ ದೂಷಿತಂ ಯಶಃ ।
 विशुद्धस्य हि मे मृत्युः पुत्रजन्मसमः किल ॥

^೧ ಏಕ ಶಬ್ದವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅದು ಸರ್ವ ಶಬ್ದದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಅಪಾಪಾನಾಂ ಕುಲೇ ಜಾತೇ ಮಯಿ ಪಾಪಂ ನ ವಿಶ್ಯತೇ
ಯದಿ ಸಂಭಾವ್ಯತೇ ಪಾಪಮಪಾಪೇನ ಚ ಕಿಂ ಮಯಾ ॥

ಅರ್ಥಮನರ್ಥ ಭಾವಯ ನಿದ್ಯಂ ನಾಸ್ತಿ ತತಃ ಸುಖಲೇಶಃ ಸತ್ಯಮ್ |
ಪುತ್ರಾದಪಿ ಧನಭಾಜಾಂ ಭೀತಿಃ ಸರ್ವತ್ರೈವಾ ವಿಹಿತಾ ರೀತಿಃ ॥
ಕಾ ತತ್ರ ಕಾಂತಾ ಕಸ್ತೇ ಪುತ್ರಃ ಸಂಸಾರೋಽಯಮತೀವ ವಿಚಿತ್ರಃ |
ಕಸ್ಯ ತ್ವಂ ವಾ ಕುತ ಆಯಾತಸ್ತತ್ವಂ ಚಿಂತಯ ತದಿದಂ ಭ್ರಾತಃ ॥
ಶತ್ರು ಮಿತ್ರೆ ಪುತ್ರೇ ಬಂಧೌ ಮಾ ಕುರು ಯತ್ನಂ ವಿಘ್ರಹಸಂಧೌ |
ಭವ ಸಮಚಿತ್ತಃ ಸರ್ವತ್ರ ತ್ವಂ ವಾಙ್ಮುಖಸ್ಯಚಿರಾಘದಿ ಸತ್ತತ್ವಮ್ |
ಮಹತಾ ಪುಣ್ಯಪಣ್ಯೇನ ಕ್ರೀತೇಯಂ ಕಾಯನೌ¹⁾ ಸ್ವಯಾ |
ಪಾರಂ ದುಃಖೋದ್ಧೇಗಗ್ಧಂ ತರ ಯಾವನ್ನ ಭಿಷ್ಯತೇ ॥
ಧೈರ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ಪಿತಾ ಹಮಾ ಚ ಜನನಿ ಶಾಂತಿಶ್ಚಿರಂ ಗೇಹಿನಿ |
ಸತ್ಯಂ ಸ್ತನುರಯಂ ದಯಾ ಚ ಭಗಿನಿ ಭ್ರಾತಾ ಮನಃಸಂಯಮಃ ॥
ಶಯ್ಯಾ ಭೂಮಿತಲಂ ದಿಶೋ²⁾ಽಪಿ ವಸನಂ ಜ್ಞಾನಾಮೃತಂ ಭೋಜನ-
ಮೇತೇ ಯಸ್ಯ ಕುಡುಂಬಿನೋ ವದ ಸಖೇ³⁾ ಕಸ್ಮಾದ್ಭಯಂ ಯೋಗಿನಃ ॥
ವಿಪದಿ ಧೈರ್ಯಮಥಾಭ್ಯುದಯೇ ಹಮಾ ಸದಸಿ ವಾಕ್ಪಟುತಾ ಯುಧಿ ವಿಕ್ರಮಃ |
ಯಶಸಿ ಚಾಭಿರುಚಿರ್ವ್ಯಸನಂ ಶ್ರುತೌ ಪ್ರಕೃತಿಸಿದ್ಧಮಿದಂ ಹಿ ಮಹಾತ್ಮ-
ನಾಮ್ ॥
ಆಲಸ್ಯಂ ಹಿ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಶರೀರಸ್ಥೋ ಮಹಾರಿಪುಃ |
ನಾಸ್ತ್ಯುದ್ಯಮಸಮೌ ಬಂಧುಃ ಕೃತ್ವಾ ಯಂ ನಾವಸೀದತಿ ॥

¹⁾ ಈತನೇ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸಂಧಿಸಿಯವುಗಳಂತೆ ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗ ಈ ಶಬ್ದದ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

²⁾ ಪ್ರಧಮೈಕವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಂಜನಾದಿವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪರವಾದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದದ ಶಕಾರಕ್ಕೆ ಕಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

³⁾ ಈ ಶಬ್ದದ ನಿಭಕ್ತಿ ರೂಪಗಳು ಅಸಿಯವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

अस्ति ब्रह्मारण्ये कर्पूरतिलको नाम हस्ती । तमवलोक्य
सर्वे शृगालाश्चिन्तयन्ति स्म यद्ययं केनाप्युपायेन म्रियते
तदास्माकमेतद्देहेन मासचतुष्टयस्य भोजनं भविष्यति । तत्रै-
केन वृद्धशृगालेन प्रतिज्ञातं मया बुद्धिप्रभावादस्य मरणं सा-
धयितव्यम् । अनन्तरं स वञ्चकः कर्पूरतिलकसमीपं गत्वा
साष्टाङ्गपातं प्रणम्यावदहेव दृष्टिप्रसादं कुरु । हस्ती व्रूते
कस्त्वं कुतः समायातः । सोऽवदज्जम्बूकोऽहं सर्वैर्वन-
वासिभिः पशुभिर्मिलित्वा भवत्सकाशं प्रस्थापितो यद्वि-
ना राज्ञाऽवस्थातुं न युक्तं तदत्रटवीराज्येऽभिषेक्तुं भवा-
न्सर्वस्वामिगुणोपेतो निरूपितरतयथा लग्नवेला न विच-
लति तथा कृत्वा सत्वरमागम्यतां देवेन । इत्युक्त्वोत्थाय
चलितः । ततोऽसौ राज्यलोभाकृष्टः कर्पूरतिलकः शृगालव-
र्त्मना धावन् महापङ्के निमग्नः । ततस्तेन हस्तिनोक्तं सखे
शृगाल किमधुना विधेयं पङ्के निपतितोऽहं म्रिये परावृत्य
पश्य । शृगालेन विहस्योक्तं देव मम पुच्छकावलम्बनं कृ-
त्वोत्तिष्ठ । यन्मद्वचसि त्वया प्रत्ययः कृतस्तदनुभूयताम-
शरणं दुःखम् ।

ಕೋಶ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡ.

ಅ

ಅಕಾಲ (ಅ + ಕಾಲ) (ಪು.) ಅಯೋ
ಗ್ಯವಾದ ಕಾಲ.
ಅಕ್ಷಮಾ (ಪ್ರೀ.) ಮತ್ಸರ, ಸ್ಪರ್ಧೆ.
ಅಕ್ಷರ (ಎ.) ನಾಶರಹಿತವಾದ.
ಅಖಿಲ (ಎ.) ಎಲ್ಲ.
ಅಗ್ರ (ಪು.) ಏಷಧ.
ಅಗ್ನಿ (ಪು.) ಬೆಂಕಿ.
ಅಗ್ರ (ನ.) ತುದಿ.
ಅಙ್ಗಲಭೂಮಿ (ಪ್ರೀ.) ಇಂಗ್ಲಂಡ ದೇಶ.
ಅಚಿರಾತ್ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ಬೇಗ.
ಅಜ (ಪು.) ಹೋತು.
ಅಜ್ಞಾನ (ನ.) ತಿಳಿಗೇಡಿತನ.
ಅಹ (೧ನೇ ಗ. ಪ.) ತಿರುಗು.
ಅದವಿ (ಪ್ರೀ.) ಅಡವಿ, ಅರಣ್ಯ.
ಅತಃ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ಇಲ್ಲಿಂದ, ಈ ಕಾರ
ಣದಿಂದ. [ಗತ.
ಅತಿಥಿ (ಪು.) ಆಗಂತುಕ, ಅಭ್ಯಾ
ಅತಿವ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ಬಹಳವಾಗಿ.
ಅತ್ರ (ಕ್ರಿ. ಎ) ಇಲ್ಲಿ.
ಅಥವಾ (ಅ.) ಇಲ್ಲವೆ.
ಅಹ (೧ನೇ ಗ. ಪ.) ತಿನ್ನು.
ಅಥ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ಈಹೊತ್ತು.
ಅಧಿಪತಿ (ಪು.) ಒಡೆಯ.
ಅಧುನಾ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ಈಗ. [ನ.
ಅಧ್ಯಯನ (ನ.) ಕಲಿಯೋಣ, ಅಭ್ಯಾ

ಅಭ್ಯಾಶಿವಸ (ಎ.) ವಾಸಿಸಿದ.
ಅಭ್ರವ (ಎ.) ಅನಿಶ್ಚಿತ, ಕ್ಷಣಿಕ.
ಅಭಿವೇಶ (ಪು.) [ಅಭಿವ (ಪು.) ಮಾ
ಗ್ನ, ಖೇದ (ಪು.) ದಣುವು] ಪವಾಸ
ಶ್ರಮ.
ಅನಂತರಮ್ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ತರುವಾಯ.
ಅನರ್ಥ (ಪು.) ಕೇಡು, ದುಃಖ.
ಅನುಜೀವಿನ್ (ಎ.) ಸೇವಕ, ಅಶ್ರಿತ.
ಅನುರಂಜನ (ನ.) ಸಂತೋಷಿಸೋಣ.
ಅನೃತ (ನ.) ಸುಳ್ಳು: (ಎ.) ಅಸತ್ಯ
ವಾದ.
ಅಂತಃಪುರ (ನ.) ಹಿಂಗಸರ ಕೋಣೆ,
ರಾಣಿವಾಸ.
ಅನ್ಯ (ಎ.) ಕಡೆಯ.
ಅನ್ಯ (ನ.) ಅಹಾರ.
ಅನ್ಯತ್ರ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ.
ಅಪಣ್ಡಿತ (ಪು.) ಅಕ್ಷರಶತ್ರು, ದಡ್ಡ.
ಅಪರಾಧ (ಪು.) ತಪ್ಪು.
ಅಪರಾಧಲವ (ಪು.) [ಅಪರಾಧ (ಪು.)
ತಪ್ಪು, ಲವ (ಪು.) ಲೇಶ, ಚೂರು|
ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪು.
ಅಪರಾಧಿನ್ (ಎ.) ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ,
ದೋಷವುಳ್ಳ.
ಅಪಾಯ (ಪು.) ಕೇಡು, ಹಾನಿ.
ಅಪಿ (ಅ.) ಸಹ, -ರೂ, -ಅಗ್ಯ.
ಅಭಿಧಾನ (ನ.) ಹೆಸರು.

ಅಭಿಭೃತ (ಅಭಿ + ಭ್ರ ಇದರ ಕರ್ಮ. ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಪರಾಜಿತ, ಗೆಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ.

ಅಭಿರುಚಿ (ಪ್ರೀ.) ಮೆಚ್ಚಿಕೆ, ಸೇರಿಕೆ.

ಅಭಿಲಾಷ (ಪು.) ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಬಯಕೆ.

ಅಭಿಷೇಕ್ತುಮ್ (ಅಭಿ + ಸಿಚ್ ಇದರ ಹೇತ್ವರ್ಥಕ ಅನ್ಯಯ) ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ.

ಅಭೂಮಿ (ಪ್ರೀ.) ಭೂಮಿಯಲ್ಲದ, ಅನಿವಸಯ, ಅನಾಸ್ಪದ.

ಅಭ್ಯುತ್ಯ (ಪು.) ಘನತೆ, ಉತ್ಕರ್ಷ.

ಅಮರಾವತೀ (ಪ್ರೀ.) ಇಂದ್ರನ ರಾಜಧಾನಿ.

ಅಮಾತ್ಯ (ಪು.) ಪ್ರಧಾನ, ಮಂತ್ರಿ.

ಅಮ್ಬರ (ನ.) ಆಕಾಶ, ವಸ್ತ್ರ.

ಅಯೋಧ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.) ಒಂದು ಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರು.

ಅರಣ್ಯ (ನ.) ಅಡವಿ, ವನ.

ಅರಿ (ಪು.) ಶತ್ರು, ಹಗೆ.

ಅರೂಢತೀ (ಪ್ರೀ.) ವಸಿಸ್ಥನ ಹೆಂಡತಿ.

ಅರ್ಥ (ನ.) ಪೂಜಾನಾಹಿತ್ಯ.

ಅರ್ಜುನ (ಪು.) ಪಾಂಡುರಾಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯವ.

ಅರ್ಥ (೧೦ನೇ ಗ. ಅತ್ಯು) ಪ್ರ + ಅರ್ಥ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು.

ಅರ್ಥ (ಪು.) ಸಂಪತ್ತಿ, ಧನ.

ಅರ್ಹ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಯೋಗ್ಯನಿರು.

ಅಲಂಕಾರ (ಪು.) ಅಭರಣ.

ಅಲಕ್ಷ್ಮಣೀಯ (ವಿ.) ದಾಟಕೂಡದಂಥ.

ಅಲಿ (ಪು.) ಗುಂಗಿ ಹುಳ, ತುಂಬಿ.

ಅವ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಸಂರಕ್ಷಿಸು.

ಅವತರತ್ (ಅವ + ತ್ ೧ನೇ ಗ. ಪರ. ವ. ಕೃ. ವಿ.) ಇಳಿಯುವ.

ಅವಧೀರಣಾ (ಪ್ರೀ.) ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟೋಣ, ಧಿಕ್ಕಾರ.

ಅವಂತಿ (ಪ್ರೀ.) ಉಜ್ಜಯಿನಿ.

ಅವಲೋಕಯ (ಅವ + ಲೋಕ್ ಇದರ ಭೂ. ಕೃ. ಅ.) ನೋಡಿ.

ಅವಸ್ತು (ನ.) ಒಡವೆ ಅಲ್ಲದ್ದು.

ಅವಸ್ವಾರೋಪ (ಪು.) ನಿಜವಲ್ಲದ್ದು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿಯೋಣ.

ಅವಿಶ್ವಾಸ್ಯ (ವಿ.) ನಂಬಿಗೆ ಇಲ್ಲದ.

ಅವಶರಣ (ವಿ.) ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ, ನಿರಾಶ್ರಿತ.

ಅಶಮನ್ (ಪು.) ಕಲ್ಲು.

ಅಶ್ರು (ನ.) ಕಣ್ಣೀರು.

ಅಶ್ವ (ಪು.) ಕುದುರೆ.

ಅಶ್ವಪಾತಿ (ಪು.) ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು.

ಅಸ್ (೨ನೇ ಗ. ಪರ.) ಇರು.

ಅಸ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ಚಲ್ಲು.

ಅಸತ್ಯ (ನ.) ಸುಳ್ಳು.

ಅಸಿ (ಪು.) ಕತ್ತಿ.

ಅಸುರ (ಪು.) ದೈತ್ಯ.

ಅತ್ರ (ನ.) ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಆಯುಧ. ಅದ್ಭುತಶಸ್ತ್ರ.

ಅಹಿತ (ನ.) ಕೇಡು, ಅಪಾಯ, ಹಾನಿ.

ಆ

ಆಕಾಶ (ಪು. ನ.) ಮುಗಿಲು.

ಆಗ್ನಿಲೋಮ (ಪು.) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮನುಷ್ಯ.

ಆಚಾರ (ಪು.) ನಡತೆ, ಸದ್ವರ್ತನ.

ಆಚಾರ್ಯ (ಪು.) ಉಪದೇಶಕ, ಪುರೋಹಿತ.

ಆಜ್ಞಾ (ಪ್ರೀ.) ಆಪ್ತನೆ.

ಆತ್ಮಜ (ಪು.) ಮಗ.

ಆತ್ಮಜಾ (ಪ್ರೀ.) ಮಗಳು.

ಆತ್ಮನ್ (ಪು.) ಜೀವ, ತಾನು.

ಆದರ (ಪು.) ಮನ್ನಣೆ, ಸತ್ಕಾರ.

ಆದೇಶ (ಪು.) ಆಪ್ತನೆ, ಶಬ್ದದ ರೂಪಾಂತರ.

ಆಧ್ಯಾನ (ನ.) ಲವಲವಿಕೆ, ನಿರಿದ್ವಾಸ.

ಆಪ್ ಹೊಂದು, ದೊರಕಿಸು; ಅವ + ಆಪ್: ಪ್ರ + ಆಪ್ ಪಡಕೊಳ್ಳು; ವಿ + ಆಪ್ ನಿಲುಕು, ಮುಚ್ಚು, ವ್ಯಾಪಿಸು.

ಆಪದ್ (ಪ್ರೀ.) ವಿಪತ್ತಿ.

ಆಮ್ರ (ನ.) ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು.

ಆಯುಷ್ಮತ್ (ನಿ.) ಬಹಳ ಆಯುಷ್ಯವಂತ, ಚಿರಜೀವಿ.

ಆರಾಘ (ಪು.) ಸುರು, ಆರಂಭ.

ಆರೋಪ (ಪು.) ಹೊರಿಸೋಣ.

ಆರ್ಯ (ಪು.) ಸಭ್ಯಮನುಷ್ಯ, ಹಿಂದು ಜನರ ಪೂರ್ವಜ.

ಆರ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.) ಮಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರೀ.

ಆವರಣ (ನ.) ಅಚ್ಚಾದನ, ಅಡ್ಡಿ.

ಆಶ್ರಮ (ಪು.) ಋಷಿಯ ಮಠ.

ಆಸನ (ನ.) ಪೀಠ, ಗದ್ದಿಗೆ.

ಆಹ್ಲಾಢಿಕ (ನಿ.) ಅನಂದ ಕೊಡುವ.

ಇ, ಇ

ಇಚ್ಛಾ (ಪ್ರೀ.) ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಕಾಂಕ್ಷೆ, ಬಯಕೆ.

ಇತಿ (ಅ.) ಹೀಗೆ.

ಇತ್ಯಮ್ (ಕ್ರ. ನಿ.) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ.

ಇನ್ದ್ರ (ಪು.) ಚಂದ್ರ.

ಇನ್ದ್ರ (ಪು.) ಮೇಘುಗಳ ಒಡೆಯ.

ಇನ್ದ್ರಾಣಿ (ಪ್ರೀ.) ಇಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ.

ಇವ (ಕ್ರ. ನಿ.) ಹಾಗೆ, ಅಂತೆ.

ಇಷ್ [ಇಚ್ಛ] (ಒನೇ ಗ. ಪು.) ಇಚ್ಛಿಸು.

ಇಷ್ಟ (ಪು.) ಬಾಣ.

ಇಽ (ಇಷ್ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.) ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ, ಇಚ್ಛಿಸಿದ.

ಇಕ್ಷ್ (ಒನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ನೋಡು:

ಅಪ್ + ಇಕ್ಷ್ ಕೋರು; ಪ್ರ + ಇಕ್ಷ್

ನೋಡು: ಪರಿ + ಇಕ್ಷ್ ಪರೀಕ್ಷಿಸು;

ಉಪ + ಇಕ್ಷ್ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡು.

ಇಶ್ವರ (ಪು.) ದೇವರು.

ಉ

ಉಕ್ತ (ನಿ.) (ವಚ್ಛ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.) ಹೇಳಿದ, ಮಾತಾಡಿದ.

ಉಚ್ಛ್ರ (ಒನೇ ಗ. ಪು.) ಅರಿಸು.

ಉಜ (ಪು.) ಗುಡುಸಲು.

ಉತ (ಅ.) ಅಥವಾ.

ಉತ್ಪಾತ (ಉತ್ + ಉಪ್ ಇದರ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.) ಅಗಿದ.

ಉತ್ಪಾಪ (ಉತ್ + ಉಪ್ ಇದರ ಕ. ಭೂ. ನ್ಯಾ.) ಎದ್ದು.

ಉತ್ಸರ್ಗವಾರ್ತಿನ (ನಿ.) [ಉತ್ಸರ್ಗ (ಪು.) ತೊಡೆ] ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತ.

ಉತ್ಸವ (ಪು.) ಹಬ್ಬದ ಪ್ರಸಂಗ.

उत्साह (ಪು.) ಅನಂದ, ಉಲ್ಲಾಸ,
ಚಟವಟಿಕೆ.

उदक (ನ.) ನೀರು.

उदधि (ಪು.) ಸಮುದ್ರ.

उदय (ಪು.) ಹೊರಡೋಣ, ಕಾಣೆ
ನೋಣ.

उद्यत (उद् + यम् ಇದರ ಭೂ. ಕೃ.
ವಿ.) ನಿಧನಾದ.

उद्यम (ಪು.) ಉದ್ಯೋಗ, ಶ್ರಮ.

उद्यमसम (ವಿ. ಪು. ನ.) (ಸಮ ಸಂ
ಯಾದ) ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾ
ದ, ಉದ್ಯೋಗದಂಥ.

उद्यान (ನ.) ತೋಟ.

उद्योग (ಪು.) ಶ್ರಮ, ಮನಸ್ಸು ಹ
ಚೆದ್ದಿಣ, ವ್ಯವಸಾಯ.

उपकार (ಪು.) ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಒ
ಳಿತು ಮಾಡೋಣ.

उपवेश (ಪು.) ಬೋಧನೆ.

उपवन (ನ.) ಹಿತ್ತಲ ತೋಟ.

उपहार (ಪು.) ಇನಾಮು.

उपानह (ಸ್ರೀ.) ಜೋಡು, ಮೊಟ್ಟೆ.

उपाय (ಪು.) ಹಂಚಿಕೆ.

उपालम्भ (ಪು.) ಹಂಗಿನೋಣ, ದೋ
ಸ ಹಚ್ಚೋಣ.

उर्वशी (ಸ್ರೀ.) ಒಬ್ಬ ಅಪ್ಸರೆಯ ಹೆ
ಸರು.

क

कतुपर्ण (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಅರಸನ ಹೆಸರು.

कषि (ಪು.) ಮುನಿ.

कथशृङ्ग (ಪು.) ಹಲರಥನ ಅಳಿಯ.

ए

एक (ಸರ್ವ.) ಒಂದು.

एव (ಶ್ರೀ. ವಿ.) ಮಾತ್ರ, ಕೇವಲ, ಏ
(ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕ).

एवम् (ಶ್ರೀ. ವಿ.) ಹೀಗೆ.

ओ

ओइन (ಪು.) ಅನ್ನ.

क

ककुभ (ಸ್ರೀ.) ದಿಕ್ಕು.

कञ्चुकिन् (ಪು.) ಅಂತಃಪುರದೊಳ
ಗಿನ ಸೇವಕ.

कण्ट (ಪು.) ಕುತ್ತಿಗೆ, ಕೊರಳು.

कथ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.) ಸ್ತುತಿಸು,
ಹೊಗಳು.

कथ (೧೦ನೇ ಗ.) ಹೇಳು.

कथम् (ಶ್ರೀ. ವಿ.) ಹ್ಯಾಗೆ?

कथा (ಸ್ರೀ.) ಕಥೆ.

कहा (ಶ್ರೀ. ವಿ.) ಯಾವಾಗ?

कनीयस् (ವಿ.) (---ಇಂತ) ಚಿಕ್ಕ, ಕಿರಿ.

कन्या (ಸ್ರೀ.) ಮಗಳು, ಹುಡುಗಿ.

कपट (ನ.) ಮೋಸ.

कपि (ಪು.) ಮಂಗ.

कपिल (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಮಹಾಮುನಿ
ಯ ಹೆಸರು.

कपोल (ಪು.) ಗಲ್ಲ.

कबरी (ಸ್ರೀ.) ಹೆರಳು.

कम् (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.) ನಡುಗು.

कमल (ನ.) ಶಾವರಿ.

ಕಾರ (ಪು.) ಕೈ.
 ಕಾರ್ಣ (ಪು.) ಕಿವಿ, ಬಬ್ಬಿ ಕೂರನ ಹೆಸರು.
 ಕಾರ್ತವ್ಯ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.
 ಕಾರ್ತ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಮಾಡುವ, -ವ, -ದು.
 ಕಾರ್ಪುರತೀಲಕ (ಪು.) ಬಂದು ಆನೆಯ ಹೆಸರು.
 ಕರ್ಮ (ನ.) ಕೆಲಸ.
 ಕಲಹ (ಪು.) ಕಲೆ, ಲಾಂಛನ.
 ಕಲಾ (ಪ್ರೀ.) ಶಿಲ್ಪವಿದ್ಯೆ, ಕೌಶಲ್ಯ.
 ಕಾಲಿ (ಪು.) ಜಗಲಿ.
 ಕಲ್ಯಾಣ (ನ.) ಶುಭ, ಹಿತ, ಬಳಿಪು.
 ಕಾವಿ (ಪು.) ಕವಿತೆ ಮಾಡುವವ.
 ಕಾವೀಶ (ಪು.) [ಕಾವಿ ಕವನ ಮಾಡುವವ; ಕಾವಿ (ಪು.) ಶ್ರೇಷ್ಠ] ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠ.
 ಕಾಶ್ಚನ (ನ.) ಬಂಗಾರ.
 ಕಾಂತಾ (ಪ್ರೀ.) ಹೆಂಡತಿ, ಪ್ರಿಯಳು.
 ಕಾಂತಿ (ಪ್ರೀ.) ಹೊಳಪು, ಪ್ರಕಾಶ.
 ಕಾರ್ತಿಕ (ಪು.) ಬಂದು ತಿಂಗಳ ಹೆಸರು.
 ಕಾಲ (ಪು.) ವೇಳೆ.
 ಕಾಶ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯಂತ) ಕ + ಕಾಶ್ ಪ್ರಕಾಶಿಸು.
 ಕಾಶ್ (ನ.) ಕಟ್ಟಿಗೆ.
 ಕಾಸಾರ (ಪು.) ಸರೋವರ, ಕೆರೆ.
 ಕಾರ್ಕರ (ಪು.) ನೇವಕ, ಚಾಕರ.
 ಕಿನ್ತು (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಆದರೆ.
 ಕಿರಿ (ಪು.) ಕಾಡಹಂದಿ. [ವಾಗಿ.
 ಕಿಲ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ನಿಜವಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಯ.
 ಕೀಚಕ (ಪು.) ವಿರಾಟರಾಜನ ನೇನಾಸತಿ.
 ಕೀರ್ತಿ (ಪ್ರೀ.) ಯಶ, ಖ್ಯಾತಿ.

ಕುದ್ರಾಶ್ವಿನ್ (ಪು.) ಕುಟುಂಬವೆತ್ತಲನು.
 ಕುರಿತ (ಕುರಿತ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಕಟ್ಟಿದ.
 ಕುತ: (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಎಲ್ಲಿಂದ?
 ಕುತ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಎಲ್ಲಿ?
 ಕುಪ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ) ನಿಟ್ಟುಗು.
 ಕುಮಾರಿ (ಪ್ರೀ.) ಲಗ್ನ ಆಗದ ಹುಡುಗಿ.
 ಕುಮಾರ (ಪು.) ಕುಂಬಾರ.
 ಕುರು (ಪು.) ದೇಶದ ಹೆಸರು (ಬಹು ವಚನ).
 ಕುರ್ವನ್ (ಕು ಧಾತುವಿನ ಪರ. ವದದ ವರ್ತ. ಕೃ.) ಮಾಡುವ, -ವ, -ದು.
 ಕುರ್ವಾಣ (ಕು ಧಾತುವಿನ ಅತ್ಯಂತ. ವ. ಕೃ. ವಿ.) ಮಾಡುವ, -ವ, -ದು.
 ಕುಲಿನ (ವಿ.) ಉತ್ತಮ ಕುಲದೊಳಗಿನ.
 ಕುಶಲಿನ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಕ್ಷೇಮವುಳ್ಳ.
 ಕುಸ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳು.
 ಕುಸ್ತುಮ (ನ.) ಹೂ, ಪುಸ್ಪ.
 ಕುಪ (ಪು.) ಬಾವಿ.
 ಕುರ್ಮ (ಪು.) ಆನೆ.
 ಕು ಮಾಡು; ಅಧಿ + ಕು ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡು; (ಕ.) ಅಧಿಕೃತನಾಗು.
 ಕುತ (ಕು ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.) ಮಾಡಿದ.
 ಕುತಿ (ಪ್ರೀ.) ಕೆಲಸ.
 ಕುಪಾ (ಪ್ರೀ.) ದಯೆ.
 ಕುಪ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಅಥವಾ ೭ನೇ ಗ. ಪರ. ಅತ್ಯಂತ) ನೇಗಿಲು ಹೊಡೆ, ಉಳು.

ಕೃಷಾವಿಲ (ಪು.) ಹೊಲ ಮಾಡುವವ,
ಬಕ್ಕಲಿಗ.

ಕೃಣ (ಪು.) ಬಬ್ಬನ ಹೆಸರು.

ಕ್ಲೃ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಸಮರ್ಥನಾಗು.

ಕೇವಲ (ವಿ. ಪು. ನ.) ತೀರ, ಮಾತ್ರ.

ಕೋಶ (ಪು.) ಬಿಡಾನೆ, ಬಂಡಾರ.

ಕೌಮುದಿ (ಪ್ರೀ.) ಬೆಳದಿಂಗಳು.

ಕೌಶಲ (ನ.) ಕೌಶಲ್ಯ, ಪ್ರವೀಣತೆ.

ಕೌಶಾಂಬಿ (ಪ್ರೀ.) ಊರ ಹೆಸರು.

ಕೌಶಿಕ (ಪು.) ಕುಶನ ವಂಶದವ.

ಕ್ರೀಡ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಆಡು.

ಕ್ರೀಡಾ (ಪ್ರೀ.) ಆಟ.

ಕ್ರೀತ (ಕ್ರೀ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.)
ಕೊಂಡ.

ಕ್ರುಧ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ನಿಟ್ಟುಸು.

ಕ್ರೋಧ (ಪು.) ನಿಟ್ಟು.

ಕ್ರೋಶ (ಪು.) ಹರಿದಾರಿ.

ಕ್ಲೇಶ (ಪು.) ದುಃಖ.

ಕ್ಲ (ಛ. ವಿ.) ಎಲ್ಲಿ.

ಕ್ಷಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಕ್ಷಮಿಸು.

ಕ್ಷಮಾ (ಪ್ರೀ.) ಕ್ಷಮೆ, ಸಹನಶೀಲತೆ.

ಕ್ಷಲ್ (ಕ್ಷಾಲ್) (೧೦ನೇ ಗ.) ತೊಳೆ.

ಕ್ಷಿ (ಕ್ಷಯ್) (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಸವೆ,
ಸೊರಸು.

ಕ್ಷಿಪ್ (೬ನೇ ಗ. ಪ. ಆ.) ಬಗೆ, ಚ
ಲ್ಲು.

ಕ್ಷುಡ್ರ (ವಿ. ನ. ಪು.) ಕೀಳು, ಸೀಡ.

ಕ್ಷುಭ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಕ್ಷೋಭಿಸು,
ಚಂಚಲನಾಗು.

ಕ್ಷೇತ್ರಗಾಮಿನ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ
ಹೋಗುವವ.

ಖ

ಖಜ (ಪು.) ಕುಂಟ.

ಖಜ್ಜ (ಪು.) ಕತ್ತಿ.

ಖನ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಆ.) ಅ.

ಖನಿತ್ರ (ನ.) ಸುಡ್ಡಲೆ.

ಖಲ (ಪು.) ದುಸ್ವ.

ಗ

ಗಜ್ಜಾ (ಪ್ರೀ.) ಧಾರೀರಥ ನದಿ.

ಗಚ್ಛನ್ (ಗಮ್ ಧಾತುವಿನ ವ. ಕೃ. ಪು.)
ಹೋಗುವ.

ಗಜ (ಪು.) ಆನೆ.

ಗಗ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಎಣಿಸು. ಕೂಡ.

ಗತ (ಗಮ್ ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.)

ಗತಿ (ಪ್ರೀ.) ನಡಿಗೆ.

ಗಾನ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಹೋಗುವ.

ಗಮ್ (ಗಚ್ಛ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಹೋ

ಗು; ಅಧಿ+ಗಮ್ ದೊರಕಿಸು;

ಅನು+ಗಮ್ ಹಿಂಬಾಲಿಸು; ಅವ

ಗಮ್ ತಿಳಿ, ಆರಿ; ನಿರ್+ಗಮ್ ಕು

ರದು; ಆ+ಗಮ್ ಹ; ಶರಣಮ್+

ಗಮ್, ವಶಮ್+ಗಮ್ ಅಧೀನವಾಗು;

ಸಮ್, ಗಮ್ (ಆತ್ಮ.) ಕೂಡು.

ಕೂಡಿ ಹರಿ.

ಗಮನ (ನ.) ಹೋಗುವಿಕೆ.

ಗರ್ಹ್ಯ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಹರೆಯ ತಕ್ಕ, ಕ
ಳಿಯ ತಕ್ಕ.

ಗಲ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಸೋರು.

ಗಲ್ಮ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಪ್ರ+ಗಲ್ಮ
ಮೊಡ್ಡಿಸುವ ತೊರಿಸು, ಬಿಡುವ
ಮಾಡು.

ಗಾನ (ನ.) ಸಂಗೀತ, ಹಾಡೋಣ.

ಗಾಹ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯು.) ಅವ + ಗಾಹ
ಸ್ನಾನ ಮಾಡು.

ಗಾಯಕ (ಪು.) ಹಾಡುವವ.

ಗಿರಿ (ಪು.) ಪರ್ವತ, ಗುಡ್ಡ.

ಗೀತ (ನ.) ಹಾಡು, ಪದ.

ಗುಣ (ಪು.) ಧರ್ಮ, ಯೋಗ್ಯತೆ.

ಗುಣಜ (ವಿ. ಪು. ನ.) (ಗುಣ ಯೋಗ್ಯತೆ,
ಜ್ಞ ತಿಳಿಯುವ) ಗುಣತಿಳಿಯುವ.

ಗುಣವತ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಗುಣವುಳ್ಳ.

ಗುಣಿನ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಗುಣವುಳ್ಳ.

ಗೃಭರಾಜ (ಪು.) ಜಯಾಯು. ಹದ್ದು
ಗಳ ಒಡೆಯ.

ಗೃಹ (ನ.) ಮನೆ.

ಗೌಹಿನಿ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಹೆಂಡತಿ.

ಗೌ (೧ನೇ ಗ. ವರ.) ಹಾಡು.

ಗೌತ್ರ (ನ.) ವಂಶ, ಕುಲ.

ಗೌದಾವರೀ (ಸ್ತ್ರೀ.) ನದಿಯ ಹೆಸರು.

ಗೌಪ (ಪು.) ಗೌಳಿಗ.

ಗೌಠ (ಪು. ನ.) ಹಕ್ಕಿ, ದೊಡ್ಡಿ.

ಗ್ರಂಥ (ಪು.) ಪುಸ್ತಕ.

ಗ್ರಾಮ (ಪು.) ಹಳ್ಳಿ, ಊರು. [ರು.

ಗ್ರಾಮ (ಪು.) ಒಂದು ಋತುವಿನ ಹೆಸರು.

ಘ

ಘಟ (ಪು.) ಕೊಡ.

ಘುಷ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಕೂಗಿ ಇಲ್ಲವೆ
ಸಾರಿ ಹೇಳು.

ಘೃತ (ನ.) ತುಪ್ಪ.

ಚ

ಚ (ಅ.) ಮತ್ತು.

ಚಕ್ರ (ಪು.) ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿ.

ಚಕ್ರ (ನ.) ಸಾಲ.

ಚಕ್ಷುಸ್ (ನ.) ಕಣ್ಣು.

ಚಂಡ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಉಗ್ರ, ಉಷ್ಣ.

ಚಂದ್ರ (ಪು.) ಇಂದು, ಸೋಮ, ಚಂದ್ರ.

ಚರ (೧ನೇ ಗ. ವರ.) ನಡೆ; ಆ +

ಚರ ಮಾಡು.

ಚರಿತ (ನ.) ಚರಿತ್ರೆ.

ಚರ್ಮನ್ (ನ.) ತೋಗಲು.

ಚಕ್ರ (೧ನೇ ಗ. ವರ.) ಹೋಗು, ಸರಿ.
ಅಡ್ಡಹಾದಿ ಹಿಡಿದು.

ಚಾತುರ್ಯ (ನ.) ಕುಶಲತೆ, ಜಾಣತನ.

ಚಾಪ (ಪು.) ಬಿಲ್ಲು.

ಚಿತ್ರಕೂಟ (ಪು.) ಒಂದು ಪರ್ವತದ
ಹೆಸರು.

ಚಿತ್ತ (ನ.) ಮನಸ್ಸು.

ಚಿನ್ತ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಚಿಂತಿಸು, ಅ
ಲೋಚಿಸು.

ಚಿಂತಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಚಿಂತೆ.

ಚಿಂತಿತ (ಚಿನ್ತ್) ಧಾತುವಿನ ಕ.
ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಚಿಂತಿಸಿದ, ಅಲೋ
ಚಿಸಿದ.

ಚಿರಮ್ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಬಹುಕಾಲ.

ಚುರ್ (ಚೋರ್) (೧೦ನೇ ಗ.) ಕದಿ.

ಚೌದಯತ್ (ಚುಡ್ ೧೦ನೇ ಗ. ವರ.
ಇದರ ವ. ಕೃ. ವಿ.) ನಡಿಸುವ.

ಚೌರ್ಯ (ನ.) ಕಳವು.

ಛ

ಛಂದಸ್ (ನ.) ವೇದ, ವೃತ್ತ.

ಛಾಯಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ನೆರಳು.

ಜ

ಜಗತ್ (ನ.) ಲೋಕ.

ಜಗತ್ಕರ್ತೃ (ಪು.) ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು.

ಜನ್ (ಜಿ) (೪ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಹುಟ್ಟು.

ಜನ (ಪು.) ಮಂದಿ, ಮನುಷ್ಯ.

ಜನಕ (ಪು.) ತಂದೆ, ನೀತೆಯ ತಂದೆ.

ಜನನಿ (ಸ್ತ್ರೀ.) ತಾಯಿ.

ಜಂಘಕ (ಪು.) ನರಿ.

ಜಯತ್ (ಜಿ ೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಧಾತುವಿನ
ವ. ಕೃ. ವಿ.) ಗೆಲ್ಲುವ.

ಜಯಂತ (ಪು.) ಇಂದ್ರನ ಮಗನ ಜೆ
ನರು.

ಜಠ (ಪು.) ಮುಡುಕ.

ಜರಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಮುಪ್ಪು.

ಜಲ (ನ.) ನೀರು.

ಜಲ್ಪ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಗಳಹು, ಬಡ
ಬಡಿಸು.

ಜಾತ (ಜನ್ ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.)
ಹುಟ್ಟಿದ.

ಜಾತಿ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಕುಲ, ತರ.

ಜಾಮಾತೃ (ಪು.) ಅಳಿಯ.

ಜಾಯಾಪತಿ (ಪು. ದ್ವಿವ.) ಗಂಡಹೆಂ
ಡರು.

ಜಿ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಗೆಲ್ಲು; ವಿ +
ಜಿ (ಆತ್ಮ.) ಗೆಲ್ಲು.

ಜಿಹ್ವಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ನಾಲಿಗೆ.

ಜಿಹ್ವಾಪ (ನ.) (ಜಿಹ್ವಾ ನಾಲಿಗೆ, ಅಪ
ತುಡಿ) ತುದಿನಾಲಿಗೆ.

ಜಿರ್ಣ (ಜೃ ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.)
ಹಳೆ, ಸನೆದ, ಮುಪ್ಪಾದ.

ಜಿವ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಬದುಕು.

ಜಿವ (ಪು.) ಪ್ರಾಣ, ಪ್ರಾಣಿ.

ಜೀವಿತ (ನ.) ಪ್ರಾಣ, ಬಾಳುವೆ.

ಜೇತೃ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಗೆಲ್ಲುವ.

ಜ್ಞಾ ತಿಳಿ.

ಜ್ಞಾತಿ (ಪು.) ಅಪ್ಪ.

ಜ್ಞಾನಾಮೃತ (ನ.) ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಮೃತ.

ಜಯಾಪ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಹಿರಿ, ಜ್ಞೇಷ್ಠ.

ಜಯೋತ್ಸಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಬೆಳದಿಂಗಳು.

ಡ

ಡಿ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಹಾರು.

ಡಿಮ್ಭ (ಪು.) ಹುಡುಗ.

ತ

ತಡ್ (ತಾಡ್) (೧೦ನೇ ಗ.) ಬಡಿ,
ಹೊಡೆ.

ತಡಾಗ (ಪು.) ಕೆರೆ.

ತಂಡುಲ (ಪು.) ಅಕ್ಕಿ.

ತತಃ (ಕ್ರ. ವಿ.) ಅಲ್ಲಿಂದ, ಆ ಕಾರಣ.

ತತ್ರ (ಕ್ರ. ವಿ.) ಅಲ್ಲಿ.

ತತ್ತ್ವ (ನ.) ಸತ್ಯ, ಹುರುಳು.

ತಥಾ (ಕ್ರ. ವಿ.) ಹಾಗೆ.

ತಥಾ (ಕ್ರ. ವಿ.) ಆಗ.

ತನಯ (ಪು.) ಮಗ.

ತನ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಪ್ರಕಾಶಿಸು,
ಕಾಯು.

ತಪಸ್ (ನ.) ತಪಶ್ಚರ್ಯ.

ತಮಸ್ (ನ.) ಕತ್ತಲು.

ತಮಿಸ್ರಾ (ಸ್ತ್ರೀ.) ಕತ್ತಲೆಯ ರಾತ್ರಿ.

ತರು (ಪು.) ಗಿಡ.

ತಸ್ಥಿವಸ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ಕೂತ.
 ತಾರಕ್ (ನ.) ಚಿಕ್ಕ.
 ತಾರಾಗಣ (ಪು.) ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸಮೂಹ.
 ತಾಲು (ನ.) ಅಂಗಳು.
 ತಿಲ (ಪು.) ಎಳ್ಳು.
 ತೀರ (ನ.) ದಂಡೆ, ದೆಡ.
 ತುಡ್ (೬ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ದುಃಖ
 ಕೊಡು, ಪೀಡಿಸು.
 ತುಲ್ (ತೊಲ್) (೧೦ನೇ ಗ.) ತೂಗು.
 ತುಲ್ಯ (ಎ. ಪು. ನ.) ಸಮಾನ, ಸದೃಶ.
 ತುಱ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ) ಸಂತೋಷ
 ಪಡು.
 ತೃಣ (ನ.) ಹುಲ್ಲು.
 ತೃಪಿತ (ಎ.) ನೀರಡಿಸಿದ.
 ತ್ವ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ದಾಟು, ಈಡು;
 ಅವ + ತ್ವ ಇಳಿ.
 ತೇಜಸ್ (ನ.) ಬೆಳಕು, ಸೆಕೆ.
 ತ್ಯಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಬಿಡು.
 ತ್ಯಾಗ (ಪು.) ಬಿಡೋಣ.
 ತ್ವಣ್ (ಪು.) ದೇವತೆಗಳ ಬಡಗ.

ದ

ದಕ್ಷಿಣಾ (ಪ್ರೀ.) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧ
 ಮಾರ್ಥ ಕೊಟ್ಟ ಹಣ.
 ದಾಡ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಶಿಕ್ಷಿಸು.
 ದಾಡ (ಪು.) ಬಡಿಗೆ, ಕೋಲು.
 ದಾಡಕಾ (ಪ್ರೀ.) ಒಂದು ಅರಣ್ಯದ
 ಹೆಸರು.
 ದರ್ಶನೀಯ (ಎ. ಪು. ನ.) ಸುಂದರ.

ದಶರಥ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಅರಸನ ಹೆಸರು,
 ರಾಮನ ತಂದೆ.
 ದಹ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ನುಡು.
 ದಾ [ದೀ ಕರ್ಮಣಿ] ಕೊಡು.
 ದಾ [ಯಕ್ತು] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಕೊಡು;
 ಪ್ರತಿ + ದಾ ಬದಲಿಸು.
 ದಾತ (ಎ. ಪು. ನ.) ಕೊಡುವ.
 ದಾರಿದ್ರ (ನ.) ಬಡತನ.
 ದಾಸಜನ (ಪು.) ಸೇವಕ.
 ದಾಸಿ (ಪ್ರೀ.) ತೊತ್ತು.
 ದಿವೌಕ್ಸ (ಪು.) ದೇವರು.
 ದಿಗ್ (ಪ್ರೀ.) ದಿಕ್ಕು.
 ದಿಗ್ (೬ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ತೋರಿ
 ಸು; ಆ + ದಿಗ್ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡು;
 ಉಪ + ದಿಗ್ ಕಲಿಸು, ಬೋಧಿಸು.
 ದೀನ (ಎ.) ಬಡ.
 ದೀಪ (ಪು.) ದೀವಿಗೆ.
 ದೀರ್ಘ (ಎ. ಪು. ನ.) ಉದ್ದ.
 ದ್ವಃಖ (ನ.) ಕಷ್ಟ, ಕ್ಲೇಶ. [ಬಿನ್ನಾ.
 ದ್ವಃಖಿತ (ಎ. ಪು. ನ.) ವ್ಯಸನವುಳ್ಳ.
 ದ್ವಃಖೋದಧಿ (ಪು.) [ದ್ವಃಖ (ನ.) +
 ಉದಧಿ (ಪು.) ಸಮುದ್ರ] ದುಃಖ
 ಸಾಗರ.
 ದ್ವರಾಚಾರ (ಪು.) ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆ.
 ದುರ್ಗ (ನ.) ಕಷ್ಟ, ಅಡಚಣೆ.
 ದುರ್ಗಾ (ಪ್ರೀ.) ದೇವಿಯ ಹೆಸರು, ಪಾ
 ವರ್ತಿ.
 ದುರ್ಜಿ (ಪು.) ಕೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯ.
 ದುರ್ವಿಶಾ (ಪ್ರೀ.) ಕೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿ.
 ದುರ್ಮಿಷ (ನ.) ಬರ.
 ದುರ್ಮಿಸ (ಪು.) ಮುಷಿಯ ಹೆಸರು.

ಕೃತಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.) ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ.

ಕೃಷ್ಣ (ಕೃಷ್ಣ ೪ನೇ ಗ. ಪರ. ಧಾತುವಿನ
ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಕೆಟ್ಟ.

ಕುಹಿತ (ಪ್ರೀ.) ಮಗಲು.

ಕೂತ (ಪು.) ವರ್ತಮಾನ ಹೇಳುವ ಸೇ
ವಕ.

ಕೃಪಿತ (ಕೃಷ್ಣ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.
ವಿ.) ದೂಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ.

ಕೃಶ್ [ಪಶ್ಯ] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ನೋಡು.

ಕೃಷ್ಣ (ಪ್ರೀ.) ಕಲ್ಲು.

ಕೃಷ್ಣ (ಕೃಶ್ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.
ವಿ.) ನೋಡಿದ.

ಕೃಷ್ಣಿಪ್ರಸಾದ (ಪು.) (ಕೃಷ್ಣಿ ನೋಟ,
ಪ್ರಸಾದ ಅನುಗ್ರಹ) ನೋಟವೆಂಬ
ಅನುಗ್ರಹ.

ಕೃ [ಕಾರ್] (೧೦ನೇ ಗ.) ಹರಿ.

ಕೇವತಾ (ಪ್ರೀ.) ದೇವತೆ, ದೇವಿ.

ಕೇವದತ್ತ (ಪು.) ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು.

ಕೇವದಾರು (ಪು.) ಒಂದು ತರದ ಗಿಡ.

ಕೇವಿ (ಪ್ರೀ.) ಮಾನವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ, ಹೆಣ್ಣು
ದೇವರು.

ಕೇವ (ಪು.) ಮೈದುನ.

ಕೇಶ (ಪು.) ನಾಡು.

ಕೇಹ (ಪು.) ಶರೀರ, ಮೈ.

ಕೇನ್ಯ (ನ.) ಕೀಳತನ, ಬಡತನ.

ಕೇವ (ನ.) ಹಣೆಬರಹ.

ಕೃತ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಮಿಂಚು.

ಕೃತ್ಯ (ನ.) ಹಣ.

ಕೃತ್ಯ (ವಿ. ಪು. ನ.) ನೋಡುವವ.

ಕೃ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ನೀರು ಬಿಡು,
ಹಸಿಯಾಗು, ಕರಗು.

ಕೃತಮ್ (ಕ್ರ. ವಿ.) ಬೇಗ.

ಕೃತ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ದ್ರೋಹ ಮಾಡು.

ಕಾರಕಾ (ಪ್ರೀ.) ಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರು.

ಕೃಪ (ಪು. ನ.) ನಡುಗಡ್ಡೆ.

ಕೃಷ್ಣ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಹಗೆತನ ಮಾಡು
ನೆ, -ವ, -ದು.

ಖ

ಖನ (ನ.) ಹಣ.

ಖನಪತಿ (ಪು.) ಕುಟೀರ.

ಖನಭಾಜ್ (ವಿ.) ದ್ರವ್ಯವಂತ, ಶ್ರೀ
ಮಂತ.

ಖನಿಕ (ಪು.) ದೈವಳ್ಳವ, ಶ್ರೀಮಂತ.

ಖನುಸ್ (ನ.) ಬಿಲ್ಲು.

ಖಮ್ (ಪು.) ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮ, ನಡುಣ.

ಖಾತ (ಪು.) ಬ್ರಹ್ಮ.

ಖಾನ್ಯ (ನ.) ಕಾಳು.

ಖಾತೀರಾಜ್ (ಪು.) ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಗ.

ಖಾತ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಬಿಡು.

ಖೀಮತ್ (ವಿ.) ಬುದ್ಧಿವಂತ.

ಖೀರ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಅವ + ಖೀರ್ ದು
ರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡು, ತಿರಸ್ಕರಿಸು.

ಖೀರ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಜಾಣ, ಧೈರ್ಯ
ವುಳ್ಳ; (ಪು.) ದಿಟ್ಟ ಇಲ್ಲವೆ ಜಾಣ
ಮನುಷ್ಯ.

ಖುಜ್ಜಿತಿ (ಪು.) ಶಿವ, ಮಹಾದೇವ.

ಖ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಹಿಡೆ, ಧರಿಸು, ಋ
ಣಿಯಾಗು.

ಖ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ತತ್ + ಖ್
ಬದುಕಿಸು, ಬಿಡಿಸು, ಎತ್ತು.

ಭೃತಿ (ಪ್ರೀ.) ವೈಯಫ.

ಧೇನು (ಪ್ರೀ.) ಆಕಳು.

ಧ್ರುವ (ವಿ. ಪು. ನ.) ನಿಶ್ಚಯವಾದ.

ಧ್ವನಿ (ಪು.) ಸವಳ.

ಧ್ವಂಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.) ನಾಶ ಹೊಂದು,
ಹಾಳಾಗು.

ನ

ನ (ಅ.) ಅಲ್ಲ.

ನ ಕದಾಪಿ (ಅ.) ಎಂದೂ ಅಲ್ಲ.

ನಖ (ನ.) ಉಸುರು.

ನಗರ (ನ.) ಪಟ್ಟಣ.

ನಗರೀ (ಪ್ರೀ.) ಪಟ್ಟಣ.

ನದೀ (ಪ್ರೀ.) ಕುಣಿಯುವವಳು.

ನದ್ (ಪು.) ಹೊಳೆ.

ನದೀ (ಪ್ರೀ.) ಹೊಳೆ.

ನನಾನ್ದ (ಪ್ರೀ.) ನಾದಿನಿ.

ನಂದಿನೀ (ಪ್ರೀ.) ಮಗಳು.

ನಮ್ (ಪು.) ಮೊಮ್ಮಗ.

ನಮಸ್ (ನ.) ಆಕಾಶ.

ನಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ವಂದಿಸು.

ನಮಸ್ (ಅ.) ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಯನ (ನ.) ಕಣ್ಣು.

ನರ (ಪು.) ಮನುಷ್ಯ.

ನಲ (ಪು.) ಅರಸನ ಹೆಸರು.

ನವ (ವಿ.) ಹೊಸ.

ನಗ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ಕೆಡು, ಅಳಿ.

ನಶ್ (ವಿ.) (ನಗ್ ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ.)
ಕೆಟ್ಟ, ಹೋದ.

ನಾಗ (ಪು.) ಆನೆ, ಹಾವು.

ನಾಡ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಅನುಕರಣ
ಮಾಡು.

ನಾಮ (ಅ.) ಎಂಬ.

ನಾಮನ್ (ನ.) ಹೆಸರು.

ನಾರದ್ (ಪು.) ಋಷಿಯ ಹೆಸರು.

ನಾರಾಯಣ (ಪು.) ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು.

ನಾರೀ (ಪ್ರೀ.) ಹೆಂಗಸು.

ನಾವಿಕ (ಪು.) ಅಂಬಿಗ.

ನಾಶ (ಪು.) ಅಳಿ.

ನಿತ್ಯಮ್ (ಅ.) ನಿರಂತರ.

ನಿಧಿ (ಪು.) ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಚಯ.

ನಿನ್ದ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಜರೆಯು.

ನಿನ್ದಾ (ಪ್ರೀ.) ಜರೆಯೋಣ.

ನಿಘುಣ (ವಿ.) ಪ್ರವೀಣ.

ನಿಮಗ್ನ (ವಿ.) (ನಿ+ಮಗ್ನ್ ಧಾತುವಿನ
ಭೂ. ಕೃ.) ಮುಳುಗಿದ.

ನಿರಸ್ತ (ಅಸ್ ೪ನೇ ಗ. ಪ. ಒಗೆ,
ನಿರ್+ಅಸ್ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ.
ಕೃ. ವಿ.) ಪಸರಿಸಿದ, ಚದರಿಸಿದ.

ನಿರೂಪಿತ (ನಿ+ರೂಪ್ ಧಾತುವಿನ ಕ.
ಭೂ. ಕೃ.) ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ, ಶೋ
ಧಿಸಿ ತೆಗೆದ.

ನಿರ್ದೇಶ (ಪು.) ಅಪ್ಪಣೆ, ಆಜ್ಞೆ.

ನಿರ್ಮಿತ (ನಿರ್+ಮಾ ಧಾತುವಿನ ಕ.
ಭೂ. ಕೃ.) ಹುಟ್ಟಿಸಿದ, ಮಾಡಿದ,
ರಚಿಸಿದ.

[ವುಳ್ಳ.
ನಿರ್ವೃತ್ತಿಮತ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಸೌಖ್ಯ
ನಿವೃತ್ತ (ನಿ+ವೃತ್ ಧಾತುವಿನ ಭೂ.
ಕೃ.) ಪಸರಿಸಿದ.

ನಿಶಾ (ಪ್ರೀ.) ರಾತ್ರಿ.

ನಿಶಾಚರ (ಪು.) ರಾಕ್ಷಸ, ದುಷ್ಯ.

ನಿಷ್ಕ (ಪು.) ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ.

ನಿಷ್ಣಾತ (ನಿ+ಷ್ಠಾ ೨ನೇ ಗ. ಇದರ
ಭೂ. ಕೃ.) ನಿಪುಣ.

ನಿರ್ಫಲ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಫಲವಿಲ್ಲದ,
ವ್ಯರ್ಥ.

ನೀ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ಒಯ್ಯು;
ಆ + ನೀ ತಾ; ಪರಿ + ನೀ ಮದು
ವೆಯಾಗು; ಪ್ರ + ನೀ ಬರೆ, ರಚಿಸು.
ನೀಚೈಗಾರಯ (ಪು.) [ನೀಚೈಸ್, ಆರಯಾ
(ಪ್ರೀ.) ಹೆಸರು] ನೀಚೈಸ್ ಎಂಬ
ಹೆಸರುಳ್ಳ.

ನೀತಿ (ಪ್ರೀ.) ರಾಜನೀತಿ, ಸದಾಚಾರ.
ನೃ (ಪು.) ಮನುಷ್ಯ.

ನೃತ್ (೪ನೇ ಗ. ಪ.) ಕುಣಿ.

ನೃತ್ಯ (ನ.) ಕುಣಿಯೋಣ, ಕುಣಿತ.

ನೃಪ (ಪು.) ಅರಸು.

ನೃಪತಿ (ಪು.) ಅರಸು, ರಾಜ.

ನೃಪತ್ವ (ನ.) ಅರಸುತನ.

ನೃಶಂಸ (ವಿ.) ಘಾತುಕ, ದುಷ್ಯ.

ನೆತ್ರ (ನ.) ದೃಷ್ಟಿ, ಕಣ್ಣು.

ನೈಯಾಯಿಕ (ಪು.) ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಬಲ್ಲವ.

ನೌ (ಪ್ರೀ.) ನಾವೆ, ಹಡಗ; ಕಾಯನೌ
ದೇಹವೆಂಬ ಹಡಗ.

ನ್ಯಾಯ (ಪು.) ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ.

ನ್ಯಾಯಸಭಾ (ಪ್ರೀ.) (ನ್ಯಾಯ ಇನಸಾ
ಪು, ನ್ಯಾಯ; ಸಭಾ ಸಭೆ, ಕಚೇರಿ)
ನ್ಯಾಯಸಭೆ, ಇನಸಾಫಿನ ಕಚೇರಿ.

ಪ

ಪಕ್ಷಿನ್ (ಪು.) ಹಕ್ಕಿ, ಸಕ್ಕಿ.

ಪಕ್ಷ (ಪು.) ಕೆಸರು.

ಪತ್ನ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ಕುದಿಸು,
ಬೇಯಿಸು. | ಹೆಸರು.

ಪಂಚವತಿ (ಪ್ರೀ.) ಒಂದು ಸ್ಥಳದ

ಪಾಂಡಿತ (ಪು.) ವಿದ್ವಾಂಸ.

ಪಂಥ (ನ.) ಬೆಲೆ; ಪುಂಥಪಂಥ (ನ.)
ಪುಣ್ಯವೆಂಬ ಬೆಲೆ.

ಪನ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಬೀಳು.

ಪತನ (ನ.) ಬೀಳೋಣ.

ಪತಿಸ್ತ (ಪತ್ ಧಾ. ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಬಿದ್ದ.

ಪತ್ತಿ (ಪು.) ಕಾಲಾಳು.

ಪತ್ನಿ (ಪ್ರೀ.) ಹೆಂಡತಿ.

ಪಡ್ (೪ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ತಡ್ + ಪಡ್ ಹು
ಟ್ಟು, ಫಲಿಸು; ನಿಸ್ + ಪಡ್ ಹು
ಟ್ಟೋಣ; ಪ್ರತಿ + ಪಡ್ ಮಾಡು,
ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

ಪದ್ಧ (ನ.) ಕಮಲ.

ಪಯಸ್ (ನ.) ನೀರು, ಹಾಲು.

ಪರಕೀಯ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಎರಡನೆಯವ
ರದು.

ಪರಮ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಬಹು ದೊಡ್ಡ.

ಪರವತ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಪರತಂತ್ರ.

ಪರಶು (ಪು.) ಕೊಡ್ಡಿ.

ಪರಶುರಾಮ (ಪು.) ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವಂಶವ
ನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ ಒಬ್ಬ ರೂರ
ಪ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೆಸರು.

ಪರಾಕ್ರಮ (ಪು.) ಶೌರ್ಯ, ಕೌರ್ಯದ
ಕೆಲಸ.

ಪರಿಣಾಮ (ಪು.) ಫಲ, ಕಾರ್ಯ.

ಪರಿಹರಣ (ವಿ.) ದೂರ ಮಾಡ ತಕ್ಕ.

ಪರಿಹಿತ (ಪರಿ + ಧಾ ಧಾತುವಿನ ಕ
ರ್ಮ, ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ.

ಪರ್ಣ (ನ.) ಎಲೆ.

ಪರ್ವತ (ಪು.) ಗುಡ್ಡ. | ಮೆಡುವು.

ಪಲ್ವಲ (ನ.) ಹೊಂಡ, ಸಣ್ಣ ಕೆರೆ,

ಪವನ (ಪು.) ಗಾಳಿ.

ಪವಿ (ಪು.) ಇಂಪ್ರನ ಅಯುಧ, ಪೆಜ್ಜ.
ಪಶು (ಪು.) ದನ.

ಪಶ್ಚಾನ್ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಹಿಂದೆ.

ಪಶ್ಯತ್ (ಕ್ರಿ. ೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಇದರ
ವ. ಕೃ. ವಿ.) ನೋಡುವ.

ಪಾ (ಪಿಚ್ ೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಕುಡಿಯೋ
ಣ (ಪಿ ಕರ್ಮಣ).

ಪಾಂಸು (ಪು.) ಧೂಳಿ, ಹುಡಿ.

ಪಾತ (ಪು.) ಕಲಿಯುವ ವಿಷಯ.

ಪಾತಶಾಲಾ (ಪ್ರೀ.) ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆ.

ಪಾಣಿ (ಪು.) ಕೈ.

ಪಾಠ್ಯ (ಪು.) ಪಾಂಡುರಾಜನ ಮಗ.

ಪಾಠ (ಪು.) ಕಾಲ.

ಪಾಥ (ಪು.) ೧೭.

ಪಾನ್ಯ (ಪು.) ಪ್ರಯಾಣಸ್ಥ, ಹಾರಿಕಾರ.

ಪಾಪ (ನ.) ಕೆಟ್ಟ ಕೃತ್ಯ.

ಪಾಪ (ಪು.) ಪಾಪಿಸ್ತನು (ವಿ. ಪು. ನ.).

ಪಾರ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ದಾಟು, ಉಲ್ಲಂ
ಘಿಸು.

ಪಾರ (ಪು.) ಆಚೆಯ ದಂಡೆ. [ನಿಕೆ.

ಪಾರಿತೋಷಿಕ (ನ.) ಇನಾಮು, ಕಾ

ಪಾರ್ಥಿವ (ಪು.) ಅರಸು.

ಪಾಲಕ (ಪು.) ರಕ್ಷಕ, ಕಾಪಾಡುವವ.

ಪಿಂಡ (ಪು.) ಸತ್ತವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ
ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನದ ಉಂಡೆ.

ಪಿತ್ತ (ಪು.) ತಂದೆ; (ದ್ವಿವ.) ತಾಯಿ
ತಂದೆ.

ಪಿತ್ತಯ (ಪು.) ಚಿಗಪ್ಪೆ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ.

ಪಿತ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ದುಃಖ ಕೊಡು,
ಕಾಡು.

ಪಿತ್ (ಪ್ರೀ.) ದುಃಖ.

ಪುಚ್ಚಕಾವಲಮ್ಬನ (ನ.) [ಪುಚ್ಚಕ
ಬಾಲ, ಅವಲಮ್ಬನ (ನ.) ಹಿಡಿಯೋ
ಣ] ಬಾಲ ಹಿಡಿಯೋಣ.

ಪ್ರಾಪ (ನ.) ಸತ್ಕರ್ಮ; (ವಿ. ಪು. ನ.)
ಪವಿತ್ರ.

ಪ್ರಾಪ್ಯವತ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಪುಣ್ಯವಂತ.

ಪ್ರಾತ್ರ (ಪು.) ಮಗ.

ಪ್ರಾತ್ರಜನ್ಮಸಮ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಮಗನ
ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ.

ಪ್ರಾತ್ರೀಕೃತ (ವಿ.) [ಪ್ರಾತ್ರ (ಪು.) ಮಗ,
ಕೃತ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ] ದತ್ತಕ ಮಗ
ನಂತೆ ತಿಳಿದ.

ಪ್ರಾನ್ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಮತ್ತೆ, ತಿರುಗಿ.

ಪ್ರಾಃ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಮುಂದೆ (ಸ್ಥಲವಾಚಕ).

ಪ್ರಾ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಮುಂಚೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ
(ಕಾಲವಾಚಕ).

ಪ್ರಾ (ಪ್ರೀ.) ಪಟ್ಟಣ.

ಪ್ರಾಪ (ಪು.) ಮನುಷ್ಯ, ಗಂಡನು.

ಪ್ರಾ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ಪೋಷಿಸು.

ಪ್ರಾಪಧಾರಿನ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಹೂ ಧರಿ
ಸಿದ.

ಪ್ರಾಪಿತ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಹೂವುಳ್ಳ.

ಪ್ರಾಪ್ತ (ನ.) ಪಹಿ, ಸ್ತಂಭ.

ಪ್ರಾ (೧೦ನೇ ಗ.) ಮನ್ನಿಸು, ಸತ್ಕ
ರಿಸು.

ಪ್ರಾ (ಪ್ರೀ.) ಆರಾಧನೆ, ಬೇವತಾ
ರ್ಜನ.

ಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ಥಾನ (ನ.) ಪೂಜೆ ಮಾಡ ತಕ್ಕ
ಬದವೆ.

ಪ್ರಾ (ಪ್ರಾಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.)
ಪವಿತ್ರವಾದ, ಶುದ್ಧವಾದ.

ಪ್ರಾ (ಪ್ರೀ.) ಭೂಮಿ.

ಪೃಠ (ಪ್ರಚ್ಛ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.)
ಕೇಳಿದ.

ಪೌರ (ಪು.) ಪಟ್ಟಣಿಗ, ಪಟ್ಟಣಸ್ಥ.

ಪ್ರಕರ್ಮ (ಪು.) ಅಧಿಕೃ, ಘನತೆ, ದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಿಕೆ.

ಪ್ರಕಾಶ (ಪು.) ಬೆಳಕು.

ಪ್ರಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.) ಪ್ರಧಾನರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು; ದೇಹಸ್ಥಿತಿ, ಸ್ವಭಾವ.

ಪ್ರಕೃತಿಸಿದ್ಧ (ವಿ. ಪು. ನ.) [ಪ್ರಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.) ಸ್ವಭಾವ, ಸಿದ್ಧ (ಸಿಧ್ಧ ೧ನೇ, ೪ನೇ ಗ. ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ.) ಸಿದ್ಧವಾದ] ಸ್ವಭಾವಿಕ.

ಪ್ರಚ್ಛ [ಪ್ರಚ್ಛ] (೭ನೇ ಗ. ಪ.) ಕೇಳು;
ಆ + ಪ್ರಚ್ಛ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳು.

ಪ್ರಜಾ (ಪ್ರೀ.) ರೈತರು, ಸಂತತಿ.

ಪ್ರಜ್ಞ (ಪು.) ಜಾಣ, ಬುದ್ಧಿವಂತ.

ಪ್ರತನ್ತ (ವಿ.) ಸ್ವಲ್ಪ, ತುಸು.

ಪ್ರತಿಕ್ರಾಂತಿ (ಪ್ರೀ.) ನಕಲು, ಪ್ರತಿಮೆ.

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತ (ಪ್ರತಿ + ಜ್ಞಾ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.) ವಚನ ಕೊಟ್ಟು, ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡ.

ಪ್ರತಿಪದ್ (ಪ್ರೀ.) ಪಾಡ್ಯ.

ಪ್ರತ್ಯಯ (ಪು.) ನಂಬಿಗೆ, ಮನಗಾಣಿಕೆ.

ಪಥ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸು.

ಪ್ರಥಮ (ವಿ.) ಮೊದಲನೆಯ.

ಪ್ರಥಮಸುಕೃತ (ನ.) (ಪ್ರಥಮ ಮೊದಲನೆಯ, ಸುಕೃತ ಒಳ್ಳೇ ನಡತೆ) ಮೊದಲಿನ ಒಳ್ಳೇ ನಡಾನಳಿ.

ಪ್ರಪನ್ನ (ಪ್ರ + ಪಕ್ ೪ನೇ ಗ. ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ.) ಯುಕ್ತ, ಕೂಡಿದ.

ಪ್ರಭವ (ಪು.) ಉಗಮ, ಉತ್ಪತ್ತಿ.

ಪ್ರಭಾ (ಪ್ರೀ.) ಕಾಂತಿ, ಬೆಳಕು.

ಪ್ರಭೂತ (ವಿ.) ವಿಪುಲ.

ಪ್ರಮದಾ (ಪ್ರೀ.) ತರುಣ ಸ್ತ್ರೀ.

ಪ್ರಮಾಣ (ನ.) ಆಧಾರ, ಪುರಾವೆ.

ಪ್ರಯಾಗ (ಪು.) ಅಲಹಾಬಾದ.

ಪ್ರವರ್ತನ (ನ.) ನಡತೆ, ಸ್ಥಾಪನೆ.

ಪ್ರವಿಷ್ಟ (ಪ್ರ + ವಿಷ್ಠ ಧಾತುವಿನ ಭೂತ ಕೃ. ವಿ.) ಸೇರಿದ.

ಪ್ರಶಸ್ಯ (ವಿ.) ಹೊಗಳ ತಕ್ಕ, ಸ್ತುತ್ಯ.

ಪ್ರಸನ್ನ (ಪ್ರ + ಸನ್ ೧ನೇ ಗ. ಇದರ ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಸಂತುಷ್ಟ.

ಪ್ರಸಾರ (ಪು.) ಕೃಪೆ, ದಯೆ.

ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತ (ವಿ.) ಕಳುಹಿದ.

ಪ್ರಾಚೀ (ಪ್ರೀ.) ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು.

ಪ್ರಾಜ್ಞ (ಪು.) ತಿಳಿದವನು, ಜಾಣ.

ಪ್ರಾಣಿನ್ (ಪು.) ಜೀವಜಂತು.

ಪ್ರಾಪ (ಪ್ರ + ಆಪ್ ಧಾತುವಿನ ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ದೊರಕಿದ, ಮುಟ್ಟಿದ.

ಪ್ರಾಕೀರ್ಣ್ಯ (ನ.) ಚಾತುರ್ಯ.

ಪ್ರಾಸಾದ (ಪು.) ಅರಮನೆ: ಪ್ರಾಸಾದನ (ನ.) ಕಡೆಯ ಉಪ್ಪರಿಗೆ.

ಪ್ರಿಯ (ವಿ.) ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯುಳ್ಳ.

ಪ್ರಿಯವಶ (ಪ್ರೀ.) ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ಹೆಸರು.

ಪ್ರಿಯತಮಾ (ಪ್ರೀ.) ಅತಿಪ್ರೀತಿಯವಳು.

ಪ್ರಿಯವಾಙಿನ್ (ವಿ.) ಸವಿ ಮಗತಿಸ.

ಪ್ರಿಯವಾಙಿತ್ವ (ನ.) ಸವಿ ಮಗತಾಡುವಿಕೆ.

ಪ್ರಿಯಾಪ್ರವೃತ್ತಿ (ಪ್ರೀ.) (ಪ್ರಿಯಾ ಸ್ತ್ರೀಯ.

ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸುದ್ದಿ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದವ
ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸುದ್ದಿ.

ಪ್ರೀ [ಪ್ರೀಣ್] (೧೦ನೇ ಗ.) ಸಂತೋ
ಷಿಸು.

ಪ್ರೀತಿ (ಪ್ರೀ.) ಮಮತೆ, ಪ್ರೇಮ,
ತೃಪ್ತಿ.

ಪ್ರೇಮನ್ (ಪು. ನ.) ಪ್ರೀತಿ, ಸ್ನೇಹ.

ಪ್ರೇಯಸ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ
ಯು, ಬಹು ಮೆಚ್ಚಿದ.

ಕ

ಕಲ (ನ.) ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು.

ಕಲಾಶಿನ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ಹಣ್ಣು
ತಿನ್ನುವವ.

ಖ

ಖಚ್ಚು (ಪು.) ಅಪ್ಪೆ, ಒಡಹುಟ್ಟಿದವ.

ಖಲ (ನ.) ಶಕ್ತಿ, ಕಸುವು.

ಖಲಿ (ಪು.) ಅರಸನ ಹೆಸರು.

ಖಲಿ (ಪು.) ಬಲಿ, ದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ
ಅನ್ನ.

ಖಹಿಸ್ (ಅ.) — ಇಂದ, ಹೊರಗೆ (೨
ದು ಪಂಚಮಾವಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವ
ಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ).

ಖಡ್ಗ (ಎ.) ಬಹಳ, ವಿಪುಲ.

ಖಾಣ (ಪು.) ಅಂಬು.

ಖಾನ್ಧವ (ಪು.) ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣತಮ್ಮ.

ಖಾಲ (ಪು.) ಬಾಲಕ, ಹುಡುಗ.

ಖಾಡ್ (ಪು.) ಭುಜ, ರಟ್ಟಿ.

ಖಿಡಾಲ (ಪು.) ಬೆಕ್ಕು.

ಖಿನ್ತು (ಪು.) ಹನಿ, ತಟಕು.

ಖುಡ್ಲಿ (ಪ್ರೀ.) ಮತಿ, ತಿಳುವಳಿಕೆ.

ಖುಡ್ಲಿಪ್ರಭಾವ (ಪು.) [ಪ್ರಭಾವ (ಪು.)
ಸಾಮರ್ಥ್ಯ] ಬುದ್ಧಿಯ ಸಾಮ
ರ್ಥ್ಯ.

ಖುಖ್ (ಪು.) ಜ್ಞಾನ, ಸುಜ್ಞಾನ, ಸ್ವಾ
ಜ್ಞಾನ.

ಖಹಾನ್ (ಪು.) ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ; (ನ.) ಪರ
ಮಾತ್ಮ.

ಖಹಾವಿಡ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ,
ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವ.

ಖಹಾರಾಘ (ನ.) ಅರಣ್ಯದ ಹೆಸರು.

ಖಾಹ್ಲಿಗ (ಪು.) ದ್ವಿಜ, ವಿಪ್ರ, ಹಾರು
ವ.

ಖ್ಲತೆ (ಖ್ಲ ೨ನೇ ಗ. ಧಾತುವಿನ ವ.
ಕಾ. ಪ್ರ. ಪು. ಏ.) ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಬ

ಬಖ್ (೧೦ನೇ ಗ) ತಿನ್ನು.

ಬಗವತ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ದೇವರು, ಸ
ರ್ವಶಕ್ತಿಮಾನ್.

ಬಗಿನಿ (ಪ್ರೀ.) ಸಹೋದರಿ.

ಬಗೀರಥ (ಪು.) ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಬ
ಬ್ಬ ಅರಸು.

ಬಙ್ಗ (ಪು.) ಮುರಿಯೋಣ.

ಬಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಅತ್ಯಂತ) ಪೂಜಿ
ಸು, ಭಜಿಸು, ಸೇವಿಸು, ಆಶ್ರಯಿ
ಸು.

ಬಝ (ನ.) ಕಲ್ಯಾಣ, ಹಿತ, ಒಳಿತು.

ಬಝ (ನ.) ಅಂಜಿಕೆ, ಹೆದರಿಕೆ.

ಭಯ್ಕರ (ಎ. ಪು. ನ.) ಅಂಜಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ, ಹೆದರಿಸುವ.

ಭರ್ಮನ್ (ನ.) ಮನೆ.

ಭವತ್ (ನ.) ತಾವು, ನೀವು, ದೊರೆಗಳು.

ಭವತ್ಸಕ್ರಾಶ (ಪು.) [ಭವತ್, ಸಕ್ರಾಶ (ಪು.) ಸಮಾಪ] ದೊರೆಗಳ ಸಮಾಪ.

ಭವಿಷ್ಯತಿ (ಭೂ ಧಾತುವಿನ ಭ. ಕಾ. ಪ್ರ. ಪು. ಏ.) ಆಗುವದು.

ಭಾಗೀರಥಿ (ಪ್ರೀ.) ಗಂಗಾನದಿ.

ಭಾರ (ಪು.) ಹೊರೆ.

ಭಾರ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.) ಹೆಂಡತಿ.

ಭಾವಯ (ಭೂ ಧಾತುವಿನ ಪ್ರಯೋಜಕ ರೂಪ, ಅಜ್ಞಾರ್ಥ ಮ. ಪು. ಏ.) ತೋರಗೊಡು, ಅಗಗೊಡು, (ಮನಸ್ಸಿಗೆ) ತಿಳಿ, ಮಾಡು; ಸಂಭಾವ್ಯತೆ (ಪ್ರಯೋಜಕ ಕರ್ಮಣಿರೂಪ) ಸಂಭವಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಿನ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ಆಗುವ, ಭವಿಸ್ಸು.

ಭಾಷ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಮಾತನಾಡು.

ಭಾಸ್ವರಾಕ್ರ (ಎ. ಪು. ನ.) ಮಿಂಚುವ, ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ.

ಭಿಕ್ಷು (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ತಿರುಕೊಳ್ಳು, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡು.

ಭಿಕ್ಷುಕ (ಪು.) ತಿರುಕ, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವವ.

ಭಿಡ್ ಬಡೆ.

ಭೀತಿ (ಪ್ರೀ.) ಅಂಜಿಕೆ, ಭಯ.

ಭೀಮ (ಪು.) ಪಾಂಡುರಾಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯವ.

ಭೀಷ್ಮ (ಪ್ರೀ.) ಅಂಜುಬುರುಕೆ.

ಭ್ರ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಆಗು, ಇರು;

ಅನು + ಭ್ರ ಅನುಭವಿಸು; ತದ್ + ಭ್ರ ಹುಟ್ಟು, ಪರಿಣಮಿಸು.

ಭೂತಾರ್ಥ (ಪು.) ಸತ್ಯ, ನಿಜ, ವರ್ತಿಸಿದ ಸಂಗತಿ.

ಭೃತಿ (ಪ್ರೀ.) ಐಕ್ಯರ್ಥ, ಉತ್ಕರ್ಷ.

ಭೃಪ (ಪು.) ಅರಸು.

ಭ್ರಮತ್ (ಪು.) ಅರಸು, ರಾಜ.

ಭ್ರಮಿ (ಪ್ರೀ.) ನೆಲ, ಪೃಥ್ವಿ.

ಭ್ರೂಮ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ.

ಭ್ರೂರಿ (ಎ.) ಬಹಳ.

ಭ್ರೂ (೧ನೇ ಗ.) ಅಲಂಕರಿಸು.

ಭ್ರ (೧ನೇ ಗ. ಪ. ಆ.) ತುಂಬು; ಖಿಂತೆ.

ಭ್ರೂಯ (ಪು.) ಚಾಕರ, ಸೇವಕ.

ಭೋಜನ (ನ.) ಊಟ.

ಭೋಸ್ (ಆ.) ಸಂಪೋಷಕವ್ಯಯ.

ಭ್ರಾತೃ (ಪು.) ಒಡಹುಟ್ಟಿದವ.

ಭ್ರಾಂತ (ಎ.) ಭ್ರಮೆ ಪಟ್ಟ, ಮರುಳು ಹಿಡಿದ.

ಮ

ಮಣಿ (ನ.) ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಹರಳು.

ಮಂಡಪ (ಪು.) ಹಂದರ.

ಮತಿ (ಪ್ರೀ.) ಬುದ್ಧಿ.

ಮತ್ಸ್ಯ (ಪು.) ಮೀನ.

ಮತ್ [ಮಾತ್] (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ನೋಕ್ಕೇರು; ಪ್ರ + ಮಾತ್ ತಪ್ಪು.

ಮದ್ (ಪು.) ಗರ್ವ.

ಮದನ (ಪು.) ಕಾಮ.

ಮದಿರಾಕ್ಷಿ (ಪ್ರೀ.) ಮನೋಹರವಾದ
ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ.

ಮಧು (ನ.) ಜೀನುತುಪ್ಪ.

ಮಧುಕರ (ನ.) ಸುಂಗೀಹುಳ.

ಮನ್ (೪ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಚಿಂತಿಸು:

ಅನು + ಮನ್ ಸಮ್ಮತಿ ಪಡು.

ಮನ:ಸಂಯಮ (ಪು.) [ಮನಸ್ (ನ.) ಮನ
ಸು; ಸಂಯಮ (ಪು.) ನಿಗ್ರಹ] ಮನ
ಸಿನ ನಿಗ್ರಹ.

ಮನ್ರು (ಪು.) ಹಿಂದೂ ಜನರ ಕಾಯಿದೆ
ಮಾಡಿದ ಅರಸು.

ಮನ್ತ್ರ, ನಿ + ಮನ್ತ್ರ (೧೦ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.)
ಕರೆ.

ಮನ್ತ್ರ (ಪು.) ವೇದದೊಳಗಿನ ಋಚಿ.

ಮಗ್ನ (ಪು.) ನವಿಲು.

ಮರಣ (ನ.) ಸಾವು, ಮೃತ್ಯು.

ಮಠತ್ (ಪು.) ಗಾಳಿ, ದೇವತೆ.

ಮಹತ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ದೊಡ್ಡ.

ಮಹಾತ್ಮಮ್ (ಪು.) ದೊಡ್ಡ ಆತ್ಮ, ದೊಡ್ಡ
ಮನಸಿನವ.

ಮಹಾಪ್ರಿ (ಪು.) [ಪ್ರಿ (ಪು.) ತತ್ತು,
ಹಗ್ಗ] ದೊಡ್ಡ ಪೈರಿ.

ಮಹಿಮನ್ (ಪು.) ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ.

ಮಹಿಷ (ಪು.) ಕೋಣ.

ಮಹಿಷಾಸುರ (ಪು.) ಕೋಣನ ಆಕಾರದ
ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸ.

ಮಹಿಷಿ (ಪ್ರೀ.) ಪಟ್ಟದರಸಿ.

ಮಹಿ (ಪ್ರೀ.) ಪೃಥ್ವಿ, ಭೂಮಿ.

ಮಹೋತ್ಸವ (ಪು.) ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬ.

ಮಾ (ಅ.) ಬೇಡ (ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ)

ಮಾ, ನಿರ್ + ಮಾ ಹುಟ್ಟಿಸು, ನಿರ್ಮಿಸು:
(ನಿರ್ಮಾಯಿತೆ ಕರ್ಮಣಿ).

ಮಾಂಸ (ನ.) ಕಂಡ. [ಲಕ.

ಮಾಣವಕ್ರ (ಪು.) ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು, ಬಾ

ಮಾತ (ಪ್ರೀ.) ತಾಯಿ.

ಮಾಧುರ್ಯ (ನ.) ಸವಿ, ಮಧುರತ್ವ.

ಮಾನಿನಿ (ಪ್ರೀ.) ಗರ್ವವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ.

ಮಾರುತ (ಪು.) ಗಾಳಿ, ವಾಯುದೇವರು.

ಮಾರ್ಗ (೧೦ನೇ ಗ.) ಶೋಧಿಸು.

ಮಾರ್ಗ (ಪು.) ದಾರಿ, ಹಾದಿ.

ಮಾಲಾ (ಪ್ರೀ.) ಸರ.

ಮಾಘ (ಪು.) ಉದ್ದು.

ಮಾಸಚತುಷ್ಠಯ (ನ.) [ಮಾಸ (ಪು.) ತಿಂ
ಗಳು, ಚತುಷ್ಠಯ ನಾಲ್ಕರ ಸಮುಚ್ಚ
ಯ] ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು.

ಮಿತ್ರ (ನ.) ಗೆಳೆಯ, ಸ್ನೇಹಿತ.

ಮಿತ್ರತಾ (ಪ್ರೀ.) ಸ್ನೇಹ, ಗೆಳೆತನ.

ಮಿಲಿತವಾ (ಮಿಲ್ ಧಾತುವಿನ ಭೂ.
ನ್ಯೂ.) ಕೂಡಿ, ಏಕತ್ರವಾಗಿ.

ಮುಕ್ತ (ಮುಕ್ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.)
ಬಿಟ್ಟು, ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ.

ಮುಕ್ತಿ (ಪ್ರೀ.) ಮೋಕ್ಷ.

ಮುಖ (ನ.) ಮೇಲೆ.

ಮುಕ್ [ಮುಕ್ತ] (೭ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.)
ಬಿಡು, ಮುಕ್ತ ಮಾಡು.

ಮುಕ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಅನಂದವಾಗು,
ಅನಂದ ಪಡು.

ಮುಕ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ಹುಚ್ಚನಾಗು,
ಮೂರ್ಛಗೊಳ್ಳು, ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳು.

ಮುಖ್ಯ (ಪು.) ಮೂಢ, ಹುಚ್ಚ, ತಿಳಿ
ಗೇಡಿ.

ಮುಖ್ಯಶತ (ನ.) (ಶತ ನೂರು ಮಂದಿ)
ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳು, ಮೂಢರು.

ಮೃತಿ (ಪ್ರೀ.) ಪ್ರತಿಮೆ, ಗೊಂಬೆ, ವಿ
ಗ್ರಹ.

ಮೃತಿಮತ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಆಕಾರವುಳ್ಳ,
ಮೂರ್ತಿವಂತ, ಸಾಕಾರವಾದ.

ಮೃ [ಮ್ರಿ] (೬ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಸಾಯು.

ಮೃಗ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಹುಡುಕು,
ಶೋಧಿಸು.

ಮೃಗ (ಪು.) ಚಿಗರಿ.

ಮೃತ್ಯು (ಪು.) ಮರಣ, ಸಾವು.

ಮೇಘ (ಪು.) ಮೋಡ.

ಮೇವಜಾಲ (ನ.) ಮೋಡಗಳ ಸಮು
ದಾಯ.

ಮೇದಿನಿ (ಪ್ರೀ.) ಭೂಮಿ, ಪೃಥ್ವಿ.

ಮೇಧಾವಿನ್ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಬುದ್ಧಿವಂತ.

ಮೇಲ (ಪು.) ಜತೆ, ಏಕೈಕ, ಸಂಗ.

ಮೈತ್ರಾವರಣ (ಪು.) ಸೋಮಯಾಗದೊ
ಳಗಿನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ.

ಮೋಕ್ಷ (ಪು.) ಮುಕ್ತಿ.

ಮೋಕ್ಷ (ಪು.) ಉಂಡೆ, ನೀವದಾರ್ಥ,
ಮಿಠಾಯಿ.

ಮೌನ (ನ.) ಮೂಕತನ.

ಯ

ಯಕ್ಷ (ಪು.) ಕುಬೇರನ ಸೇವಕ.

ಯಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ಆರಾಧಿ
ಸು, ಸೇವಿಸು, ಹೋಮ ಮಾಡು.

ಯಜಮಾನ (ಪು.) ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವ.

ಯಜ್ಞಿಯ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಯಾಗದ ಸಂ
ಬಂಧವ.

ಯತ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಯತ್ನೈಸು.

ಯತಿ (ಪು.) ಸನ್ಯಾಸಿ.

ಯತಃ (ಅ.) ಎಲ್ಲಿಂದ.

ಯತ್ರ (ಪು.) ಪ್ರಯತ್ನ.

ಯತ್ರ (ಅ.) ಎಲ್ಲಿ.

ಯಥಾ (ಅ.) ಹ್ಯಾಗೆ.

ಯಥಾ (ಅ.) ಯಾವಾಗ.

ಯದಿ (ಅ.) ಒಂದು ವೇಳೆ.

ಯನ್ತ್ರ (ನ.) ಗತಿಸಾಧನ.

ಯಶಸ್ (ನ.) ಕೀರ್ತಿ.

ಯಶಸ್ವತ್ (ವಿ.) ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಪ್ರ
ಖ್ಯಾತ.

ಯಾಚ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು.

ಯಾಚಕ (ಪು.) ಭಿಕ್ಷುಕ, ತಿರುಕ.

ಯಾತ (ವಿ.) ಹೋದ (ಯಾ ಹೋಗು ಧಾ.
ಭೂ. ಕೃ.); ಆ+ಯಾ ಬರು; (ಸಮ್
+ಆ+ಯಾ ಇದರ ಭೂ. ಕೃ.),
ಸಮಾಯಾತ ಬಂದ.

ಯಾತ್ರ (ಪ್ರೀ.) ನೆರೆಸೆ.

ಯಾತ್ರಿಕ (ಪು.) ಯಾತ್ರಿಗೆ ಸೇರು
ವವ.

ಯಾವತ್ (ಅ.) ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ.

ಯುಕ್ತ (ಯುಜ್ ಕರ್ಮ. ಭೂ. ವಿ.) ಕೂ
ಡಿದ.

ಯುಕ್ತ (ನ.) ಕಾಳಗ.

ಯುಧ್ (೪ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಕಾಳಗ
ಮಾಡು.

ಯುಥ (ನ.) ಹಿಂಡು.

ಯೋಗಿನ್ (ಪು.) ಸಾಧು.

ಯೋಜನ (ನ.) ನಾಲ್ಕು ಹರದಾರಿ.

ಯೋಧ (ಪು.) ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವ,
ಕೂರ.

ರ

- ರಕ್ಷ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಕಾಪಾಡು.
 ರಕ್ಷಣ (ನ.) ನರಕ್ಷಣ.
 ರಕ್ಷಸ್ (ನ.) ರಾಕ್ಷಸ.
 ರಕ್ಷಾ (ಪ್ರೀ.) ರಕ್ಷಣೆ.
 ರಕ್ಷಿತ (ವಿ. ಪ. ನ.) (ರಕ್ಷ ಧಾತುವಿನ
 ಭೂ. ಕೃ.) ಕಾಪಾಡಲ್ಪಟ್ಟ.
 ರಕ್ಷಿಣಿ (ಪು.) ಕಾಪಾಡುವವ.
 ರಘು (ಪು. ಬಹುವಚನ) ರಘುರಾಜನ
 ವಂಶಜರು.
 ರಚ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ರಚಿಸು, ಜೋ
 ಡಿಸು.
 ರಜನಿ (ಪ್ರೀ.) ರಾತ್ರಿ.
 ರಜ್ಜು (ಪ್ರೀ.) ಹಗ್ಗ.
 ರಜಸ್ (ನ.) ಧೂಳಿ.
 ರತಿ (ಪ್ರೀ.) ಪ್ರೀತಿ, ಕಾಮನ ಹೆಂ
 ದತಿ.
 ರತ್ನ (ನ.) ಮಣಿ.
 ರಥ (ಪು.) ತೇರು.
 ರಝಾ (ಪ್ರೀ.) ಬೀದಿ.
 ರಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯು.) ತೊಡಗು; ಆ +
 ರಮ ಆರಂಭಿಸು.
 ರಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.) ಆಡು.
 ರಮಣ (ಪು.) ಗಂಡ, ಸೇರುವವ.
 ರಮಾ (ಪ್ರೀ.) ಲಕ್ಷ್ಮಿ.
 ರವಿ (ಪು.) ಸೂರ್ಯ.
 ರಸ (ಪು.) ರಸ.
 ರಾಜಸ (ಪು.) ಕ್ರೂರ ಮನಸ್ಸು, ರ
 ಕ್ಷಸ.

- ರಾಜಧಾರ (ನ.) ಅರಸನ ಬಾಗಿಲು,
 ಅಂದರೆ ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು.
 ರಾಜನ್ (ಪು.) ಅರಸು, ಭೂಮಿಯ
 ಒಡೆಯ.
 ರಾಜ್ನಿ (ಪ್ರೀ.) ಅರಸನ ಹೆಂಡತಿ.
 ರಾಜ್ಯ (ನ.) ದೇಶ.
 ರಾಜ್ಯಲೋಭಾಕೃಷ್ಣ (ವಿ.) (ರಾಜ್ಯ ಆರ
 ಸ್ತೋತ್ತಿಗೆ, ಲೋಭ ಆಶೆ, ಆಕೃಷ್ಣ
 ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ) ರಾಜ್ಯದಾಕೆಯಿಂದ
 ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ.
 ರಾತ್ರಿ (ಪ್ರೀ.) ಇರಳು.
 ರಾಮ (ಪು.) ದಶರಥರಾಜನ ಹಿರಿ ಮ
 ಗನ ಹೆಸರು.

- ರಾವಣ (ಪು.) ಲಂಕೆಯ ಅರಸು.
 ರಾಶಿ (ಪು.) ಸುಂಪು.
 ರೀತಿ (ಪ್ರೀ.) ನಡತೆ, ಸದ್ಗತಿ.
 ರುಚ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.) ಸವಿಹತ್ತು,
 ಸೇರು.
 ರು (೨ನೇ ಗ. ಪ.) ಅಳು.
 ರು (೪ನೇ ಗ. ಅತ್ಯು.) ಅನು + ರು
 ಅವನಿ ಪಾಲಿಸು.
 ರು (೧ನೇ ಗ. ಪ.) ಬೆಳೆ; ಆ + ರು
 ಏರು.
 ರೇ (ಅ.) ಎಲ, ಎಲಾ!

ಲ

- ಲಕ್ಷ್ಮಣ (ಪು.) ರಾಮನ ತಮ್ಮ.
 ಲಕ್ಷ್ಮಿ (ಪ್ರೀ.) ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೆಂಡತಿ,
 ಸಂಪತ್ತಿಯ ಅಧಿದೇವತೆ.
 ಲಸವೇಲಾ (ಪ್ರೀ.) ಮುಹೂರ್ತ.
 ಲಕ್ಷ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯು.) ವಿಾರು,
 ದಾಟು.

ಲಜ್ಜ (೬ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ನಾಚು.
 ಲಜ್ಜಾ (ಪ್ರೀ.) ನಾಚಿಕೆ.
 ಲತಾ (ಪ್ರೀ.) ಬಳ್ಳಿ.
 ಲತಾಗೃಹ (ನ.) ಬಳ್ಳಿಯ ಮನೆ, ಕುಂ
 ಜ, ಬಳ್ಳಿಯ ಹಂದರ.
 ಲಭ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಪಡೆಯು.
 ಲಬ್ಧ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.), ಅವ + ಲಬ್ಧ್
 ಆಶ್ರಯಿಸು.
 ಲಲನಾ (ಪ್ರೀ.) ಹೆಂಗಸು.
 ಲವ (ಪು.) ಲೇಶ, ಅಲ್ಪ.
 ಲವ (ಪು.) ರಾಮನ ಮಗನ ಹೆಸರು.
 ಲವಣ (ನ.) ಉಪ್ಪು.
 ಲಾಙ್ಗುಲ (ನ.) ಬಾಲ.
 ಲಿಙ್ಗ (ನ.) ಚಿಹ್ನೆ, ಕುರುಹು.
 ಲುಙ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ಉರುಳಾಡು.
 ಲುಭ್ (೪ನೇ, ೬ನೇ ಗ. ಪರ.) ಅತ್ಯಾಶೆ
 ಪಡು.
 ಲೋಕ (ಪು.) ಜನ.
 ಲೋಭ (ಪು.) ಅಶ್ಯಾಶೆ.

ವ

ವಂಶ (ಪು.) ತಳಿ, ಕುಲ.
 ವಕ್ಷಸ್ (ನ.) ಎದೆ.
 ವಚನ (ನ.) ಮಾತು.
 ವಚಸ್ (ನ.) ಮಾತು.
 ವಶ್ಯಕ್ (ಪು.) ಮೋಸಗಾರ.
 ವತ್ಸ (ಪು.) ಕರು, ಮಗುವು.
 ವಹ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರಸ್ಮೈ) ಮಾತಾಡು.
 ವಭ್ರ (ಪು.) ಕೊಲೆ.
 ವಭ್ರ (ಪ್ರೀ.) ತರುಣ ಪ್ರೀ, ಸೊನೆ.
 ವನ (ನ.) ಅಡವಿ, ಅರಣ್ಯ.

ವನವಾಸಿನ್ (ವಿ.) ವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ
 ವನೈಕ್ಯಸ್ (ಪು.) ವನದಲ್ಲಿರುವವ.
 ವನ್ಡ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ನಮಸ್ಕರಿಸು.
 ವಯಸ್ (ನ.) ಪ್ರಾಯ, ವಯಸು.
 ವಯಸ್ಯ (ಪು.) ಜತೆಗಾರ, ಮಿತ್ರ.
 ವರತನ್ತು (ವಿ.) ಸೊಬಗಿನ ಶರೀರವುಳ್ಳ,
 ಚಲುವ, ಸುಂದರ.
 ವರಮ್ (ಅ.) ಲೇಸು, ನೆಟ್ಟಗೆ.
 ವರಾಹ (ಪು.) ಹಂದಿ.
 ವರ್ಣ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಹೊಗಳು, ವಿವ
 ರಿಸು.
 ವರ್ಣ (ಪು.) ಬಣ್ಣ, ಮನುಷ್ಯರ ಜಾತಿ.
 ವರ್ಮನ್ (ನ.) ದಾರಿ, ಮಾರ್ಗ.
 ವಕ್ಷಮ (ಪು.) ಪ್ರೀತಿಯವ, ಗಂಡ.
 ವಶಾ (ಪ್ರೀ.) ಹೆಣ್ಣಾನೆ.
 ವಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ವಾಸಿಸು; ಅಧಿ+
 ವಸ್ ಆಶ್ರಯಿಸು, ಮೇಲೆ ಕೂಡು.
 ವಸತ್ (ವಸ್ ಧಾತುವಿನ ವ. ಕೃ.) ವಾ
 ಸಿಸುವ.
 ವಸತಿ (ಪ್ರೀ.) ವಾಸಸ್ಥಲ.
 ವಸನ (ನ.) ವಸ್ತ್ರ, ಬಟ್ಟೆ.
 ವಸಂತ (ಪು.) ಬಂದು ಋತುವಿನ ಹೆ
 ಸರು.
 ವಸು (ನ.) ಧನ.
 ವಸುಕೇವ (ಪು.) ಕೃಷ್ಣನ ತಂದೆ.
 ವಸುಧಾ (ಪ್ರೀ.) ಭೂಮಿ.
 ವಸ್ತು (ನ.) ಒಡವೆ.
 ವಸ್ತ್ರ (ನ.) ಅರಿವೆ.
 ವಹ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ಹೊರು,
 ಹರಿ.
 ವಾ (ಅ.) ಇಲ್ಲವೆ.

ವಾಕ್ಪದ್ಧತಾ (ಪ್ರೀ.) ಮಾತಾದುವೆ ಆ
ತುರ್ಯ.

ವಾಕ್ (ಪ್ರೀ.) ಮಾತು.

ವಾಚಾ (ಪ್ರೀ.) ಮಾತು.

ವಾಚ್ಛ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಇಚ್ಛಿಸು.

ವಾಣಿ (ಪ್ರೀ.) ಮಾತು, ನುಡಿ.

ವಾತ (ಪು.) ಗಾಳಿ.

ವಾತಾಯನ (ನ.) ಕಿಡಿಕಿ.

ವಾಡ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ವಾದಿಸು;
ಅಭಿ + ವಾಡ್ ನಮಸ್ಕರಿಸು.

ವಾಪಿ (ಪ್ರೀ.) ಬಾವಿ (ಇಳಿಯುವಂ
ಧಾದ್ವ).

ವಾಯಸ (ಪು.) ಕಾಗೆ.

ವಾಘ್ರ (ಪು.) ಗಾಳಿ.

ವಾರಿ (ನ.) ನೀರು.

ವಾರ್ತಾ (ಪ್ರೀ.) ಸುದ್ದಿ.

ವಾಸ (ಪು.) ಮನೆ, ಇರುವ ಸ್ಥಳ.

ವಾಸಿತ (ವಿ. ಪು. ನ.) ನಾತವುಳ್ಳ,
ಸುವಾಸಿಕ ಮಾಡಿದ್ದು.

ವಾಸ್ತುಏವ (ಪು.) ಕೃಷ್ಣ. [ದವೂ.

ವಿಗ್ರಹಸಾಧಿ (ಪು.) ಯುದ್ಧವೂ ಒಪ್ಪಂ

ವಿಚಿತ್ರ (ವಿ.) ಬಹಳ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ,
ಚಮತ್ಕಾರವಾದ.

ವಿನ್ತ (ನ.) ಹಣ.

ವಿಡ್ [ವಿಂಡ್] (೬ನೇ ಗ. ಪ. ಆತ್ಮ.)
ದೊರಕಿಸು.

ವಿಡ್ (೪ನೇ ಗ. ಅ.) ಇರು.

ವಿಶ್ರುತ್ (ಪ್ರೀ.) ಮಿಂಚು.

ವಿಡ್ವತ್ವ (ನ.) ಪಾಂಡಿತ್ಯ.

ವಿಡ್ವಸ್ (ಪು.) ಪಂಡಿತ.

ವಿಧಿ (ಪು.) ದೈವ, ನಿಯಮ.

ವಿಧೇಯ (ವಿ.) ಮಾಡತಕ್ಕ.

ವಿನಯ (ಪು.) ನಮ್ರತೆ.

ವಿನಾ (ಅ.) ಹೊರತು.

ವಿಪತ್ತಿ (ಪ್ರೀ.) ಅಪತ್ತು, ಬಡತನ.

ವಿಪಕ್ವ (ಪ್ರೀ.) ಸಂಕಟ.

ವಿಪ್ರಿಯ (ವಿ.) ಮೆಚ್ಚದಂಥ, ತುಳ್ಳ;
(ನ.) ಅವರಾಧ.

ವಿಮಾರ್ಗ (ಪು.) ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗ, ಕೆಟ್ಟ
ನಡತೆ.

ವಿಸ್ತುಖ (ವಿ.) ಹಿಂದಿರುವಿದ ಮುಖ
ವುಳ್ಳ, ಪರಾಜ್ಞುಖ.

ವಿಯತ್ (ನ.) ಆಕಾಶ.

ವಿಯೋಗ (ಪು.) ಅಗಲುವಿಕೆ.

ವಿರಾವ (ಪು.) ಕೂಗು, ಒದರೋಣ.

ವಿವರ (ನ.) ಗವಿ.

ವಿವಾಹ (ಪು.) ಲಗ್ನ, ಮದುವೆ.

ವಿಗ್ನ್ (೬ನೇ ಗ. ಪರ.) ಪ್ರವೇಶಿಸು,
ಹೊಗು.

ವಿಶ್ರುಡ್ (ವಿ.) (ವಿ + ಶ್ರುಡ್ ೪ನೇ ಗ.
ಪರ. ಇದರ ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.) ಪವಿತ್ರ.
ನಿರ್ಮಲ.

ವಿಶ್ರಾಮಹೇತು: [ವಿಶ್ರಾಮಹೇತು (ಪು.
ಇದರ ಪಸ್ಮೀ.), ವಿಶ್ರಾಮ (ಪು.) ವಿ
ಶ್ರಾಂತಿಹೇತು, (ಪು.) ಕಾರಣ] ವಿಶ್ರಾಂ
ತಿಗಾಗಿ.

ವಿಶ್ವ (ನ.) ಜಗತ್ತು.

ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ್ (ಪು.) ದೇವತೆಗಳ ಬಡಗ.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ (ಪು.) ಋಷಿಯ ಹೆಸರು.

ವಿಶ್ವಾಸಕಾರಣ (ವಿ.) ನಂಬಿಗೆಗೆ ಕಾರ
ಣವಾದ.

ವಿಷ (ನ.) ನಂಜು, ವಿಸ.

ವಿಷ್ಣು (ಪು.) ನಾರಾಯಣ.

ವಿಹಗ (ಪು.) ಪಕ್ಷಿ.

ವಿಹಿತ (ಎ.) (ವಿ+ಧಾ ಇದರ ಕ.
ಭೂ. ಕೃ.) ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಯೋ
ಸ್ಯ.

ವೀಥಿ (ಪ್ರೀ.) ಬೀದಿ, ಮಾರ್ಗ.

ವೀರ (ಪು.) ಕೂರ.

ವೃ ವರಿಸು, ಪರಿ+ವೃ ಮುತ್ತು, ಸು
ತ್ತುಗಟ್ಟು.

ವೃಕ್ಷ (ಪು.) ಗಿಡ.

ವೃತ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಇರು; ವಿ+
ವೃತ್ ತಿರುಗು; ಪರಾ+ವೃತ್ ಹಿಂ
ದಕ್ಕೆ ತಿರುಗು; ಪರಾವೃತ್ತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ
ತಿರುಗಿದ; ಪ್ರ+ವೃತ್ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಹತ್ತು.

ವೃತ್ತಿ (ಪ್ರೀ.) ಕಸಬು, ಉದ್ಯೋಗ.

ವೃಥಾ (ಅ.) ವ್ಯರ್ಥ.

ವೃಝ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಬೆಳೆ, ಹೆ
ಚ್ಚಾಗು.

ವೃಷ (ಪು.) ಎತ್ತು.

ವೃಷಭವಜ (ಪು.) ಶಿವ.

ವೇದ (ಪು.) ಪವಿತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ, ಕೃತಿ.

ವೇಧಸ್ (ಪು.) ಬ್ರಹ್ಮದೇವ.

ವೇಪ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ನಡುಗು.

ವೈಯಾಞ್ಯ (ನ.) ಉದ್ಭಟತನ, ದಾಂಡಿ
ಗತನ.

ವ್ಯಥಾ (ಪ್ರೀ.) ನೋವು, ದುಃಖ.

ವ್ಯಸನ (ನ.) ಸಂಕಟ, ಚಟ.

ವ್ಯಾಘ್ರ (ಪು.) ಹುಲಿ.

ವ್ಯಾಧ (ಪು.) ಬೇಟೆಗಾರ.

ವ್ಯಾಧಿ (ಪು.) ಬೇನೆ.

ವ್ರಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಹೋಗು.

ವ್ರಿಹಿ (ಪು.) ನೆಲ್ಲು, ಬುತ್ತ.

ಶ

ಶಂಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಹೊಗಳು.

ಶಂಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಆ+ಶಂಸ್ ಆತ್ಮ.)
ಅಪೇಕ್ಷಿಸು, ಕೋರು, ಆಶಿಸು.

ಶಕ್ತುಂತಲಾ (ಪ್ರೀ.) ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ
ಹೆಸರು.

ಶಕ್ತ್ಯ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಸಂಕಯ
ಸೆಡು.

ಶಕ್ತಾ (ಪ್ರೀ.) ಸಂಕಯ.

ಶತ್ (ಪು.) ದುರ್ಜನ, ತುಂಟ.

ಶತ (ನ.) ನೂರು.

ಶಾಸ್ತ್ರ (ಪು.) ಹಗ್ಗ, ಮೈರಿ.

ಶಾಸ್ತ್ರವಿಘ್ರಹ (ಪು.) ಹಗೆಯ ಸಂಗಡ
ಜಗಳ.

ಶಾಮ್ [ಶಾಮ್] (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ಶಾ
ಳ್ಳಿ ಪಡು, ಕಾಂತನಾಗು.

ಶಾಶ್ವತ (ಪು.) ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು.

ಶಾಶ್ವ (ಪು.) ಶಿವ.

ಶಾರ (ಪು.) ಬಾಣ.

ಶಾರತ್ (ಪ್ರೀ.) ಒಂದು ಋತುವಿನ
ಹೆಸರು.

ಶರೀರ (ನ.) ಮೈ, ದೇಹ.

ಶರೀರಸ್ಥ (ಎ.) ಮೈಯಲ್ಲಿರುವ,
ಕರೀರಸಂಬಂಧವಾದ.

ಶಯ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.) ಹಾನಿಗೆ.

ಶವ (ನ.) ಹೆಣ.

ಶಾಂತಾ (ಪ್ರೀ.) ರಾಮನ ತಂಗಿ.

ಶಾಂತಿ (ಪ್ರೀ.) ಸಮಾಧಾನ, ಸ್ವಿಸ್ಥತೆ.

ಶಾಲಾ (ಪ್ರೀ.) ಕಾರಖಾನೆ, ಸ್ಥಳ.

ಶಾಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಅಳು, ಅಪ್ಪಣೆ
ಮಾಡು.

ಶಾಸತ್ (ಎ.) ಆಳುವೆ (ಶಾಸ್ ಧಾತು
ಎನ ವ. ಕೃ.).

ಶಾಸನ (ನ.) ಹುಕುಮು.

ಶಾಸ್ತ್ರ (ನ.) ನಿಯಮಗಳ ಸಂಗ್ರಹ,
ವಿದ್ಯೆ.

ಶಿಖ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಕಲಿ.

ಶಿಖರ (ನ. ಪು.) ಗುಡ್ಡದ ತುದಿ.

ಶಿಖರಿನ್ (ಪು.) ಗುಡ್ಡ.

ಶಿರಸ್ (ನ.) ತಲೆ.

ಶಿಲಾ (ಸ್ರೀ.) ಕಲ್ಲು.

ಶಿವ (ನ.) ಕಲ್ಯಾಣ, ಶುಭ.

ಶಿವಾಲಯ (ನ.) ಮಹಾದೇವನ ಗುಡಿ.

ಶಿಶಿರ (ಪು. ನ.) ಚಳಿಗಾಲ.

ಶಿಶು (ಪು.) ಕೂಸು, ಬಾಲಕ.

ಶಿಷ್ಯ (ಪು.) ಕಲಿಯುವವ.

ಶಿರ್ಮ (ನ.) ತಲೆ.

ಶುಕ್ (ಪು.) ಗಿಳಿ.

ಶುಕ್ (೧ನೇ ಗ. ವರ.) ಶೋಕ ಮಾಡು,
ಗೋಳಾಡು.

ಶುಭ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಶೋಭಿಸು,
ಒಪ್ಪು, ಯೋಗ್ಯವಿರು.

ಶುಭ (ಎ. ಪು. ನ.) ಒಳ್ಳೆ, ಮಂಗಳ
ಕರ.

ಶುಭ್ (೪ನೇ ಗ. ವರ.) ಒಣಗು.

ಶುಭ್ರ (ಪು.) ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಡೆ
ಯ ವರ್ಣದವ.

ಶುಭ್ರಕ (ಪು.) ಅರಸನ ಹೆಸರು.

ಶುಭ್ರಗಾಲ (ಪು.) ನರಿ. [ಮ.

ಶೋಭನ (ಎ. ಪು. ನ.) ಒಳ್ಳೆ, ಉತ್ತ

ಶೋಭಾ (ಸ್ರೀ.) ಸೌಂದರ್ಯ.

ಶಮಶಾನ (ನ.) ಹೆಣ ಸುಡುವ ಅಥವಾ
ಹುಗಿಯುವ ಸ್ಥಳ, ಸುಡುಗಾಡು.

ಶಮ್ [ಶಾಮ್] (೪ನೇ ಗ. ವರ.) ದಣಿ.

ಶವಣ (ನ.) ಕೇಳೋಣ.

ಶಿ (೧ನೇ ಗ. ವರ. ಆತ್ಮ.) ಆ +
ಶಿ ಆಶ್ರಯಿಸು, ಅವಲಂಬಿಸು.

ಶಿಮಿತ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ಮೈಭವವುಳ್ಳ,
ಅಭ್ಯುದಯವುಳ್ಳ.

ಶಿಖಿಣ (ಪು.) ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು.

ಶ್ರು (೫ನೇ ಗ. ವರ.) ಕೇಳು.

ಶ್ರುತಿ (ಸ್ರೀ.) ಕಿವಿ, ವೇದ.

ಶ್ರುತಿಸತ್ (ಎ.) ವೇದ ಬಲ್ಲಂಥ.

ಶ್ರೇಷ್ಠ (ಎ.) ಉತ್ತಮ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ.

ಶ್ರೇಯಸ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ಉತ್ತಮ, ಅ
ಭ್ಯುದಯವುಳ್ಳ.

ಶ್ರೋತ್ರ (ಪು.) ಕೇಳುವವ (ಎ. ಪು. ನ.).

ಶ್ಚಾತ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಸ್ತುತಿಸು.

ಶ್ಚಿಷ್ (೪ನೇ ಗ. ವರ.) ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳು.

ಶ್ಚಿಷ್, ಆ + ಶ್ಚಿಷ್ ಆಲಿಂಗಿಸು.

ಶ್ಚೋಕ್ (ಪು.) ಪದ್ಯ.

ಶ್ಚಶ್ಶ (ಸ್ರೀ.) ಅತ್ತೆ.

ಶ್ಚಸ್ (ಕ್ರಿ. ಎ.) ನಾಳೆ.

ಶ್ಚಾಪದ (ಪು.) ಪರು.

ಶ್ಚೇತ (ಎ. ಪು. ನ.) ಬಿಳಿ.

ಸ

ಸಂಕ್ರ (ನ.) ವಿವತ್ತು, ತೊಂದರೆ, ಕಷ್ಟ.

ಸಂಗೀತ (ನ.) ಗಾಯನ.

ಸಂಗಮೋತ್ಸುಕ್ (ಎ. ಪು. ನ.) ಕೂಡಲಿಕ್ಕೆ
ಆತುರನಾದ, ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಲವಲವಿಕೆ
ಯುಳ್ಳ.

ಸಂತಪ್ತ (ಸಮ್ + ತಪ್ ಇದರ ಭೂ. ಕೃ.)
ಸೆಕೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತ.

ಸಂಕೇಶ (ಪು.) ಸುದ್ದಿ, ವರ್ತಮಾನ.

ಸನ್ನಿಧಿ (ಪು.) ಸಮೀಪ, ನೆರೆ.

ಸಂಪದ್ (ಪ್ರೀ.) ಹಣ, ಸಂಪತ್ತು.

ಸಂಪರ್ಕ್ (ಪು.) ಸ್ಪರ್ಶ, ಮುಟ್ಟೋಣ.

ಸಂಭಾರ (ಪು.) ಸಂಹಿತೆ, ಸಿದ್ಧತೆ.

ಸಂಶ್ರಯ (ಪು.) ವಿಶ್ರಾಂತಿಸ್ಥಾನ.

ಸಂಸಾರ (ಪು.) ಪ್ರಪಂಚ.

ಸಾಖಿ (ಪು.) ಗೆಳೆಯ, ಸ್ನೇಹಿತ.

ಸಖಿ (ಪ್ರೀ.) ಗೆಳತಿ.

ಸಾಚಿವ (ಪು.) ಮಂತ್ರಿ, ಪ್ರಧಾನ.

ಸತ್ತತ್ವ (ನ.) ನಿಜವಾದ ಮಾತು.

ಸತ್ಯ (ನ.) ನಿಜ.

ಸತ್ಯಮ್ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ನಿಜವಾಗಿ.

ಸತ್ವರಮ್ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಬೇಗ.

ಸದ್ [ಸೀದ್] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ಅವ +

ಸದ್ = ಅವಸೀದ್ ಕ್ಷೀಣವಾಗು;

ನಿ + ಸೀದ್ = ನಿಷೀದ್ ಕೊಡು.

ಸದಸ್ (ನ.) ಸಭೆ, ಓಲಗ.

ಸದಾ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಯಾವಾಗಲೂ.

ಸದಾಚಾರ (ಪು.) ಬಳ್ಳೇ ನಡತೆ.

ಸನ್ [ಅಸ್ ಧಾತುವಿನ ವರ್ತಮಾನ

ಕೃ. ವಿ. ಸತ್ ಎಂಬದರ (ಪು.)

ಪ್ರಥಮೆಯ ಏಕವಚನ].

ಸಭಾ (ಪ್ರೀ.) ಓಲಗ.

ಸಮಚಿತ್ತ (ವಿ. ಪು. ನ.) (ಸಮ ಸರಿ,

ಚಿತ್ತ ಮನಸ್ಸು) ಎಲ್ಲರೂ ಸಮ

ವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ, ಒಂದೇ ಸಮ

ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ.

ಸಮರಾಂಗಣ (ನ.) ರಣಭೂಮಿ.

ಸಮರ್ಥ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ.

ಸಮಾಜ (ಪು.) ಗುಂಪು, ಸಂಘ.

ಸಮುದ್ರ (ಪು.) ಸಾಗರ, ಕಡಲು.

ಸರಸ್ (ನ.) ಸರೋವರ, ಕೆರೆ.

ಸರ್ಪ (ಪು.) ಹಾವು.

ಸರ್ವತ್ರ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ.

ಸರ್ವದಾ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಯಾವಾಗಲೂ.

ಸಾವಿತ್ರಿ (ಪು.) ಸೂರ್ಯ.

ಸಾಂಖ್ಯ (ಪು.) ಸಾರಥಿ.

ಸಹ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.) ತಾಳು, ಸಹಿಸು.

ಸಹ (ಅ.) ಬಡನೆ, ಬಂದಿಗೆ.

ಸಹಚರೀ (ಪ್ರೀ.) ಗೆಳತಿ, ಜತೆಗಾರ್ತಿ.

ಸಾಕ್ಷಿನ್ (ಪು.) ಸಾಕ್ಷಿಯವ, ನೋಡಿ
ದವ.

ಸಾಧಯಿತವ್ಯ (ವಿ. ಪು. ನ.) ಸಾಧಿಸ
ತಕ್ಕ.

ಸಾಧು (ಪು.) ಸತ್ಪುರುಷ, ಋಷಿ; (ವಿ.)
ಬಳ್ಳೇ.

ಸಾನ್ತ್ವ (೧೦ನೇ ಗ.) ಸಂತೈಸು.

ಸಾರ್ಥ (ಪು.) ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಿ.

ಸಾರಥಿ (ಪು.) ರಥನಡಿಸುವವ.

ಸಾರ್ಥ (ಪು.) ಕೂಡ ಪಯಣ ಮಾಡುವ
ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಗುಂಪು, ಸಮೂಹ.

ಸಾಶಾಂಗಪಾತಮ್ (ಸಾಮಾ. ಕ್ರಿ. ವಿ.)
ಅಪ್ಪಾಂಗ ಸಹಿತ ನಮಸ್ಕಾರ
ಮಾಡಿ.

ಸಿಂಹ (ಪು.) ಮೃಗಗಳ ಅರಸು.

ಸಿಚ್ (ಸಿಚ್ಚಿ) (೭ನೇ ಗ. ಪರ. ಅತ್ಯ.)
ಸಿಂಪಡಿಸು, ಎರಚು.

ಸೀತಾ (ಪ್ರೀ.) ರಾಮನ ಹೆಂಡತಿ.

ಸು ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವು ನಾಮಗಳ
ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿದರೆ "ಬಳ್ಳೆ"
ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಸುಕೃತ (ಪು.) { ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ, ಸ
ಸುಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.) { ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ.
ಮುಚ್ಚರಿತ (ನ.) }

ಸುಖ (ನ.) ಸೌಖ್ಯ, ಆನಂದ.

ಸುಖಭಾನ್ (ಎ.) ಸೌಖ್ಯವುಳ್ಳ, ಆನಂ
ದವುಳ್ಳ.

ಸುಖಲೇಶ (ಪು.) ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸುಖ, ಅ
ಲ್ಪ ಸುಖ.

ಸುಗಾಂಧಿ (ಎ.) ಸುವಾಸಿಕ.

ಸುಮನ್ತ್ರ (ಪು.) ರಾಮನ ಸೌರಭಿ.

ಸುರಾಭಿ (ಎ.) ಸುವಾಸಿಕ, ಸುಗಂಧ
ವುಳ್ಳ.

ಸುತೃಣ (ನ.) ಬಂಗಾರ, ಚಿನ್ನ.

ಸುತೃಜ್ಜ (ಎ. ಪು. ನ.) ನೀತಿವಂತ,
ಉತ್ತಮ.

ಸುಶ್ರು (ಅ.) ಚನ್ನಾಗಿ.

ಸುಹೃತ್ (ಪು.) ಗೆಳೆಯ, ಮಿತ್ರ.

ಸುಕ್ತ (ನ.) ವೇದಮಂತ್ರ.

ಸುತ್ರಧಾರ (ಪು.) ನಾಟಕ ನಡಿಸುವವ.

ಸುಹ (೧೦ನೇ ಗ.) [ನಿ + ಸುಹ =
ನಿಷ್ಕುಹ] ನಾಶಮಾಡು.

ಸುಹ (ಪು.) ಅಡಿಗೆಯುವ.

ಸುತು (ಪು.) ಮಗ.

ಸುರೈ (ಪು.) ರವಿ.

ಸು (೧೦ನೇ ಗ. ಪರ.) ಸರಿ; ಅನು + ಸು
ಹಿಂಬಾಲಿಸು, ಅನುಸರಿಸು; ಪ್ರ +
ಸು ಪಸರಿಸು ಹರಿಸು.

ಸುಜ್ (೬ನೇ ಗ. ಪರ.) ಹುಟ್ಟಿಸು,
ಬಿಡು.

ಸುಶಿ (ಪ್ರೀ.) ಜಗತ್ತು, ವಿಶ್ವ, ಹುಟ್ಟಿ
ನಿಷ್ಕು.

ಸೇನಾ (ಪ್ರೀ.) ದಂಡು.

ಸೇನಾಪತಿ (ಪು.) ದಳವಾಯಿ.

ಸೇವ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.) ಸೇವಿಸು, ಆ
ರಾಧಿಸು; ಪರಿ + ಸೇವ್ = ಪರಿಷೇವ್
ಆಶ್ರಯಿಸು.

ಸೈನಿಕ (ಪು.) ಸಿಪಾಯಿ. ದಂಡಾಳು.

ಸೋಮ (ಪು.) ಕೋಣನ ಬಳ್ಳಿ.

ಸೋಮವಾಸರ (ಪು.) ಸೋಮವಾರ.

ಸೌಡ (ಸಹ ಧಾತುವಿನ ಕರ್ಮಣಿ ಭೂ.
ಕೃ. ಎ.) ನಹಿಸಿದ.

ಸೌಂದರ್ಯ (ನ.) ಚಲುವಿಕೆ.

ಸ್ತುತಿ (ಪ್ರೀ.) ಹೊಗಳಿಕೆ, ಸ್ತೋತ್ರ.

ಸ್ತೇನ (ಪು.) ಕಳ್ಳ, ತುಡುಗ.

ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ (ನ.) ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರತ್ನ
ಅಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಸ್ಥಾ [ತಿಶ್] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ನಿಲ್ಲು;
ಸ್ಥಿ (ಕರ್ಮಣಿ); ತಡ + ಸ್ಥಾ
ಎಳು.

ಸ್ನಿಹ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.) ಪ್ರೀತಿಸು.

ಸ್ನೇಹ (ಪು.) ಪ್ರೀತಿ, ಗೆಳೆತನ.

ಸ್ಪಂದ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.) ಅದರು,
ಹಾರು (ಎದೆ ಮುಂತಾದ್ದು).

ಸ್ಪರ್ಶ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.) ಹೋರಾಡು.

ಸ್ಪೃಗ್ (೬ನೇ ಗ. ಪರ.) ಮುಟ್ಟು.

ಸ್ಪೃಶ್ (ಸ್ಪೃಗ್ ಧಾತುವಿನ ಕ. ಭೂ.
ಕೃ.) ಮುಟ್ಟಿದ. [ಕ್ರಿಸ್ತು.

ಸ್ಪೃಹ್ (೧೦ನೇ ಗ.) ಬಯಸು, ಅಪೇ
ಕ್ಷುಕ್ತು (೬ನೇ ಗ. ಪರ.) ಅದರು, ಹಾ
ರು (ಎದೆ ಕಣ್ಣು ಮುಂತಾದ್ದು).

ಸ್ಮಿ [ಸ್ಮಯ್] (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.) ನಗು;
ವಿ + ಸ್ಮಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳ್ಳು.

ಸ್ಮ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ನೆನಪಿರು, -ಡು;

ವಿ + ಸ್ಮ ಮರೆ.

ಸ್ಮೃತಿ (ಪ್ರೀ.) ನೆನಪು, ಧರ್ಮತಾನ್ತ್ರ.

ಸ್ಮಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ಕೆಳಗೆ ಬೀಳು, ನೋರು.

ಸ್ಮಶ್ಣ (ಪು.) ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು.

ಸ್ಮಕೃತ್ಯ (ನ.) ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಸ್ಮದೇಶ (ಪು.) ತನ್ನ ದೇಶ.

ಸ್ಮಮ (ಪು.) ಕನಸು.

ಸ್ಮರ್ಗ (ಪು.) ದೇವಲೋಕ.

ಸ್ಮಾವಿಷಯ (ಪು.) ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ.

ಸ್ಮಸ್ಮ (ಪ್ರೀ.) ಸಹೋದರಿ, ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿ.

ಸ್ಮಸ್ತಿ (ಅ.) ಕಲ್ಯಾಣ.

ಸ್ಮಾಶ್ಯ (ನ.) ಸ್ವಸ್ಥತೆ.

ಸ್ಮಾತ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.) ರುಚಿ ನೋಡು.

ಸ್ಮಾಮಿಗುಣೋಪೇತ (ಎ.) (ಸ್ಮಾಮಿನ್ ಒಡೆಯ, ಉಪೇತ ಯುಕ್ತ) ಒಡೆಯನ ಗುಣದಿಂದ ಯುಕ್ತ.

ಸ್ಮಾಮಿನ್ (ಪು.) ಒಡೆಯ.

ಸ್ಮಾಪೀಯ (ಎ.) ತನ್ನ.

ಹ

ಹನ್ ಕೊಲ್ಲು.

ಹರಿ (ಪು.) ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಜನರು, ಇಂದ್ರ.

ಹರಿಣ (ಪು.) ಚಿಗರೆ.

ಹರ್ಮ್ಯ (ನ.) ಅರಮನೆ, ವಾಡೆ.

ಹಲಾಹಲ (ನ.) ಪ್ರಾಣಭಾತಕ ವಿಷ.

ಹವಿಸ್ (ನ.) ಹೋಮದ ದ್ರವ್ಯ, ತುಪ್ಪ.

ಹಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.) ವಿ + ಹಸ್ ನಗು.

ಹಸ್ತ (ಪು.) ಕೈ.

ಹಿ (ಪ್ರ + ಹಿ) ಕಳುಹು.

ಹಿತ (ಎ. ಪು. ನ.) ಲಾಭ, ಒಳಿತು, ಯೋಗ್ಯ.

ಹಿಮ (ನ.) ಬಿರ್ಪು, ತಂಪು.

ಹಿತಭ್ರಾನ್ (ಪು.) ಅಗ್ನಿ, ಬೆಂಕಿ.

ಹ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ಹರಣ ಮಾಡು, ಆ + ಹ ತಿನ್ನು, (ಯಜ್ಞ) ಮಾಡು; ಪ್ರ + ಹ ಹೊಡೆ; ವಿ + ಹ ಅಡು, ಹೊತ್ತು ಕಳೆ.

ಹದಯ (ನ.) ಮನಸ್ಸು.

ಹೇ (ಅ. ಸಂಖ್ಯೋಧನಾರ್ಥಕ) ಎಲೋ. ಎಲೈ.

ಹ್ಯಸ್ (ಕ್ರ. ಎ.) ನಿನಗೆ.

ಹ್ವೇ (೧ನೇ ಗ. ಪರ. ಆತ್ಮ.) ಕರೆ.

ಕನ್ನಡದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ.

ಅ.

ಅಂಗಕು (ನಾ.) ತಾಲು (ನ.).
 ಅಂಜಿಕೆ (ನಾ.) ಭಯ (ನ.), ಭೀತಿ (ಸ್ರೀ.).
 ಅಂಜುಬುರುಕಿ (ಎ.) ಭೀನ (ಎ. ಸ್ರೀ.).
 ಅಂತರಿಕ್ಷ (ನಾ.) ಆಕಾಶ (ನ.).
 ಅಂತಃಕರಣ (ನಾ.) ಹೃದಯ (ನ.).
 ಅಂತಃಪುರದ ಸೇವಕ (ನಾ.) ಕಂಠಾಕಿ-
 ನ (ಪು.).
 ಅಂತೆ (ಅ.) ಇವ (ಅ.).
 ಅಂಬಿಗ (ನಾ.) ನಾವಿಕ (ಪು.).
 ಅಂಬು (ನಾ.) ಬಾಣ (ಪು.), ಶರ (ಪು.).
 ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಿಬಂದವ (ನಾ.) ಅತಿಥಿ
 (ಪು.).
 ಅಕ್ಕರತೆ (ನಾ.) ಪ್ರೀತಿ (ಸ್ರೀ.).
 ಅಕ್ಕರತೆಯ (ಎ.) ಪ್ರಿಯ (ಎ.).
 ಅಕ್ಕಿ (ನಾ.) ತರಡುಲ (ಪು.).
 ಅಕ್ಕರಶತ್ರು (ನಾ.) ಅಪರಿಹಿತ (ಪು.).
 ಅಗ್ನಿ (ಕ್ರ.) ಖನ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಖಾತ
 (ಭೂ. ಕೃ.).
 ಅಗಲಾಡು (ಕ್ರ.) ಕಷ್ಟ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).
 ಅಗಲುವಿಕೆ (ನಾ.) ವಿಯೋಗ (ಪು.).
 ಅಡ್ಡಹಾದಿಗೆ ಹೋಗು (ಕ್ರ.) ಚಲ
 (೧ನೇ ಗ. ಪ.).
 ಅಡಿ (ನಾ.) ಪಾದ (ಪು.).
 ಅಡಿಗೆಯವ (ನಾ.) ಸ್ವದ (ಪು.).
 ಅಡ್ಡಿ (ನಾ.) ಆವರಣ (ನ.).
 ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ (ಎ.) ಕೃಷಿತ (ಎ.).

ಅಡು (ಕ್ರ.) ಪಚ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).
 ಅಣು (ನಾ.) ಲವ (ಪು.), ಲೇಶ (ಪು.).
 ಅತ್ತೆ (ನಾ.) ಸ್ವಾಮಿ (ಸ್ರೀ.).
 ಅಶ್ಯಾಕೆ ವಡು (ಕ್ರ.) ಲುಭ್ (೪ನೇ ಗ.
 ಪರ.).
 ಅಥವಾ (ಅ.) ತತ (ಅ.).
 ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡು (ಕ್ರ.) ಅಧಿಕೃ
 (ಕರ್ಮ.), ಅಧಿಕಿಯತೆ.
 ಅಧಿಪತಿ (ನಾ.) ಸ್ವಾಮಿನ್ (ಪು.).
 ಅದ್ಭುತ ಆಯುಧ (ನಾ.) ಅಸ್ತ್ರ (ನ.).
 ಅನುಸರಿಸು (ಕ್ರ.) ಅನು + ಗಮ್ (೧ನೇ
 ಗ. ಪರ.).
 ಅನ್ನ (ನಾ.) ಆದಿನ (ಪು.).
 ಅನ್ನದ ಉಂಡಿ (ನಾ.) ಪಿಂಡ (ಪು.).
 ಅಪೇಕ್ಷೆ (ನಾ.) ಇಚ್ಛಾ (ಸ್ರೀ.), ಅಭಿ-
 ಲಾಷ (ಪು.).
 ಅಪ್ಪಣಿ (ನಾ.) ಸಂದೇಶ (ಪು.), ಆದೇಶ
 (ಪು.), ಆಜ್ಞಾ (ಸ್ರೀ.).
 ಅಪ್ಪಣಿ ವಾಲಿಸು (ಕ್ರ.) ಅನು + ರು
 (೪ನೇ ಗ. ಅ.).
 ಅಪ್ಪಣಿ ಕೇಳು (ಕ್ರ.) ಆ + ಪ್ರಚ್ಛ
 [ಪ್ರಚ್ಛ] (೬ನೇ ಗ. ಅ.).
 ಅಪ್ಪಿಕೊ (ಕ್ರ.) ಕ್ರುಸ್ (೪ನೇ ಗ. ಪ.);
 ಆ + ಸ್ಥಿ (೪ನೇ ಗ. ಪ.), ಸ್ಥಿ
 (ಭೂ. ಕೃ.).
 ಅಭ್ಯಾಸ (ನಾ.) ಅಭ್ಯಯನ (ನ.).

ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ (ಎ.) ಮಾನಿನಿ
(ಸ್ತ್ರೀ).

ಅರಸು (ನಾ.) ಪಾರ್ಥಿವ (ಪು.), ಭೃಗುತ್
(ಪು.), ರಾಜನ್ (ಪು.), ನೃಪ (ಪು.),
ನೃಪತಿ (ಪು.), ಭೂಪ (ಪು.).

ಅರಣ್ಯ (ನಾ.) ವನ (ನ.), ಅರವಿ
(ಸ್ತ್ರೀ).

ಅರಣ್ಯದೊಳಗಿರುವವ (ಎ.) ವನಾ
ಕಸ್ (ಪು.).

ಅರಮನೆ (ನಾ.) ಪ್ರಾಸಾದ (ಪು.).

ಅರಮನೆಯ ಮೇಲ್ಮಾಳಿಗೆ (ನಾ.)
ಪ್ರಾಸಾದತಲ (ನ.).

ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ (ನಾ.) ರಾಜ್ಯ (ನ.).

ಅರಿವೆ (ನಾ.) ವಸ್ತ್ರ (ನ.), ವಾಸಸ್ (ನ.).

ಅರಿವ್ಯ (ನಾ.) ಅನರ್ಥ (ಪು.).

ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡು (ಕ್ರ.) ಉಪ + ಲಕ್ಷ
(೧ನೇ ಗ. ಅ.).

ಅಲಂಕರಿಸು (ಕ್ರ.) ಭೂಷ (೧೦ನೇ ಗ.).

ಅಲಿದಾಡು (ಕ್ರ.) ಚಲ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ಅಲೆ (ಕ್ರ.) ಅಡ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ಅಲ್ಲಿ (ಅ.) ತತ್ರ (ಅ.).

ಅಲ್ಲಿಂದ (ಅ.) ತತಃ (ಅ.), ಅತಃ (ಅ.).

ಅವಲಂಬಿಸು (ಕ್ರ.) ಆ + ಅಂ (೧ನೇ
ಗ. ಉಭ.).

ಅಸತ್ಯ (ನಾ.) ಅನೃತ (ನ.).

ಅಳಿಯ (ನಾ.) ಜಾಮಾತೃ (ಪು.).

ಅಳು (ಕ್ರ.) ರುಡ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ಆ

ಆಕಳು (ನಾ.) ಧೇನು (ಸ್ತ್ರೀ).

ಆಕಾರವುಳ್ಳ (ಎ.) ಭೃತಿಮತ್ (ಎ.).

ಆಕಾಶ (ನಾ.) ವಿಯತ್ (ನ.), ಅಮ್ಬರ
(ನ.), ನಭಸ್ (ನ.).

ಆಗ (ಅ.) ತದಾ (ಅ.).

ಆಗು (ಕ್ರ.) ಭು [ಭವ್] (೧ನೇ ಗ. ಪ.),

ಅಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಭವನ್ (೧ನೇ
ಗ. ಅ.), ವಿದ್ (೪ನೇ ಗ. ಅ.).

ಆಚ್ಛಾದನ (ನಾ.) ಆವರಣ (ನ.).

ಆಚ್ಛಾಪಿಸು (ಕ್ರ.) ಆ + ಛಿಪ್ (೧ನೇ
ಗ. ಪ.).

ಆಜ್ಞೆ (ನಾ.) ನಿರ್ದೇಶ (ಪು.), ಶಾಸನ (ನ.).

ಆಟ (ನಾ.) ಕ್ರೀಡಾ (ಸ್ತ್ರೀ).

ಆಡು (ಕ್ರ.) ಕ್ರೀಡ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ರಮ
(೧ನೇ ಗ. ಅ.), ರತ (ಭೂ. ಕೃ. ವಿ.).

ಆದ್ದರಿಂದ (ಅ.) ಅತಃ (ಅ.).

ಆಪರೂ (ಅ.) ಆಪಿ (ಅ.).

ಆದರೆ (ಅ.) ಕಿನ್ತು (ಅ.).

ಆಧಾರ (ನಾ.) ಪ್ರಮಾಣ (ನ.).

ಆಧಿಕ್ಯ (ನಾ.) ಪ್ರಕೃಷ್ಣ (ಪು.), ಉತ್ಕೃಷ್ಣ
(ಪು.).

ಆನೆ (ನಾ.) ಗಜ (ಪು.), ನಾಗ (ಪು.).

ಆಸತ್ತು (ನಾ.) ದುರ್ಗ (ನ.), ವಿಪದ್ (ಸ್ತ್ರೀ).

ಆಸ್ತ (ನಾ.) ಬಂಧು (ಪು.).

ಆಭರಣ (ನಾ.) ಅಲಂಕಾರ (ಪು.).

ಆರಂಭ (ನಾ.) ಆರಂಭ (ಪು.), ಆರಂಭಾ-
ತ (ಪು.).

ಆರಂಭಿಸು (ಕ್ರ.) ಆ + ರಂಭ (೧ನೇ ಗ.
ಅ.), ರಂಭ (ಭೂ. ಕೃ.), ಪ್ರ + ಭವತ್ (೧ನೇ
ಗ. ಅ.).

ಆಲಿಂಗಿಸು (ಕ್ರ.) ಅಗ್ರ (೪ನೇ ಗ. ಪ.),

ಅಗ್ರ (ಭೂ. ಕೃ.), ಕ್ಷು (೪ನೇ ಗ. ಪ.).

ಆಲೋಚಿಸು (ಕ್ರ.) ಚಿಂತ (೧೦ನೇ
ಉಭ.).

ಚಿಂತಿತ (ಭೂ. ಕೃ.), ಮನ್
(೪ನೇ ಗ. ಅ.), ಮತ (ಭೂ. ಕೃ.), ಗಣ್

(೧೦ನೇ ಗ. ಪ.), ಗಣಿತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಅಲೋಚನೆ (ನಾ.) ಆಖ್ಯಾನ (ನ.).
 ಅವೆ (ನಾ.) ಕುರ್ಮ (ಪು.).
 ಅನಿಸು (ಕ್ರ.) ಅಪ + ಇಕ್ಷ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ಆ. + ಇಕ್ಷ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ಇಕ್ಷ್ (ಭೂ. ಕೃ.).
 ಅಶ್ರಿತ (ಎ.) ಅನುಜೀವಿನ್ (ಎ.).
 ಅಶ್ರಯಿಸು (ಕ್ರ.) ಆ + ಅಶ್ರಿ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.),
 ಅವ + ಲಘ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.),
 ಮಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.).
 ಅಶ್ರಯಿಸು (ಕ್ರ.) ವಿ + ಸ್ಥಿ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).
 ಅಹಂತಿ (ನಾ.) ಬಾಲಿ (ಪು.).
 ಅಳು (ನಾ.) ಭೃತ್ಯ (ಪು.), ಕಿಷ್ಕರ (ಪು.).
 ಅಳುವೆ (ಎ.) ಶಾಸತ್ (ಪ. ಕೃ. ಎ.).

ಇ

ಇಂದ್ರ (ನಾ.) ಅಕ್ಷರಭೂಮಿ (ಪ್ರೀ.).
 ಇಂದ್ರ (ಮನುಷ್ಯ) (ನಾ.) ಅಕ್ಷರ
 (ಪು.), ಅಕ್ಷರಭೂಮಿ (ಪು.).
 ಇಂದು (ನಾ.) ಚಂದ್ರ (ಪು.).
 ಇಂದುವಾರ (ನಾ.) ಸೋಮವಾರ (ಪು.).
 ಇಂದ್ರ (ನಾ.) ಹರಿ (ಪು.).
 ಇಂದ್ರನ ಆಯುಧ (ನಾ.) ಪಾವಿ (ಪು.).
 ಇಚ್ಛಿಸು (ಕ್ರ.) ವಾಚ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ಕಮ್ (೪ನೇ ಗ. ಪ.), ಕಾಂತ (ಭೂ. ಕೃ.),
 ಇಚ್ಛ [ಇಚ್ಛ] (೨ನೇ ಗ. ಪ.),
 ಇಚ್ಛ (ಭೂ. ಕೃ.), ಸ್ವಾಹ (೧೦ನೇ ಗ. ಉಭ.).
 ಇಡು (ಕ್ರ.) ಧಾ, ಹಿತ (ಕ. ಭೂ. ಕೃ.).
 ಇಲಿಹಾಸ (ನಾ.) ಕಥಾ (ಪ್ರೀ.).
 ಇನಾಮು (ನಾ.) ಪಾರಿತೋಷಿಕ (ನ.).
 ಇನ್ನೊಬ್ಬರ (ಎ.) ಪರಕೀಯ (ಎ.).

ಇರು (ಕ್ರ.) ಭೂ [ಭವ] (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ಭೂತ (ಭೂ. ಕೃ.), ವಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ವಿತ್ (೪ನೇ ಗ. ಅ.), ವೃತ್ [ವತ್] (೧ನೇ ಗ. ಅ.),
 ವೃತ್ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಇರುವ ಸ್ಥಳ (ನಾ.) ವಾಸ (ಪು.).
 ಇರುಳು (ನಾ.) ರಾತ್ರಿ (ಪ್ರೀ.), ನಿಶಾ (ಪ್ರೀ.).
 ಇಲ್ಲ (ಅ.) ನ (ಅ.). [ವಾ (ಅ.).
 ಇಲ್ಲವೆ (ಅ.) ಉತ (ಅ.), ಅಥವಾ (ಅ.),
 ಇಲ್ಲಿ (ಅ.) ಅತ್ರ (ಅ.).
 ಇಳಿ (ಕ್ರ.) ಅವ + ಲಘ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ಅವತರತ್ (ಪ. ಕೃ. ಎ.).

ಈ

ಈಗ (ಅ.) ಅಧುನಾ (ಅ.), ಸಂಪ್ರತಿ (ಅ.).
 ಈಶ್ವರನ ಗುಡಿ (ನಾ.) ಶಿವಾಲಯ (ನ.).
 ಈ ಹೊತ್ತು (ಅ.) ಅದ (ಅ.).

ಉ

ಉಂಟಾಗು (ಕ್ರ.) ಉತ್ + ಭೂ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).
 ಉಗಮ (ನಾ.) ಪ್ರಭವ (ಪು.).
 ಉಸುರು (ನಾ.) ನಳ (ನ.).
 ಉಸ್ರ (ಎ.) ಚಗಡ (ಎ.).
 ಉಜ್ಜಯಿನೀ (ನಾ.) ಅವಂತಿ (ಪ್ರೀ.).
 ಉತ್ತಮ (ಎ.) ಉತ್ತಮ (ಎ.), ಉತ್ತಮ (ಎ.),
 ಉತ್ತಮ (ಎ.), ಸಾಧು (ಎ.),
 ಸುಷ್ಕ (ಎ.).
 ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ (ನಾ.)
 ಕುಲೀನ (ಎ.).
 ಉತ್ತಮ ನಡತೆ (ನಾ.) ನೈತಿ (ಪ್ರೀ.),
 ಸದಾಚಾರ (ಪು.), ಸದ್ವರ್ತನ (ನ.).

ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀ (ನಾ.) ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ (ನ.),
 ಲಲನಾ (ಸ್ತ್ರೀ.), ಅಭಿಲಾ (ಸ್ತ್ರೀ.).
 ಉತ್ಕರ್ಷ (ನಾ.) ಪ್ರಕರ್ಷ (ಪು.), ಆ-
 ಧಿಕೃತ (ನ.) ಅತಿಶಯ (ಪು.).

ಉದಯ ಹೊಂದು (ಕ್ರ.) ತದ್ + ಇ
 (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ತದ್ವತ್ (ಪ. ಕೃ.).

ಉದುರು (ಕ್ರ.) ಗಲ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).
 ಉದ್ಧ (ವಿ.) ದೀರ್ಘ (ವಿ.), ಆಯಾಮ
 (ಪು.).

ಉದ್ಧ (ನಾ.) ಮಾಘ (ಪು.).
 ಉದ್ಧೇಶ (ನಾ.) ಹೇತು (ಪು.).
 ಉದ್ಧೇಶ (ನಾ.) ಉದ್ಯಮ (ಪು.).
 ಉಪದೇಶಿಸು (ಕ್ರ.) ತಪ + ಕ್ಷಿ (೧ನೇ
 ಗ. ಪ.), ಕ್ಷಿ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಉಪಜೀವಿಕೆ (ನಾ.) ವೃತ್ತಿ (ಸ್ತ್ರೀ.).
 ಉಪದ್ರವ (ನಾ.) ಅಹಿತ (ನ.), ತಾಸ
 (ಪು.).

ಉಪಾಧ್ಯಾಯ (ನಾ.) ಆಚಾರ್ಯ (ಪು.).
 ಉಪ್ಪ (ವಿ.) ಲವಣ (ವಿ.).
 ಉಲ್ಲಂಘಿಸು (ಕ್ರ.) ಪಾರ್ (೧೦ನೇ ಗ.
 ಉಭ.).

ಉಲ್ಲಾಸ (ನಾ.) ತತ್ಸಾಹ (ಪು.).
 ಉಳಿಸು (ಕ್ರ.) ತದ್ + ಭ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).
 ಉಳು (ಕ್ರ.) ಕೃಷ್ಣ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ಕೃಷ್ಣ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಊ

ಊರ್ಜಿತಸ್ಥಿತಿ (ನಾ.) ಅಭ್ಯುದಯ (ಪು.).
 ಊಟ (ನಾ.) ಭೋಜನ (ನ.).
 ಊರು (ನಾ.) ಗ್ರಾಮ (ಪು.).

ಋ

ಋಣಿಯಾಗು (ಕ್ರ.) ಭೃ (೧೦ನೇ ಗ. ಪ.).
 ಋಷಿ (ನಾ.) ಸಾಧು (ಪು.).

ಎ

ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ (ಅ.) ನ ಕದಾಪಿ (ಅ.).
 ಎಣಿಸು (ಕ್ರ.) ಗಣ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಉಭ.).
 ಎತ್ತು (ನಾ.) ವೃಷ (ಪು.).
 ಎತ್ತು (ಕ್ರ.) ತದ್ + ಭೃ (೧ನೇ ಗ. ಪ. ಅ.).
 ಎದೆ (ನಾ.) ವಕ್ಷಸ್ (ನ.).

ಎರಚು (ಕ್ರ.) ಸಿಕ್ [ಸಿಕ್ಚ] (೧ನೇ
 ಗ. ಪ.), ಸಿಕ್ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಎರಳೆ (ನಾ.) ಮೃಗ (ಪು.).
 ಎಲ್ಲ (ವಿ.) ಅಖಿಲ (ವಿ.), ಸರ್ವ (ವಿ.),
 ಕೃತ್ಸನ (ವಿ.).

ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ (ಅ.) ಸರ್ವತ್ರ (ಅ.).
 ಎಲ್ಲಿ (ಅ. ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ) ಕ (ಅ.),
 ಕುತ್ರ (ಅ.).

ಎಲ್ಲಿ (ಅ. ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕ) ಯತ್ರ (ಅ.).
 ಎಲ್ಲೆಂದ (ಅ. ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ) ಕುತಃ (ಅ.).
 ಎಲ್ಲೆಂದ (ಅ. ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕ) ಯತಃ
 (ಅ.).

ಎಲೆ (ನಾ.) ಪರ್ಣ (ನ.), ದಲ (ನ.),
 ಪತ್ರ (ನ.).

ಎಲೈ (ಅ.) ಹೇ (ಅ.), ಭೋಸ್ (ಅ.), ರೇ (ಅ.).
 ಎಳ್ಳು (ನಾ.) ತಿಲ (ಪು.).

ಐ

ಐ (ಅ. ಅವಧಾರಣ) ಉ (ಅ.).
 ಐರಿಕೆ (ನಾ.) ಅಭ್ಯುದಯ (ಪು.).
 ಐಳು (ಕ್ರ.) ತದ್ + ಸ್ಥಾ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ತತ್ಥಾ (ಭೂ. ನ್ಯಾ.).

ಐ

ಐಕ್ಯರ್ಯ (ನಾ.) ಭಾತಿ (ಸ್ರೀ.), ಸಂಪದ್ (ಸ್ರೀ.).

ಐಕ್ಯರ್ಯವುಳ್ಳವ (ನಾ.) ಭಾನಿಕ (ಪು.).

ಒ

ಒಕ್ಕಲಿಗ (ನಾ.) ಕೃಷಿವಲ (ಪು.).

ಒಡನೆ (ಅ.) ಸಹ (ಅ.).

ಒಡಂಬಡು (ಕ್ರ.) ಅನು + ಮನ್ (೪ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.), ಅನು + ಮದ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).

ಒಡವೆ (ನಾ.) ವಸ್ತು (ನ.), ಪದಾರ್ಥ (ಪು.), ವ್ಯಾಕ್ತಿ (ಸ್ರೀ.).

ಒಡೆಯ (ನಾ.) ಪ್ರಭು (ಪು.), ಸ್ವಾಮಿನ್ (ಪು.), ಅಧಿಪತಿ (ಪು.).

ಒಡವೆಯಲ್ಲಿದ್ದು (ನಾ.) ಅವಸ್ತು (ನ.).

ಒಣಗು (ಕ್ರ.) ಶುಷ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.), ಶುಷ್ಕ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಒಪ್ಪು (ಕ್ರ.) ಶುಭ [ಶೋಭಿ] (೧ನೇ ಗ. ಅ.).

ಒಯ್ಯು (ಕ್ರ.) ನೆ [ನಯ್] (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.), ವಡ್ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.),

ಒಡ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಒಸರು (ಕ್ರ.) ಡ್ರ [ಡ್ರ್] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಒಳಿತು (ನಾ.) ಹಿತ (ನ.), ಭದ್ರ (ನ.).

ಕಲ್ಯಾಣ (ನ.).

ಒಳ್ಳೇ (ಎ.) ಶೋಭನ (ಎ.).

ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸ (ನಾ.) ಸುಕೃತಿ (ಸ್ರೀ.), ಸುಕೃತ (ನ.), ಸುಚರಿತ (ನ.).

ಓ

ಓಡು (ಕ್ರ.) ಧಾವ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಓಲಗ (ನಾ.) ಸಭಾ (ಸ್ರೀ.), ಸಾಮಿತಿ (ಸ್ರೀ.).

ಔ

ಔತಣಹೇಳು (ಕ್ರ.), ನಿ + ಮನ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.).

ಔಷಧ (ನಾ.) ಅಗದ್ (ಪು.).

ಕ

ಕಂಟಕ (ನಾ.) ಆಪದ್ (ಸ್ರೀ.).

ಕಂಡ (ನಾ.) ಮಾಸ (ನ.).

ಕಟ್ಟನೆ (ನಾ.) ಕಾಠ (ನ.).

ಕಟ್ಟಿದ (ಎ.) ಬಡ್ತ (ಎ.).

ಕಣ್ಣೀರು (ನಾ.) ಅಶ್ರು (ನ.), ವಾಘ (ಪು. ನ.).

ಕಣ್ಣು (ನಾ.) ನೇತ್ರ (ನ.), ನಯನ (ನ.), ಚಕ್ಷುಸ್ (ನ.).

ಕತ್ತಲೆ (ನಾ.) ತಮಸ್ (ನ.).

ಕತ್ತಲೆ ರಾತ್ರಿ (ನಾ.) ತಮಿಸ್ಸಾ (ಸ್ರೀ.).

ಕತ್ತಿ (ನಾ.) ಅಸಿ (ಪು.), ಖಡ್ಗ (ಪು.).

ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮ (ನಾ.) ಧರ್ಮ (ಪು.).

ಕಥೆ (ನಾ.) ಕಥಾ (ಸ್ರೀ.), ಇತಿಹಾಸ (ಪು.).

ಕದಲು (ಕ್ರ.) ಕುಮ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.), ಕುಮ್ಭ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಕದಿ (ಕ್ರ.) ಕುರ್ [ಕಾರ್] (೧೦ನೇ ಗ. ಉಭ.).

ಕನಸು (ನಾ.) ಸ್ವಪ್ನ (ಪು.).

ಕನ್ನಿಕೆ (ನಾ.) ಕನ್ಯಾ (ಸ್ರೀ.), ಕುಸಾರಿ (ಸ್ರೀ.).

ಕರಗು (ಕ್ರ.) ಕು [ಕುರ್] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಕರೆ (ಕ್ರ.) ಹೇ [ಹೇರ್] (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.), ನಿಮನ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.).

ಕಲಹ (ನಾ.) ಕಲಿ (ಪು.).

ಕಲಿ (ಕ್ರಿ.) ಶಿಕ್ಷ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).
 ಕಲಿಸು (ಕ್ರಿ.) ಉಪ + ದಿಶ್ (೬ನೇ ಗ.
 ಪರ.), ದಿಶ್ (ಭೂ. ಕೃ.).
 ಕಲಿಸುವವ (ನಾ.) ಆಚಾರ್ಯ (ಪು.),
 ಗುರು (ಪು.), ಉಪಾಧ್ಯಾಯ (ಪು.).
 ಕಲೆ(ನಾ.) ಕಲಕ್ಕು (ಪು.); ಲಾಙ್ಛನ(ನ.).
 ಕಲ್ಯಾಣ(ನಾ.) ಮೃಗಾಲ (ನ.), ಹಿತ(ನ.),
 ಭದ್ರ (ನ.), ಶಿವ (ನ.).
 ಕಲ್ಯಾಣ (ಅ.) ಸ್ವಸ್ತಿ (ಅ.).
 ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡೋಣ (ನಾ.) ಉಪ-
 ಕಾರ (ಪು.).
 ಕಲ್ಲ (ನಾ.) ಶಿಲಾ (ಸ್ತ್ರೀ), ಕೃಷ್ಣ
 (ಸ್ತ್ರೀ), ಅದಮನ್ (ಪು.).
 ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠ (ಎ.) ಕವಿಶ (ಪು.).
 ಕಸುವು (ನಾ.) ಬಲ (ನ.), ಶಕ್ತಿ
 (ಸ್ತ್ರೀ), ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ನ.).
 ಕಳವು (ನಾ.) ವೈರ್ಯ (ಪು.), ಸ್ತೇಯ (ನ.).
 ಕಳುಹು (ಕ್ರಿ.) ಪ್ರ+ಹಿ, ಪ್ರಹೀಯತೇ (ಕ.).
 ಕಳೆ (ನಾ.) ಕ್ರಾಂತಿ (ಸ್ತ್ರೀ), ಪ್ರಭಾ
 (ಸ್ತ್ರೀ), ತೇಜಸ್ (ನ.).
 ಕಳ್ಳ (ನಾ.) ಸ್ತನ (ಪು.), ಚೋರ (ಪು.).
 ಕಾಣಿ (ನಾ.) ವಾಯಸ(ಪು.), ಕಾಕ(ಪು.).
 ಕಾಡುಹಂದಿ (ನಾ.) ಕಿರಿ (ಪು.),
 ಸೂಕರ (ಪು.).
 ಕಾಣಿಕೆ(ನಾ.) ಉಪಹಾರ (ಪು.), ಬಲಿ
 (ಪು.), ಕರ (ಪು.).
 ಕಾಪಾಡು (ಕ್ರಿ.) ರಕ್ಷ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.),
 ಅಶ್ರು (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).
 ಕಾಪಾಡುವವ (ನಾ.) ರಕ್ಷಿತ (ಪು.).
 ಕಾಮ (ನಾ.) ಮದನ (ಪು.), ಮನ್ಮಥ
 (ಪು.), ಮನಾಸಿಜ (ಪು.).

ಕಾಮನ ಹೆಂಡತಿ (ನಾ.) ರಾತಿ (ಸ್ತ್ರೀ).
 ಕಾಯಿ (ನಾ.) ಕಲ (ನ.).
 ಕಾಯು (ಕ್ರಿ.) ತಪ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).
 ಕಾಯೋಣ.(ನಾ.) ರಕ್ಷಣ (ನ.).
 ಕಾಯ್ದು(ಎ.) ಚಂಡ(ಎ.), ಸಂತಪ(ಎ.),
 (ಸಮ್ + ತಪ್ ಇದರ ಭೂ. ಕೃ.).
 ಕಾರಣ (ನಾ.) ಹೇತು (ಪು.).
 ಕಾಲಾಳು (ನಾ.) ಪತ್ತಿ (ಪು.).
 ಕಾಲು (ನಾ.) ಪಾದ (ಪು.).
 ಕಾಳಗ (ನಾ.) ಯುದ್ಧ (ನ.), ಸಮರ (ಪು.),
 ಸಮ್ಪ್ರಹಾರ (ಪು.).
 ಕಾಳಾರಿಸು (ಕ್ರಿ.) ತಜ್ಞ (೬ನೇ ಗ.
 ಪರ.).
 ಕಾಳು (ನಾ.) ಧಾನ್ಯ (ನ.).
 ಕಿಡಿಕಿ (ನಾ.) ವಾತಾಯನ (ನ.).
 ಕಿವಿ (ನಾ.) ಶ್ರವಣ (ನ.), ಶ್ರೋತ್ರ (ನ.).
 ಕೀರ್ತಿ (ನಾ.) ಯಶಸ್ (ನ.).
 ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ (ಎ.) ಯಶಸ್ವತ್ (ಎ.).
 ಕೀಳ (ಎ.) ಕ್ಷುಧ್ರ (ಎ.).
 ಕೀಳ ಜಾತಿಯವ (ನಾ.) ಕ್ಷಾತ್ರ (ಪು.).
 ಕೀಳತನ (ನಾ.) ದೈನ್ಯ (ನ.).
 ಕೀಳಸ್ಥಿತಿ (ನಾ.) ಕುರ್ದಿಶಾ (ಸ್ತ್ರೀ).
 ವಿಪತ್ತಿ (ಸ್ತ್ರೀ).
 ಕುಂಟ (ನಾ.) ಕ್ವಜ್ಜ (ಪು.).
 ಕುಂಬಾರ (ನಾ.) ಕುಮ್ಮಕಾರ (ಪು.),
 ಕುಲಾಲ (ಪು.).
 ಕುಡಿ (ಕ್ರಿ.) ಪಾ [ಪಿಶ್] (೧ನೇ ಗ.
 ಪರ.), ಪಿತ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.), ಪಿಯತೇ
 ಕರ್ಮಣಿ).
 ಕುಣಿ (ಕ್ರಿ.) ನೃತ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.).
 ಕುಣಿತ (ನಾ.) ನೃತ್ಯ (ನ.).

ಕುರುಲಿ (ನಾ.) ಅಶ್ವ (ಪು.), ವಾಜಿ
(ಪು.), ಹಯ (ಪು.).

ಕುಬೇರ (ನಾ.) ಧನಪತಿ (ಪು.).

ಕುಬೇರನ ಸೇವಕ (ನಾ.) ಯಕ್ಷ (ಪು.).

ಕುಲ (ನಾ.) ಜಾತಿ (ಪ್ರೀ.), ಗೋತ್ರ (ನ.).

ಕುಶಿಕನವಂಶಜ (ನಾ.) ಕೌಶಿಕ (ಪು.).

ಕುಶಲ (ವಿ.) ನಿಷ್ಣಾತ (ವಿ.), ಪ್ರವೀಣ
(ವಿ.), ನಿಪುಣ (ವಿ.).

ಕೂಸು (ನಾ.) ವಿರಾಜ (ಪು.).

ಕೂದಿದ (ವಿ.) ಯುಕ್ತ (ವಿ.).

ಕೂದಿದರಿ } ಸಮ್ + ಗಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).
ಕೂಡು }

ಕೂಡು (ಕ್ರ.) ಉಪ + ವಿಶ್ (೬ನೇ ಗ.
ವರ.), ಸದ್ [ಸೀದ್] ನಿ + ಸದ್
(ನಿಷೀದ್) (೧ನೇ ಗ. ವರ.).

ಕೂಸು (ನಾ.) ವಸ್ತ (ಪು.), ಶಿಶು (ಪು.).

ಕೆಡು (ಕ್ರ.) ನಶ್ (೪ನೇ ಗ. ವರ.),
ನಶ್ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಕೆಟ್ಟ (ವಿ.) ದುಷ್ (ದುಷ್ ಧಾತುವಿನ ಭೂ.
ಕೃ.).

ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ (ನಾ.) ದುಷ್ಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.),
ಪಾಪ (ನ.). [(ನ.).

ಕೆಟ್ಟನಡತೆ (ನಾ.) ದುರಾಚಾರ (ಪು.), ದುರ್ವರ್ತನ

ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗ (ನಾ.) ಸದ್ಗತ (ನ.),
ಆಪದ್ (ಪ್ರೀ.).

ಕೆಟ್ಟ ಹಾದಿ (ನಾ.) ವಿಮಾರ್ಗ (ಪು.),
ದುರ್ಮಾರ್ಗ (ಪು.).

ಕೆರೆ (ನಾ.) ತಡಾಗ (ಪು.), ಸರಸ್ (ನ.).

ಕೆಲಸ (ನಾ.) ಕರ್ಮನು (ನ.), ಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.).

ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತು (ಕ್ರ.) ಪ್ರತಿ + ಪದ್
(೪ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.).

ಕೆಸರು (ನಾ.) ಪಕ್ಷ (ಪು.).

ಕೆಳಗೆ ಬೀಳು (ಕ್ರ.) ಸಂಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).

ಕೇಡು (ನಾ.) ಅನರ್ಥ (ಪು.), ನಾಶ (ಪು.),

ಅಪಾಯ (ಪು.), ಹಾನಿ (ಪ್ರೀ.).

ಕೇಳು (ಕ್ರ.) ಪ್ರಚ್ಛ [ಪ್ರಚ್ಛ] (೬ನೇ
ಗ. ವರ.), ಪೃಶ್ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಕೇಳು (ಕ್ರ.) ಶ್ರು (ಶ್ರುಯತೇ ಕರ್ಮಣಿ).

ಕೇಳೋಣ (ನಾ.) ಶ್ರವಣ (ನ.).

ಕೇಳುವವ (ನಾ.) ಶ್ರೋತ (ವಿ. ಪು. ನ.).

ಕೈ (ನಾ.) ಪಾಣಿ (ಪು.), ಕರ (ಪು.),
ಹಸ್ತ (ಪು.).

ಕೊಡು (ಕ್ರ.) ದಾ [ಯಚ್ಛ] (೧ನೇ ಗ.
ವರ.), ದತ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.), ದೀಯತೇ (ಕ.).

ಕೊಡುವ (ವಿ.) ದಾತ (ವಿ.).

ಕೊಡ್ಲಿ (ನಾ.) ಪರಶು (ಪು.).

ಕೊಲ್ಲು (ಕ್ರ.) ಹನ್, ಹತ (ಭೂ. ಕೃ.),
ನಿ + ಸೂದ್ (ನಿಷೂದ್) (೧೦ನೇ ಗ.).

ಕೊಲೆ (ನಾ.) ವಧ (ಪು.), ಹಿಂಸಾ (ಪ್ರೀ.).

ಕೋಣ (ನಾ.) ಮಹಿಷ (ಪು.).

ಕೋಣನ ಬಳ್ಳಿ (ನಾ.) ಸೋಮ (ಪು.).

ಕೋರು (ಕ್ರ.) ಆ + ಶಂಸ್ (೬ನೇ ಗ.
ವರ.).

ಕೈ

ಕೈಮಿಸು (ಕ್ರ.) ಕ್ಷಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.),
ಕ್ಷಾಂತ (ವಿ. ಭೂ. ಕೃ.).

ಕೈತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ (ವಿ.) ಕ್ಷೇತ್ರಗಾ-
ಮಿನ್ (ವಿ.).

ಕೈಮೆ (ನಾ.) ಭದ್ರ (ನ.), ಸುಖ (ನ.).

ಕೈಮೆವುಳ್ಳ (ವಿ.) ಕುಶಲಿನ್ (ವಿ.),
ನಿವೃತ್ತಿಮತ್ (ವಿ.).

ಕೋಬಿಸು (ಕ್ರ.) ಕ್ಷುಮ್ (೪ನೇ ಗ.
ವರ.), ಕ್ಷುಬ್ಧ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಖ

ಖಜಾನಿ (ನಾ.) ಕೌಶ (ಪು.).

ಗ

ಗಂಡ (ನಾ.) ವಲ್ಲಭ (ಪು.), ರಮಣ (ಪು.),

ಭರ್ತೆ (ಪು.), ಪಾತಿ (ಪು.).

ಗಂಡಹೆಂಡರು (ನಾ.) ಜಾಯಾಪತಿ

(ಪು. ದ್ವಿ.), ದಂಪತಿ (ಪು. ದ್ವಿ.).

ಗ್ರಂಥ (ನಾ.) ಪುಸ್ತಕ (ನ.).

ಗದ್ದಿಗೆ (ನಾ.) ಆಸನ (ನ.), ಪೀಠ (ನ.).

ಗಮನ (ನಾ.) ಗಾತಿ (ಪ್ರೀ.).

ಗರ್ವಪ್ರನಾಸು (ಕ್ರಿ.) ಭೃಷ್ (ಕ್ರಿ.)

(೫ನೇ ಗ. ಪರ.), ಭೃಷ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಗಲ್ಲ (ನಾ.) ಕಪಾಲ (ಪು.).

ಗವಿ (ನಾ.) ವಿವರ (ನ.), ಗುಹಾ (ಪ್ರೀ.).

ಗಳಹು (ಕ್ರಿ.) ಜಲ್ಪ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಗಾಲಿ (ನಾ.) ಚಕ್ರ (ನ.).

ಗಾಳಿ (ನಾ.) ಪವನ (ಪು.), ಮಾರುತ (ಪು.),

ವಾಯು (ಪು.), ಮರುತ್ (ಪು.).

ಗಡ (ನಾ.) ತರು (ಪು.), ವೃಕ್ಷ (ಪು.).

ಗಿರಿ (ನಾ.) ಪರ್ವತ (ಪು.), ಅದ್ರಿ (ಪು.),

ಅಚಲ (ಪು.).

ಗಿಳಿ (ನಾ.) ಗುಕ (ಪು.), ಕೀರ (ಪು.).

ಗುಂಗೆ ಹುಳ (ನಾ.) ಅಲಿ (ಪು.),

ಮಧುಕರ (ಪು.).

ಗುಂಪು (ನಾ.) ರಾಶಿ (ಪು.), ಸಾರ್ಥ (ಪು.).

ಗುಡುಸಲ (ನಾ.) ಟಡಜ (ಪು. ನ.),

ಪರ್ಣಶಾಲಾ (ಪ್ರೀ.).

ಗುಣ (ನಾ.) ಪ್ರಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.).

ಗುಣವಂತ (ನಾ.) ಗುಣಿನ್ (ವಿ.),

ಗುಣವತ್ (ವಿ.).

ಗುಡ್ಡಲಿ (ನಾ.) ಖನಿತ್ರ (ನ.).

ಗೃಹ (ನಾ.) ಭರ್ಮನ್ (ನ.).

ಗರೆ ಕೂರೆ (ಕ್ರಿ.) ಕೃಷ್ (೬ನೇ ಗ.

ಪರ.), ಕೃಷ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಗಿಲ್ಲುಟ್ಟು (ವಿ.) ಅಭಿಮತ (ಅಭಿ

ಮ್ ಇದರ ಕ. ಭೂ. ಕೃ.).

ಗಿಲ್ಲು (ಕ್ರಿ.) ಜಿ (ಜಯ) (೧ನೇ ಗ.

ಪರ.), ಜಯತ್ (ಪ. ಕೃ.), (ವಿ+ತಿ

೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.).

ಗಿಲ್ಲುವವ (ನಾ.) ಜೆಹ (ಪು.). [(ಪ್ರೀ.).

ಗಿಳತಿ (ನಾ.) ಸಹಚರೀ (ಪ್ರೀ.), ಸರ್ವ

ಗಿಳಿತನ (ನಾ.) ಸೇಹ (ಪು.), ಮೇತ್ರಿ (ಪ್ರೀ.).

ಗಿಳಿಯ (ನಾ.) ಮಿತ್ರ (ನ.), ಸುಹೃದ್ (ಪು.).

ಗೊಂಟಿ (ನಾ.) ಮೃತಿ (ಪ್ರೀ.), ಪ್ರತಿಮಾ

(ಪ್ರೀ.).

ಗೊಲ್ಲ (ನಾ.) ಗೊಪ (ಪು.).

ಗೌರವವಳ್ಳಪ್ರೀ (ನಾ.) ಆರ್ಯಾ (ಪ್ರೀ.).

ಘ

ಘನತೆಯುಳ್ಳ (ವಿ.) ಭಗವತ್ (ವಿ.).

ಘಾತುಕಮೃಗ (ನಾ.) ಆಪಹ (ಪು.).

ಚ

ಚಂದ್ರನು (ನಾ.) ಇಂದ್ರ (ಪು.), ಸೋಮ (ಪು.).

ಚದರಿಸಿದ (ವಿ.) ನಿರಸ್ತ (ವಿ.).

ಚನ್ನಾಗಿ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಸುಶ್ರು (ಅ.).

ಚರಿತ್ರ (ನಾ.) ಚರಿತ (ನ.). [(ಪ್ರೀ.).

ಚಲ್ವಿಕೆ (ನಾ.) ಸೌಂದರ್ಯ (ನ.), ಶೋಭಾ

ಚಲುವ (ವಿ.) ವರ್ಣನೀಯ (ವಿ.) ವರ್ಣನು (ವಿ.)

ಚಲ್ಲು (ಕ್ರಿ.) ಅಸ್ (೪ನೇ ಗ. ಪ.), ಅಸ್ತ

(ಭೂ. ಕೃ.), ಕ್ಷಿಪ್ (೬ನೇ ಗ. ಪ.).

ಚಲೋ ಕೆಲಸ (ನಾ.) ಪುಣ್ಯ (ನ.),

ಸುಕೃತ (ನ.).

ಚಳಿ (ನಾ.) ಹಿಮ (ನ.).

ಚಾತುರ್ಯ (ನಾ.) ಕೌಶಲ್ಯ (ನ.).

ಚಿಂತೆ (ನಾ.) ಚಿಂತಾ (ಪ್ರೀ.).

ಚಿಕ್ಕ (ವಿ.) ಕನಿಯಸ್ (ವಿ.), ಪ್ರತನು (ವಿ.).

ಚಿಕ್ಕ (ನಾ.) ತಾರಕ (ನ.), ನಕ್ಷತ್ರ (ನ.).

ಚಿಗವ್ವ (ನಾ.) ಪಿಡ್ವಯ (ಪು.).

ಚಿಗರಿ (ನಾ.) ಹರಿಣಾ (ಪು.), ಮೃಗ (ಪು.).

ಚಿನ್ನ (ನಾ.) ಲಿಂಗ (ನ.), ಲಾಙ್ಛನ (ನ.).

ಚೂರು (ನಾ.) ಲವ (ಪು.), ಲೇಶ (ಪು.).

ಛ

ಛಿದ್ರ (ನಾ.) ವಿವರ (ನ.).

ಜ

ಜಂಬುಬದಿ (ಕ್ರಿ.) ಪ್ರ + ಗಲ್ಮ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

[ಲೋಕ (ಪು.).

ಜಗತ್ತು (ನಾ.) ವಿಶ್ವ (ನ.), ಭುವನ (ನ.),

ಜಗದ (ನಾ.) ಕಾಲಿ (ಪು.), ಕಲಹ (ಪು.).

ಜಟಾಯು (ನಾ.) ಗುಹ್ರರಾಜ (ಪು.).

ಜತಗಾರ (ನಾ.) ವಯಸ್ಸ (ಪು.), ಸ್ನಿಗ್ಧ (ಪು.).

ಜನ (ನಾ.) ಲೋಕ (ಪು.).

ಜಯಶಾಲಿ (ನಾ.) ಜೇಡ (ಪು.).

ಜಾಲ (ನಾ.) ಬುಧ (ವಿ.), ಪ್ರಜ್ಞ (ವಿ.), ಚ-

ನುರ (ವಿ.), ಕುಶಲ (ವಿ.), ಪ್ರವೀಣ (ವಿ.).

ಜಾಣ್ಣೆ (ನಾ.) ಚಾತುರ್ಯ (ನ.), ಪ್ರಜ್ಞತ್ವ (ನ.).

ಜಾತಿ (ನಾ.) ವರ್ಣ (ಪು.).

ಜೀವಾತ್ಮ (ನಾ.) ಆತ್ಮನು (ಪು.).

ಜೀನತುಪ್ಪ (ನಾ.) ಮೃಗ (ನ.).

ಟ

ಟೊಂಗೆ (ನಾ.) ಶಾಖಾ (ಪ್ರೀ.).

ಠ

ಠಕ್ಕ (ನಾ.) ಶಾಕ (ಪು.).

ಠ

ಠಂದೆ (ನಾ.) ಜನಕ (ಪು.), ಪಿತ (ಪು.),
ತಾತ (ಪು.).

ಠಂದೆತಾಯಿಗಳು (ನಾ.) ಪಿತರೈ (ಪು.
ದ್ವಿ.), ಮಾತಾಪಿತರೈ (ಪು. ದ್ವಿ.).

ಠಕ್ಕ ನಡಾವಳಿ (ನಾ.) ಆಚಾರ (ಪು.),
ಸದ್ವರ್ತನ (ನ.).

ಠಟಕು (ನಾ.) ಬಿಂದು (ಪು.), ವಿಮುಖ
(ಪ್ರೀ.), ಪುಷತ್ (ನ.), ಪುಷತ (ಪು.).

ಠಡೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ (ವಿ.) ಕುಣಿತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಠಟ್ಟಾರ್ಥ ಬಲ್ಲ (ವಿ.) ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಡ್ (ವಿ.),
ತತ್ವವಿಡ್ (ಪು.).

ಠನ್ನ (ವಿ.) ಸ್ವೀಯ (ವಿ.), ಸ್ವಕೀಯ (ವಿ.),
ಆತ್ಮೀಯ (ವಿ.).

ಠಪಸ್ಸು (ನಾ.) ತಪಸ್ (ನ.); ತಪಸ್ವರಿಯಾ
(ಪ್ರೀ.).

ಠಪ್ಪ (ಕ್ರಿ.) ಪ್ರ + ಮಾಡ್ [ಮಡ್] (೪ನೇ
ಗ. ಪ.), ಪ್ರಮತ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಠಪ್ಪಮಾಡಿದ (ವಿ.) ಅಪರಾಧಿನ್ (ವಿ.).

ಠರ (ನಾ.) ಜಾತಿ (ಪ್ರೀ.).

ಠರು (ಕ್ರಿ.) ಆ + ನೆ (೧ನೇ ಗ. ಪ.
ಅ.), ಆನೇತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಠರುವಾಯ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) ಪಶ್ಚಾತ್ (ಅ.).

ಠಲವಿದ (ವಿ.) ಪ್ರಾಸ (ಪ್ರ + ಆಪ್ ಇದ
ರ ಭೂ. ಕೃ.).

ಠಲೆ (ನಾ.) ಶೀರ್ಷ (ನ.), ಶಿರಸ್ (ನ.).

ಠಾತ್ಸಾರಮಾಡು (ಕ್ರಿ.) ತಪ + ಕ್ಷಿ (೧ನೇ
ಗ. ಅ.).

ಠಾನು (ನಾ.) ಆತ್ಮನು (ಪು.), ಸ್ವಯಮ್

ತಾಯಿ (ನಾ.) ಮಾತೃ (ಪ್ರೀ.), ಜನನಿ
(ಪ್ರೀ.), ಪ್ರಸು (ಪ್ರೀ.).

ತಾವರೆ (ನಾ.) ಕಮಲ (ನ.).

ತಾವು (ಸ.) ಭವತ್ (ಸ.).

ತಾಳು (ಕ್ರ.) ಸಹ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಸೌಧ
(ಭೂ. ಕೃ.).

ತಾಳ್ಮೆ (ನಾ.) ಕ್ಷಮಾ (ಪ್ರೀ.), ಕ್ಷಾಂತಿ
(ಪ್ರೀ.).

ತೆನ್ನು (ಕ್ರ.) ಆ + ಹ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.).

ಮಕ್ಷ (೧೦ನೇ ಗ.), ಖಾಡ್ (೧ನೇ ಗ.
ಪ.), ಅಡ್ (೨ನೇ ಗ. ಪ.).

ತೆನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥ (ನಾ.) ಮಕ್ಷ (ಪು.).

ಖಾದ್ಯ (ನ.), ಅನ್ನ (ನ.).

ತಿರುಗಿ (ಅ.) ಪ್ರತಿ (ಅ.), ಪುನಃ (ಅ.).

ತಿರುಕ (ನಾ.) ಮಿಶ್ರುಕ (ಪು.).

ತಿರುಕೊಳ್ಳು (ಕ್ರ.) ಮಿಶ್ರು (೧ನೇ ಗ. ಅ.).

ತಿರುಗಾಡು (ಕ್ರ.) ಅಡ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ತಿರುಗು (ಕ್ರ.) ನಿ + ವೃತ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).

ತಿಳಿ (ಕ್ರ.) ಬುದ್ಧ [ಬೋಧ್] (೧ನೇ ಗ. ಪ.),

ಬುದ್ಧ (ಭೂ. ಕೃ.), ಅವ + ಗಮ್

(೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಅವಗತ (ಭೂ.

ಕೃ.), ಜ್ಞಾ, ಜ್ಞಾಯತೇ ಕರ್ಮಣಿ, ಮನ್

(೪ನೇ ಗ. ಅ.), ಪತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ತಿಳಿಯದಿರೋಣ (ನಾ.) ಅಜ್ಞಾನ (ನ.).

ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬುದ್ಧಿ (ಪ್ರೀ.), ಜ್ಞಾನ (ನ.).

ತಿವ್ರ (ಕ್ರ. ವಿ.) ದ್ರುತಮ್ (ಕ್ರ. ವಿ.), ಶೀ

ಗ್ರಮ್ (ಕ್ರ. ವಿ.), ತ್ವರಿತಮ್ (ಕ್ರ. ವಿ.).

ತುಂಬು (ಕ್ರ.) ಭೃ [ಭರ್] (೧ನೇ ಗ.

ಉಭ.).

ತುಚ್ಛ (ವಿ.) ವಿಪ್ರಿಯ (ವಿ.).

ತುಡಿ ಶಿಖರ (ನ.), ಅಗ್ರ (ನ.).

ತುಪ್ಪ (ನಾ.) घृत (ನ.), ಆಜ್ಯ (ನ.).

ತೂಕ (ನಾ.) ಭಾರ (ಪು.).

ತೂಗು (ಕ್ರ.) ತುಲ್ [ತೋಲ್] (೧೦ನೇ
ಗ. ಉಭ.).

ತೊಂದರೆ (ನಾ.) ಸಂಕಟ (ನ.), ಗಹನ
(ನ.), ಕಲಿಲ (ನ.).

ತೊಗಲು (ನಾ.) ಚರ್ಮನ್ (ನ.), ಕೃತ್ತಿ
(ಪ್ರೀ.), ಅಜಿನ (ನ.).

ತೊಡಗು (ಕ್ರ.) ಪ್ರ + ವೃತ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).

ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತ (ವಿ.) उत्संग-
वर्तिन् (ವಿ.). [(ಪ್ರೀ.).

ತೊತ್ತು (ನಾ.) ದಾಸಿ (ಪ್ರೀ.), ಚೆಡಿ

ತೊಳೆ (ಕ್ರ.) ಕ್ಷಲ್ [ಕ್ಷಾಲ್] (೧೦ನೇ ಗ.).

ತೋಟ (ನಾ.) उद्यान (ನ.).

ತೋಯು (ಕ್ರ.) ದ್ರು [ದ್ರ್] (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ತೋರಿಸು (ಕ್ರ.) ದಿಶ್ (೬ನೇ ಗ. ಪ.),

ದಿಶ್ (ಭೂ. ಕೃ.).

ತೋಳು (ನಾ.) बाहु (ಪು.), ಭುಜ (ಪು.).

ದ

ದಂಡಿ (ನಾ.) तीर (ನ.), ತಡ (ನ.),

ರೋಧಮ್ (ನ.). [(ಪು.).

ದಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ (ನಾ.) सेनापति

ದಂಡಾಳು (ನಾ.) सैनिक (ಪು.).

ದಂಡು (ನಾ.) सेना (ಪ್ರೀ.).

ದಡ್ಡ (ವಿ.) ಮೂರ್ಖ (ಪು.), अपण्डित
(ಪು.), बालश (ಪು.).

ದಣಿ (ಕ್ರ.) अम् [आम्] (೪ನೇ ಗ.

ವರ.), आन्त (ಭೂ. ಕೃ.).

ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ (ನಾ.) विश्रम

(ಪು.), विश्रान्ति (ಪ್ರೀ.).

ದನ (ನಾ.) ಪಶು (ಪು.).
 ದನ ಕಾಯುವವ (ನಾ.) ಗೋಪ (ಪು.).
 ದಯೆ (ನಾ.) ಪ್ರಸಾದ್ (ಪು.), ಕೃಪಾ
 (ಪ್ರೀ.), ಅನುಗ್ರಹ (ಪು.).
 ದ್ರವ್ಯ (ನಾ.) ವಸ್ತು (ನ.), ವಿದ್ವ (ನ.),
 ಧನ (ನ.).
 ದಾಂಡಿಗತನ (ನಾ.) ವೈಯಾತ್ಯ (ನ.),
 ಧಾಶ್ವರ್ಯ (ನ.), ಅಶ್ವತ್ಯ (ನ.).
 ದಾಟದಂಥ (ಎ.) ಅಲಕ್ಷ್ಯ (ಎ.),
 ಅಲಕ್ಷ್ಯನೀಯ (ಎ.).
 ದಾಟು (ಕ್ರಿ.) ತು [ತರ] (೧ನೇ ಗ.
 ಆತ್ಮ.), ತಡ್ + ಲಕ್ಷ್ಯ (೧ನೇ ಗ. ಆ
 ತ್ಮ.), ಪಾರ್ (೧೦ನೇ ಗ.).
 ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾದ (ಎ.) ನಿರಸ್ತ, ನಿರ +
 ಅಸ್ (೪ನೇ ಗ. ವರ. ಇದರ ಭೂ.
 ಕೃ.).
 ದಿಟ್ಟ (ಎ.) ಧೈರ್ಯಶಾಲಿನ್ (ಎ.) ಧೀರ (ಎ.).
 ದಿವ್ಯ (ಎ.) ಭಗವತ್ (ಎ.).
 ದ್ವಿಜ (ನಾ.) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (ಪು.), ವಿಪ್ರ (ಪು.).
 ದೀರ್ಘಾಯು (ಎ.) ಆಯುಷ್ಮತ್ (ಎ.).
 ದೀವಿಗೆ (ನಾ.) ದೀಪ (ಪು.).
 ದುಃಖ (ನಾ.) ಕ್ಲೇಶ (ಪು.), ವ್ಯಥಾ
 (ಪ್ರೀ.), ಪಿಡಾ (ಪ್ರೀ.).
 ದುಃಖ ಕೊಡು ತುಡ್ (೭ನೇ ಗ. ವರ.).
 ದುಃಖವುಳ್ಳ (ಎ.) ದುಃಖಿತ (ಎ.).
 ದುರ್ಜನ (ನಾ.) ಶತ್ರು (ಪು.).
 ದುರ್ವರ್ತನ (ನಾ.) ದುರಾಚಾರ (ಪು.).
 ದುಷ್ಟ (ನಾ.) ನೃಶಂಸ (ಪು.), ತಲ
 (ಪು.), ದುರ್ಜನ (ಪು.). [(ಪ್ರೀ.).
 ದೂತಿ (ನಾ.) ಸಹಚರೀ (ಪ್ರೀ.), ದಾಸೀ
 ದೂಷಣ (ನಾ.) ನಿಂದಾ (ಪ್ರೀ.),
 ಉಪಾಲಂಭ (ಪು.).

ದೂಷಿಸು (ಕ್ರಿ.) ನಿಂದ್ (೧ನೇ ಗ. ವರ.).
 ದೇವತೆಗಳ ಬುಡಿಗೆ (ನಾ.) ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ್
 (ಪು.), ತ್ವಷ್ಟ (ಪು.).
 ದೇವರು (ನಾ.) ದಿವ್ಯಾಕಸ್ (ಪು.), ಅಮರ
 (ಪು.), ಸುರ (ಪು.), ದೇವತಾ (ಪ್ರೀ.),
 ಮರುತ್ (ಪು.).
 ದೇವಲೋಕ (ನಾ.) ಸ್ವರ್ಗ (ಪು.), ನಾಕ
 (ಪು.).
 ದೇಹ (ನಾ.) ಶರೀರ (ನ.), ಅಂಗ (ನ.),
 ಕಾಯ (ಪು.).
 ದೈತ್ಯ (ನಾ.) ಅಸುರ (ಪು.), ದಾನವ
 (ಪು.).
 ದೈವ (ನಾ.) ವಿಧಿ (ಪು.), ದ್ವಿಷ್ಟ (ನ.).
 ದೊಡ್ಡ (ಎ.) ಮಹತ್ (ಎ.).
 ದೊಡ್ಡಪ್ಪ (ನಾ.) ಪಿತೃತ್ಯ (ಪು.).
 ದೊಡ್ಡ ಮನೆ (ನಾ.) ಹರ್ಮ್ಯ (ನ.).
 ದೊಡ್ಡ ಸಮಾರಂಭ (ನಾ.) ಮಹೋತ್ಸವ
 (ಪು.).
 ದೊಡ್ಡ ಸ್ತಿಕೆ (ನಾ.) ಮಹಿಮನ್ (ಪು.).
 ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆ (ನಾ.) ನದಿ (ಪು.).
 ದೊರಕು (ಕ್ರಿ.) ಲಭ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.),
 ಲಾಭ (ಭೂ. ಕೃ.).
 ದೋಷವುಳ್ಳ (ಎ.) ಅಪರಾಧಿನ್ (ಎ.).
 ದೋಹ ಮಾಡು (ಕ್ರಿ.) ದುಹ (೪ನೇ ಗ.
 ವರ.), ದುಃಖ, ದುಃಖ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಧ

ಧರ್ಮ (ನಾ.) ಗುಣ (ಪು.).
 ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ (ನಾ.) ಸ್ಮೃತಿ (ಪ್ರೀ.).
 ಧರಿಸು (ಕ್ರಿ.) ಧೃ (೧೦ನೇ ಗ.).
 ಧಿಕ್ಕರಿಸು (ಕ್ರಿ.) ಅವ + ಧೀರ (೧೦ನೇ
 ಗ.).

ಧಕ್ಕರಿಸಿ ನಗು (ಕ್ರ.) ವಿಹಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಧಕ್ಕಾರ (ನಾ.) ಅವಧೀರಣಾ (ಪ್ರೀ.).
ಧೈರ್ಯ (ನಾ.) ಧೃತಿ (ಪ್ರೀ.).

ನ

ನಂಜು (ನಾ.) ವಿಷ (ನ.), ಗರಲ (ನ.).

ನಕಲು (ನಾ.) ಪ್ರತಿಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.).

ನಗು (ಕ್ರ.) ಸ್ಮಿ [ಸ್ಮಯ್] (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).

ನಡಾವಳಿ (ನಾ.) ಆಚಾರ (ಪು.),
ವರ್ತನ (ನ.).

ನಡಿಸು (ಕ್ರ.) ನೆ + [ನಯ್] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ನಡಿಯುವ ರೀತಿ (ಎ.) ಗತಿ (ಪ್ರೀ.).

ನಡಿಸುವ (ಎ.) ಚೋದಯತ್ (ಕಿ. ಎ.).

ನಡುಗು (ಕ್ರ.) ಕಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.),
ವೇಪ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).

ನಡುಗಡ್ಡೆ (ನಾ.) ಛೀಪ (ಪು.).

ನಡೆ (ಕ್ರ.) ಚರ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ನಮ್ರತೆ (ನಾ.) ವಿನಯ (ಪು.).

ನಮಸ್ಕಾರ (ನಾ.) ನಮಃ (ಅ.), ಅಭಿ-
ವಾದನ (ನ.), ನಮನ (ನ.).

ನಮಿಸು (ಕ್ರ.) ಅಭಿ + ವಾಡ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.),
ನಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.),
ನತ (ಎ.).

ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದಂಥ (ಎ.) ಅವಿಶ್ವ-
ಸನೀಯ (ಎ.).

ನರಿ (ನಾ.) ಶೃಗಾಲ (ಪು.), ಜಮ್ಬುಕ
(ಪು.), ವಜ್ರಕ (ಪು.).

ನವಿಲು (ನಾ.) ಮಯೂರ (ಪು.), ನೆಲಿಕಂಠ
(ಪು.).

ನಾಚಿಕೆ (ನಾ.) ಲಜ್ಜಾ (ಪ್ರೀ.),
ಬ್ರಾಂಡಾ (ಪ್ರೀ.).

ನಾಚು (ಕ್ರ.) ಲಜ್ಜು (೬ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).

ನಾಟಕ ನಡಿಸುವವ (ನಾ.) ಸೂತ್ರಧಾರ
(ಪು.).

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವವಳು (ನಾ.)
ನಟಿ (ಪ್ರೀ.).

ನಾಡು (ನಾ.) ದೇಶ (ಪು.), ಜನಪದ (ಪು.).

ನಾಡನಿ (ನಾ.) ನನಾನ್ದ (ಪ್ರೀ.).

ನಾಲಿಗೆ (ನಾ.) ಜಿಹ್ವಾ (ಪ್ರೀ.), ರಸನಾ
(ಪ್ರೀ.).

ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ರದ ಬಂಡಿ (ನಾ.) ರಥ (ಪು.).

ನಾಲ್ಕು ಹರಡಾರಿ (ನಾ.) ಯಂಜನ (ನ.).

ನಾಶ ಮಾಡು (ಕ್ರ.) ನಿ + ಸೂಡ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.),
ನಾಶ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).

ನಾಶ ಹೊಂದು (ಕ್ರ.) ನಶ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.),
ನಶ್ (ಭೂ. ಕೃ.).

ನಾಳೆ (ಅ.) ಅಸ್ (ಅ.).

ನಿಂದ್ಯ (ಎ.) ಗರ್ಹ್ಯ (ಎ.).

ನಿಜ (ನಾ.) ತತ್ವ (ನ.), ಸತ್ಯ (ನ.).

ನಿಜಧ್ಯಾಸ (ನಾ.) ಆಭ್ಯಾಸ (ನ.).

ನಿಜವಲ್ಲದ್ದು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿಯೋಣ
(ನಾ.) ಅವಸ್ತಾರೋಪ (ಪು.).

ನಿನ್ನೆ (ಅ.) ಹ್ಯಸ್ (ಅ.).

ನಿಪುಣ (ಎ.) ನಿಷ್ಣಾತ (ಎ.), ಕುಶಲ
(ಎ.), ಪ್ರವೀಣ (ಎ.).

ನಿಯಮ (ನಾ.) ವಿಧಿ (ಪು.).

ನಿಲ್ಲ (ಕ್ರ.) ಸ್ಥಾ [ತಿಷ್ಠ] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ (ಅ.) ಕಿಲ (ಅ.).

ನೀಚ (ಎ.) ಕ್ಷುಧ್ರ (ಎ.).
 ನೀತಿಯು (ಎ.) ಸುವೃತ್ತ (ಎ.).
 ನೀರದಿನಿದ (ಎ.) ಕೃಷಿತ (ಎ.).
 ನೀರ ಬಿಡು (ಕ್ರ.) ದ್ರು [ದ್ರವ] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).
 ನೀರು (ನಾ.) ಪಯಸ್ (ನ.), ಜಲ (ನ.),
 ವಾರಿ (ನ.), ತದಕ (ನ.).
 ನುಡಿ(ನಾ.) ವಚಸ್ (ನ.), ವಾಣಿ (ಪ್ರೀ.).
 ನೂರು (ನಾ. ಎ.) ಶತ (ನ.).
 ನೆಗೆಣ್ಣೆ (ನಾ.) ಯಾತೃ (ಪ್ರೀ.).
 ನೆನಪು (ನಾ.) ಸ್ಮೃತಿ (ಪ್ರೀ.), ಸ್ಮರಣ (ನ.).
 ನೆರಳು (ನಾ.) ಛಾಯಾ (ಪ್ರೀ.).
 ನೆರೆ (ನಾ.) ಸಾನ್ನಿಧಿ (ಪು.), ಸಮೀಪ (ಪು.).
 ನೆಲ (ನಾ.) ಭೂಮಿ (ಪ್ರೀ.), ಪೃಥ್ವಿ (ಪ್ರೀ.),
 ಮೇದಿನಿ (ಪ್ರೀ.).
 ನೆಲ್ಲ (ನಾ.) ತ್ರಿಹಿ (ಪು.).
 ನೇಗಲುಹೊಡೆ (ಕ್ರ.) ಕೃಷ್ಣ (೬ನೇ ಗ. ಪರ.), ಕೃಷ್ಣ (ಭೂ. ಕೃ.).
 ನೋಡತಕ್ಕ (ಎ.) ದರ್ಶನೀಯ (ಎ.),
 ರಕ್ಷಣೀಯ (ಎ.).
 ನೋಡು (ಕ್ರ.) ದೃಶ್ [ಪಠ್ಯ] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.), ದೃಶ್ (ಭೂ. ಕೃ.), ಕ್ಷಿ
 ೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯು.), ಪ್ರ+ಕ್ಷಿ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯು.).
 ನೋಡುವ (ಎ.) ಪಠ್ಯನ್ (ಎ.).
 ನೋಯಿಸು (ಕ್ರ.) ನುಡ್ (೬ನೇ ಗ. ಪರ.).
 ನ್ಯಾಯ (ನಾ.) ವಿಚಾರ (ಪು.).
 ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನ (ಆಸ್ಥಾನ ಸಭಾ (ಪ್ರೀ.),
 (ನಾ.)) ನ್ಯಾಯಸಭಾ (ಪ್ರೀ.).
 ಪ
 ಪಂಡಿತ (ನಾ.) ಬುದ್ಧ (ಪು.), ಜ್ಞಾನಿನ್
 (ಪು.), ವಿವ್ರಸ್ (ಪು.).

ಪಕ್ಷಿ (ನಾ.) ವಿಹಗ (ಪು.), ಖಗ (ಪು.),
 ಪತಾತ್ರಿ (ಪು.).
 ಪಟ್ಟಣ (ನಾ.) ನಗರ (ನ.), ಪುರೀ (ಪ್ರೀ.).
 ಪಟ್ಟಣಗ (ನಾ.) ಪೌರ (ಪು.).
 ಪಟ್ಟದರಸಿ (ನಾ.) ದೇವಿ (ಪ್ರೀ.), ರಾಜ್ಞಿ
 (ಪ್ರೀ.), ಮಹಿಷಿ (ಪ್ರೀ.).
 ಪಡು (ಕ್ರ.) ಅನು+ಭೂ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).
 ಪಡೆ (ಕ್ರ.) ಲಭ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.), ಲಬ್ಧ
 (ಭೂ. ಕೃ.).
 ಪದ್ಯ (ನಾ.) ಶ್ಲೋಕ (ಪು.).
 ಪರಮಾತ್ಮ (ನಾ.) ಆತ್ಮನ್ (ಪು.).
 ಪರಾಗ (ನಾ.) ರಜಸ್ (ನ.), ಪುಷ್ಪರೇಣು
 (ಪು.).
 ಪರಾಜಿತ (ಎ.) ಅಭಿಮತ (ಅಭಿ+
 ಭೂ ೧ನೇ ಗ. ಕರ್ಮಣ ಭೂ. ಕೃ.).
 ಪರಾಜ್ಞು (ಎ.) ವಿಮುಖ (ಎ.).
 ಪವಿತ್ರ (ನಾ.) ಪುಣ್ಯ (ನ.), ಪುತ (ಎ.).
 ಪಾದರಕ್ಷೆ (ನಾ.) ತಪಾನಹ್ (ಪ್ರೀ.).
 ಪಾಪಿ (ನಾ.) ಪಾಪ (ಪು.).
 ಪಾರಾಗು (ಕ್ರ.) ತ [ತರ್] (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಪಾರ್ (೧೦ನೇ ಗ.).
 ಪಾರ್ವತಿ (ನಾ.) ದುರ್ಗಾ (ಪ್ರೀ.).
 ಪೀಠ (ನಾ.) ಆಸನ (ನ.).
 ಪೀಡಿಸು (ಕ್ರ.) ಪೀಡ್ (೧೦ನೇ ಗ.).
 ಪುಸ್ತಕ (ನಾ.) ಗ್ರಂಥ (ಪು.).
 ಪುಷ್ಪರಸ (ನಾ.) ಮಧು (ನ.), ಮಕರಂದ
 (ಪು.).
 ಪೂಜಿಸು (ಕ್ರ.) ಯಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.),
 ಇಷ್ಟ ಭೂ. ಕೃ.), ಪೂಜ್ (೧೦ನೇ ಗ.),
 ಮಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.), ಮಜ್ (ಭೂ. ಕೃ.).
 ಪೂಜೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ (ನಾ.) ಅರ್ಥ (ನ.).

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ (ಅ.) ಪುರಾ (ಅ.).
 ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು (ನಾ.) ಪ್ರಾಚೀ (ಸ್ರೀ.).
 ಪೋಷಿಸು (ಕ್ರ.) ಪುಷ್ (೪ನೇ ಗ. ಪ.).
 ಪ್ರಕಾಶಿಸು (ಕ್ರ.) ದ್ಯುತ್ [ದ್ಯೋತ್] (೧ನೇ
 ಗ. ಅ.), ತಪ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).
 ಪ್ರಯತ್ನ (ನಾ.) ತಯೋಗ (ಪು.), ಪ್ರಯಾಸ
 (ಪು.).
 ಪ್ರವಾಸಶ್ರಮ (ನಾ.) ಅಖಿಲೇಶ (ಪು.).
 ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸು (ಕ್ರ.) ಪ್ರಶ್ (೧೦ನೇ ಗ.).
 ಪ್ರಾಣಿ (ನಾ.) ಪ್ರಾಣಿನ್ (ಪು.).
 ಪ್ರಾಯ (ನಾ.) ವಯಸ್ (ನ.), ಯೌವನ (ನ.).
 ಪ್ರಿಯಳ ವರ್ತಮಾನ (ನಾ.) ಪ್ರಿಯಾಪ್ರ-
 ವೃತ್ತಿ (ಸ್ರೀ.).
 ಪ್ರೀತಿ (ನಾ.) ಸ್ನೇಹ (ಪು.).
 ಪ್ರೀತಿಮಾಡು (ಕ್ರ.) ಸ್ನಿಹ (೪ನೇ ಗ.
 ಪ.).
 ಪ್ರೀತಿಯ (ವಿ.) ರಮಣ (ವಿ.), ವಲ್ಲಭ (ವಿ.),
 ದಯಿತ (ವಿ.), ಪ್ರಿಯ (ವಿ.).
 ಪ್ರೇರಣೆ (ನಾ.) ಪ್ರವರ್ತನ (ನ.).
 ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ (ವಿ.) ಚೋದಯತ್ (ವ. ಕೃ.).

ಫ

ಫಲವಾಗು (ಕ್ರ.) ತಫ್ + ಭೂ (೧ನೇ ಗ.
 ಪರ.).
 ಫಲ (ನಾ.) ಪರಿಣಾಮ (ನ.).

ಬ

ಬಂಗಾರ (ನಾ.) ಕಾಶ್ಮಿನ (ನ.),
 ಸುವರ್ಣ (ನ.).
 ಬಂಟ (ನಾ.) ಸೈನಿಕ (ಪು.), ವೀರ (ಪು.).
 ಬಂದ (ವಿ.) ಪ್ರಾಪ್ತ (ವಿ.).
 ಬಗ (ನಾ.) ರಥ (ಪು.).

ಬಟ್ಟೆ (ನಾ.) ವಸ್ತ್ರ (ನ.).
 ಬಡ (ವಿ.) ದೀನ (ವಿ.).
 ಬಡತನ (ನಾ.) ದೈನ್ಯ (ನ.), ದಾರಿದ್ರ್ಯ
 (ನ.), ವಿಪನ್ನಿ (ಸ್ರೀ.).
 ಬಡಬಡಿಸು (ಕ್ರ.) ಜಲ್ಪ (೧ನೇ ಗ.
 ಪರ.).
 ಬಡಿ (ಕ್ರ.) ಪ್ರ + ಹ (ಹರ್) (೧ನೇ ಗ.
 ಉಭ.).
 ಬಡಿಗೆ (ನಾ.) ಡಗಡ (ಪು.).
 ಬಡಿವಾರ ಹೇಳು (ಕ್ರ.) ಪ್ರ + ಗಲ್ಮ
 (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.).
 ಬಿಣ್ಣು (ನಾ.) ವರ್ಣ (ಪು.).
 ಬತ್ತ (ನಾ.) ತ್ರಿಹಿ (ಪು.).
 ಬದುಕೋಣ (ನಾ.) ಜೀವಿತ (ನ.).
 ಬದಲುಕೊಡು (ಕ್ರ.) ಪ್ರತಿ + ಯಮ್
 (ಯಚ್ಚ) (೧ನೇ ಗ. ಪ.).
 ಬಯಸು (ಕ್ರ.) ಇಷ್ [ಇಚ್ಛ] (೬ನೇ
 ಗ. ಪರ.), ಇಷ್ಟ, ವಾಚ್ತ (೧ನೇ ಗ.
 ಪರ.).
 ಬಯಕೆ (ನಾ.) ಇಚ್ಛಾ (ಸ್ರೀ.), ಅಭಿ-
 ಲಾಷ (ಪು.).
 ಬರೆ (ಕ್ರ.) ಪ್ರ + ನೀ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.).
 ಬಲಿ ಕೊಡು (ಕ್ರ.) ಆ + ಹ (೧ನೇ ಗ.
 ಉಭ.).
 ಬಹಳ (ವಿ.) ಪ್ರಭುತ (ವಿ.), ಬಹು (ವಿ.),
 ಭೂರಿ (ವಿ.).
 ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯ (ವಿ.) ಪ್ರೇಯಸ್ (ವಿ.),
 ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ (ವಿ.) ಭೂಯಸ್ (ವಿ.),
 ಪರಮ (ವಿ.).
 ಬ್ರಹ್ಮ (ನಾ.) ವೈಷ್ಣ (ಪು.).
 ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ (ನಾ.) ಬ್ರಹ್ಮವಿಹ್ (ವಿ.).

ಬಹುದಿನ ಬದುಕುವವ (ನಾ.) ಆ-
ಶ್ರಮತ್ (ಎ.).

ಬಹುಕಾಲ (ನಾ.) ತಿರಸ್ (ಆ.).

ಬಳ್ಳಿ (ನಾ.) ಲತಾ (ಸ್ರೀ.).

ಬಳ್ಳಿಕ (ಆ.) ಪಶ್ಚಾತ್ (ಆ.).

ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದಾದ ಮನೆ (ನಾ.) ಲತಾ-
ಗೃಹ (ನ.), ಕುಂಜ (ಪು. ನ.).

ಬಾಣ (ನಾ.) ಶರ (ಪು.), ಇಪ್ಪು (ಪು.).

ಬಾಲಕ (ನಾ.) ಡಿಮ್ಮ (ಪು.), ಶಿಶು
(ಪು.).

ಬಾವಿ (ನಾ.) ಕೃಪ (ಪು.), ವಾಪಿ (ಸ್ರೀ.).

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕೊಟ್ಟ ಹಣ
ದಕ್ಷಿಣಾ (ಸ್ರೀ.).

ಬಿಡು (ಕ್ರ.) ತ್ಯಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.),
ತ್ಯಕ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.), ತಡ್+ಭೃ (೧ನೇ
ಗ. ಪರ. ಆ.), ತಡ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.),
ಮುಕ್ [ಮುಕ್ತ] (೬ನೇ ಗ. ಪರ.),
ಮುಕ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.), ಸೃಜ್ (೬ನೇ ಗ.
ಪರ.), ಸೃಷ್ಟ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಬಿಡುಗಡೆ (ನಾ.) ಮುಕ್ತಿ (ಸ್ರೀ.),
ಮೋಕ್ಷ (ಪು.).

ಬಿಡೋಣ (ನಾ.) ತ್ಯಾಗ (ಪು.), ವಿ-
ಸರ್ಜನ (ನ.).

ಬಿನ್ನವಿಸು (ಕ್ರ.) ಪ್ರ+ಅರ್ಥ (೧೦ನೇ
ಗ. ಆ.).

ಬಿಲ್ಲು (ನಾ.) ಧನುಸ್ (ನ.), ತಾಪ (ಪು.).

ಬಿಳಿ (ಎ.) ಶ್ವೇತ (ಎ.), ಶುಕ್ಲ (ಎ.).

ಬೀದಿ ವರ್ಮನ್ (ನ.), ವೀಥಿ (ಸ್ರೀ.),
ರಥಾ (ಸ್ರೀ.).

ಬೀಸು ವಹ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ತಡ್
(ಭೂ. ಕೃ.).

ಬೀಳು (ಕ್ರ.) ಪನ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ಬುದ್ಧಿ (ನ.) ಮಾತಿ (ಸ್ರೀ.).

ಬುದ್ಧಿವಂತ (ಎ.) ಧೀಮನ್ (ಎ.), ಮೆಘಾ-
ವಿನ್ (ಎ.).

ಬೆಂಕಿ (ನಾ.) ಅಗ್ನಿ (ಪು.), ಹುತಮುಜ್
(ಪು.).

ಬೆಕ್ಕು (ನಾ.) ಬಿಡಾಲ (ಪು.).

ಬೆಟ್ಟ (ನಾ.) ಪರ್ವತ (ಪು.).

ಬೆಳಕೆಂಡಿ (ನಾ.) ವಾತಾಯನ (ನ.).

ಬೆಳಕು (ನಾ.) ಪ್ರಕಾಶ (ಪು.), ಪ್ರಭಾ
(ಸ್ರೀ.), ಕಾಂತಿ (ಸ್ರೀ.).

ಬೆಳದಂಗಳು (ನಾ.) ಕೌಮುದಿ (ಸ್ರೀ.),
ತಯೋತ್ಸನಾ (ಸ್ರೀ.).

ಬೆಳೆ (ಕ್ರ.) ಪುಷ್ (೪ನೇ ಗ. ಪ.), ಪುಷ್ಟ
(ಭೂ. ಕೃ.), ವೃಧ್ [ವರ್ಧ] (೧ನೇ
ಗ. ಆ.).

ಬೆಳೆ (ಕ್ರ.) ರುಹ್ (ರೋಹ್) (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
ರುಹ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಬೇಕಾದವಳು (ನಾ.) ಪ್ರಿಯತಮಾ (ಸ್ರೀ.),
ಕಾಂತಾ (ಸ್ರೀ.).

ಬೇಟೆಗಾರ (ನಾ.) ವ್ಯಾಧಿ (ಪು.),
ಲುಬ್ಧಕ (ಪು.).

ಬೇಡ (ಆ. ಕ್ರ.) ಮಾ (ಆ.).

ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು (ಕ್ರ.) ಯಾಚ್ (೧ನೇ ಗ.
ಆ.), ಪ್ರ+ಅರ್ಥ (೧೦ನೇ ಗ. ಆ.).

ಬೇನೆ (ನಾ.) ವ್ಯಾಧಿ (ಪು.), ರೋಗ
(ಪು.), ಗದ (ಪು.).

ಬೇಯಿಸು (ಕ್ರ.) ಪಚ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
ಪಕ್ವ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಬೇಸಿಗೆ (ನಾ.) ಗ್ರೀಷ್ಮ (ಪು.).

ಬೇಹಿನವೆ (ನಾ.) ದ್ವೇಷ (ಪು.).

ಬೊಕ್ಕಸ (ನಾ.) ಕೊಶ (ಪು.), ಭಾಂಡಾ-
ರಗೃಹ (ನ.).

ಭ

ಭಯಂಕರ (ವಿ.) ಚಂಡ (ವಿ.).

ಭವಿಷ್ಯ (ನಾ.) ಭಾವಿನ್ (ವಿ.), ಭವಿ-
ಷ್ಯನ್ (ವಿ.).

ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳು (ಕ್ರಿ.) ಮುಹ (೪ನೇ ಗ.
ಪು.), ಮುಹ, ಮುಘ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಭಿಕ್ಷುಕ (ನಾ.) ಯಾಚಕ (ಪು.).

ಭೂಮಿ (ನಾ.) ಪೃಥ್ವಿ (ಸ್ತ್ರೀ.), ಮಹಿ
(ಸ್ತ್ರೀ.), ವಸುಧಾ (ಸ್ತ್ರೀ.), ಮೇದಿನಿ
(ಸ್ತ್ರೀ.).

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅಭೂಮಿ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಭೋಗಿಸು ಅನು+ಭೂ (೧ನೇ ಗ. ಪು.).

ಮ

ಮಂಗಳ (ನಾ.) ಕಪಿ (ಪು.), ಮರ್ಕಟ
(ಪು.), ವಾನರ (ಪು.).

ಮಂಗಳಲ (ನಾ.) ಶುಭ (ನ.).

ಮಂಜು (ನಾ.) ಹಿಮ (ನ.).

ಮಂತ್ರಿ (ನಾ.) ಸಚಿವ (ಪು.), ಅಮಾತ್ಯ
(ಪು.), ಮಂತ್ರಿನ್ (ಪು.).

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (ನಾ.) ಪ್ರಕೃತಿ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಮಂದಿ (ನಾ.) ಜನ (ಪು.).

ಮಕರಂದ (ನಾ.) ಮಧು (ನ.), ಪುಷ್ಪರಸ
(ಪು.).

ಮಗ (ನಾ.) ಆತ್ಮಜ (ಪು.), ತನಯ
(ಪು.), ಪುತ್ರ (ಪು.).

ಮಗಳು (ನಾ.) ಕನ್ಯಾ (ಸ್ತ್ರೀ.), ಆತ್ಮ-
ಜಾ (ಸ್ತ್ರೀ.), ದುಹಿತ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಮಠ (ನಾ.) ಆಶ್ರಮ (ಪು.).

ಮಣಿ (ನಾ.) ರತ್ನ (ನ.).

ಮತ್ತು (ಅ.) ಚ (ಅ.), ವಾ (ಅ.).

ಮತ್ತೆ (ಅ.) ಪುನಃ (ಅ.).

ಮದುವೆ (ನಾ.) ವಿವಾಹ (ಪು.), ಪರಿ-
ಣಯ (ಪು.).

ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊ (ಕ್ರಿ.) ಪರಿ + ನಾ
[ಪರಿಣಯ] (೧ನೇ ಗ. ಪು.).

ಮನಸಿಗೆ ಬೇಡಾದ (ವಿ.) ವಿಪ್ರಿಯ (ವಿ.).

ಮನಸು (ನಾ.) ಚಿತ್ತ (ನ.), ಹೃದಯ (ನ.),

ಮನಸ್ (ನ.), ಚೇತಸ್ (ನ.).

ಮನುಷ್ಯ (ನಾ.) ಜನ (ಪು.), ನೃ
(ಪು.), ನರ (ಪು.).

ಮನೆ (ನಾ.) ಗೃಹ (ನ.), ಮನನ್ (ನ.).

ಮನೆಮುರುಕ (ನಾ.) ನೃಶಂಸ (ಪು.).

ಮನೋರಥ (ನಾ.) ಅಭಿಲಾಷ (ಪು.).

ಮನೋಹರವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವಳು (ನಾ.)

ಮದಿರಾಕ್ಷಿ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಮನ್ನಣೆಗೆ ಆಸ್ಪದವಾದ್ದು (ನಾ.) ಪೂಜಾ-
ಸ್ಥಾನ (ನ.). [ಗ. ಅ.].

ಮನ್ನಿಸು (ಕ್ರಿ.) ಅನು + ರುಢ್ (೪ನೇ
ಮರ (ನಾ.) ವೃಕ್ಷ (ಪು.).

ಮರೆ (ಕ್ರಿ.) ವಿ + ಸ್ಮ (೧ನೇ ಗ. ಪು.).

ಮಹಾದೇವ (ನಾ.) ವೃಷಭವಜ (ಪು.).

ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ (ವಿ.) ನಿರ್ಮಿತ (ವಿ.).

ಮಾಡು (ಕ್ರಿ.) ಆ + ಚರ್ (೧ನೇ ಗ. ಪು.),
ಪ್ರತಿಪದ್ (೪ನೇ ಗ. ಅ.).

ಮಾಡುವೆ (ವಿ.) ಕ್ರುವನ್ (ವಿ.), ಕರ್ತೃ (ವಿ.).

ಮಾಡಿದ (ವಿ.) ಉಕ್ತ (ವಿ.), ಲಪಿತ
(ವಿ.).

ಮಾಡಾಡು (ಕ್ರಿ.) ವಡ್ (೧ನೇ ಗ. ಪು.),

ಉಕ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.), ಭಾಷ್ (೧ನೇ

ಗ. ಅ.), ಭಾಷಿತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಮಾತು (ನಾ.) ವಾಚ್ (ಪ್ರೀ.), ವಾಚಾ
 (ಪ್ರೀ.), ವಾಣಿ (ಪ್ರೀ.).
 ಮಾರ್ಗ (ನಾ.) ವೀಥಿ (ಪ್ರೀ.), ಅಖನ್
 (ಪು.), ವರ್ತನ್ (ನ.).
 ಮಾರ್ಗತೋರಿನೋಣ (ನಾ.) ನಿರ್ದೇಶ
 (ಪು.).
 ಮಾರ್ಗಬಿಟ್ಟು ನಡೆ (ಕ್ರ.) ಚಲ್ (೧ನೇ
 ಗ. ವ.).
 ಮಾವಿನಕಾಯಿ (ನಾ.) ಆಮ್ರ (ನ.).
 ಮಿಂಚು (ಕ್ರ.) ಪ್ರಕಾಶ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).
 ಮಿಂಚು (ನಾ.) ವಿದ್ಯುತ್ (ಪ್ರೀ.).
 ವಿನಾ (ನಾ.) ಮಸ್ಯ (ಪು.).
 ವೀರದಂಥ (ವಿ.) ಅಲಕ್ಷನೀಯ (ವಿ.).
 ವೀರು (ಕ್ರ.) ಲಕ್ಷ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).
 ಮುಂಚೆ (ಅ.) ಪುರಾ (ಅ.).
 ಮುಂದೆ (ಅ.) ಪುರಃ (ಅ.).
 ಮುಕ್ತಿ (ನಾ.) ಮೋಕ್ಷ (ಪು.).
 ಮುಗಿಲು (ನಾ.) ಆಕಾಶ (ಪು. ನ.).
 ಮುಚ್ಚಿದ (ವಿ.) ಗುಡ (ವಿ.).
 ಮುಟ್ಟು (ಕ್ರ.) ಸ್ಪೃಶ್ (೬ನೇ ಗ. ಪು.),
 ಸ್ಪೃಶ್ (ಭೂ. ಕೃ.).
 ಮುನಿ (ನಾ.) ಯೋಗಿನ್ (ಪು.) ಕಾಷಿ (ಪು.).
 ಮುಪ್ಪ (ನಾ.) ಜರಾ (ಪ್ರೀ.), ವಾರ್ಧಿಕ್ಯ
 (ನ.).
 ಮುರಿಯೋಣ (ನಾ.) ಭಕ್ಷ (ಪು.).
 ಮುಳುಗಿದ (ವಿ.) ಮಗ್ನ (ವಿ.).
 ಮೂಕತನ (ನಾ.) ಮೌನ (ನ.).
 ಮೂಢನಾಗು (ಕ್ರ.) ಮೃಡ್ (೪ನೇ ಗ.
 ಪು.), ಮೃಡ (ಭೂ. ಕೃ.).
 ಮೈಗ (ನಾ.) ಪಶು (ಪು.).
 ಮೆಚ್ಚು (ಕ್ರ.) ರುಚ್ (ಗೋಚ್) (೧ನೇ
 ಗ. ಅ.).

ಮೇಘಗಳ ಅರಸು (ನಾ.) ಇಂದ್ರ (ಪು.).
 ಮೇಲಾದ (ವಿ.) ಶ್ರೇಷ್ಠ (ವಿ.).
 ಮೇಲ್ಬಾಗಿ (ನ.) ತಲ (ನ.).
 ಮೇಲೆ (ಅ.) ಉಪರಿ (ಅ.).
 ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೋ (ಕ್ರ.) ಅಧಿ+
 ವಸ್ (೧ನೇ ಗ. ವ.).
 ಮೈ (ನಾ.) ಶರೀರ (ನ.), ಕೈ (ನ. ಪು.).
 ಮೈದುನ (ನಾ.) ಕೈ (ಪು.).
 ಮೊಟ್ಟೆ (ನಾ.) ಉಪಾನಹ (ಪ್ರೀ.).
 ಮೊದಲನೆಯ (ವಿ.) ಪ್ರಥಮ (ವಿ.).
 ಮೊದಲಿನ ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸ (ನಾ.) ಪ್ರಥಮ
 ಸುಕ್ರತ (ನ.).
 ಮೊಮ್ಮಗ (ನಾ.) ನಮ್ (ಪು.).
 ಮೋಡ (ನಾ.) ಮೇಘ (ಪು.).
 ಮೋಡಗಳ ಸಮೂಹ (ನಾ.) ಮೇವಜಾಲ
 (ನ.).
 ಮೋರೆ (ನಾ.) ಮುಖ (ನ.).
 ಮೋರೆ ತಿರುವಿದ (ವಿ.) ವಿಮುಖ (ವಿ.).
 ಮೋಸ (ನಾ.) ಕಪಟ (ಪು.).

ಯ

ಯಂತ್ರ (ನಾ.) ಯನ್ತ್ರ (ನ.).
 ಯಜಮಾನ (ನಾ.) ಭರ್ತ (ಪು.), ಸ್ವಾ-
 ಮಿನ್ (ಪು.), ಪ್ರಭು (ಪು.).
 ಯಜ್ಞದ (ವಿ.) ಯಜ್ಞಿಯ (ವಿ.).
 ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವ (ನಾ.) ಯಜಮಾನ
 (ಪು.), ಯಜ್ಞ (ಪು.).
 ಯತ್ನಿಸು (ಕ್ರ.) ಯತ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).
 ಯಥಾರ್ಥ (ನಾ.) ಭೂತಾರ್ಥ (ಪು.).
 ಯಶಸ್ಸು (ನಾ.) ಕೀರ್ತಿ (ಪ್ರೀ.).
 ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವವ (ನಾ.) ಯಾತ್ರಿಕ
 (ಪು.).

ಯಾವಾಗ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) [ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ]
ಕದಾ (ಅ.).

ಯಾವಾಗ (ಕ್ರಿ. ವಿ.) [ಸಂಬಂಧಿ] ಯದಾ
(ಅ.).

ಯಾವಾಗಲು (ಅ.) ಸರ್ವದಾ (ಅ.),
ಸದಾ (ಅ.).

ಯುಕ್ತ (ವಿ.) ಪ್ರಪತ್ತಿ (ವಿ.).

ಯುದ್ಧಮಾಡು (ಕ್ರಿ.) ಯುಧ್ (೪ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).
ಆತ್ಮ.).

ಯುದ್ಧಮಾಡುವವ (ನಾ.) ಯೋಧ (ಪು.).
ಯೋಗ್ಯತೆ ತಿಳಿಯುವವ (ನಾ.)

ಗುಣಜ್ಞ (ವಿ.).

ಯೋಗ್ಯತೆ (ನಾ.) ಗುಣ (ಪು.).

ಯೋಗ್ಯನಾಗು (ಕ್ರಿ.) ಅರ್ಹ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ರ

ರಕ್ಷಸ (ನಾ.) ರಾಕ್ಷಸ (ಪು.), ನಿಶಾಚರ
(ಪು.), ರಕ್ಷಸ್ (ನ.).

ರಚಿಸು (ಕ್ರಿ.) ರಚ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಪ.),
ಪ್ರ+ನಿ (ನೇ ಗ. ಪ.).

ರಣಭೂಮಿ (ನಾ.) ಸಮರಾರಣ್ಯ (ನ.).

ರಂಟಿಹೊಡೆ (ಕ್ರಿ.) ಕೃಷ್ (೬ನೇ ಗ. ಪರ.), ಕೃಷ್ (ಭೂ. ಕೃ.).

ರತ್ನ (ನಾ.) ರಾಜಿ (ಪು.).

ರಥನಡಿಸುವವ (ನಾ.) ಸಾರಥಿ (ಪು.).

ರವಿ (ನಾ.) ಸೂರ್ಯ (ಪು.).

ರಕ್ಷಿಸುವ (ವಿ.) ರಕ್ಷಿತ್ (ವಿ.).

ರಾಣಿ (ನಾ.) ರಾಜ್ನಿ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ರಾಣಿವಾಸ (ನಾ.) ಅಂತಃಪುರ (ನ.).

ರಾತ್ರಿ (ನಾ.) ರಾತ್ರಿ (ಸ್ತ್ರೀ.), ನಿಶಾ
(ಸ್ತ್ರೀ.).

ರೈತರು (ನಾ.) ಪ್ರಜಾ (ಸ್ತ್ರೀ.).
ರೋಗ (ನಾ.) ವ್ಯಾಧಿ (ಪು.).

ಲ

ಲಕ್ಷಿಸು (ಕ್ರಿ.) ಮನ್ (೪ನೇ ಗ. ಆ.),
ಮತ (ಭೂ. ಕೃ.), ವಿನ್ (ವಿನ್ಡ್)
(೬ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).

ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗದ ಹುಡುಗಿ (ನಾ.) ಕುಮಾರಿ
(ಸ್ತ್ರೀ.), ಕನ್ಯಾ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಲಾವಣ್ಯ (ನಾ.) ಸೌಂದರ್ಯ (ನ.).

ಲುಕಸಾನು (ನಾ.) ಅಹಿತ (ನ.).

ಲೇಶ (ನಾ.) ಲವ (ಪು.), ಕಣ (ಪು.).

ಲೋಕ (ನಾ.) ಜಗತ್ (ನ.).

ಲೋಕಹುಟ್ಟಿಸುವವ (ನಾ.) ಜಗತ್ಕರ್ತೃ
(ಪು.).

ವ

ವಂಶ (ನಾ.) ಗೋತ್ರ (ನ.), ಸಂತತಿ
(ಸ್ತ್ರೀ.), ಕುಲ (ನ.).

ವಜ್ರ (ನಾ.) ಭಾರ (ಪು.).

ವಜ್ರ (ನಾ.) ಪವಿ (ಪು.), ಕುಲಿಶ (ನ.).

ವರ್ಣಿಸು (ಕ್ರಿ.) ವರ್ಣ್ (೧೦ನೇ ಗ. ಪರ.),

ಶಾಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.), ಶಾಸ್ತ
(ಭೂ. ಕೃ.).

ವರ್ತಕ (ನಾ.) ಸಾರ್ಥ (ಪು.).

ವೃಥಾ (ವಿ.) ನಿರ್ಫಲ (ವಿ.), ವೃಥಾ
(ಅ.).

ವಯಸ್ಸು (ನಾ.) ವಯಸ್ (ನ.).

ವರೆಗೆ (ಅ.) ಆ (ಅ.).

ವಾಡೆ (ನಾ.) ಹಮ್ಯ (ನ.).

ವ್ಯಾಪಿಸು (ಕ್ರಿ.) ವಿ+ಆಪ್ (ಕರ್ಮ.),
ವ್ಯಾಪ್ಯತೇ.

ವಾಸ ಮಾಡಿದವನಾದ (ಎ.) ಅಃಶ್ವ-
ಪಿವಸ್ (ಎ.).

ವಾಸಿಸು (ಕ್ರ.) ವಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.),
ವಸತ್ (ವ. ಕೃ.).

ವಾಸಸ್ಥಳ (ನಾ.) ವಸತಿ (ಪ್ರೀ.), ವಾಸ
(ಪು.).

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ (ನಾ.) ಶಿಷ್ಯ (ಪು.), छात्र
(ಪು.).

ವಿದ್ವಾಂಸ (ನಾ.) ಪಾಂಡಿತ (ಪು.).

ವಿನೋದವಡು (ಕ್ರ.) ವಿ+ಹ (೧ನೇ
ಗ. ಉಭ.), ರಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.),
ರತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ವಿಪುಲ (ಎ.) ಪ್ರಚುರ (ಎ.), ಅದಭ (ಎ.),
ಬಹು (ಎ.).

ವಿಶ್ರಾಂತಿಸ್ಥಳ (ನಾ.) ಸಂಶ್ರಯ (ಪು.).

ವಿಷ್ಣು (ನಾ.) ಹರಿ (ಪು.).

ವೇದ (ನಾ.) ತ್ವಂದಸ್ (ನ.), ಶ್ರುತಿ
(ಪ್ರೀ.). [(ನ.).

ವೇದದೊಳಗಿನ ಋಕ್ಕು (ನಾ.) ಮನ್ತ್ರ
ವೇದವಚನ (ನಾ.) ಸೂಕ್ತ (ನ.).

ಶ

ಶಂಕಿಸು (ಕ್ರ.) ಶಕ್ತು (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಮ.).

ಶಕ್ತಿ (ನಾ.) ಬಲ (ನ.), ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ನ.).

ಶರದೃತು (ನಾ.) ಶರತ್ (ಪ್ರೀ.).

ಶರೀರ (ನಾ.) ಕೇಹ (ಪು. ನ.), ಅಕ್ಷ (ನ.),

ಕ್ಲೇವರ (ಪು. ನ.).

ಶಾಂತತೆ (ನಾ.) ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ (ನ.).

ಶಾಂತವಾಗು (ಕ್ರ.) ಶಮ್ [ಶಾಮ್]
(೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಶಾಂತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಶಿವ (ನಾ.) ಭೂಜಿಡಿ (ಪು.).

ಶಿಕ್ಷಿಸು (ಕ್ರ.) ದೃಢ (೧೦ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಶೀಘ್ರವಾಗಿ (ಅ.) ದ್ರುತಮ್ (ಅ.).

ಶುಭವಾದ (ಎ.) ಶ್ರೀಮತ್ (ಎ.).

ಶೂರಪುರುಷ (ನಾ.) ವೀರ (ಪು.), ವಿ-
ಕ್ರಾಂತ (ಪು.).

ಶೋಕ ಮಾಡು (ಕ್ರ.) ಶುಚ್ [ಶೋಚ್]
(೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಶೋಭಿಸು (ಕ್ರ.) ಶುಭ್ [ಶೋಭ್] (೧ನೇ
ಗ. ಅತ್ಮ.).

ಶೌರ್ಯ (ನಾ.) ಪರಾಕ್ರಮ (ಪು.), ವೀರ್ಯ
(ಪು.).

ಶ್ರುತಿ (ನಾ.) ವೇದ (ಪು.).

ಶ್ರೇಷ್ಠ (ಎ.) ಆರ್ಯ (ಪು.).

ಸ

ಸಂಕಟ (ನಾ.) ಕ್ಲೇಶ (ಪು.). [(ಪು.).

ಸಂಚಯ (ನಾ.) ನಿಧಿ (ಪು.), ಸಂಗ್ರಹ

ಸಂತತಿ (ನಾ.) ವಂಶ (ಪು.).

ಸಂತುಷ್ಟ (ಎ.) ಪ್ರಸನ್ನ (ಎ.).

ಸಂತ್ಯೆಸು (ಕ್ರ.) ಸಾನ್ತ್ವ (೧೦ನೇ ಗ.).

ಸಂತೋಷ (ನಾ.) ಸುಖ (ನ.), ಆನ-
ಂದ (ಪು.), ಹರ್ಷ (ಪು.), ಮೌದ (ಪು.).

ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವ (ಎ.) ಆಹ್ಲಾದಕ
(ಎ.).

ಸಂತೋಷವಡಿಸು (ಕ್ರ.) ಪ್ರೀ [ಪ್ರೀಣ್]
(೧೦ನೇ ಗ.).

ಸಂತೋಷವಡು (ಕ್ರ.) ತುಷ್ (೪ನೇ ಗ.
ಪರ.), ತುಷ್ಟ (ಭೂ. ಕೃ.). [(ನ.).

ಸಂತೋಷಿನೋಣ (ನಾ.) ಅನುರಂಜನ
ಸಂಪತ್ತಿ (ನಾ.) ದ್ರವ್ಯ (ನ.), ಲಕ್ಷ್ಮಿ

(ಪ್ರೀ.), ಸಂಪದ್ (ಪ್ರೀ.).

ಸಂಪಾದಿಸು (ಕ್ರ.) ಅಧಿ+ಗಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.), ವಿಹ್ [ವಿನ್ಹ] (೬ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.), ಅವ + ಆಪ್, ಅವಾ-
ಪ್ಯತೇ (ಕರ್ಮ.), ಪ್ರ+ಆಪ್, ಪ್ರಾ-
ಪ್ಯತೇ (ಕರ್ಮಣಿ). [(ಪು.).
ಸಂಭವಿಸಿದ ಸಂಗತಿ (ನಾ.) ಭೃತಾರ್ಥ
ಸಂರಕ್ಷಿಸು (ಕ್ರ.) ಅವ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.), ರಕ್ಷ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಸಂಶಯ ಶಕ್ತಾ (ನಾ.).
ಸಂಶಯಗೊಳ್ಳು (ಕ್ರ.) ಶಕ್ನ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).

ಸಣ್ಣ (ವಿ.) ಪ್ರತನು (ವಿ.), ಕೃಶ (ವಿ.).
ಸಣ್ಣಕೆರೆ (ನಾ.) ಪಲ್ವಲ (ವಿ.).
ಸಣ್ಣತಪ್ಪ (ನಾ.) ಅಪರಾಧಲವ (ಪು.).
ಸತ್ಯ (ನಾ.) ಕೃತ (ನ.), ತಥ್ಯ (ನ.).
ಸದ್ವರ್ತನ (ನಾ.) ಸುಚಾರಿತ (ಪು.),
ನೀತಿ (ಸ್ರೀ.), ಧರ್ಮ (ಪು.).

ಸನ್ಮಾನ (ನಾ.) ಆದರ (ಪು.).
ಸನ್ಮಾಸಿ (ನಾ.) ಯಾತಿ (ಪು.), ಯೋಗಿನಿ
(ಪು.).

ಸಪ್ಪಳ (ನಾ.) ಖನಿ (ಪು.), ಶಬ್ದ (ಪು.),
ರವ (ಪು.), ನಾಡ್ (ಪು.).

ಸಭ್ಯ (ನಾ.) ಆರ್ಯ (ಪು.).
ಸಮರ್ಥನಾಗು (ಕ್ರ.) ಕ್ಷಪ್ (೧ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).

ಸಮ್ಮತಿ ಪಡೆ (ಕ್ರ.) ಅನು+ಮನ್ (೪ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.), ಮತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಸಮಯ (ನಾ.) ಕಾಲ (ಪು.), ವೇಲಾ
(ಸ್ರೀ.).

ಸಮಾಧಾನಗೊಳ್ಳು (ಕ್ರ.) ಶಾಮ್ [ಶಾಮ್]
(೪ನೇ ಗ. ಪರ.), ಶಾಂತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಸಮಾಪ (ಅ.) ಸನ್ನಿಧಿ (ಪು.), ನಿಕರ
(ಪು.), ಉಪ (ಅ.), ಅಭಿ (ಅ.).

ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗು (ಕ್ರ.) ಪ್ರತಿ+
ಪಹ್ (೪ನೇ ಗ. ಆತ್ಮ.).

ಸಮುದ್ರ (ನಾ.) ಉದಧಿ (ಪು.), ಸಾಗರ
(ಪು.), ಜಲಧಿ (ಪು.).

ಸಮುದಾಯ (ನಾ.) ಸಮಾಜ (ಪು.),
ಯೃಥ (ನ.), ಸದ್ಭ (ನ.), ಸಮೂಹ (ಪು.).

ಸರ (ನಾ.) ಮಾಲಾ (ಸ್ರೀ.).

ಸರಿ (ಕ್ರ.) ಸ್ಮ [ಸರ್] (೧ನೇ ಗ. ಪರ.),
ಸ್ಥಿತೇ (ಕ.), ಚಲ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಸರೋವರ (ನಾ.) ತಡಾಗ (ಪು.),
ಸರಸ್ (ನ.), ಕಾಸಾರ (ಪು.).

ಸರ್ವ (ವಿ.) ಅಖಿಲ (ವಿ.), ಅಶೇಷ
(ವಿ.), ಸಮಸ್ತ (ವಿ.).

ಸವಿ (ನಾ.) ಮಾಧುರ್ಯ (ನ.), ಸ್ವಾದ (ಪು.).
ಸವಿನೋಡು (ಕ್ರ.) ಸ್ವಾದ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).
ಸವಿ ಮಾತಾಡುವ (ವಿ.) ಪ್ರಿಯವಾದಿನ
(ವಿ.).

ಸವಿ ಮಾತಾಡೋಣ (ನಾ.) ಪ್ರಿಯವಾ-
ದಿವ್ (ನ.).

ಸವೆ (ಕ್ರ.) ಕ್ಷಿ [ಕ್ಷಯ್] (೧ನೇ ಗ. ಪ.).
ಸವೆದ (ವಿ.) ಜೀರ್ಣ (ವಿ.), ಕ್ಷೀಣ (ವಿ.).

ಸಹ (ಅ.) ಅಪಿ (ಅ.).

ಸಹನ (ನಾ.) ಕ್ಷಮಾ (ಸ್ರೀ.).

ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಲವಲವಿಕೆಯುಳ್ಳ (ವಿ.)

ಸದ್ಗಮೋತ್ಸುಕ (ವಿ.).

ಸಹೋದರ (ನಾ.) ಭ್ರಾತೃ (ಪು.), ಸಹಜ
(ಪು.).

ಸಹೋದರಿ (ನಾ.) ಸ್ವಸ್ (ಪ್ರೀ.),
ಭಗಿನಿ (ಪ್ರೀ.).

ಸಾಗರ (ನಾ.) ಸಮುದ್ರ (ಪು.), ತದಧಿ
(ಪು.).

ಸಾತ್ವಿಕ (ನಾ.) ಸಾಧು (ಪು.).

ಸಾಧು (ನಾ.) ಕ್ಷಾಪಿ (ಪು.).

ಸಾಯು (ಕ್ರ.) ಮೃ [ಮ್ರಿತ್] (೬ನೇ ಗ.
ಅತ್ಯ.).

ಸಾರಥಿ (ನಾ.) ಸವ್ಯಶ್ರು (ಪು.).

ಸಾರು }
ಸಾರಿಷೇಳು } ಧೃಷ್ [ವಿಷ್] (೧ನೇ ಗ.).

ಸಾಲೆ (ನಾ.) ಪಾಠಶಾಲಾ (ಪ್ರೀ.).

ಸಾವ (ನಾ.) ಮೃತ್ಯು (ಪು.), ಮರಣ (ನ.).

ಸಾಹಿತ್ಯ (ನಾ.) ಸಮ್ಮಾರ (ಪು.).

ಸಾಕ್ಷಿಯವ (ನಾ.) ಸಾಕ್ಷಿನ್ (ಪು.).

ಸಿಂಪಡಿಸು (ಕ್ರ.) ಸಿಚ್ [ಸಿಙ್ಚ್]
(೬ನೇ ಗ. ಪರ.), ಸಿಕ್ತ (ಭೂ.
ಕೃ.).

ಸಿಟ್ಟುಸು (ಕ್ರ.) ಕ್ರು (೪ನೇ ಗ. ಪರ.),
ಕುಪಿತ, ಕುಭ್ (೪ನೇ ಗ. ಪರ.),
ಕ್ರುಢ್: (ಯಾರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಗು
ವರೋ ಆ ನಾಮವನ್ನು ಚತುರ್ಥಿ
ಯಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು).

ಸಿಟ್ಟು (ನಾ.) ಕ್ರೋಧ (ಪು.), ಕೋಪ (ಪು.),
ರಾಘ (ಪು.).

ಸಿಧ್ಧವಾದ (ವಿ.) ತಯತ (ವಿ.).

ಸೀಪದಾರ್ಥ (ನಾ.) ಸೋದಕ (ಪು.).

ಸೀಳು (ಕ್ರ.) ಕೃ [ಕಾರ್] (೧೦ನೇ ಗ.),
ಕೀರ್ಣ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಸುಂದರ (ವಿ.) ದರ್ಶನೀಯ (ವಿ.), ಮನೋ-
ಹರ (ವಿ.), ಕಾಂತ (ವಿ.), ರಮ್ಯ (ವಿ.).

ಸುಂದರ ಕರೀರವುಳ್ಳ (ವಿ.) ವರತನು
(ವಿ.).

ಸುಕೃತ (ನಾ.) ಪುಣ್ಯ (ನ.).

ಸುಖ (ನಾ.) ಶಿವ (ನ.), ಕಲ್ಯಾಣ
(ನ.), ಭದ್ರ (ನ.), ರತಿ (ಪ್ರೀ.),
(ವಿಷಯಸುಖ).

ಸುಖವುಳ್ಳ (ವಿ.) ನಿರ್ವೃತ್ತಿಮತ್ (ವಿ.).

ಸುಡು (ಕ್ರ.) ದಹ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.),
ದಗ್ಧ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಸುದ್ದಿ (ನಾ.) ವಾರ್ತಾ (ಪ್ರೀ.), ವೃತ್ತಾಂತ
(ಪು.), ತದಂತ (ಪು.).

ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುವವ (ನಾ.) ದೂತ (ಪು.),
ಸಂदेशಹರ (ಪು.).

ಸುಮ್ಮನೆ (ಅ.) ಖೃತಾ (ಅ.), ನಿರರ್ಥ-
ಕಮ್ (ಅ.).

ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯ (ನಾ.) ನಿಷ್ಕ (ಪು.).
ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ (ವಿ.) ಸುರಾಭಿ (ವಿ.),
ಸುಗಾಂಧಿ (ವಿ.).

ಸುಳ್ಳು (ನಾ.) ಅನೃತ (ನ.), ಅಸತ್ಯ (ನ.).
ಸೂರ್ಯ (ನಾ.) ರವಿ (ಪು.), ಸವಿತ
(ಪು.).

ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ (ನಾ.) ಧಾತೃ (ಪು.), ಸೃಷ್ಟ
(ಪು.).

ಸೆಕೆ (ನಾ.) ತಾಪ (ಪು.), ತಪ್ಪಮನ್ (ನ.).
ಸೇರು (ಕ್ರ.) ವಿಶ್ (೬ನೇ ಗ. ಪ.),
ವಿಷ್ಠ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಸೇರು (ಕ್ರ.) ಕುಚ್ [ಕೋಚ್] (೧ನೇ ಗ.
ಅ.).

ಸೇವಕ (ನಾ.) ಅನುಜೀವಿನ್ (ಪು.),
ಭೃತ್ಯ (ಪು.), ಕಿಡ್ಕರ (ಪು.), ಕಾಸ-
ಜನ (ಪು.).

ಸೇವಿಸು (ಕ್ರ.) ಭಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಉ.),
 ಭಕ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.), ಸೇವ್ (೧ನೇ ಗ.
 ಅ.), ಯಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.), ಇಷ್ಟ
 (ಭೂ. ಕೃ.).

ಸೋಕ್ಕು (ನಾ.) ಮಹ (ಪು.), ಗರ್ವ (ಪು.),
 ದರ್ಪ (ಪು.), ಅಭಿಮಾನ (ಪು.),
 ಅಹಂಕಾರ (ಪು.).

ಸೋನೆ (ನಾ.) ವಧು (ಪ್ರೀ.).

ಸೋಸು ತಕ್ಕೋ (ಕ್ರ.) ನಡ್ [ನಾಡ್]
 (೧೦ನೇ ಗ. ಉಭ.).

ಸೋಮ (ನಾ.) ಚಂದ್ರ (ಪು.), ಇಂದು
 (ಪು.), ಗೌ (ಪು.).

ಸೋರು (ಕ್ರ.) ಗಲ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.),
 ಸ್ಯಂದ್ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಸೊಬ್ಯವುಳ್ಳ (ಎ.) ಕುಶಾಲಿನ್ (ಎ.),
 ಸುಖಭಾಜ್ (ಎ.).

ಸ್ಮರಿಸು (ಕ್ರ.) ಸ್ಮರ [ಸ್ಮರ್] (೧ನೇ ಗ.
 ಪರ.), ಸ್ಮರಯಿ (ಕರ್ಮಫಣಿ).

ಸ್ವಂತ ಕೆಲಸ (ನಾ.) ಸ್ವಕೃತ್ಯ (ನ.).

ಸ್ವಭಾವ (ನಾ.) ಪ್ರಕೃತಿ (ಪ್ರೀ.).

ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಶಿಲ್ಪಿಗ (ನಾ.) ವಿಶ್ವ-
 ಕರ್ಮನ್ (ಪು.).

ಸ್ವಸ್ಥತೆ (ನಾ.) ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ (ನ.).

ಸ್ನಾನ ಮಾಡು (ಕ್ರ.) ಅವ + ಗಾಹ್
 (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಮ.).

ಸ್ವಾಮಿ (ನಾ.) ಪ್ರಭು (ಪು.).

ಸ್ತುತ್ಯ (ಎ.) ಪ್ರಶಂಸ್ಯ (ಎ.).

ಸ್ತುತಿಸು (ಕ್ರ.) ಕತ್ಯ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಮ.),
 ಸ್ತಾಯ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಮ.), ವರ್ಣ
 (೧೦ನೇ ಗ.).

ಪ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ (ಎ.) ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ (ನ.).

ಹ

ಹಂಗಿ ಸೋಣ (ನಾ.) ಉಪಾಲಂಭ (ಪು.),
 ಹಂಚಿಕೆ (ನಾ.) ಉಪಾಯ (ಪು.).

ಹಂದರ (ನಾ.) ಮಂಡಪ (ಪ. ನ.),
 ಮಂಡಪ (ಪ. ನ.).

ಹಂದಿ (ನಾ.) ವರಾಹ (ಪು.), ಸುಕರ
 (ಪು.), ಕಿರಿ (ಪು.). [ಪರ.).

ಹಕ್ಕಲಾರಿಸು (ಕ್ರ.) ಉಡ್ಡ್ (೧ನೇ ಗ.
 ಹಕ್ಕಿ (ನಾ.) ಪಕ್ಷಿನ್ (ಪು.), ವಿಹಗ
 (ಪು.), ಖಗ (ಪು.).

ಹಕ್ಕಿ (ನಾ.) ಗೋಶ್ (ಪ. ನ.).
 ಹಗ್ಗ (ನಾ.) ರಜ್ಜು (ಪ್ರೀ.).

ಹಗೆ (ನಾ.) ಅರಿ (ಪು.), ವೈರಿ (ಪು.),
 ರಿಪು (ಪು.), ಶತ್ರು (ಪು.).

ಹಣ (ನಾ.) ದ್ರವ್ಯ (ನ.), ವಿದ್ (ನ.).
 ಧನ (ನ.), ವಸ್ತು (ನ.), ರೈ (ಪು.).

ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವ (ಎ.) ಫಲಾಶಿನ್ (ಎ.),
 ಫಲಾಹಾರಿನ್ (ಎ.).

ಹಣಿಬರಹ (ನಾ.) ದೈವ (ನ.), ಪ್ರಾರಂಭ
 (ನ.), ದಿಷ್ಟ (ನ.).

ಹನಿ (ನಾ.) ವಿದ್ (ಪು.), ಪೃಷತ್ (ಪು.).
 ಹಬ್ಬ (ನಾ.) ಮಹೋತ್ಸವ (ಪು.).

ಹಬ್ಬು (ಕ್ರ.) ಪ್ರ + ಸ್ತ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),
 ಪ್ರಸ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.), ವಿ + ಸ್ತ, ವಿ-
 ಸ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹರಣ ಮಾಡು (ಕ್ರ.) ಹ [ಹರ್] (೧ನೇ
 ಗ. ಪ.).

ಹರಿ (ಕ್ರ.) ಬಹ (೧ನೇ ಗ. ಪ.) ಉಡ
 (ಭೂ. ಕೃ.), ಹ [ಹರ್] (೧೦ನೇ ಗ.).

ಹಿರ್ಣ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹರ್ಷಮು (ಕ್ರ.) ಮುಹ್ [ಮೋಹ] (೧ನೇ ಗ. ಅ.).

ಹಳಿ (ಕ್ರ.) ನಿನ್ಹ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಹಳಿಯತಕ್ಕ (ಎ.) ಗರ್ಹ್ಯ (ಎ.), ನಿನ್ಹ (ಎ.), ಅವದಾ (ಎ.).

ಹಳ್ಳಿ (ನಾ.) ಗ್ರಾಮ (ಪು.).

ಹಳುವು (ನಾ.) ಅರಣ್ಯ (ನ.), ವನ (ನ.), ಅಡವಿ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಹಳೆ (ಎ.) ಜೀರ್ಣ (ಎ.).

ಹಾಗೆ (ಅ.) ತಥಾ (ಅ.), ಇವ (ಅ.).

ಹಾಡು (ಕ್ರ.) ಗೈ (೧ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಹಾಡು (ನಾ.) ಗೀತ (ನ.), ಸಂಗೀತ (ನ.), ಗಾನ (ನ.).

ಹಾಡುವವ (ನಾ.) ಗಾಯಕ (ಪು.).

ಹಾದಿ (ನಾ.) ಮಾರ್ಗ (ಪು.), ವರ್ತಮನ್ (ನ.).

ಹಾದಿಕಾರ (ನಾ.) ಪಾನ್ಯ (ಪು.), ಪಾಥಿಕ (ಪು.).

ಹಾನಿ (ನಾ.) ಅಪಾಯ (ಪು.), ನಾಶ (ಪು.).

ಹಾರು (ಕ್ರ.) ಡಿ (ಡಯ್) (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.).

ಹಾರು (ಕಣ್ಣು, ಎದೆ) (ಕ್ರ.) ಸ್ಪಂದ್ (೧ನೇ ಗ. ಅತ್ಯ.), ಸ್ಫುರ್ (೭ನೇ ಗ. ಪರ.).

ಹಾಲು (ನಾ.) ಪಯಸ್ (ನ.).

ಹಾವು (ನಾ.) ನಾಗ (ಪು.), ಸರ್ಪ (ಪು.), ಭುಜಗ (ಪು.), ಅಹಿ (ಪು.).

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೂಕೋಣ (ನಾ.) ಅವಧಿ-ರಣಾ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಹಿಂದೆ (ಅ.) ಅನು (ಅ.).

ಹಿಂಬಾಲಿಸು (ಕ್ರ.) ಅನು+ಸ್ಮ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಅನು+ಗಮ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ಹಿಂತ (ನಾ.) ಕಲ್ಯಾಣ (ನ.).

ಹಿರಿ (ಎ.) ಜಯಾಯಸ್ (ಎ.).

ಹಿತ್ತಲ ತೋಟ (ನಾ.) ಉಪವನ (ನ.).

ಹೀಗೆ (ಅ.) ಇತಿ (ಅ.), ಇತ್ಯಮ್ (ಅ.), ಏವಮ್ (ಅ.).

ಹುಕುಮು (ನಾ.) ಆಜ್ಞಾ (ಸ್ತ್ರೀ.),

ನಿರ್ದೇಶ (ಪು.), ಆದೇಶ (ಪು.),

ನಿಯೋಗ (ಪು.).

ಹುಚ್ಚು (ನಾ.) ಮೂರ್ಖ (ಪು.).

ಹುಚ್ಚಾಗು (ಕ್ರ.) ಮಹ್ (ಮಾಹ್) (೪ನೇ ಗ. ಪ.), ಮಹ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹುಟ್ಟಿಸು (ಕ್ರ.) ಸೃಜ್ (೭ನೇ ಗ. ಪ.), ಸೃಷ್ಟ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹುಟ್ಟಿಸೋಣ (ನಾ.) ಸೃಷ್ಟಿ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಹುಟ್ಟು (ಕ್ರ.) ಉದ್+ಭೂ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಜನ್ (ಜಾ) (೪ನೇ ಗ. ಅ.), ಜಾತ (ಭೂ. ಕೃ.), ಉತ್+ಪದ್ (೪ನೇ ಗ. ಅ.), ಉತ್ಪನ್ನ (ಭೂ. ಕೃ.), ನಿಸ್+ಪದ್ (ನಿಷ್ಪದ್) (೪ನೇ ಗ. ಅ.), ನಿಷ್ಪನ್ನ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹುಡಿ (ನಾ.) ಪಾಂಸು (ಪು.), ರಜಸ್ (ನ.), ಭೂಲಿ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಹುಡುಕು (ಕ್ರ.) ಮಾರ್ಗ್ (೧೦ನೇ ಗ.), ಮೃಗ್ (೧೦ನೇ ಗ.).

ಹುಡುಗ (ನಾ.) ಬಾಲ (ಪು.), ಡಿಂಬ (ಪು.), ಶಿಶು (ಪು.).

ಹುಡುಗಿ (ನಾ.) ಕನ್ಯಾ (ಸ್ತ್ರೀ.), ನಂದಿ-ನಿ (ಸ್ತ್ರೀ.), ದುಹಿತ (ಸ್ತ್ರೀ.), ಆತ್ಮ-ಜಾ (ಸ್ತ್ರೀ.).

ಹುರುಳು (ನಾ.) ಉತ್ಸಾಹ (ಪು.).

ಕುಲಿ (ನಾ.) ವ್ಯಾಘ್ರ (ಪು.), ದ್ವೀಪಿನ್
(ಪು.).

ಕುಲ್ಲು (ನಾ.) ನೃಣ (ನ.).

ಕೂ (ನಾ.) ಕುಸುಮ (ನ.), ಪುಷ್ಪ (ನ.).

ಹೂಗಳುಳ್ಳ (ವಿ.) ಪುಷ್ಪಧಾರಿನ್ (ವಿ.).

ಹೆಂಗಸು (ನಾ.) ನಾರಿ (ಸ್ರೀ.), ಅಬಲಾ
(ಸ್ರೀ.). [(ನ.).

ಹೆಂಗಸರ ಕೋಣೆ (ನಾ.) ಅಂತಃಪುರ

ಹೆಂಡತಿ (ನಾ.) ಭಾರ್ಯಾ (ಸ್ರೀ.), ಪತ್ನಿ

(ಸ್ರೀ.), ಪಾಣಿಗೃಹಿಣಿ (ಸ್ರೀ.),

ಜಾಯಾ (ಸ್ರೀ.).

ಹೆಣ (ನಾ.) ಶವ (ನ.).

ಹೆಣ್ಣನೆ (ನಾ.) ವಶಾ (ಸ್ರೀ.).

ಹೆಣ್ಣು ದೇವರು (ನಾ.) ದೇವಿ (ಸ್ರೀ.).

ಹೆರರವ (ವಿ.) ಪರಕೀಯ (ವಿ.).

ಹೆರಳು (ನಾ.) ಕಬರೀ (ಸ್ರೀ.), ವೆಣ್ಣಿ
(ಸ್ರೀ.).

ಹೆಸರು (ನಾ.) ಅಭಿಧಾನ (ನ.), ನಾ-

ಮನ್ (ನ.), ಅಖ್ಯಾ (ಸ್ರೀ.).

ಹೇಳು (ಕ್ರಿ.) ಕಥ್ (೧೦ನೇ ಗ.),

ಇಂಸ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ಹೊಂದಿಸಿದ (ವಿ.) ಪ್ರಪನ್ನ (ವಿ.).

ಹೊಂದು (ಕ್ರಿ.) ಲಭ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.),

ಲಬ್ಧ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹೊಗಳ ತಕ್ಕ (ವಿ.) ಪ್ರಶಸ್ಯ (ವಿ.).

ಹೊಗಳಿಕೆ (ನಾ.) ಸ್ತುತಿ (ಸ್ರೀ.),

ಸ್ತೋತ್ರ (ನ.), ಪ್ರಶಂಸಾ (ಸ್ರೀ.).

ಹೊಗಳು (ಕ್ರಿ.) ಕಾಠ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.),

ಇಂಸ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಇಸ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹೊಗು (ಕ್ರಿ.) ವಿಶ್ (೬ನೇ ಗ. ಪ.),

ವಿಶ್ತ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹೊಡೆ (ಕ್ರಿ.) ಪ್ರ + ಹ (೧ನೇ ಗ. ಪ.).

ತಡ್ (ತಾಡ್) (೧೦ನೇ ಗ.).

ಹೊಡೆಯುವ (ವಿ.) ಚಾಿದಯತ್ (ವಿ.).

ಹೊತ್ತು (ನಾ.) ಕಾಲ (ಪು.), ವೇಲಾ
(ಸ್ರೀ.), ಸಮಯ (ಪು.).

ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡ (ವಿ.) ಪರಿಹಿತ (ವಿ.).

ಹೊರಗೆ (ಅ.) ಬಹಿಸ್ (ಅ.).

ಹೊರಟು ಹೋಗು (ಕ್ರಿ.) ನಿರ್ + ಗಮ್
(೧ನೇ ಗ. ಪ.). [ಪ.).

ಹೊರಳಾಡು (ಕ್ರಿ.) ಲುಡ್ (೪ನೇ ಗ.

ಹೊರಿಸೋಣ (ನಾ.) ಆಗಾಪ (ಪು.).

ಹೊರು (ಕ್ರಿ.) ಬಹ್ (೧ನೇ ಗ. ಉಭ.),

ಉಡ (ಭೂ. ಕೃ.).

ಹೊರೆ (ನಾ.) ಭಾರ (ಪು.).

ಹೊರ್ತು (ಅ.) ವಿನಾ (ಅ.).

ಹೊಸ (ವಿ.) ನವ (ವಿ.), ನೃತನ (ವಿ.).

ನವೀನ (ವಿ.).

ಹೋಗು (ಕ್ರಿ.) ಬ್ರಜ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.),

ಚರ್ (೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಗಮ್ (ಗಚ್ಛ್)

(೧ನೇ ಗ. ಪ.), ಗಚ್ಛತ್ (ಪ. ಕೃ.),

ಗತ (ಭೂ. ಕೃ.), ಚಲ್ (೧ನೇ

ಗ. ಪ.), ಪಡ್ (೪ನೇ ಗ. ಅ.),

ಪನ್ನ (ಭೂ. ಕೃ.), ಕ್ರಮ್ (೧ನೇ ಗ.

ಅ.), ಕ್ರಾಂತ (ಭೂ. ಕೃ.).

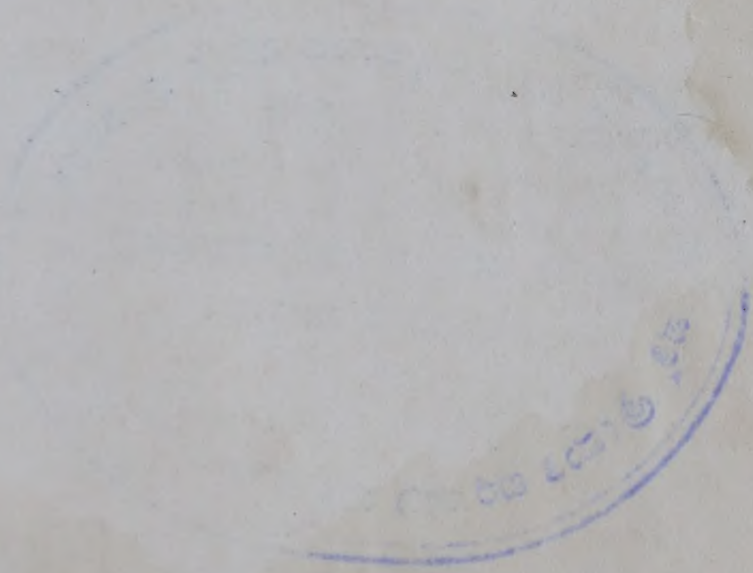
ಹೋಗೋಣ (ನಾ.) ಗಮನ (ನ.),

ಗಾತಿ (ಸ್ರೀ.).

ಹೋತು (ನಾ.) ಅಜ (ಪು.).

ಹೋಮದ್ರವ್ಯ (ನಾ.) ಹವಿಸ್ (ನ.).

ಹೋರಾಡು (ಕ್ರಿ.) ಸ್ಪರ್ಧ್ (೧ನೇ ಗ. ಅ.).

145

145

145

155